

DMPP.

Nummer 1
Maart 2011

2014

cda.nl

cda.nl is een uitgave voor de leden van het CDA.

het tijdschrift

DOCUMENTATIECENTRUM
NEDERLANDSE POLITIEKE
PARTIJEN

cda.nl

het tijdschrift

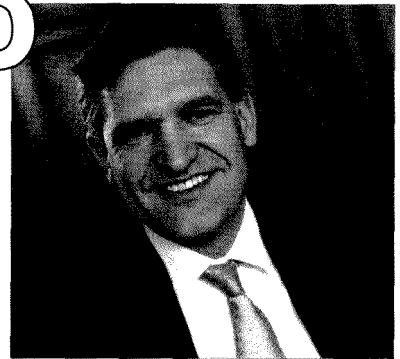
Redactioneel

Na een jaar van campagnes en verkiezingen breekt nu een nieuwe periode aan voor de partij. Een periode van vernieuwing en het terugwinnen van vertrouwen. Dat gaan we doen met de nieuwe partijvoorzitter. Maar eerst blikken we in dit nummer nog even terug op de Provinciale Statenverkiezingen.

Verder interviews met Marlies Veldhuijzen van Zanten, de minister-president van Vlaanderen en de zussen Ank Bijleveld en Bea Schouten.

Suggesties, opmerkingen of vragen kunt u mailen naar [✉ redactie@cda.nl](mailto:redactie@cda.nl)

6

20

36

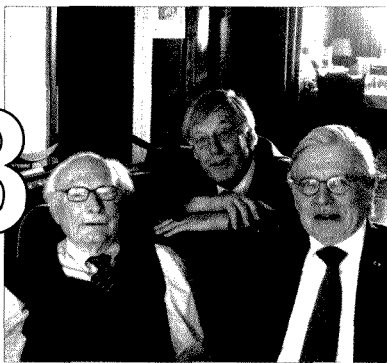
38

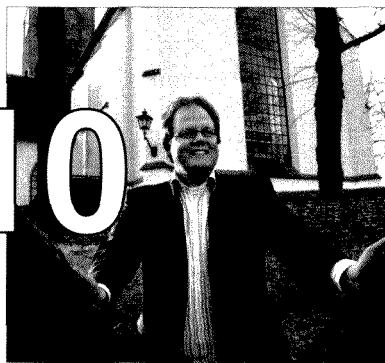
En verder:

- 4 Brieven
- 11 Sybrand van Haersma Buma
- 12 Van onderop
- 15 CDA-Bestuurdersvereniging
- 22 Liesbeth Spies
- 23 Project *Hoe houden we de zorg gezond?*
- 25 Poster
- 27 Partijnieuws
- 34 Maxime Verhagen
- 46 CDA huwelijk & colofon
- 47 Puzzel

8

10

16

35

40

43

Post

De afgelopen maanden kwam er weer veel post binnen bij het CDA.
Een selectie.

Dit is niet het moment om jullie alleen te laten. Dus toch maar weer op het CDA gestemd.

Veel succes.

Goedemiddag,

Complimenten voor al het werk dat verzet is door het campagneteam!!

Wel vind ik het ontzettend jammer dat het CDA er voor kiest om de bewindspersonen naar voren te schuiven bij deze campagne-actie!

Ik zou graag een fantastische kandidaat als Jaap Bond met mijn Noord-Hollandse contacten delen. Het gaat tenslotte, in de eerste plaats, om verkiezingen van de Provinciale Staten.

Ik ga helemaal voor het CDA en ook voor de bezuinigingen in het onderwijs. Uit ervaring weet ik hoe de "zwakke" leerlingen groeien in relatie tot een hogere vergoeding per leerling. Breng dat goed onder de aandacht, via media, bij de burger.

Ik zit in vier atheneum. Zoals het wellicht bekend is, is in de vierde klas het vak maatschappijleer verplicht. In het lokaal waar ik altijd maatschappijleer heb, hangen alleen maar posters van Groen-Links, SP en PvdA, dit ergert mij

ontzettend. Mijn lerares maatschappijleer stemt ook altijd in deze hoek, en vindt het daarom niet erg dat er alleen maar posters van linkse partijen hangen.

Ik mocht een CDA-poster regelen en vroeg mij af of deze mij gratis toegestuurd kon worden om zo de objectiviteit tijdens de lessen maatschappijleer te verhogen. Deze poster zal ik dan ook laten ophangen in het maatschappijleerlokaal.

Geboren in 1949 en opgegroeid in een AR-gezin heb ik mij eigenlijk nooit bezig gehouden met politiek. Je stemde van huis uit AR en later CDA. Zijdellings hield je het in de gaten maar er echt warm voorlopen deed ik niet.

Toen echter het CDA in de verdrukking kwam met de laatste verkiezingen en vele dissidenten zich zonnig moesten roeren in de pers kroop het bloed toch waar het niet gaan kon en begon ik me er voor te interesseren. Ik kon en kan niet begrijpen dat van binnenuit de partij kapot werd/wordt gemaakt door mensen die in mijn ogen allemaal het zelfde doel nastreven.

Na de verkiezingsnederlaag heb ik een lang gesprek gevoerd met iemand van het partijbureau in Den Haag. Na dit gesprek ben ik lid geworden.

Als nieuw lid viel ik van de ene in de andere verbazing. Op het partijcongres was met 2/3-meerderheid besloten om in de regering te stappen.

Je verwacht dan te maken te hebben met een democratisch besluit waar iedereen zich aan conformeert en dat iedereen volop in de strijd gaat om het verloren terrein terug te winnen. Bij het CDA bleek dit niet het geval. Iemand had bedacht dat als 2/3 voor was er ook 1/3 tegen was. Waar was het democratisch gehalte gebleven? Wie bedacht zoiets.

Door zo politiek correct mogelijk over te komen is er geen onderscheid meer tussen goed en kwaad. Alles op het gebied van de islam wordt bedekt met de mantel der liefde. Illegaal wordt goed gepraat vanuit de christelijke gedachtegang. Juist vanuit dit standpunt zou je correct en rechtvaardig te werk moeten gaan. Men is

zo druk om uit te leggen dat de islam gelijkwaardig is aan onze christelijke godsdienst dat men de wantoestanden voor lief neemt.

Wij behoren op te komen voor deze mensen. Hier ligt een plicht en een braakliggend terrein voor het CDA.

Ik hoop als nieuw lid erop deze manier toe bij te dragen dat er vanaf nu een nieuwe eensgezindheid tot stand komt. Als nieuweling kijk je frisser tegen veel dingen aan. Laten we eensgezind zijn en de woorden CDA waarmaken. ■

De vier uitgangspunten van Sybrand van Haersma Buma

Foto Dirk Tol

Sybrand van Haersma Buma is sinds 12 oktober vorig jaar fractievoorzitter van het CDA in de Tweede Kamer. Wat betekenen de vier uitgangspunten van het CDA voor hem?

'Het CDA heeft een bewogen jaar achter de rug met een enorme discussie die met name ging over wel of niet meedoen aan de huidige coalitie. Dat was – en is – een heel emotioneel proces. Na het verlies van 9 juni is het CDA in een fase belandt waarin de partij aan Nederland moet laten zien wat de antwoorden zijn op de uitdagingen waar we de komende jaren mee te maken krijgen. Veel mensen vragen zich af wat het CDA-verhaal is. We moeten niet bang voor zijn voor die vraag; Frissen heeft

ons geleerd dat we moeten bouwen aan ons profiel en aan de inhoud. Veel mensen denken al mee over de toekomst. Onze uitgangspunten zijn daarbij ankerpunten richting die toekomst. De uitgangspunten spreken namelijk veel mensen aan, niet alleen mensen binnen het CDA, maar ook mensen buiten het CDA. We moeten de uitgangspunten opnieuw laden. Dat is nodig omdat we met andere uitdagingen te maken hebben dan in 1980. We moeten nu nadenken over de uitdagingen richting 2020. Met dat in ons achterhoofd moeten we daarom de discussie over de uitgangspunten aangaan. Zoals het CDJA onlangs tegen mij zei: de mensen zijn er niet voor de uitgangspunten, de uitgangspunten zijn er voor de mensen.'

Gespreide verantwoordelijkheid

We zijn samen verantwoordelijk voor een goede samenleving. Beslissingen moeten we nemen op de plekken die daar het meest geschikt voor zijn. En taken moeten uitgevoerd worden door de organisaties of

mensen daar het meest geschikt voor zijn. Bijvoorbeeld in het gezin, in vakbonden of werkgeversorganisaties, in het bedrijfsleven of bij de gemeente. Zo voorkom je een betuttelende overheid.

‘Mensen hebben nogal eens overspannen verwachtingen van wat de staat allemaal kan. De verzorgingsstaat is zo groot gemaakt dat het lijkt alsof de staat alles kan oplossen. De economische crisis heeft laten zien dat de grenzen van de verzorgingsstaat bereikt zijn. We moeten toe naar minder overheid en meer samenleving. Gespreide verantwoordelijkheid is meer dan ooit actueel. We moeten het alleen aandurven om met dit verhaal naar de mensen toe te gaan. Dat heeft ook alles te maken met onderlinge solidariteit.’

Solidariteit

Er moet betrokkenheid zijn tussen generaties en tussen arm en rijk. We leven niet alleen voor onszelf, maar we zijn pas mens door met elkaar te leven. De overheid zorgt voor de basis van sociale zekerheid: voor iedereen is er gezondheidszorg, onderwijs en inkomen. En met deze basis moeten we als mensen voor elkaar zorgen. Ook maatschappelijke organisaties helpen daarbij.

‘Het verhaal over minder overheid, meer samenleving betekent automatisch dat de onderlinge solidariteit veel sterker wordt. Solidariteit moet overal een rol spelen. Bijvoorbeeld in de zorg. Goede zorg kan alleen bestaan als naast een goede verpleging vrijwilligers zich kunnen en mogen inzetten. Een mooi voorbeeld van nieuwe solidariteit vind ik het Glazen Huis. Er werd elk jaar al heel veel geld ingezameld. Maar toen eind vorig jaar de overheid zei de opbrengst niet langer te verdubbelen was de opbrengst hoger dan ooit. Ik vind het opvallend dat er juist nu ontzettend veel initiatieven vanuit de samenleving zelf kwamen. Met als resultaat die enorm hoge opbrengst.’

Publieke gerechtigheid

Een betrouwbare overheid stelt duidelijke grenzen en geeft de burger zekerheid. De overheid houdt zich zelf ook aan deze grenzen. De overheid moet ervoor zorgen dat iedereen genoeg geld heeft om rond te komen. Ziek of gezond, met of zonder werk. En omdat iedereen genoeg geld heeft, kan iedereen ook meewerken aan een goede samenleving.

‘Publieke gerechtigheid is echt een taak van de overheid. Mensen hebben recht op een eerlijke en duidelijke overheid. Op een overheid waarvoor iedereen gelijk is. En op een overheid die streng is voor wie niet wil, maar sociaal is voor wie niet kan. Een mooi voorbeeld vind ik het asielbeleid van Gerd Leers: asielaanvragen worden strenger bekeken, maar voor echte vluchtelingen is natuurlijk altijd plaats.’

Rentmeesterschap

Met rentmeesterschap bedoelen we: de aarde is niet van ons, we hebben de aarde te leen van God. Daarom moeten we de aarde goed achterlaten voor volgende generaties. En daarbij horen ook de mensen, dieren en planten die er wonen. De overheid heeft twee taken op het gebied van rentmeesterschap:

1. De overheid moet stimuleren dat mensen zich gedragen als goede rentmeesters. Bijvoorbeeld stimuleren dat mensen op straat hun rommel in de afvalbak gooien.
2. De overheid moet zelf een goede rentmeester zijn. Dit betekent dat de overheid de gaven en talenten van alle burgers moet benutten. En dat ze haar financiën goed op orde moet hebben.

‘Rentmeesterschap heeft te maken met het beheer van de Schepping. Maar ook met het beheer van de samenleving en deze behouden voor toekomstige generaties. Rentmeesterschap is een moeilijk begrip, maar tegelijkertijd is iedereen voor een goed milieu en voor zorgvuldig omgaan met geld. We moeten onze leefomgeving netjes achterlaten aan onze kinderen en kleinkinderen. En we moeten tegelijkertijd onze schulden niet doorschuiven naar toekomstige generaties. Ik hoop dat wij binnen het CDA een vernieuwde discussie over rentmeesterschap gaan voeren. Nadenken over het klimaatvraagstuk heeft namelijk ook een economische noodzaak, we moeten zuinig zijn met onze grondstoffen. Ik ben daarom blij dat het thema duurzaamheid bij het ministerie van Economische Zaken ligt.’

Ik kijk ernaar uit om deze discussie te voeren. Want juist duurzaamheid kan links en rechts verbinden. Ik denk dat we sterker uit deze discussie komen. Het CDA heeft de grootste denkracht van alle partijen én we zijn in staat om onze ideeën uit te voeren. Dat hebben we in het verleden laten zien.’ ■

Johan van Hulst 100 jaar

Voormalig CDA Eerste Kamerlid Johan van Hulst bereikte op 28 januari de leeftijd van 100 jaar. CDA-fractievoorzitter in de Eerste Kamer, Jos Werner en Kamervoorzitter René van der Linden bezochten de heer Van Hulst in zijn huis te Amsterdam om hem persoonlijk te feliciteren met zijn verjaardag. Dr. Johan Wilhelm van Hulst was 25 jaar lid van de Eerste Kamer voor de CHU. Hij werd in 1956 gekozen tot lid van de Eerste Kamer en was van december 1968 tot juni 1977 fractieleider van de CHU. Aansluitend werd Van Hulst fractieleider van het toen nog in oprichting zijnde CDA, en bleef dit tot 1981, het jaar waar hij na een kwart eeuw de Senaat verliet. De honderjarige Van Hulst toonde zich vereerd met de felicitaties van Kamervoorzitter René van der Linden en fractievoorzitter Jos Werner. Van de ruim duizend Nederlanders die sinds 1815 lid zijn geweest van de Eerste Kamer is de heer Van Hulst de eerste die de leeftijd van honderd jaar heeft bereikt.

Concept Advieslijst Eerste Kamerverkiezingen 2011

1	Dhr. L.C. Brinkman	1948	Voorzitter Bouwend Nederland	Leiden	Zuid-Holland
2	Mw. G. de Vries - Leggedoor	1955	Lid Eerste Kamer	Nieuw Buinen	Drenthe
3	Dhr. P.R.H.M. van der Linden	1943	Lid Eerste Kamer	Nuth	Limburg
4	Mw. S.C. van Bijsterveld	1960	Lid Eerste Kamer / hoogleraar	Rijen	Noord-Brabant
5	Dhr. A.H. Flierman	1955	Lid Eerste Kamer / voorzitter College van Bestuur	Markelo	Overijssel
6	Mw. M.J.T Martens	1955	Oud-voorzitter CDA-delegatie Europees Parlement	Nijmegen	Gelderland
7	Dhr. H. Franken	1936	Lid Eerste Kamer / hoogleraar	Zoeterwoude	Zuid-Holland
8	Dhr. G.H. Terpstra	1940	Lid Eerste Kamer	Utrecht	Utrecht
9	Dhr. W.B. Hoekstra	1975	Consultant McKinsey	Amsterdam	Noord-Holland
10	Mw. P.E.M.S. Lokin-Sassen	1946	Voormalig universitair docent	Groningen	Groningen
11	Dhr. S. Buijs	1944	Voormalig huisarts	Wissenkerke	Zeeland
12	Dhr. G. Benedictus	1952	Lid Eerste Kamer / adviseur	Joure	Fryslân
13	Dhr. P.H.J. Essers	1957	Lid Eerste Kamer / hoogleraar	Loon op Zand	Noord-Brabant
14	Dhr. H.L. Tiesinga	1949	Lid Eerste Kamer / Dijkgraaf	Bant	Flevoland
15	Mw. C.J. Dekker	1966	Directeur / bestuurder Stichting	Den Haag	Zuid-Holland
16	Dhr. H.A. Doek	1947	Lid Eerste Kamer	Arnhem	Gelderland
17	Dhr. G.J. Jansen	1946	Commissaris van de Koningin	Zwolle	Overijssel
18	Dhr. J.J.A.H. Klein Breteler	1946	Oud-lid CDA-Eerste Kamerfractie	Wateringen	Zuid-Holland
19	Dhr. E.J. Janse de Jonge	1957	Lid Eerste Kamer	Engelen	Noord-Brabant
20	Dhr. K.M.L. Leunissen	1954	Lid Eerste Kamer	Eijsden	Limburg
21	Mw. M.J. Passchier	1952	Sr. geneeskundig adviseur	Katwijk	Zuid-Holland
22	Dhr. J.S.L.A.W.B. Roes	1971	Hoogleraar	Nijmegen	Gelderland
23	Mw. M. Luyer	1959	Directeur	Almere	Flevoland
24	Dhr. P. Boekhoud	1950	Oud-voorzitter College van Bestuur	Barendrecht	Zuid-Holland
25	Mw. M.A.J. van der Tas	1958	Burgemeester (per 1 feb. 2011)	Apeldoorn	Gelderland
26	Dhr. J.M. Buiting	1960	Directeur Toezichthouders zorg	Utrecht	Utrecht
27	Mw. J.G.J. Kamp	1950	Adviseur	Breukelen	Utrecht
28	Mw. A.M.Th. Vreman - Muijers	1961	Afdelingshoofd Gemeente	Ede	Gelderland
29	Dhr. F.A.M. van den Heuvel	1965	Hoofd Corporate Affairs	Middelburg	Zeeland
30	Dhr. W.M.M. van Fessem	1949	Advocaat-generaal	Breda	Noord-Brabant

Kwalitatief goede, humane en betaalbare zorg

Het CDA ziet het feit dat mensen steeds ouder worden niet alleen als een probleem. Het is juist het resultaat van een goed werkende gezondheidszorg en een product van de welvaart in ons land. Die welvaart zorgt ook voor de beschikbaarheid van adequate medicijnen en de ontwikkeling van medische technologie (innovatie). Daardoor worden dodelijke ziekten, maar ook de gevolgen van chronische aandoeningen sterk teruggedrongen. Dit proces gaat nog steeds door.

Ondertussen groeit de groep ouderen die zorg nodig hebben (die vaak meer kosten maken) onevenredig veel harder dan de groep werkende mensen die de lasten via de afdracht van hun loon opbrengen. En dat vraagt om een verantwoorde mix van toegankelijke, kwalitatief goede zorg en een financiële bijdrage van burgers die verantwoord is.

De komende jaren bezuinigen we niet op de totale uitgaven voor de zorg. Sterker nog, we gaan elk jaar meer uitgaven dan het jaar ervoor. Maar we moeten de kosten wel enigszins beheersen.

Twee vragen aan **Margreeth Smilde** en **Sabine Uitslag**, de belangrijkste woordvoerders op het terrein van de zorg in de Tweede Kamerfractie.

Hoe denkt het CDA de kosten te beheersen?

MARGREETH: 'Binnen de gezondheidszorg zijn een aantal groepen te onderscheiden, die allemaal een bijdrage kunnen leveren aan kostenbesparing: de ziekenhuizen, de specialisten, de huisartsen, de zorgverzekeraars, de overheid, maar ook de

Margreeth Smilde

Budgetoverschrijding bij de specialisten hebben we aangepakt door vanaf volgend jaar een vast budget in te voeren van waaruit alle verrichtingen betaald moeten worden. Als CDA vinden we het belangrijk dat mensen ook zelf verantwoordelijkheid nemen voor hun gezondheid. Neem bijvoorbeeld het geneesmiddelengebruik. Nog steeds maken teveel mensen niet de kuur af die ze krijgen voorgeschreven. Oude medicijnen worden dan weggegooid en mensen moeten deze opnieuw aanschaffen.'

Sabine Uitslag

richten. Voorkomen is immers beter dan genezen. Veel ziekten ontstaan als gevolg van een ongezonde levensstijl: te weinig lichaamsbeweging, verkeerde eetpatronen, roken en teveel alcohol. Ik ben daarom ook blij dat stoppen met roken sinds dit jaar vergoed wordt uit de basisverzekering. Het blijkt dat hier veel gebruik van wordt gemaakt.'

burgers zelf. Specialisatie van ziekenhuizen leidt bijvoorbeeld tot meer kwaliteit en lagere kosten.

Ziet het CDA meer marktwerking in de zorg ook als een middel om kosten te besparen?

MARGREETH: 'Wij zijn niet tegen meer marktwerking in de zorg, zolang het maar geen doel op zich wordt. Kwaliteit en toegankelijkheid in de gezondheidszorg zijn het doel, marktwerking is daarbij een middel. Met andere woorden: als marktwerking stap voor stap wordt ingevoerd, als het leidt tot doelmatiger werken, kostenbesparing en minder bureaucratie, dan zijn we vóór marktwerking.'

SABINE: 'Ik merk dat werknemers in de zorg volop mee willen denken over de vraag hoe we de zorg betaalbaar kunnen houden. Marktwerking is daarbij geen taboe. Op de dagen dat de Tweede Kamer niet vergadert trek ik in het kader van mijn "Tour de Nurse" het land door om in gesprek te gaan met verpleegkundigen en verzorgenden. Het CDA gelooft in de kracht van professionals. Door hen kom ik vaak tot nieuwe inzichten, die ik vervolgens weer kan gebruiken in mijn debatten.'

MARGREETH: 'Via het project 'Hoe houden we de zorg gezond?' roept het CDA alle mensen die in de zorg werken dan ook op om met goede ideeën te komen die bijdragen aan de betaalbaarheid van de zorg, nu en in de toekomst.'

Kijk voor meer informatie over dit project op pagina 23.

Fotografie **Dirk Hol**

CDA'ers geloven nergens in

Schuldgevoel maakt sociaal. Zelfs de vrees tekort te schieten, helpt mensen al om zich medemenselijk te gedragen. Nee, dit is geen preek maar 'gewoon' een waarneming uit de sociale psychologie. Extreme gevallen daargelaten, is schuldgevoel dus iets goeds, iets dat je zou moeten opkweken en cultiveren. Als mensen normen en waarden niet alleen kennen, maar ook aanvoelen (soms zelfs fysiek: walging), wordt hun samenleven daar niet slechter van.

Helder. Totdat de Rotterdamse sociaal psychologe Ilona de Hooge vorige maand een spade dieper spitte. Met het vermijden en oplossen van schuldgevoelens kunnen mensen ook de mist ingaan. De Hooge en haar collega's lieten proefpersonen die zich schuldig voelden fictief vijftig euro verdelen tussen hun 'slachtoffer', overlevenden van een overstroming in Afrika en zichzelf. Aan de 'slachtoffers' werd – logisch – relatief veel geld besteed. Echter, dit ging echter vooral ten koste van de bijdrage aan de slachtoffers in Afrika. Het geld dat de proefpersonen voor zichzelf reserveerden, bleef in alle varianten vrijwel gelijk.

Zelfs bij zo'n nobel gevoel als schuld, komt egoïsme kijken, laten de onderzoekers zien. Natuurlijk wil je iets doen om van je schuldgevoel af te komen. Maar voor je

het weet, betalen derden de prijs. Verrassend voor christendemocraten? Dat het blijkbaar zo ingewikkeld is om goed te doen? Dat hoop ik niet. Christendemocraten weten dat het kwaad in mens en samenleving diep geworteld is, dieper dan veel moderne westerlingen denken. Het kwaad is niet met simpel verbieden of vrijgeven (zelfregulering) uit te roeien.

'Als ik het goede wil doen', zegt de apostel Paulus, 'staat het kwade mij bij'. Het kwaad kleeft overal aan, ook aan onze goede bedoelingen. Zelfs als je handelt naar je schuldgevoel, kan egoïsme de kop opsteken. Misschien kun je met de jaren een beetje in goedheid en naastenliefde groeien, maar je blijft – zoals de zestiende-eeuwse reformator Maarten Luther het uitdrukte – *simul justus et peccator*, gerechtvaardigd en zondaar tegelijk. Als het christelijke geloof het politieke bedrijf iets te bieden heeft – naast eventuele normen, waarden, geboden, principes en beginselen – dan is het dit besef.

Een christendemocraat die zijn eigen traditie een beetje kent, is daarom niet verbaasd als blijkt dat een medewerker van een kinderdagverblijf lange tijd kinderen kon misbruiken. Hij – of zij – is er woedend over, verdrietig, verontwaardigd, maar niet verbaasd. Hoezeer de wereld ook verandert, mensen blijven tot dergelijke dingen in staat. De risico's kun je verkleinen, maar niet wegne-

men. Ook niet door veiligheidsvoorschriften absurde vormen te laten aannemen. Tegen het kleverige kwaad helpen geen spoeddebatten en snelle aanpassingen van de wet. Wijsheid en behoedzaamheid zijn eerder op hun plek. Wie, hoe goed bedoeld ook, het kwaad denkt uit te bannen, maakt de schade waarschijnlijk alleen maar groter. Dan zijn het anderen die de prijs betalen. Zie De Hooge.

Daarom geloven christendemocraten niet in de overheid met zijn regelgeving, en evenmin in het individu met zijn mondigheid. Juist vanwege het geloof van hun traditie geloven ze nergens in. Ook niet in het maatschappelijk middenveld waar ze op zichzelf best iets van verwachten. Staat, individu en maatschappelijk middenveld zijn niet zaligmakend. Ze zijn niet de oplossing van al onze problemen. Die bestaat niet. Als een CDA-politicus iets niet kan hebben, is het een Messiascomplex. Nu het CDA toch aan herbezinning gaat doen, moet het beslist de Amerikaanse denker Reinhold Niebuhr, de geestelijke vader van het 'christelijk realisme', weer eens uit de boekenkast trekken. En dan niet om hem alleen losjes te citeren ('politiek is niet meer dan gebrek-kige oplossingen zoeken voor onoplosbare problemen').

Niebuhr laat zien hoe je nuchter en bereid tot compromissen politiek kunt bedrijven. Zonder dat je een ordinare machtsmachine wordt. Met de laarzen in de modder en de blik op de horizon. Waarbij – en dat is belangrijk in zijn boeken – de modder modder en de horizon horizon blijft. De nieuwe CDA-voorzitter kan een stapeltje komen halen. ■

Dick Schinkelshoek is journalist en predikant van de Protestantse Gemeente Zoelen

Europa

Het afgelopen najaar was ik aanwezig bij het congres van de CDU in Karlsruhe. Ik sprak onder andere met mijn collega-fractie-voorzitter Volker Kauder. Hoewel wij qua lengte niet veel van elkaar verschillen voelde ik me toch een beetje als Klein Duimpje die de reus ontmoet. Hij sprak namens een fractie van 239 leden, ik namens 21. Hij vertegenwoordigt veruit de grootste partij in zijn parlement, ik kwam namens de vierde.

Sybrand van
Haersma Buma

Maar opmerkelijker dan de verschillen zijn de overeenkomsten tussen de twee partijen. We zijn beide partijen die liever verantwoordelijkheid dragen, dan dat we langs de zijlijn staan. Wij voelen ons allebei hoeders van een Europese traditie. Tegelijk zien we in beide landen burgers die juist weer op zoek zijn naar een eigen identiteit in een wereld die steeds meer een dorp wordt. De vanzelfsprekendheid van de CDU als volkspartij bestaat vandaag de dag niet alleen maar door de aantrekkingskracht van de partij, maar evenzogoed door het Duits kiesstelsel, dat de komst van nieuwkomers op de politieke markt bemoeilijkt. De positie van onze zuiderburen van de CD&V lijkt op het eerste gezicht weer heel anders dan het onze. Maar toch wordt de christendemocratie daar voor dezelfde uitdagingen geplaagd als in Nederland en in Duitsland. De vanzelfsprekendheid van de volkspartij is voorbij. Eerst was er op rechts het Vlaams Belang, nu is er de NV-A. Deze laatste partij is in staat gebleken het Vlaamse gevoel beter te verwoorden dan alle bestaande politieke partijen.

Drie nauw verwante partijen, gebaseerd op dezelfde uitgangspunten. En alle drie in een fase van hun bestaan die dwingt tot een heroriëntatie op onszelf en op de wereld om ons heen. Ik pleit ervoor dat wij de komende jaren nadrukkelijk gezamenlijk op zoek gaan naar de betekenis van onze gedeelde christendemocratische uitgangspunten. Vanzelfsprekendheden bestaan niet meer in de politiek van vandaag. Niet in Duitsland, niet in België en niet in Nederland.

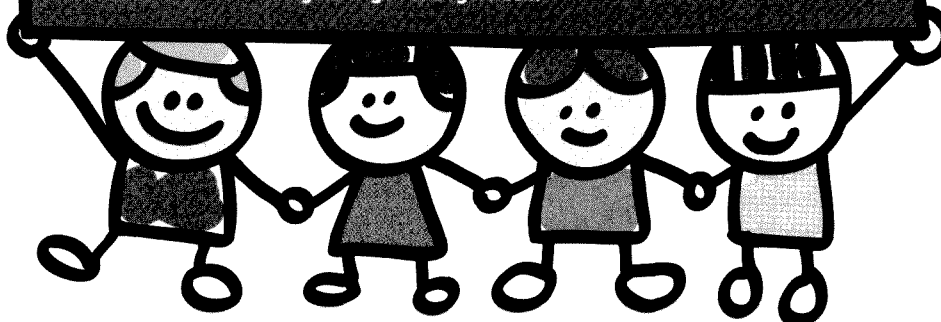
Vanuit dat vertrekpunt moeten we aan de slag. Als je de plant wil laten groeien, moet je wel zo nu en dan de wortels water geven. Daar zijn we nu aan toe. Als we in staat zijn de discussie niet te beperken tot het CDA, maar te verbreden naar de christendemocratie in Europa, zie ik een toekomst van een blijvende positieve kracht in Europa. Het moet voor ons als CDA'ers een voorrecht zijn daar deel van te mogen uitmaken. ■

Van onderop

In deze rubriek gaat de redactie op zoek naar de gevolgen van nieuwe wetten en regelingen voor mensen die *met de benen in de modder staan*. Jongeren, ouderen, werknemers en werkgevers delen hun zorgen en kritiek maar ook hun visie en verwachtingen met de lezers van *CDA.nl*. In dit nummer: **Passend onderwijs**

Tekst Alie Dijkslag | Fotografie iStockphoto

WAT GAAT ER VERANDEREN? In het wetsvoorstel *Passend onderwijs* krijgen scholen met ingang van 2012 een zorgplicht. Ouders van een kind met leer- of gedragsproblemen kunnen dan voortaan hun kind bij elke school aanmelden. Als die school een kind geen passend onderwijs kan bieden zoeken scholen binnen een regionaal samenwerkingsverband naar een geschikte plek voor het kind zodat er geen kinderen meer thuis zitten omdat diverse scholen een kind weigeren. Er komen ongeveer 75 van die samenwerkingsverbanden waarin scholen en jeugdzorg samenwerken. In de nieuwe wet vervalt het leerlinggebonden budget. Dit zogenaamde 'rugzakje' werd in 2002 ingevoerd met het ideaal dat kinderen met extra hulp van het speciaal onderwijs naar een gewone school konden gaan. In tegenstelling tot de verwachting dat het geld van de rugzakjes zou worden bespaard op de kosten die plaatsing in het speciaal onderwijs met zich meebrengt, leidde het rugzakbeleid tot 500 miljoen extra uitgaven omdat zowel het aantal zorgleerlingen in het reguliere als in het speciaal onderwijs enorm groeide. Om een rugzakje voor hun kind te krijgen moeten ouders hun kind laten indiceren. Dat leidde ertoe dat inmiddels 10 procent van de kinderen in het primair en 20 procent van de kinderen in het voortgezet onderwijs een label hebben zoals *adhd* of *pd-d-nos*. Dat wil de overheid veranderen door het geld voor de rugzak via het samenwerkingsverband te verdelen over alle kinderen met een zorgbehoefte. De invoering van passend onderwijs gaat gepaard met een bezuiniging van 300 miljoen. Het speciaal onderwijs houdt de huidige capaciteit van 70.000 leerlingen maar de klassen in het speciaal onderwijs worden 10% groter (een gemiddelde klas in het voortgezet speciaal onderwijs heeft 7 leerlingen). De indicatiestelling wordt afgeschaft en er komt minder geld voor ambulante begeleiders die vanuit het speciaal onderwijs steun bieden aan reguliere scholen in de omgang met zorgleerlingen. In plaats daarvan investeert de overheid in kwaliteit van leerkrachten om zorgleerlingen te begeleiden.

De stelselwijziging passend onderwijs is heel hard nodig, zegt Werner van Katwijk, directeur van OUDERS & COO. 'Kinderen met gedragsproblemen komen nu niet altijd op de goede plek en krijgen niet altijd het juiste onderwijs. Voor kinderen die terecht in het speciaal onderwijs worden geplaatst is het vaak heel moeilijk om na enkele jaren weer terug te keren in het reguliere onderwijs.' Bij de invoering van passend onderwijs krijgen scholen een zorgplicht zodat ouders niet meer hoeven leuren langs scholen met hun kind. Als ouders hun kind aanmelden moet de school de leerling toelaten of anderszins via een regionaal samenwerkingsverband zoeken naar een goede school waar het kind met gedragsproblemen wel terecht kan. Dat is heel goed, zegt van Katwijk. 'Er valt een last van de ouders af.' Ook deelt hij de zorgen van minister van Bijsterveldt dat te veel kinderen een label krijgen. 'In het huidige systeem zit iets perverserends als je het labelen van kinderen beloont met meer middelen. We moeten kinderen wel indiceren, maar minder labelen en toch het juiste onderwijs bieden. Dat is best moeilijk, maar we willen als OUDERS & COO graag meedenken in hoe je kinderen recht kunt doen.'

Toch is hij uiterst kritisch over de plannen voor passend onderwijs. Hij vraagt zich hardop af of het aanbod dat leerlingen en ouders straks krijgen wel echt passend is en of hun rechten voldoende zijn gewaarborgd als ouders het niet eens zijn met de toewijzing door het samenwerkingsverband. 'In de plannen voor passend onderwijs is de positie van ouders zwak. Als zij het niet eens zijn met de keuze die het samenwerkingsverband maakt voor hun kind kunnen zij terecht bij een klachtencommissie. Maar het advies van die commissie mogen schoolbesturen naast zich neer leggen. Bovendien kunnen schoolbesturen een beroep doen op dure advocaten als ze in conflict komen met ouders. Ouders staan tegenover het samenwerkingsverband juridisch gezien met lege handen.'

'Er valt een last van de ouders af'

De vereniging Ouders & COO wil daarom dat er voor ouders een geschillencommissie komt en een instantie die ouders juridisch begeleidt. Dat maakt hun positie ster-

ker. Als ouders op achterstand staan ontstaat geen goede jurisprudentie. 'Juist daaraan is grote behoefte.' De stelselwijziging passend onderwijs wordt uitgevoerd met een bezuiniging. Van Katwijk denkt dat de bezuiniging het systeem onderuit haalt en dat ouders hun kinderen vaak niet geplaatst krijgen op de school van hun keuze. 'Als er minder geld in het systeem komt dwing je samenwerkingsverbanden om groter te worden en middelen te concentreren door specialisaties binnen het reguliere onderwijs. Zonder bezuiniging kan een kind met bijvoorbeeld pdd-nos naar meer scholen binnen een bepaalde regio die zich hebben gespecialiseerd op dit type leerling en hebben andere scholen meer mogelijkheden de basiskennis hiervoor op te doen. Dat betekent na de bezuiniging dat kinderen verder moeten reizen en voor ouders minder keuzemogelijkheden voor een school met bijvoorbeeld een bepaalde levensbeschouwing.'

Passend onderwijs betekent dat meer kinderen met gedragsproblemen op een reguliere school blijven. Bij de invoering in 2012 komt daarom 100 miljoen beschikbaar om leerkrachten te professionaliseren, in de jaren daarna telkens 150 miljoen. Maar voor een kwaliteitsslag in het klassenmanagement is volgens Van Katwijk meer tijd en meer geld nodig. 'Je krijgt het niet voor elkaar om in twee jaar tijd een lerarenkorps te leren omgaan met gedragsproblemen. Om een gemiddeld lerarenkorps een stapje omhoog te krijgen heb je minimaal acht jaar nodig. De minister wil wel passend onderwijs invoeren binnen twee jaar, dat is dus te snel.' ■

Wat vindt minister Marja van Bijsterveldt?

Voor een goede en gelijkwaardige samenwerking tussen samenwerkingsverband en ouders is een klachtencommissie onvoldoende, vindt Van Katwijk. Hij stelt een geschillencommissie voor en een instantie die ouders juridisch begeleidt. Redelijk? 'Ik voel wel mee met de gedachte dat een klachtencommissie mogelijk te beperkt is. Ouders moeten wel ergens terecht kunnen. Ik overweeg om die klachtencommissie te vervangen door een echte geschillencommissie. Overigens komt er ook een steunpunt passend onderwijs waar ouders terecht kunnen met vragen.

tencommissie mogelijk te beperkt is. Ouders moeten wel ergens terecht kunnen. Ik overweeg om die klachtencommissie te vervangen door een echte geschillencommissie. Overigens komt er ook een steunpunt passend onderwijs waar ouders terecht kunnen met vragen.

'Ik begrijp goed dat de bezuiniging pijn doet'

Als het gaat om juridische bijstand vind ik dat ouderorganisaties zoals OUDERS & COO daar een rol in hebben te vervullen. Zij zijn er speciaal om ouders te ondersteunen, ik voel er weinig voor om daar een aparte organisatie voor te beginnen. Dat is een verantwoordelijkheid van ouders zelf en hun organisaties. Misschien kunnen ouderorganisaties eens kijken naar hun prioriteiten en mensen vrijmaken voor juridische ondersteuning. Er zijn meerdere ouderorganisaties, mogelijk kunnen ze hierin samenwerken.'

Volgens Van Katwijk hebben ouders straks minder kans dat hun kind op een school van hun keuze terecht kan omdat de invoering van passend onderwijs gepaard gaat met bezuiniging. Binnen een samenwerkingsverband zullen scholen zich gaan specialiseren op bepaalde gedragsproblemen maar die specialisaties worden ingedikt. Is zijn zorg terecht? 'Het zou inderdaad goed kunnen dat schoolbesturen besluiten om goede zorg te specialiseren. Zij krij-

gen straks een grote rol in de afwegingen om elke euro zo goed mogelijk te besteden. Dat kan betekenen dat er minder keuzevrijheid is voor ouders. Maar nu is de situatie ook niet ideaal. We weten dat ouders met een kind dat speciale zorg nodig heeft bij meerdere scholen moeten aankloppen voordat het kind ergens geplaatst kan worden. En dan zijn er ook nog veel kinderen die thuiszitten, terwijl er ontzettend veel geld naar de zorg voor deze kinderen is gegaan.

Ik hecht aan een goed evenwicht tussen de wensen van ouders en de grenzen van wat scholen aankunnen als het gaat om zorgleerlingen. Dat is ook een uitgangspunt van het CDA. Het is aan de scholen om dat evenwicht in de gaten te houden. Scholen krijgen meer ruimte door, naast het eigen zorgbudget, ook het geld dat nu bij het speciaal onderwijs zit voor ambulante hulp, zelf te besteden. Dat kan bijvoorbeeld betekenen dat scholen ervoor kiezen om bepaalde leerkrachten te laten specialiseren die dan collega's kunnen ondersteunen. Dat biedt ook carrièremogelijkheden voor leerkrachten. Ik begrijp goed dat de bezuiniging pijn doet. Maar er blijft veel geld over. We geven nog steeds 1,9 miljard uit voor extra zorg aan leerlingen.'

Van Katwijk denkt dat professionaliseren van leerkrachten die kinderen met diverse gedragsproblemen in de klas hebben minimaal acht jaar duurt. Kunt u in twee jaar tijd leerkrachten op reguliere scholen kwalificeren op het gebied van klassenmanagement? 'Met die acht jaar ben ik het niet eens. Er zijn al heel veel leraren die via de lerarenbeurs een master special educational needs hebben gehaald en wordt er ook op de lerarenopleidingen steeds meer aandacht aan besteed. Verder is het niet zo dat er met de invoering van de stelselwijziging passend onderwijs opeens hordes kinderen met gedragsproblemen in de klas komen. Dat worden er gaandeweg mogelijk meer, afhankelijk van de keuzes van een samenwerkingsverband, maar er moet een goede afstemming zijn. Daarom blijven de huidige 70.000 plaatsen in het speciaal onderwijs vooralsnog ook gewoon bestaan. Pas als scholen straks de keuze maken om meer kinderen op te vangen in het regulier onderwijs dan kan dat aantal plaatsen op den duur terug.' ■

CDA-bestuurdersvereniging draagt bij aan discussie over gedachtegoed

Eén van de aanbevelingen van de commissie-Frisen is dat het CDA weer duidelijk laat zien waar het voor staat. Voor de CDA-bestuurdersvereniging is dit niets nieuws. Al meer dan dertig jaar zorgt de vereniging ervoor dat CDA-politici op lokaal en provinciaal niveau een herkenbaar en onderscheidend CDA-geluid kunnen laten horen. Op uiteenlopende onderwerpen laat de vereniging zien wat de CDA-keuzes zijn en hoe je als politicus een echt CDA-profiel kunt opbouwen. Onderlinge discussies en netwerkbijeenkomsten zijn hierbij twee belangrijke pijlers.

Bij de vereniging zijn vooral lokale en provinciale CDA-politici aangesloten, maar ook CDA'ers die geïnteresseerd zijn in lokale en provinciale politiek kunnen lid worden. Leden ontvangen onder meer tien keer per jaar het blad *Bestuursforum*, waarin veel aandacht is voor het gedachtegoed, en zijn welkom op de discussiebijeenkomsten waar de nadruk ligt op de vorming van een typisch CDA-standpunt.

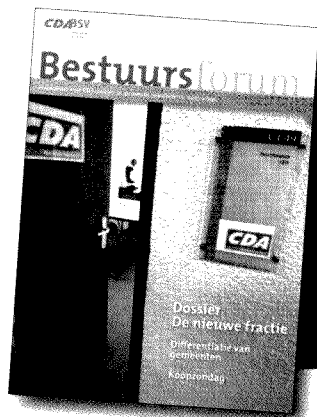
Het lidmaatschap van de Bestuurdersvereniging is vooral interessant voor fractiemedewerkers, commissieleden, fractievolgers en afdelingsbestuurders. Een aantal van hen is al lid. Zoals Harm Jan van Schaik, sinds juni 2010 voorzitter van het CDA-Amsterdam. Hij ervaart het lidmaatschap van de Bestuurdersvereniging als een belangrijke meerwaarde bij zijn rol als afdelingsvoorzitter. 'Als lid van de Bestuurdersvereniging ontvang ik maandelijks het blad *Bestuursforum* en heb ik gratis toegang

tot de netwerkdagen die de vereniging organiseert. Hier kan ik mijn netwerk onderhouden en uitbreiden. Voor afdelingsbestuursleden is het belangrijk om op de hoogte te blijven van de actuele ontwikkelingen en van keuzes die CDA-bestuurders in het land maken. Op die manier blijf ik een goede gesprekspartner voor de lokale fractie en kan ik het CDA helpen ook op lokaal niveau herkenbaar op de kaart te staan.'

Maaïke van Dijk-Bokkers is medewerker communicatie bij de CDA-Statenvructie in Gelderland en trouw lezer van het maandblad *Bestuursforum*. 'In de periode voor de Statenverkiezingen stonden er veel interessante stukken in, bijvoorbeeld over campagne voeren en het onder de aandacht brengen van herkenbare CDA-standpunten. Maar ook buiten campagnetijd zijn de artikelen in *Bestuursforum* een waardevolle aanvulling voor mijn werk als fractiemedewerker. Ik lees het blad altijd van voor tot achter.'

Bent u geïnteresseerd geraakt? Dan kunt u voor €47,50 per jaar lid worden van de CDA-bestuurdersvereniging. Wilt u liever alleen een abonnement op *Bestuursforum*? Dat kan ook. Momenteel geldt hiervoor een speciale aanbieding (zie kader). U kunt ook eerst een proefnummer aanvragen. Meer informatie of aanmelden: Joke Stoker, ✉ stoker.bsv@cda.nl of ☎ 070-3424892.

SPECIALE AANBIEDING

Voor CDA-leden geldt momenteel een speciale aanbieding. Wie vóór 1 mei een abonnement neemt op *Bestuursforum*, betaalt dit jaar slechts €20,- in plaats van €30,-

Passie voor mensen

Passie voor mensen. Passie voor mensen in de zorg.
Dat zijn woorden die lijken te horen bij staatssecretaris
Marlies Veldhuijzen van Zanten-Hyllner.

Tekst **Marjolijn van der Stel** | Fotografie **Dirk Hol**

Uw beleidsmotto voor de komende jaren is ‘vertrouwen in de zorg’. Waarom dit thema? ‘Ik kom zelf uit de zorg en ik heb altijd gemerkt dat er een grote afstand is tussen het beleid en de praktijk. Er zijn veel vragen waarbij het lang duurt voordat er een antwoord is gevonden. Dat komt grotendeels door het georganiseerde systeem zoals wij dat kennen. In ons huidige systeem lopen we het gevaar dat veel vragen buiten de zorgvrager, de patiënt om gaan. Een patiënt heeft een zorgvraag en dan kan het zo zijn dat deze eerst van de ene professionele instantie via nog een professionele instantie naar nog weer een professionele instantie gaat. Als het antwoord na lange tijd bij de patiënt komt – weer via al die instanties – loop je het risico dat de oplossing is vervormd en niet meer past bij de oorspronkelijke zorgvraag. Dat wil ik de komende jaren bijstellen. Zorg kan en moet veel dichterbij mensen zelf georganiseerd worden. Dat is niet alleen prettig voor de patiënt, want die kan zelf uit verschillende mogelijkheden zorg op maat kiezen, maar ook goedkoper, omdat een aantal tussenstappen verdwijnt.

Ik ben hier optimistisch over. De afgelopen decennia is er zoveel georganiseerd en geïnstitutionaliseerd vanuit de overheid, buiten de mens om. Wat later kwam de ontwikkeling op gang dat zorg bij mensen zelf moet passen. En nu staan we op het punt dat mensen eindelijk echt zelf inspraak mogen hebben in de zorg die ze ontvangen.’

‘Zorg dat zijn mensen’ is iets wat steeds terugkomt. Wat bedoelt u daarmee? ‘Het gaat om mensen die zorg geven en om mensen die zorg ontvangen. Dat zijn geen stugge dingen, maar wezens die op elkaar reageren. Daarbij is warmte en wederkerigheid nodig zodat

zich tussen die twee – de gever en de ontvanger – iets kan ontwikkelen. Dat betekent dat we bepaalde dingen minder strak vast moeten leggen. Mensen zijn geen onderdelen van een machine die je in elkaar zet zodat het gaat werken.

‘Alles wat je zelf kunt doen, geeft een heerlijk gevoel’

In de houtskoolschets Beginselenwet Zorginstellingen die ik onlangs naar de Tweede Kamer heb gestuurd heb ik de acht rechten waar een cliënt vanuit moet kunnen gaan omschreven. Vanuit die rechten moeten cliënten in een zorgplan kunnen vastleggen wat hun wensen zijn. Een zorgplan is een contract tussen mensen die zorg krijgen en mensen die zorg geven. Het belangrijkste is dat de cliënt tevreden is. Het plan kan tussentijds worden bijgesteld. Dat kan als de conditie veranderd, maar ook als iemand ontevreden is met de situatie op dat moment. Dat kan bijvoorbeeld gaan over het eten: iemand wil liever eten van buiten de instelling waar hij verblijft, dat moet dan kunnen. Of iemand wil liever op een ander moment eten.

Tegelijkertijd: wonen doen we allemaal zelf. Waarom zou je dan als je gehandicapt of hulpbehoevend raakt, moeten verhuizen? Het gaat dan ook om een stuk begeleiding. Want waarom zou je huisbaas beslissen of je op zaterdag bingo mag spelen of niet? En waarom zou >>

hij sowieso bepalen of je bingo wel leuk vindt? Dat zijn heel fundamentele vragen.

Alles wat je zelf kunt doen, geeft een heerlijk gevoel. Dat geldt ook voor oude mensen, gehandicapte mensen en kleine mensen, mensen die nog volwassen moeten worden. Veel mensen die in een rolstoel zitten hebben het gevoel dat ze niet meetellen. Terwijl meetellen juist het belangrijkste is. De zorg zoals die nu, vaak met de beste bedoelingen, is georganiseerd plaatst een groep mensen buiten de samenleving. Er wordt iets heel belangrijks uit handen genomen, namelijk het zelf, het ik.'

Dit sluit goed aan bij een ander speerpunt: 'zorg dicht bij huis'. Hoe ziet zorg dicht bij huis er in de ideale wereld uit? 'Later als ik oud ben, wil ik in mijn eigen huis blijven wonen. Als ik ergens onzeker over ben, kan ik in de buurt met mijn vragen terecht. Bijvoorbeeld bij een Centrum voor Jeugd en Gezin waar ook een loketje is voor oude mensen. Ik schuifel dan met mijn eigen rollator naar dat centrum en kan bij een echt persoon, dus niet bij een computer, terecht met mijn onzekerheid. Dat kan gaan over dat het de laatste tijd even niet zo goed gaat met eten. En ik hoop dan dat er ergens in de buurt een moeder met een groot gezin is waar ik één keer per week bij mag aanschuiven. Of dat ze een keer een extra portie voor me kookt. Dat soort eenvoudige oplossingen zijn mijn ideaal. En als ik dan nog weer later erg ziek wordt, hoop ik dat er een professional is die dan echt aan mij vraagt wat ik wil. Deze ontwikkeling gaat natuurlijk niet vanzelf, maar ik wil de zorg wel zo organiseren dat het dit perspectief inneemt.'

De komende jaren staan er heel wat veranderingen in de zorg op stapel. Kunt u wat veranderingen noemen? 'Veranderingen in de zorg noemen we stelselwijzigingen. Ik krijg de komende jaren de kans om een aantal dingen fundamenteel anders in te richten. De jeugdzorg wordt op dit moment uit heel veel verschillende potjes gefinancierd. Ik wil deze potjes bij elkaar brengen. De zorg moet zo gewoon mogelijk zijn, dat gebeurt al in de Centra voor Jeugd en Gezin. Het moeten echt centra worden waar je naar toe kunt als je een vraag hebt. Dus niet alleen maar voor de prikken van je kind en de lichamelijke ontwikkeling – dat is ook belangrijk – maar het moeten centra worden waar je terecht kunt met opvoedvragen. Jonge ouders worden geconfronteerd met een ideaalbeeld op televisie en in tijdschriften. Maar elke jonge ouder heeft een miljoen vra-

gen, dat hoort er allemaal bij. Het is dan prettig als er een plek is waar je met die vragen terecht kunt en waar je meestal kan horen dat het heel gewoon is, wat er bij jou aan de hand is. Dat er niks mis is met je.

'In de langdurige zorg wil ik het initiatief veel meer bij de mensen leggen'

Ook in de AWBZ gaat het een en ander veranderen. De begeleiding wordt overgeheveld naar de gemeente, naar de WMO. De gemeente staat het dichtst bij mensen zelf. En het is voor mensen belangrijk om zo lang mogelijk in de samenleving te staan. De WMO maakt dat mogelijk.

In de langdurige zorg wil ik ook een aantal dingen rechtzetten. We hebben de duurste care van Europa, maar we lopen niet te juichen over deze zorg. Ik vind dat we trots mogen en moeten zijn op de langdurige zorg. We kijken te vaak door de ogen van incidenten, er gaat namelijk ook heel veel goed. De langdurige zorg heeft te maken met een slecht imago.'

Waar komt dat slechte imago vandaan? 'Het heeft heel veel te maken met verdriet. Verdriet om het moeten verlaten van je eigen huis. Verdriet om het gemis van een partner die er niet meer is om voor je te zorgen. Verdriet om iemand achter te moeten laten in een verzorgingshuis, daar komen vaak ook schuldgevoelens bij kijken. Als er dan iets mis gaat, dat kan iets kleins zijn, kunnen al die emoties gaan koken. Veel mensen die aangewezen zijn op langdurige zorg zijn somber. Veel van die emoties sluimeren onder de oppervlakte. De verzorgenden zijn dus niet alleen maar aan het zorgen, maar ook aan het troosten. Dat laatste is heel belangrijk.

Veel belangrijker dan dingen die nu vaak veel aandacht krijgen. Papierwerk. Het gaat om oprechte aandacht voor elkaar. Een praatje maken tijdens het wassen en aankleden kan het verschil al maken. Je haalt daarmee de buitenwereld naar de binnenwereld van de patiënt.'

Hoe wilt u het vertrouwen in de zorg herstellen?

Lacht: 'Als ik ergens aanwezig ben, op werkbezoek, wil ik niet dat er negatief over de zorg wordt gesproken. De meeste mensen zijn namelijk tevreden. Natuurlijk zijn er dipjes, maar die horen erbij, ook in het gewone leven. Veel zorg is georganiseerd terwijl dat helemaal niet hoeft. Kijk naar het persoonsgebonden budget (pgb, red.). Er gaat veel geld naar bemiddelingsbureaus. Dat is meestal helemaal niet nodig en ook nog eens fraudegevoelig. Of het gaat naar dingen waarvan je je af kunt vragen "hé, moet dat betaald worden". Ouders weten vaak zelf heel goed wat hun kind nodig heeft.

We moeten ons veel meer richten op het bij elkaar brengen van de mogelijkheden. Het terug brengen van vier loketten naar één loket maakt het allemaal veel simpelere en goedkoper. Zodat één en één drie wordt.

In de langdurige zorg wil ik het initiatief veel meer bij de mensen leggen. Bij bewoners en bij verzorgers. Die laatste groep is in de zorg gaan werken omdat ze voor mensen willen zorgen, niet omdat ze papieren willen invullen. We moeten echt onze vraagtekens zetten bij een kwaliteitssysteem dat op een beleidskantoor is bedacht. Vaak is het een kwestie van "doe het maar gewoon". Thuis eet je toch ook gewoon de pinda-kaas op die een maand over de datum is. Waarom zou zo'n potje pinda-kaas in de zorg wel onderdeel zijn van allemaal regels en procedures.'

'Veel zorg is georganiseerd terwijl dat helemaal niet hoeft'

U heeft jaren zelf in de zorg gewerkt en bent zo uit de praktijk de politiek in gekomen. Wat heeft u aan deze praktijkervaring?

'Alles! Het beschermt me tegen teveel beïnvloeding door de politiek. Dat is goed, want ik ben er in de eerste plaats voor de zorg. Ik weet niet van alle onderwerpen hoe ze liggen in de kamer, dan ga ik af op mijn eigen gevoel en ervaringen.'

Zijn er ook dingen die u mist uit uw vorige werk?

Alles! Ik vind het heerlijk om op werkbezoek te gaan. Maar het voelt ook heel goed om na al die jaren van nadenken en vollopen met ideeën nu beleid te maken. Straks ga ik weer terug de zorg in en heb ik profijt van de veranderingen die ik nu mag doorvoeren. In het begin dacht ik dat iedereen in Den Haag op de oppervlakte danste, maar ik ben er inmiddels wel achter dat dat niet zo is. De politiek is ook een heel warme plek om met de zorg bezig te zijn.

Ik heb mijn wortels in bevlogenheid met en voor mensen. Ik hoef nooit te twifelen aan wat ik van iets vind. Dat maakt het werk overzichtelijk. Hoe dieper je wortels zijn, hoe minder snel je omvalt.' ■

Talentacademie voert campagne

Een van de onderdelen van de huidige leergang van de Talentacademie was: bedenk en organiseer een campagne-activiteit. Op deze pagina's een verslag in woord en beeld.

Kop van Jut op Rijnplein groot succes

**1.000 euro
opgehaald
voor Alpe
d'HuZes**

Deelnemers van de CDA Talent Academie stonden op zaterdag 5 februari met een grote 'kop van

jut' op het Rijnplein in Alphen aan den Rijn. Het winkelend publiek werd uitgenodigd om met een grote hamer op de kop van jut te slaan. Met iedere rake klap werd geld opgehaald voor Alpe d'HuZes en daarmee indirect voor KWF Kankerbestrijding.

Een delegatie van de fietsers die in juni Alpe d'Huez willen gaan beklimmen moedigde de voorbijgangers dan ook vanaf hun spinning-fietsen aan. Ondertussen werd ook de verkiezingsfolder van CDA Zuid-Holland voor de regio rond Alphen aan den Rijn uitgedeeld. Liesbeth Spies, lijsttrekker van het CDA in de provincie Zuid Holland en woonachtig in Alphen aan den Rijn, was bij de activi-

teit aanwezig. Ook verschillende CDA kandidaten en een afvaardiging van CDA Alphen aan den Rijn flyerden er op los. Aan het eind werd al het geld opgeteld en kon Liesbeth Spies een cheque van 1.000 euro overhandigen aan de fietsers die in juni de Alpe d'Huez zullen gaan beklimmen.

'Vlaaiieren' op de Leyweg in Den Haag

Limburgse appeltaart wordt goed ontvangen

Zaterdag 5 februari werd er door een flinke groep CDA'ers appeltaart en flyers uitgedeeld in winkelcentrum Leyweg, het zogenaamde 'vlaaiieren'. Talenten van de CDA Talent Academie en lijsttrekker Liesbeth Spies spraken met verschillende voorbijgangers over de standpunten van CDA Zuid-Holland. Ondertussen kon een lekker stuk appeltaart gegeten worden.

Verschillende talenten waren uit Zuid-Holland, Noord-Brabant en zelfs uit Limburg gekomen om in Den Haag campagne te kunnen voeren. Zij brachten 40 Limburgse appeltaarten mee om uit te kunnen delen aan het winkelend publiek. Zij werden ondersteund door Zuid-Hollandse CDA kandidaten Marijscha Kip, Mustafa Bal, Ruud

Helmerk en Lili Smeelen door het CDA Den Haag. Een muziekcombo zorgde voor extra sfeer.

CDA-Talentedenacademie op campagne voor Gelderland!

Zaterdag 5 februari hebben de studenten van de talentenacademie 2010-2011 de handen uit de mouwen gestoken in het kader van de campagne voor de provinciale staten verkiezingen. Samen met lijsttrekker Jan Jacob van Dijk zijn twee spetterende activiteiten bedacht, passend binnen het campagneplan van Gelderland. Voor ons talenten een hele goed en leerzaam proces. Beide groepen kregen te maken met onvoorziene zaken die de plannen door de war dreigden te gooien, die door een grote dosis doorzettingskracht en enthousiasme zijn omgezet in acties die stonden als een huis, waar we ook nog eens veel plezier aan hebben beleefd.

De eerste groep is aan de gang gegaan met mobiliteit, waarbij een van de grootste knelpunten in Gelderland het ontbreken van een goede verbinding tussen Arnhem en

Nijmegen is, die kan worden bereikt door het doortrekken van de A15. Hier wordt al jaren over gepraat, en het CDA wil nu eindelijk tot actie overgaan en zorgen dat deze weg er komt. Om dit kracht bij te zetten en aan een

breed publiek kenbaar te maken, zijn we met een groene brigade richting Ikea gegaan, een gezinswinkel bij uitstek. Hier hebben we verschillende kinderen blij gemaakt met ballonnen, en intussen onze flyers aan de ouders uitgedeeld. Tegelijk hebben overige talenten ervoor gezorgd dat iedereen hiervan op de hoogte werd gebracht door de flyers onder de ruitenwissers van de auto's te plaatsen.

's Avonds zijn we met de tweede groep naar de Radstake gegaan, waar samen met de gemeente Doetinchem een werkbezoek was gepland, met aansluitend (natuurlijk) een bezoekje aan deze discotheek.

De eigenaar van de disco had een zeer verhelderend en inspirerend verhaal over het beleid dat zij voeren wat betreft alcoholgebruik onder jongeren. Ze willen jongeren een gezellige avond uit bezorgen, onder verantwoorde omstandigheden. Hieronder wordt ook verstaan de jongeren op een goede manier naar de disco te vervoeren en na afloop ook weer fatsoenlijk thuis te brengen. Hiervoor zijn afspraken gemaakt met de busmaatschappij. Jongeren kunnen een busmunt kopen bij aankomst, waarmee voor 8 euro hun vervoer geregeld wordt.

Na de presentatie zijn wij met zijn allen, gehuld in groene CDA-shirts, de disco ingegaan. Helaas was die ochtend het specifieke campagnemateriaal gestolen. De publiciteit die we daarmee kregen, veroorzaakte dat diverse jongeren nu al via de media wisten wat er gebeurd was. Sabine Uitslag luisterde het bezoek nog extra op door spontaan een gastoptreden te verzorgen, waarna we nog tot in de kleine uurtjes hebben gedanst en gepraat met elkaar en diverse bezoekers (voor zover praten in een disco mogelijk is).

Else van de Mik

DIRK HOI

Liesbeth Spies

Vernieuwen

Laat ik er niet omheen draaien: de uitslag van 2 maart was teleurstellend. Vergeleken met de Provinciale Statenverkiezingen van vier jaar geleden was het verlies groot. En dat doet pijn. Want wat is er intensief campagne gevoerd door iedereen. Als partijvoorzitter en als lijsttrekker van Zuid-Holland heb ik kunnen zien hoeveel enthousiaste en toegewijde leden het CDA

heeft. Zij vormen het hart en de basis van de partij. Alle mooie woorden ten spijt, die maken het verlies niet minder groot.

Tegelijkertijd viel de uitslag op 2 maart – met de peilingen in het achterhoofd – niet tegen. De uitslag viel ook niet tegen met 9 juni nog vers in het geheugen: we hebben vrijwel een gelijk aantal stemmen gekregen als bij de Tweede Kamerverkiezingen. Dat biedt hoop: het dal lijkt bereikt, we kunnen weer gaan klimmen. Op campagnegebied breekt er een periode van rust aan. Dat heeft de partij, dat heeft u, ook wel even verdiend na een jaar met drie verkiezingen op rij. Maar dat betekent niet dat de partij in rust is. Integendeel! Nu breekt de periode van vernieuwen en bouwen. Ook binnen de partij zelf moeten we hieraan werken. Op 2 oktober zijn grote verschillen aan het licht gekomen. Dat is niet erg, maar we moeten niet blijven praten over waarin we van mening verschillen. We moeten kijken naar wat ons als christendemocraten verbindt. Dat is in de allereerste plaats het geloof in mensen en de kracht van de samenleving.

Bouwen aan het vernieuwde CDA is de belangrijkste opdracht voor de nieuwe partijvoorzitter. Het zal niet gemakkelijk worden. Er zullen stevige discussies over de inhoud, organisatie en cultuur van de partij gevoerd gaan worden. Er zal recht uit het hart gedebatteerd worden door al die betrokken CDA'ers. Want betrokken bent u, dat heb ik de afgelopen maanden mogen ervaren. Ik heb er alle vertrouwen in dat we de partij weer op koers zullen krijgen en dat de kiezer vervolgens weer vertrouwen in het CDA krijgt.

De afgelopen maanden mocht ik uw voorzitter zijn. Een grote verantwoordelijkheid die ik alleen kon dragen dankzij uw steun en die van de leden van het partijbestuur en vooral ook de medewerkers van het partijbureau. Dank voor uw vertrouwen!

Ik wens de nieuwe voorzitter heel veel succes! ■

Project 'Hoe houden we de zorg gezond?'

We staan de komende tijd voor een grote uitdaging. Hoe zorgen we voor kwalitatief goede gezondheidszorg die toegankelijk is voor iedereen? Hoe houden we de kosten beheersbaar? Hoe zorgen voor een blijvende solidariteit tussen zieken en gezonden en tussen ouderen en jongeren?

De CDA-Tweede Kamerfractie wil u en de mensen in uw omgeving graag betrekken bij het formuleren van antwoorden op deze vragen. Daarom heeft de fractie het project 'Hoe houden we de zorg gezond?' opgezet. Via een speciale website brengt u ons op de hoogte van uw adviezen en ideeën over een efficiëntere zorg.

Of tips voor besparingen zonder dat de kwaliteit achteruit gaat. Of u geeft goede ervaringen bij u in de buurt aan ons door.

Een inventarisatie van alle bijdragen wordt aangeboden aan de staatssecretaris van Volksgezondheid, Welzijn en Sport, Marlies Veldhuijzen van Zanten-Hyllner.

Denkt u met ons mee?

- Haal de poster voorzichtig uit het midden van dit tijdschrift en hang deze op een goed zichtbare plaats. Bijvoorbeeld op uw werk, in een zorginstelling of in een wijk- of buurthuis. Op die manier betrekken we alle Nederlanders bij dit project van het CDA. Extra posters kunnen worden gedownload op de site www.hoehoudenwedezorggezond.nl
- Breng zoveel mogelijk mensen op de hoogte van dit project, bijvoorbeeld via e-mail, twitter of hyves. Kijk voor mogelijkheden op de website van het project.
- Vergeet niet om uw eigen adviezen, ideeën, tips en ervaringen door te geven.

Hartelijk dank voor uw medewerking!

www.hoehoudenwedezorggezond.nl

Hoe houden
we de zorg
gezond

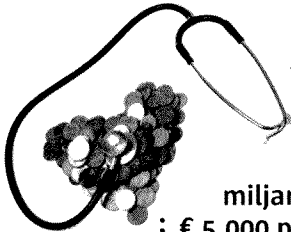

Denk met ons mee!
www.hoehoudenwedezorggezond.nl

Dit is een initiatief van het

CDA

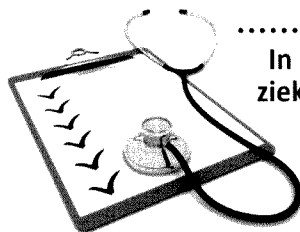
Enkele feiten over gezondheid en gezondheidszorg in Nederland

In 2009 bedroegen de totaal uitgaven aan zorg ruim 83 miljard, dus meer dan € 5.000 per inwoner. Ter vergelijking, in 2007 was dat ruim 74 miljard.

De levensverwachting (vanaf geboorte) voor vrouwen is tussen 1950 en 2007 gestegen van 72 naar 82 jaar. En voor mannen van 70 naar 78 jaar.

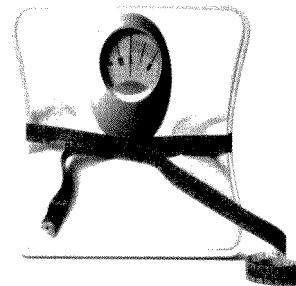
Gemiddeld 40% van de Nederlandse bevolking gebruikt voorgeschreven medicijnen. In de leeftijdscategorie 65 jaar en ouder is dat ruim 80%.

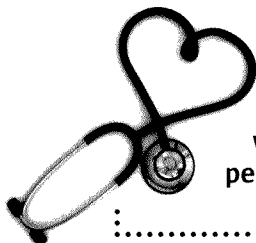
In de Nederlandse ziekenhuizen staan ruim 50.000 bedden ter beschikking.

Ongeveer 25% van de Nederlandse bevolking rookt regelmatig en zo'n 10% van de Nederlanders heeft ernstig overgewicht.

Er verblijven ongeveer 340.000 Nederlanders in instellingen voor gehandicapten, geestelijke gezondheidszorg en ouderen.

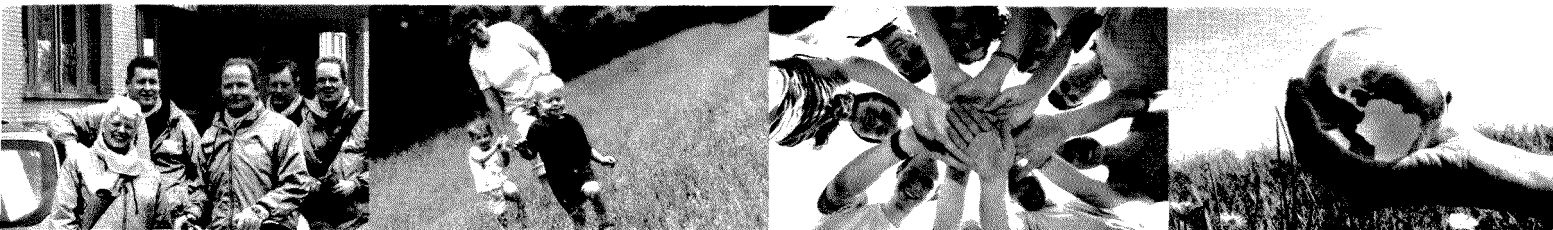

Ruim 6 op de 10 huishoudens ontvangen Zorgtoeslag.

In 2006 waren er gemiddeld 14,5 verpleegkundigen per 10.000 inwoners geregistreerd.

In 2000 werkten er 945.000 mensen in de zorg, nu 1,3 miljoen.

Uitnodiging CDA Ledendag 21 mei 2011

Welkom in de Tweede Kamer!

Bent u al eens in de Tweede Kamer geweest? Of zou u graag nog eens een keer een kijkje nemen? Wij bieden u graag de mogelijkheid het hart van de Nederlandse democratie te bezoeken. Op zaterdag 21 mei a.s. bent u van harte welkom op de CDA Ledendag bij de CDA-fractie in de Tweede Kamer!

Wat is er te doen?

U kunt meedoen aan rondleidingen door de Tweede Kamer, u kunt het

CDA-plein bezoeken met allerlei informatieve stands over de partij en natuurlijk kunt u de Kamerleden en bewindspersonen spreken. Ook is er ruimte voor debat, test bijvoorbeeld uw debatvaardigheden en ga de strijd aan met een Kamerlid of bewindspersoon! De actuele informatie vindt u op de website, www.cda.nl/ledendag.

Wanneer?

Zaterdag 21 mei 2011, Tweede Kamer, Plein 2, Den Haag. U kunt kie-

zen voor het ochtendprogramma (9.30-12.30 uur) of het middagprogramma (13.30-16.30 uur). De programma's zijn gelijk aan elkaar.

Aanmelden

Aanmelding vooraf is verplicht, u kunt dit doen tot uiterlijk 10 mei 2011. U kunt zich aanmelden via het aanmeldformulier op de website, www.cda.nl/ledendag of door te bellen met de Ledendesck, ☎ (070) 342 48 20. U ontvangt half mei uw bevestiging (dit is meteen uw toegangsbewijs).

Wat kost het?

De Ledendag is uiteraard gratis toegankelijk, alleen de reiskosten zijn voor uw rekening.

U komt toch ook?!

Sybrand van Haersma Buma
Fractievoorzitter

JONG WI

In januari vond in Den Haag de tweede bijeenkomst van het jong WI plaats. De bijeenkomst stond in het teken van het WI-rapport *Integratie op waarden geschat*. Petra van der Burg, auteur van het rapport, verzorgde een bijeenkomst waarbij de deelnemers dit onderwerp met elkaar bespraken. In groepsverband werden de verschillende thema's bediscussieerd waarna iedere groep een korte presenta-

tie gaf. Opmerkelijk was het dat de feiten en de beelden over integratie wel erg uiteen liepen.

Doel van de bijeenkomsten van het jong WI is om CDJA'ers met onderzoeksmatige belangstelling te interesseren voor WI publicaties. De volgende bijeenkomst van het jong WI zal plaatsvinden op donderdag 19 mei a.s. en zal in het teken staan van het CDV lentenummer *Populisme in de polder*. In dit nummer

gaan diverse auteurs in op het fenomeen populisme, het onbehagen daarachter en de toekomst van het CDA als volkspartij. Pieter Jan Dijkman, hoofdredacteur CDV, zal deze avond gastspreker zijn.

Voor meer informatie over het jong WI of het aanvragen van rapporten kunt u contact opnemen met Sandra Nieberg (✉ nieberg.wi@cda.nl) of ☎ 070 34 24 874)

CDAWI

CDA Theologen Netwerk opgericht

Binnen het CDA bestaat sinds een halfjaar het CDA Theologen Netwerk. Theologen die lid zijn van het CDA of die zich verwant voelen met het christendemocratisch gedachtegoed, kunnen deelnemen aan het netwerk. De groep staat open voor voorgangers en betrokkenen uit de Rooms-katholieke Kerk, Reformatorische kerken en Evangelische gemeenten. Vier keer per jaar is er een bijeenkomst in Den Haag. Tweede Kamerlid Ad Koppejan en dominee Barend Weegink, predikant in Katwijk en algemeen secretaris van de stichting Schrift en Belijden voor de confessionele stroming in de Protestantse Kerk, zijn initiatiefnemers van het netwerk. Vanuit Katholieke zijde is Hein Pieper bij dit initiatief betrokken. Pieper is directeur van het Katholiek Netwerk. Koppejan is gastheer en Weegink is voorzitter. Het Netwerk opereert op het snijvlak van politiek en samenleving en wil zorgen voor een praktische en inhoudelijke wisselwerking tussen politiek en theologie. De doelstellingen van het Netwerk zijn driedelig. Allereerst wil het netwerk een geestelijk/theologische klankbord zijn ter stimulering van de inhoudelijke gedachtevorming binnen het CDA. Er zal actief nagedacht worden over een eigentijdse en inspirerende invulling van de 'C' en de relatie tot

christelijke partijen als CU en SGP. In de tweede plaats wil het Netwerk bijdragen aan de bezinning binnen het CDA, onder andere door het publiceren van overwegingen/meditatieve overdenkingen of actieve bijdragen aan bezinningsweekenden van CDA fracties op gemeentelijk, provinciaal, nationaal of Europees niveau.

Tot slot kunnen personen uit het netwerk geestelijke buddy's zijn voor kamerleden/politici die behoefte hebben aan een persoonlijk klankbord voor politiek/ethische dilemma's. Het komende half jaar wil het netwerk meewerken aan de herbronning binnen het CDA. Het programma van Uitgangspunten zal besproken worden alsmede een bundel van vier essays over de kernbegrippen van het CDA die zal worden uitgegeven door het Wetenschappelijk Instituut voor het CDA.

U kunt zich aanmelden voor het netwerk bij de persoonlijk medewerker van Koppejan, Esther Bergman ☎ 070-3183523
✉ e.bergman@tweedekamer.nl.

De eerstvolgende bijeenkomst is geagendeerd voor donderdag 14 april 14.00-16.30 in het Tweede Kamergebouw.

PRESENTATIE **CDAWI**

Onlangs heeft het Wetenschappelijk Instituut voor het CDA de studie *Health Care Reforms in an Ageing European Society with a Focus on the Netherlands* gepresenteerd. De auteurs van deze studie zijn Evert Jan van Asselt, Lans Bovenberg, Raymond Gradus en Ab Klink. Het eerste exemplaar is 8 februari door Raymond Gradus aangeboden aan mevrouw Veldhuijzen Van Zanten, staatssecretaris van VWS. In de studie worden de gezondheidsstelsels in Europese landen vergeleken en wordt de stijging van de kosten van de zorg in Nederland in Europees perspectief geplaatst. Met name de kostenstijging van langdurige zorg in Nederland wijkt sterk af van andere Europese landen. Zonder veranderingen wordt de AWBZ onhoudbaar. Daarom zijn hervormingen van het huidige stelsel nodig. Gepleit wordt voor het centraal stellen van de zorgvrager en invoering van een vouchersysteem.

Het rapport *Health Care Reforms in an Ageing European Society* is een gezamenlijk uitgave van het WI voor het CDA en het Centre for European Studies (CES) en is via de website van het WI te downloaden (www.wi.cda.nl).

U kunt het rapport ook in gedrukte vorm bestellen door een e-mail te sturen aan het WI, wi@cda.nl (kosten : € 15,00, incl. verzendkosten)

Ledenactie: Gratis naar Space Expo in Noordwijk!

Wij verloten 120 gratis kaarten van deze spannende ruimtevaartervaring!

Hoe werkt zwaartekracht? Wat is een zwart gat? Welke functie hebben satellieten? En aan welke ruimtemissies wordt nu gewerkt? U gaat het allemaal ontdekken in Space

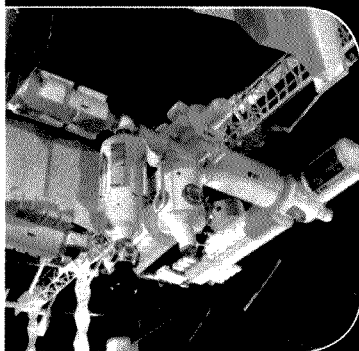
Expo. U wordt meegenomen op een reis langs verre planeten en prachtige Melkwegstelsels. Een bezoek aan het geheel vernieuwde Space Expo is een adembenemende en leerzame ervaring voor jong en oud. Per lid maakt u kans op maximaal 4 gratis entreekaarten (2 voor volwasse-

nen en 2 voor kinderen van 4 t/m12 jaar). Het enige dat u hoeft te doen is voor 18 april een mail te sturen naar Carina Hoff ✉ hoff@cda.nl of een kaartje sturen naar CDA, Antwoordnummer 1700, 2501 WB in Den Haag. Alleen de winnaars krijgen bericht.

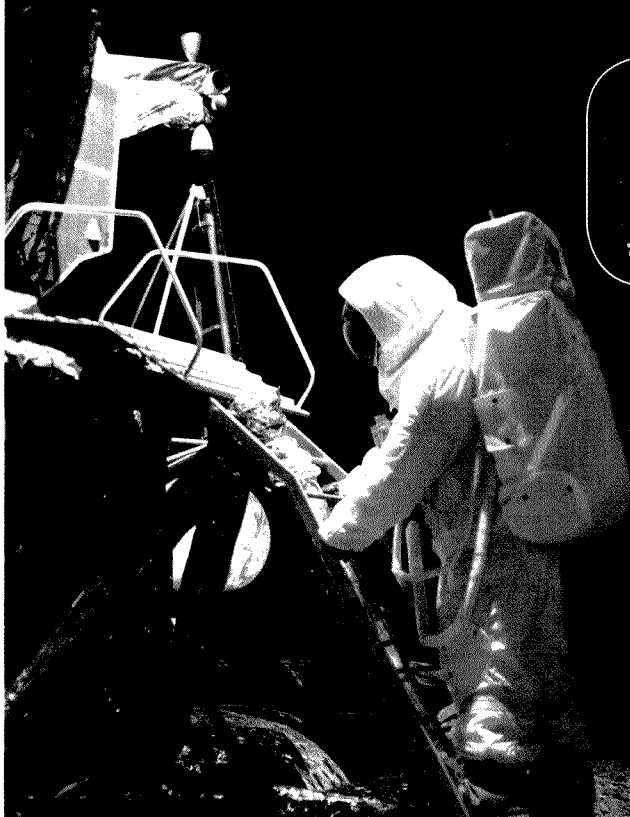
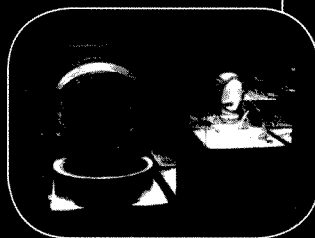
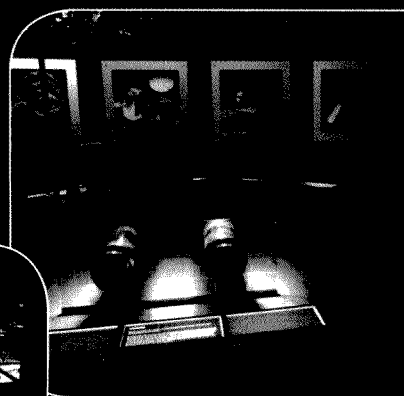
Ruimtevaart is spannend en avontuurlijk.
Bijna net zo spannend als een bezoek aan Space Expo.

SPACE EXPO

ALLES OVER RUIMTEVAART

Hoe werkt zwaartekracht? Wat is een zwart gat? Welke functie hebben satellieten? En aan welke ruimte-missies wordt nu gewerkt? Ontdek het zelf op het zwaartekrachtplein, het satellietenplein of met de gravitatieput. Beleef een lanceringssimulatie of lanceer je eigen satelliet in de ruimte. Een bezoek aan het geheel vernieuwde Space Expo is een adembenemende én leerzame ervaring voor jong en oud.

Space Expo is het officiële bezoekerscentrum van ESA en de eerste grote ruimtevaart-tentoonstelling van Europa.

Het hele jaar geopend van dinsdag t/m zondag. Tijdens schoolvakanties ook op maandag geopend. Keplerlaan 3, NOORDWIJK. Informatie: 0900-87654321
info@space-expo.nl | www.space-expo.nl

April, de maand van de functioneringsgesprekken

Alweer een jaar, sinds de raadsverkiezingen van maart 2010, zijn de raadsleden 'in functie'. De afdeling HRM promoot de maand april voor het voeren van functioneringsgesprekken met zowel de individuele raadsleden, de fractievoorzitter, als de wethouder. Uit HRM-onderzoek blijkt dat steeds meer afdelingen deze gesprekken voeren en door alle gesprekspartners als zeer positief wordt ervaren. Tijdgebrek en onvoorziene omstandigheden zijn vaak de reden dat de functioneringsgesprekken uitgesteld worden of niet plaatshebben. We raden in die gevallen aan, deze gesprekken alsnog in te plannen en te voeren.

In een functioneringsgesprek wordt het huidige en toekomstige functioneren van het raadslid (of de fractievoorzitter/wethouder) besproken. Om deze gesprekken met raadsle-

den goed te laten verlopen is een 'coproductie' tussen de afdelingsvoorzitter en de fractievoorzitter belangrijk. De aanwezigheid van de fractievoorzitter is in dit perspectief relevant. De fractievoorzitter heeft immers het beste zicht op het daadwerkelijk functioneren van een raadslid.

Het functioneringsgesprek heeft drie doelen. Allereerst wordt beoogd de kwaliteit van de onderlinge samenwerking in de fractie in zijn geheel te verbeteren. Daarnaast gaat het om functioneren van het raadslid. Door op een respectvolle wijze te reflecteren op het functioneren kunnen aandachtspunten benoemd worden en verbeter- en ontwikkelpunten worden besproken. In derde plaats is het functioneringsgesprek een hulpmiddel om de kwaliteit van het raadswork van de CDA-

fractie te garanderen en daarmee ook de kwaliteit van het openbaar bestuur. Aan het jaarlijks terugkerende functioneringsgesprek zijn geen directie consequenties verbonden, toch is het niet vrijblijvend. Pas in het beoordelingsgesprek, in het jaar voor de verkiezingen, zal de balans worden opgemaakt. De 'opmaat' van de functioneringsgesprekken zijn essentieel om uiteindelijk het beoordelingsgesprek te kunnen voeren.

De afdeling HRM heeft de handreiking functionerings- en beoordelingsgesprekken geactualiseerd. De handreiking is alleen digitaal beschikbaar (pdf-formaat). U kunt deze opvragen door een mail te sturen aan [✉ hrm@cda.nl](mailto:hrm@cda.nl). Voor vragen of opmerkingen kunt u bellen met Rob Govers ☎ 070-3424867.

Impressie CDA Winterschool 2011

Op vrijdag 4 en zaterdag 5 februari 2011 vond in Den Haag voor de tweede maal de CDA Winterschool plaats. De Winterschool is voor nieuwe leden (vanaf 35 jaar) een intensieve kennismaking met het CDA. Dit jaar hebben vijftig deelnemers kennis gemaakt met de partij en haar mensen. Op de eerste dag kregen de deelnemers een inleiding in het CDA-gedachtegoed door Sa-

bine Uitslag, lid van de Tweede Kamer. 's Middags bezochten zij de Tweede Kamer en werden zij ontvangen door Europarlementariër Wim van de Camp. 's Avonds maakten de deelnemers kennis met onderdelen van de partijorganisatie en kregen zij adviezen over hoe zij zelf actief kunnen worden binnen de partij. Zaterdagochtend stond in het teken van een debattraining. De Winterschool werd afgesloten met rondetafelgesprekken met lokale CDA'ers.

De CDA Winterschool is een initiatief van de afdeling HRM van het CDA Bureau om talenten te ontdekken en te adviseren in hun ontwikkeling binnen de partij.

2 april: Voorjaarscongres in Den Haag

Programma in het kort:

09.30-10.00 uur	Huishoudelijk deel
10.00-11.45 uur	Behandeling resoluties
11.45-12.30 uur	Presentatie en discussie met de kandidaat-voorzitters
12.30-13.20 uur	Lunch
13.30-15.00 uur	Deelsessies
15.15-16.30 uur	Plenair middagdeel met o.m. uitslag verkiezing partijvoorzitter
16.30-17.30 uur	Naborrel

Verkiezing partijvoorzitter

Op zaterdag 2 april wordt bekend wie de nieuwe partijvoorzitter van het CDA wordt. Tussen 4 maart en 2 april wordt er in twee rondes gestreden om het voorzitterschap. Meer informatie hierover op www.cda.nl/verkiezingpartijvoorzitter.

Tijdens het partijcongres krijgen de laatste 2 kandidaten de gelegenheid zich aan de leden te presenteren en met hen in discussie te gaan. U kunt daarna tijdens het Congres tot 13.30 uur uw stem uit brengen

via uw eigen mobiele telefoon of via internet op één van de aanwezige computers. Dat kan echter alleen als u in de tweede ronde nog niet eerder gestemd heeft.

Stemmen voor de partijvoorzitter tijdens het congres? Vergeet uw stemcode niet!

Bestuursverkiezingen

Naast een nieuwe voorzitter worden op het congres ook een nieuwe penningmeester, een nieuw vrijgekozen lid dagelijks bestuur en een nieuw vrijgekozen lid Grote Steden partijbestuur gekozen. Op de website kunt u de kandidaten vinden.

Bekrachten Eerste Kamer lijst

In december 2010 heeft het partijbestuur de advieslijst voor de Eerste Kamer vastgesteld en Elco Brinkman als kandidaat-lijsttrekker voorgedragen. Op zaterdag 2 april bekrachtigt het Congres de definitieve Eerste Kamerlijst.

Deelsessies

Tijdens het najaarscongres 2010 is gesproken over het evaluatierap-

port van de Commissie Frissen en het evaluatierapport van het CDJA. Het bestuur heeft van het Congres de opdracht meegekregen om met een plan van aanpak te komen en dit te bespreken tijdens het eerstvolgende congres. Op 2 april worden in lijn met het evaluatierapport Verder na de klap deelsessies over inhoud, cultuur en organisatiestructuur aangeboden. Een drietal werkgroepen werkt aan plannen van aanpak op de verschillende deelterreinen. Tijdens de deelsessies kunt u als lid deze voorstellen beoordelen en aanvullen.

Stemrecht

U heeft stemrecht als u aan de onderstaande criteria voldoet:

1. U bent op 2 april langer dan 8 weken lid van het CDA (voor 5 februari 2011).
2. U heeft voor 1 februari uw contributie tot en met het jaar 2010 betaald.

Aanmelden

Aanmelden voor het congres is verplicht. U kunt zich tot en met woensdag 30 maart aanmelden via www.cda.nl/partijcongres.

Het Professor Steenkamp Debattoernooi 2011

Zaterdag 29 januari hebben veertig teams gestreden voor de titel van het CDA debattoernooi 2011. Het was een zinderende dag met fanatieke debatten over kerncentrales, legalisering van softdrugs, commerciële ziekenhuizen, successierecht en juryrechtspraak. Dertig professionele technische- en CDA-juryleden beoordeelden de debatten op een neutrale en vakkundige manier. Zij werden bijgestaan door tijdwaarnemers die de spreektijd van de debaters in de gaten hielden.

Het finaledebat ging tussen de teams die tijdens de debat rondes de hoogste waarderingen hadden gekregen van de juryleden: 'Virtus vera nobilitas' (Carel Kauffmann

en Rutger Schimmel), 'De Leidse bek' (Peter Flierman en Arjen Joosse), 'Het Lagerhuis' (Freek Cox en Rob Wessels) en 'Amsterdam' (Sebastiaan van Triest en Frans de Nerée tot Babberich). Carel Kauffmann en Rutger Schimmel gingen er na een bloedstollende finale met de wisselbeker vandoor. Daarnaast wonnen Freek Cox en Rob Wessels voor de tweede keer de CDA-gedachtegoedprijs. Zij waren net als vorig jaar het debatteam dat het beste het CDA-gedachtegoed wist te verwoorden tijdens de debatten. Deze prijs werd uitgereikt door Wim van de Camp, delegatieleider van het CDA in het Europees Parlement. Ook Nicolien Hermens viel in de prijzen; zij werd door de jury als beste indi-

viduele debater gekozen die niet in de finale stond.

Al met al was het een geslaagde dag en we hopen alle deelnemers volgend jaar weer te zien tijdens het Professor Steenkamp Debattoernooi 2012!

30 jaar CDA Het CDA en de conjunctuur van de macht

Dertig jaar geleden, op 11 oktober 1980, gingen de ARP, CHU en KVP op in het Christen Democratisch Appèl. De drie confessionele partijen maakten in de jaren zestig en zeventig elec-

toraal moeilijke tijden door, maar herrezen als CDA. Onder leiding van premier Ruud Lubbers deed de fusiepartij het vervolgens onverwacht goed. In de jaren negentig raakte het CDA electoraal in verval, maar aan het begin van deze eeuw keerde de partij, nu aangevoerd door Jan Peter Balkenende, weer terug in het centrum van de macht. Na de afstraffing door de kiezers bij de Tweede Kamerverkiezingen van juni 2010 werd het CDA voor dood

verklaard – niet voor de eerste keer overigens. De partij trad echter toe tot het kabinet-Rutte, haar rol is bepaald niet uitgespeeld.

De bundel *De conjunctuur van de macht* beschrijft de geschiedenis van het CDA in de periode 1980-2010. In de verschillende bijdragen worden twee lijnen zichtbaar: de electorale ups and downs van het CDA en de gevolgen daarvan voor zijn machtspositie in de Nederlandse politiek, en het sterker wordende conservatieve karakter van de christen-democratie. Wat zijn de perspectieven van het CDA bij zijn dertigjarig bestaan, gezien de afkalving van zijn natuurlijke kiezers-achterban als gevolg van de verdergaande secularisatie? Wat resteert er van de traditionele spilpositie van de partij in het Nederlandse politieke bestel, nu zij is toegetreden tot de

door de PVV van Geert Wilders geëdoogde minderheidsregering met de VVD? Past het uitvoeren van een rechtse agenda in de ontwikkeling in meer conservatieve richting die het CDA (en de Europese Volkspartij, waarvan het deel uitmaakt) lijkt door te maken? Een aantal vooraanstaande historici en politicologen, die al vaker over de Nederlandse christendemocratie hebben gepubliceerd, schetsen in deze bundel vanuit verschillende invalshoeken de geschiedenis van het CDA: Joop van Holsteyn, Marcel ten Hooven, Galen Irwin, James Kennedy, Kees van Kersbergen, Ruud Koole, Hans-Martin ten Napel, Steven Van Hecke en Gerrit Voerman.

De conjunctuur van de macht verschijnt bij Uitgeverij Boom. ISBN 9789461051073, € 24,50, paperback, geïllustreerd.

DB-vacatures

Behalve voor het partijvoorzitterschap zijn er in de loop van 2010 ook voor een viertal andere functies binnen het Partijbestuur vacatures ontstaan. Het gaat om de functies:

- secretaris (opvolging van Henk Bleker);
- penningmeester (opvolging van Kees Koedijk);
- vrijgekozen lid van het Dagelijks Bestuur (opvolging van Ronald Migo);
- vrijgekozen lid van het Partijbestuur (portefeuille: Grote Steden) (opvolging van Harm Janssen).

In het najaar van 2010 zijn de leden uitgenodigd te solliciteren naar deze functies. Op 2 februari 2011 heeft het Partijbestuur voor drie van deze vier vacatures voordrachten vastgesteld.

SECRETARIS

Voor de functie van secretaris heeft het Partijbestuur nog niet tot een meervoudige voordracht kunnen komen. Deze functie wordt daarom opnieuw opengesteld. U wordt hierover op de hoogte gehouden op

☞ www.cda.nl en in het ledenblad. De vervulling van deze vacature wordt ingepland voor het Najaarscongres. Tot die tijd neemt dhr. J.A.M.L. (Jos) Houben de functie waar.

PENNINGMEESTER

Voor de functie van penningmeester heeft het Partijbestuur voorgedragen (in alfabetische volgorde):

- dhr. A. (Tony) de Bos (1969)
- dhr. H.P.J. (Bart) van Meijl (1974)

VRIJGEKOZEN LID DAGELIJKS BESTUUR

Voor de functie van vrijgekozen lid van het Dagelijks Bestuur heeft het Partijbestuur voorgedragen (in alfabetische volgorde):

- mevr. M. (Marianne) Luyer (1959)
- mevr. A.M.J. (Anita) Rasenberg (1958)

VRIJGEKOZEN LID PARTIJBESTUUR (PORTEFEUILLE: GROTE STEDEN)

Voor de functie van vrijgekozen lid van het Partijbestuur (portefeuille: Grote Steden) heeft het Partijbe-

stuur voorgedragen:

- mevr. M.D. (Marijke) Shahsavari-Jansen (1973)
- dhr. A.E. (Alwin) de Jong (1969)

Begin februari zijn alle afdelingen per brief uitgenodigd om kandidaten aan de voordracht toe te voegen. Daarvoor was tot 16 maart gelegenheid (mits gesteund door 3 provinciale afdelingen of 10 gemeentelijke afdelingen of 1% van de leden). Op het moment van schrijven was deze datum nog niet verstreken.

Meer informatie over de voorgedragen personen vindt u op ☞ www.cda.nl (ga met uw muis op 'Organisatie' staan en klik daarna onder 'Partij' op 'Vacatures').

De kandidaten – zowel de bovengenoemde door het Partijbestuur voorgedragen kandidaten als de eventuele toegevoegde kandidaten – zullen zich presenteren tijdens het Partijcongres van 2 april 2011. De bedoeling is dat de nieuwe bestuursleden tijdens dit Congres worden verkozen en benoemd.

SYMPOSIUM 13 APRIL 2011

CDAWI

Waardevast? Over de uitgangspunten van het CDA

Hoe belangrijk zijn de uitgangspunten van het CDA vandaag de dag? Deze vraag staat centraal tijdens het openbare deel van de Stichtingsraad van het WI. In een binnenkort te verschijnen essaybundel van het WI met vier bijdragen over de afzonderlijke uitgangspunten (publieke gerechtigheid, gespreide verantwoordelijkheid, rentmeesterschap en solidariteit) worden deze

vragen door vier essayisten van een kritisch antwoord voorzien. Op deze avond willen wij mede naar aanleiding van de essaybundel met u van gedachten wisselen over onze uitgangspunten.

Sprekers zijn Hans Hillen (Minister van Defensie), René Paas (voorzitter Divosa) en Herman Kaiser (voorzitter CSC). De bijeenkomst vindt 13 april 2011 plaats in Utrecht en begint om 19.00 uur. U kunt zich voor

de bijeenkomst aanmelden door een mail te sturen aan Sandra Nieberg ✉ nieberg.wi@cda.nl

De essaybundel is vanaf 30 maart te downloaden via de site van het WI. Vanaf 1 april kunt u een gedrukt exemplaar bestellen door een mail te sturen aan ☞ wi@cda.nl, de bundel wordt u dan toegezonden (kosten: € 10,00 inclusief verzendkosten).

DIRK HOL

Maxime Verhagen

Beste partijvrienden,

Wat was uw gevoel op woensdagavond 2 maart? Bij mij schommelde het tussen teleurstelling en goede moed. Natuurlijk moeten we reëel zijn, een klap zoals we die op 9 juni hebben gekregen, ben je niet snel te boven. Maar het blijft natuurlijk een teleurstelling dat we ten opzichte van de vorige Provinciale Statenverkiezingen verloren hebben. Voor alle

vrijwilligers, campagneleiders, kandidaten die zich wekenlang het vuur uit de sloffen hebben gelopen, had ik vanzelfsprekend een betere uitslag gewenst. Maar desondanks was de uitslag beter dan de peilingen voorspelden. En de uitslag was ook beter dan die op 9 juni. Dat betekent dat we door dit lichte herstel de bodem bereikt hebben en weer grond onder de voeten hebben. Grond waarop we ons weer kunnen afzetten! Dat geeft mij goede moed. Het is nu zaak om te bouwen aan de toekomst. Om samen de schouders eronder te zetten. De komende maanden, jaren moeten we daarom vanuit onze basis werken aan de inhoud. Dat wil ik doen door onder meer met u het debat aan te gaan. Zodat in de toekomst onze keuzes ook weer de keuzes zijn van de leden en van de kiezers. Maar dat niet alleen, leden en kiezers moeten zich ook weer verbonden voelen met het CDA-verhaal. Zodat je weet wat je krijgt als je een stem op het CDA uitbrengt. En dat is niet het verhaal van 70% van de CDA'ers. Dat is ook niet het verhaal van 30% van de CDA'ers. Dat moet het verhaal zijn van ons allemaal, een 100% CDA-verhaal! We moeten met elkaar op zoek naar christendemocratische antwoorden op de vragen van vandaag. Dat debat, dat proces in goede banen leiden is een belangrijke uitdaging voor de nieuwe partijvoorzitter. Ik kijk dan ook uit naar ons aanstaand congres op 2 april in Den Haag. Hoe de nieuwe Eerste Kamer er straks uit gaat zien, is nog onduidelijk.

Wat wel duidelijk is, is dat we als CDA in het kabinet goed bezig zijn voor Nederland. We gaan hiermee door! Samen met partijen waar we als CDA constructief mee kunnen samenwerken. Ik heb er – met al mijn collega's in het kabinet – vertrouwen in dat de leden van de Eerste Kamer zich in de eerste plaats laten leiden door de inhoud. Zodat we samen kunnen werken aan een veilig, welvarend & groen en sociaal Nederland! Laten wij samen uitkijken naar 2 april, een congres van ontmoeting en vol van keuzes voor de toekomst van onze partij. Bent u erbij? ■

Europese Unie versterkt het Nederlands pensioensysteem

Ria Oomen-Ruijten is in de EVP-fractie in het Europees Parlement de expert op sociaal en werkgelegenheidsbeleid. Als geen ander kent ze de problematiek rond grensarbeid. Mensen die werken in het ene land en wonen in een ander land kunnen tussen wal en schip vallen en Ria Oomen probeert hiervoor Europese oplossingen te zoeken.

Oomen: 'Als ik in de grensstreek ben, word ik regelmatig aangesproken door mensen die hiermee te maken krijgen en ik vind, als rechtstreeks gekozen Europarlementariër, dat ik moet bijdragen aan oplossingen voor alle problemen waar de Europese burger mee te maken krijgt op sociaal beleidsvlak.'

Op dit moment gaat in het Europees Sociaal beleid alle aandacht echter naar de toekomst van de pensioenen. De oudedagvoorziening in alle lidstaten van de EU staat onder grote druk. Mensen worden gezond ouder en leven langer terwijl een steeds kleiner aantal jonge mensen de pensioenvoorzieningen moet betalen. Deze pensioenlast zet niet alleen de solidariteit en welvaart van de jonge generatie onder druk maar heeft ook een stevige impact op de overheidsuitgaven. Daarom is het van belang dat er in Europees verband over nagedacht wordt. Ria Oomen is tot pensioenrapporteur voor het Europees Parlement benoemd en zij heeft een belangrijk rapport hierover geschreven dat met een grote meerderheid in het Europees Parlement is aanvaard.

In dit rapport van Ria Oomen geeft zij een reactie op het groen-

boek pensioenen: *Naar een veilig, houdbaar en adequaat stelsel van pensioenen*. De belangrijkste conclusie is dat de lidstaten zelf verantwoordelijk blijven voor de pensioenen van hun burgers. Toch moeten er een aantal Europese afspraken gemaakt worden want wanneer het in een van de lidstaten mis gaat met de pensioenen, kunnen de huidige pensioenstelsels in andere landen onder druk komen te staan vanwege het groei- en stabiliteitspact en de euro.

Ria Oomen-Ruijten: 'In Nederland zijn we in een bevoorrechte positie. We hebben gespaard voor ons pensioen. In veel andere lidstaten is dat helaas niet het geval. In deze landen moeten de kosten van de steeds grotere groep senioren gedragen worden door een kleiner wordende groep werkenden. Het Nederlandse systeem van solidariteit tussen jong en oud is daar een goed voorbeeld van. De maatregelen die nu onder andere in Nederland genomen worden om langer te werken en daarmee de pensioenleeftijd te verhogen zal de financierbaarheid van de pensioenen vergroten.

Langer werken zal overal in Europa nodig zijn, maar dit betekent niet dat Europa een Europese pensioenleeftijd kan opleggen. De levensverwachting in Bulgarije is bij-

voorbeeld 68 jaar en bij ons rond de 80, een heel groot verschil dus. Mijn voorstel zou zijn om elk land de pensioenleeftijd zelf te laten bepalen in overleg met de sociale partners.

Landen die al gespaard hebben, zoals Nederland, zijn in het voordeel. Wij proberen nu ook andere lidstaten aan te zetten tot het aanpassen van hun pensioensystemen. Dit zal ertoe bijdragen dat de druk op toekomstige generaties verlicht wordt. Ook de hoogte van het pensioen moet wat mij betreft niet Europees vastgesteld worden. Lidstaten kunnen dit op basis van de nationaal sociaal economische omstandigheden beter inschatten en bepalen. Hierbij ga ik er wel vanuit dat er een minimum ondergrens voor behoorlijk pensioen zou moeten worden vastgesteld.'

In vervolg op het Groenboek en het rapport van Ria Oomen-Ruijten zal de Europese Commissie dit najaar komen met een Witboek en een aantal wetgevende maatregelen. Ria Oomen: 'Ik ga ervan uit dat mijn voorstel om te komen tot een Europees trackingsysteem, waarmee de burger overzicht krijgt over het opgebouwd pensioen. Verder hoop ik dat er voorstellen komen om de mobiliteit en overdracht van pensioenen te verbeteren. Wanneer een burger pensioen heeft opgebouwd bij verschillende werkgevers, of zelfs pensioen heeft opgebouwd in het buitenland, moet het mogelijk worden om dit samen te brengen. Overigens heb ik de Commissie gevraagd om terughoudend te zijn bij de afweging om pensioenfondsen onder de Basel richtlijnen voor financieel toezicht te laten vallen.' ■

In de familie

‘Ze stuurde me sms’jes tijdens het congres op 2 oktober’

Bij veel CDA’ers zit politiek letterlijk in het bloed: een of meer familieleden zijn actief in de partij. Deze keer de zussen Ank Bijleveld-Schouten en Bea Schouten.

Tekst **Wietze Smid** | Fotografie **Dirk Hol**

Steeds meer vrouwen zijn actief op de arbeidsmarkt. Rapport na rapport laat zien dat het steeds normaler wordt dat werk en zorg voor gezin wordt gecombineerd. Cijfers over hoeveel procent van de vrouwen zich naast hun werk ook maatschappelijk inzetten, zijn minder bekend. Voor het gezin Schouten, waar Ank en Bea met hun broer opgroeiden, was deze combinatie in lek geval heel gewoon. Een gesprek met twee moderne CDA zussen een drukke baan, maatschappelijke betrokkenheid en op tijd stoppen.

Werd er aan de keukentafel in huize Schouten over politiek gesproken?

Bea: ‘We komen uit een zeer maatschappelijk betrokken gezin. Onze ouders waren actief binnen de wijkverzorging, de vakbond en deden vrijwilligerswerk voor de Zonnebloem. Het is ons eigenlijk met de paplepel ingegoten.’

Ank: ‘Onze ouders volgen ons, en onze broer, nog steeds op de voet. Ze vonden het erg jammer dat ze niet aanwezig konden zijn bij het veelbesproken CDA-congres in Arnhem. Gelukkig was Bea er wel en ik kreeg geregeld een bemoedigende sms van haar.’

Hoe werden jullie zelf politiek actief?

Ank: ‘Tijdens mijn studietijd in Enschede was ik actief binnen de sportvereniging en het studentenpastoraat. Het CDA in Enschede wilde in die tijd graag jongeren betrekken bij de partij. Met een groepje hebben we een aantal criteria opgesteld waaraan nieuwe CDA-raadsleden moesten voldoen. In 1986 kwam ik als jongste raadslid (23 jaar) in de raad.’

Bea: ‘Ik ben op latere leeftijd politieke actief geworden voor het CDA. Na een periode gewerkt te hebben als verpleegkundige ben ik gezondheidswetenschappen gaan studeren. En gaan werken voor de COA medische dienst. In mijn woonplaats Wijchen was ik wel actief bij de sport- en toneelvereniging. In de aanloop naar de verkiezingen van 2002 ben benaderd door de afdeling Wijchen om me verkiesbaar te stellen. Ik vond het op mijn 37-ste een mooi moment om politiek actief te worden.’

Hoe bevielen jullie eerste schreden op het politieke toneel?

Bea: ‘Erg goed. Ik werd direct in het diepe gegooid omdat ik fractievoorzitter werd in mijn eerste termijn als raadslid. Ik heb het fractievoorzitterschap twee termijnen gedaan. Nu ben ik weer “gewoon” raadslid. Overigens wel mijn laatste periode. Het is soms best pittig het raadswerk te combineren met mijn werk als manager voor de GGD in Brabant. Maar ik vind het vooral belangrijk op tijd ook weer plaats te maken voor nieuwe mensen. Ik ben nu bezig met mijn opvolging.’

Ank: ‘Ik combineerde mijn raadslidmaatschap met een baan bij de gemeente Hengelo. Drie jaar later, vlak voor de verkiezingen van 1989, kreeg ik het verzoek om op de kandidatenlijst voor de Tweede Kamer te staan. Mijn eerste reactie was dat het zo’n vaart wel niet zou lopen. Ik stond uiteindelijk namelijk op plek 57. Maar het CDA behaalde een monsteroverwinning met 54 zetels. Omdat het CDA een aantal ministers voor het kabinet leverde, kwam ik alsnog in de Tweede Kamer. Opnieuw was ik de jongste. Mijn hele familie zat op de tribune bij de beëdiging. Ik was daarvoor nog nooit in de Tweede Kamer geweest.’

Bea geeft aan dat je op tijd moet overdragen. Hoe kijk jij hier tegenaan?

Ank: 'Ik ben het daar helemaal mee eens. Ik vind eigenlijk dat je in een periode van 4 jaar steeds 1/3 van je lijst moet vernieuwen. Als raads- of kamerlid moet je een of twee jaar in je rol groeien. De tweede periode kun je echt beleids- en beeldbepalend zijn. Een derde periode moet je gaan overdragen en nieuwe mensen klaarstellen. De commissie-Frissen geeft in haar rapport ook duidelijk aan dat dit op het moment bij het CDA niet goed loopt. Jan de Koning heeft dat ook al eens in een rapport aangegeven.'

Geven jullie elkaar advies?

Bea: 'We volgen elkaar op de voet. En we spreken geregeld over alles wat ons bezighoudt, dat is overigens niet alleen politiek. Ik ben eens met de hele gemeenteraad langs geweest bij Ank op het ministerie, dat was heel leuk.'

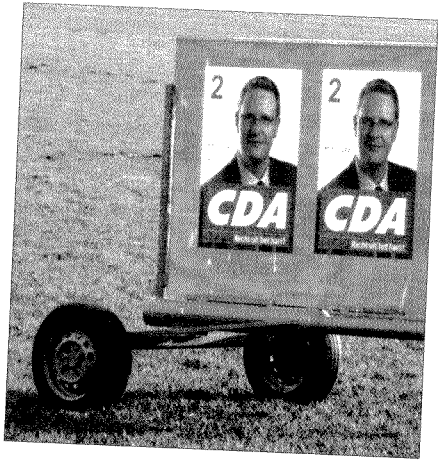
Ank: 'We hebben veel steun aan elkaar. Tijdens het congres in Arnhem, toen ik met Maxime en Jan Kees achter de tafel op het podium zat, kreeg ik een sms van Bea: "gaat goed" schreef ze. Dat gaf me kracht.' ■

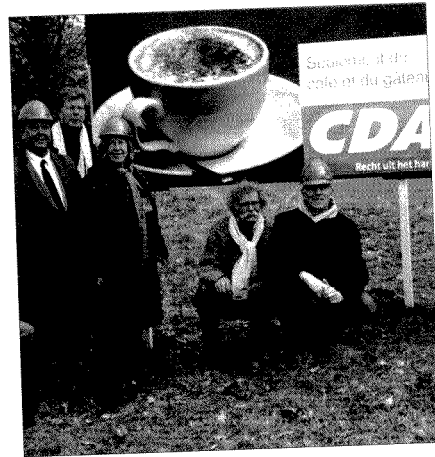
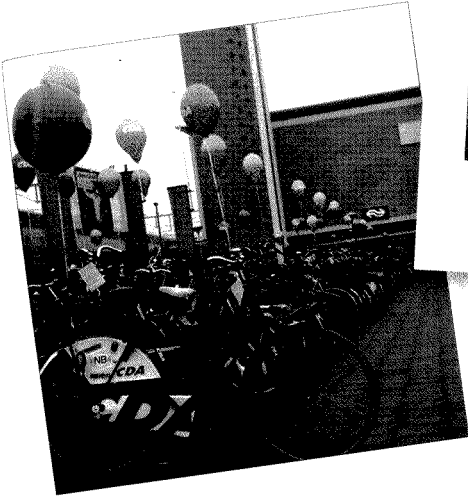
Ank Bijleveld-Schouten

Ank Bijleveld-Schouten werd op 17 maart 1962 in IJsselmuider geboren. Na het behalen van het diploma gymnasium studeerde zij bestuurskunde aan de Technische Hogeschool Twente (nu Universiteit Twente) en behaalde het doctoraal examen in 1986. Zij was van 1986 tot 1989 werkzaam bij de gemeente Hengelo als medewerker stafbureau Beleidsplanning en als projectleider project kantoorautomatisering. Ank was voor het CDA lid van de gemeenteraad van Enschede van 1986 tot 1989 en lid van de Tweede Kamer der Staten-Generaal van 1989 tot 2001. Vanaf 2001 was zij de eerste burgemeester van Hof van Twente. Ank werd op 22 februari 2007 benoemd tot staatssecretaris van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties in het Vierde Kabinet-Balkenende. Sinds het aantreden van het kabinet Rutte was Ank kort Kamerlid. Vanaf 1 januari 2011 is ze Commissaris van de Koningin in Overijssel.

Bea Schouten

Bea Schouten werd op 19 maart 1963 geboren in IJsselmuider. Zij heeft gezondheidswetenschappen gestudeerd aan de Universiteit van Maastricht. Vanaf 2002 is zij gemeenteraadslid in Wijchen. Tot 2010 was zij fractievoorzitter. In het dagelijks leven is Bea teamleider soabestrijding en reizigerszorg bij de GGD Hart van Brabant.

Peeters' 'New Deal for Belgium'

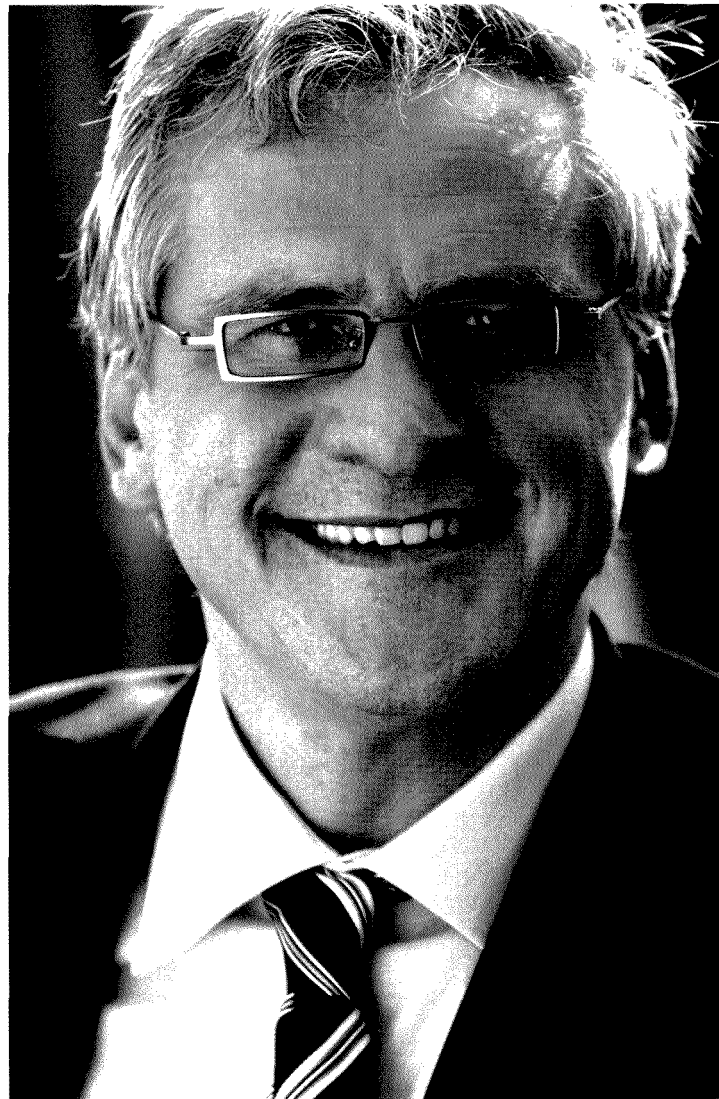
België brak onlang het wereldrecord formeren. Nooit eerder duurde het formeren van een nieuwe regering langer dan 250 dagen.

Tekst **Hubert Beusmans** en **Bronne Pot**

Het is de dag voordat informateur Reynders verslag doet aan de Koning van België als wij Kris Peeters, minister-president van Vlaanderen, interviewen over de Belgische coalitieonderhandelingen. Op het moment van dit schrijven weten wij niet wat het verslag van informateur Reynders inhoudt. Meerdere malen wordt de Vlaamse minister-president onderbroken door een dringend telefoontje. 'Jullie komen langs op een hectisch moment zo voor de deadline', aldus de minister-president. Het interview vindt plaats op het Kabinet aan het Martelaarsplein nummer 19 in Brussel. Dat de onderhandelingen al meer dan 250 dagen duren hoeft niet als een marteling gezien te worden. Het akkoord moet niet met spug aan elkaar geplakt worden, zo zal Peeters betogen. Beter is om voor kwaliteit te gaan. In de ogen van de Vlaamse minister-president is dat een 'New deal for Belgium'.

De parlementsverkiezingen in België en Nederland volgden kort op elkaar in 2010. In beide gevallen gaf de uitkomst geen duidelijke richting voor de formatie. Hoe vergelijkt u de uitgangspositie van de onderhandelingen en de rol voor christendemocratische partijen daarin?

PEETERS 'Het eerste wat mij opviel is dat er verschil ligt in het zoeken van een coalitie. In Nederland speelde de discussie Wilders terwijl in België een heel andere discussie speelde: de staats hervorming. In België moeten we tot een zesde staats hervorming komen en daar met de Franstaligen gezamenlijk uitkomen. Dit maakt de situatie wel wat verschillend. Waar CDA en CD&V elkaar vinden is de christendemocratische visie op de samenleving en oplossingen die we moeten vinden. Onze beide partijen hebben jarenlang regeringsverantwoordelijkheid genomen. In moeilijke tijden en in tijden van pola-

risatie zijn wij altijd gekomen met visies die via overleg tot stand kwamen en met visies die zeer genuanceerd zijn. Terwijl het in deze tijden niet eenvoudig is om de kiezer met zeer genuanceerde visies te overtuigen. Dat we dus al jarenlang belangrijke functies bekleden is een reden dat we de verkiezingen beiden niet zo goed hebben doorstaan. Maar, een hedendaagse en toekomstgerichte vertaling van de christendemocratische visie is constant nodig. Ik ben ervan overtuigd dat onze visie staat als een paal boven water.

Marketing is heel belangrijk: de visie in de markt zetten en hoe we het verwoorden naar de mensen toe. Dat is geen eenvoudige klus. Om aan te geven dat het belangrijk is om het verschil te maken wil ik ter illustratie u "De val" van Camus beschrijven: "de hoofdpersoon wandelt op een schemeravond naar huis en steekt de Seine in Parijs over. Een jongedame staat aan de rand. Hij let daar niet op en hij loopt voorbij. Hij hoort een plons en de jongedame heeft zelfmoord gepleegd. Hij hoort het zonder om te kijken en loopt door. Dit verwoest vervolgens heel zijn leven". Een christendemocraat zou omkijken en teruggaan. Dit overbrengen aan de mensen is geen eenvoudige zaak: "Iedereen zou toch teruggaan?". Maar zo eenvoudig is het niet. De zingeving is een pertinent probleem in onze samenleving terwijl zingeving alleen maar te materialiseren is in een samenleving.'

'Het enige gevolg van verkiezingen is dan ook dat de teller van het wereldrecord weer terug op nul wordt gezet'

De coalitieonderhandelingen duren voort en een oplossing lijkt ver weg te zijn. Zou u commentaar kunnen geven op de volgende scenario's: 'een Unie van deelstaten vormen', 'nieuwe verkiezingen' of 'doorgaan met onderhandelen'?

PEETERS 'De Belgische verkiezingen kent twee winnaars, de socialisten in Wallonië, met een pleidooi voor een status quo en de N-VA in Vlaanderen met een programma van verandering waarbij we het federaal niveau zou-

den moeten ontmantelen in het voordeel van de deelstaten. Deze winnaars moeten elkaar vinden. Ik zie de zesde staats hervorming als een computerprogramma dat enkele foute regels heeft. Hierdoor loopt het programma niet goed of blokkeert deze zelfs. Momenteel zijn bevoegdheden op federaal- en deelstaatniveau ongelukkig verdeeld. Op bepaalde dossiers dienen zes ministers in België te ondertekenen voor het dossier kan doorgaan. Het computerprogramma loopt dus vast en loopt te traag rekeninghoudend met uitdagingen als de vergrijzing en de kenniseconomie.'

Is dit niet juist waar de heer De Wever (N-VA) antwoord op wil geven, weliswaar met zijn eigen oplossingen?

PEETERS 'De oplossing is niet een onafhankelijk Vlaanderen. De oplossing waar christendemocraten voor staan is wat ik noem een "New Deal for Belgium". Wat we nodig hebben is een nieuw afsprakenkader. Dit betekent meer bevoegdheden voor de deelstaten. We moeten het juiste niveau de juiste bevoegdheden geven. Dit is het zeer belangrijke subsidiariteitsprincipe dat nauw aansluit bij de christendemocratie. In Wallonië is de situatie anders dan in Vlaanderen. Maatregelen moeten op maat genomen worden. Mijn oplossingen zijn anders dan die van de heer De Wever, zeker in finaliteit, zijnde: wij gaan niet voor de onafhankelijkheid van Vlaanderen. Ik ga er wel van uit dat er een oplossing moet komen, om in de woorden van Karl Popper te spreken: "Optimism is a moral duty". Zeker in de politiek moet men altijd er van uitgaan dat er oplossingen mogelijk zijn hoe lang ze ook op zich laten wachten. Ons vergelijken met bijvoorbeeld Irak is overdreven, wij hebben zes regeringen in het land, waarvan er één in lopende zaken is. Deze heeft bovendien wel een meerderheid in het parlement.'

Dan zouden we u enkele oplossingen willen voorleggen: De 4 deelstaten van Vlaamse socialist Vande Lanotte?

PEETERS 'Dit is een academisch model dat hij heeft uitgewerkt waar toch veel bedenkingen bij komen kijken. Het Belgisch institutioneel model is opgebouwd tussen twee gemeenschappen, de Franstalige en Nederlandstalige. Wanneer dat model verlaten wordt en er wordt gezegd; we hebben vier deelstaten, dan kies je voor een ander model met verschrikkelijk veel consequenties. Voorbeeld: Wanneer Brussel een volwaardige deelstaat is, kan Brussel dan nog de hoofdstad zijn van een Vlaamse deelstaat? Mijn antwoord op Vande Lanotte's Unie is het 2+2-model. Dit is een Belgische confederatie van >>

de twee deelstaten Wallonië en Vlaanderen en twee deelgebieden met een bijzonder statuut Brussel en de Duitstalige gemeenschap.'

Nieuwe verkiezingen wellicht?

PEETERS 'Als de kiezer in een democratisch stelsel zijn stem heeft uitgebracht en de kaarten zo geschud zijn dat men geen oplossing vindt, dan zou je nieuwe verkiezingen kunnen houden. Het probleem is niet de verkiezingen, maar wat na de verkiezingen. Dit zal waarschijnlijk niet veel verschillen en wellicht dat de beide winnaars verstevigen in hun posities en dus nog sterker tegenover elkaar komen te staan. Het enige gevolg van verkiezingen is dan ook dat de teller van het wereldrecord weer terug op nul wordt gezet.'

Door onderhandelen dus?

PEETERS 'Het is beter een goede regering te hebben dan er snel een met spug aan elkaar te plakken. Als het morgen niet is opgelost dan overmorgen. Een regeringsformatie mag geen stap achteruit zijn, we moeten vooruit. Ik zie mijn "New Deal for Belgium" als goede oplossing uit de patstelling en een stap vooruit.'

'Het enige gevolg van verkiezingen is dat de teller van het wereldrecord weer op nul wordt gezet'

Eén van uw uitspraken is 'Hoe kleiner het binnenland, hoe belangrijker het buitenland'. Kunt u aangeven wat het belang van Nederland voor Vlaanderen is en vice versa? En wat is het belang van de Europese Unie voor Vlaanderen?

PEETERS 'Het is zeer belangrijk wat er nu gebeurt in de eurozone, de euro is gelanceerd in een monetaire unie, maar door de problemen met verschillende landen is het duidelijk dat de monetaire unie uitgebreid moet worden naar een budgettaire unie met gezamenlijke aanpak. Ook van groot belang is de EU2020 strategie, deze dient in belangrijke mate verwezenlijkt te worden door de deelstaten, want vele bevoegdheden uit EU2020 liggen bij de Vlaamse overheid. Het Vlaanderen in Actieplan loopt gelijk aan de EU2020-strategie. Europa zal het pro-

ces van de deelstaten en staats Hervormingen in België zo alleen maar versnellen.'

Middels het 'Vlaanderen in Actieplan' wilt u van Vlaanderen een Europese economische topregio maken. 'Vlaanderen in Actieplan' is alleen voor Vlaanderen, Wallonië blijft achter?

PEETERS 'Wallonië heeft een Marshallplan waarin andere prioriteiten worden gesteld. Mijn pleidooi blijft een "New deal for Belgium", waarin federaal België blijft bestaan en deelstaten eigen bevoegdheden krijgen, wellicht met twee snelheden. Het federale België is een platform voor solidariteit tussen de deelstaten, platform voor het uitspreken van conflicten en een doorgeefluik aan Europa.'

En de relatie tussen België en Nederland?

PEETERS 'Beter een goede buur dan een verre vriend. Nederland is een buur, wij weten dat je moet investeren in burens. Er zijn soms wat gespannen periodes geweest, als onlangs het uitdiepen van de Westerschelde. Maar we spreken dezelfde taal en bijvoorbeeld op cultureel vlak hebben we veel overeenkomsten. Op Benelux niveau is samenwerking zeer belangrijk, hoe klein Vlaanderen en België ook zijn, samen met Nederland en Luxemburg hebben we een rijke geschiedenis in de Europese context. Economische banden met Nederland? We hebben dezelfde vragen. Dan kunnen we vanuit de christendemocratie meer van elkaar leren dan we denken en samen antwoorden formuleren.'

Het Belgische EU-voorzitterschap is succesvol gebleken en België is een van de snelste groeiers van Europa, hoe verklaart u dat gezien de politieke situatie in België?

PEETERS 'We zijn er erg blij mee dat het Belgische voorzitterschap door vriend en vijand als een succes wordt gezien. We hebben een federale regering voor lopende zaken en de Vlaamse regering werkt gewoon voluit door. Het Belgische voorzitterschap was een intense samenwerking tussen onze federale regering en regionale regeringen. De Belg is onderhandelen bovendien met de papepel ingegoten, ik zeg wel eens: "Wanneer je het in de Belgische politiek kunt maken kun je het overal maken".' ■

Vrouwen, vrede en veiligheid

Ella van den Heuvel is Luitenant ter zee eerste klasse. Van oktober 2009 tot maart 2010 is zij in Afghanistan geweest als gender-adviseur van de ISAF-missie.

Waarom is het genderspect juist bij een vredeswederopbouwmissie van groot belang? 'Het genderspect is zo belangrijk omdat de wereld uit mannen én vrouwen bestaat!

Het is heel simpel. Neem als voorbeeld Afghanistan. Als militairen zijn we daar om een veilige omgeving te creëren en de Afghanen te assisteren bij de wederopbouw van hun land. We zijn daar om de gehele bevolking te helpen, dus moet je ook de gehele bevolking erbij betrekken, en niet de helft. In de praktijk zie je dat er bijna alleen maar met de mannen wordt gesproken en

dus bepalen zij welke kant het opgaat. Maar het zijn de vrouwen die de spil vormen binnen het gezin en binnen hun omgeving. Vrouwen weten vaak ook veel. Als je hen vraagt wat er nodig is om vrede te kunnen stichten of de maatschappij weer op te bouwen, dan komen ze vaak met andere antwoorden dan de mannen. Wat mannen en vrouwen inbrengen vult elkaar aan. Door zowel vrouwen als mannen te benaderen creëer je een volledig beeld en weet je pas echt waar de gehele bevolking behoefte aan heeft.'

Wat is het belang van VN-resolutie 1325? 'VN-Resolutie 1325 gaat over vrouwen, vrede en veiligheid. De resolutie roept op om vrouwen die in oorlogs- en conflictgebieden leven, beter te beschermen. Daarnaast onderstreept de resolutie het belang van de rol die vrouwen kunnen spelen in het voorkomen van conflicten >>

én de resolutie roept op om vrouwen actief te betrekken bij vredesbesprekingen en de wederopbouw van hun land.'

Hoe heb je hier specifiek tijdens de missie in Afghanistan vorm aan kunnen geven? 'Ik ben van oktober 2009 tot maart 2010 uitgezonden geweest naar Afghanistan, als gender adviseur in the International Security Assistance Force (ISAF) op één van de hoofdkwartieren in Kabul. De basis van het werk van een genderadviseur ligt in VN Resolutie 1325. Het doel is het 'genderperspectief' in te bedden in de totale missie. Eenvoudig gezegd betekent dit dat je zowel bij het plannen als het uitvoeren van de operaties jezelf altijd afvraagt welk effect het heeft op de mannen, de vrouwen en de kinderen. Mijn taak was om ervoor te zorgen dat er binnen ISAF meer in die richting wordt gedacht en gehandeld. Omdat ik de eerste gender advisor was binnen ISAF had ik nogal veel uit te leggen over de inhoud en het doel van mijn werk. In de militaire wereld kan de term gender nog altijd veel vragen oproepen, zo van: 'gender in Afghanistan, hoe moet ik dat zien?' En dan legde ik uit dat het gaat om het feit dat we honderd procent van de bevolking moeten betrekken bij wat we doen én dat dit ook kan. En, nog veel belangrijker, dat de vrouwen van Afghanistan daar zelf om vragen.'

Is het in een land als Afghanistan wel mogelijk om met vrouwen in contact te komen? 'Vrouwen benaderen kan altijd, ook in Afghanistan. Natuurlijk heb je te maken met de Afghaanse cultuur waarvan we allemaal weten dat de meeste vrouwen een ondergeschikte rol hebben. Het is vanzelfsprekend dat je respect moet hebben voor de cultuur en de lokale omgangsvormen, maar laat de cultuur nooit een excuus zijn om de vrouwen niet te betrekken. Er zijn namelijk ook Afghaanse vrouwen, met name in grote steden als Kabul, die hoger opgeleid zijn, geen burka dragen, buitenshuis werken en een man hebben die hierachter staat. Ook al is het een klein percentage, zij vormen wel de spreekbuis voor de rest van de vrouwen. Om met deze vrouwen in contact te komen is vrij gemakkelijk. Deze vrouwen willen heel graag gehoord worden, willen niets liever dan meepraten en meebeslissen over waar het met hun land naartoe gaat.

Wat veel mensen niet weten is dat er in Afghanistan ook vrouwen in het parlement zitten, in het leger en bij de politie. Ook heb je grote vrouwenorganisaties, zoals the Afghan Women Network. Vergis je niet in hoe krachtig deze vrouwen zijn.'

Wat zijn voorbeelden van je werkzaamheden als genderadviseur? 'Ik stond helemaal aan het begin van een grote missie, 'mijn gendermissie', binnen de grote missie van ISAF. Ik heb van alles tegelijk gedaan. Ik heb heel veel gesprekken gevoerd met sleutelfiguren binnen ISAF over nut en noodzaak van het betrekken van vrouwen. Ik heb de commandant gebriefd, maar ook Afghaanse vrouwen op het kamp uitgenodigd en hen een genderbriefing laten verzorgen.

Ook heb ik een markt georganiseerd op het kamp bestaande uit dertig vrouwen die hun eigen handwerk verkochten. Hoewel dit niet echt een taak is van een gender adviseur was het wel een succes. Het succes voor de vrouwen was dat ze op één dag nog nooit zoveel geld hadden verdiend. Het succes voor mijn collega militairen was dat ze de kans hadden mooie souvenirs te kopen om naar huis op te sturen. En voor mij was het succes dat ik met deze markt in één klap honderden collega's bewust had gemaakt van het feit dat ook dit de vrouwen van Afghanistan zijn: vrouwen die een eigen 'handeltje' hebben, vrouwen die geen burka dragen, die naar het kamp kunnen komen en die soms ook nog Engels spreken. Voor velen was dit de eerste keer dat ze direct met Afghaanse vrouwen in contact waren.

Toen mijn 'tour' erop zat, ben ik opgevolgd door een Nederlandse collega die mijn werk overnam en zo wordt er om de 6 maanden gerouleerd. Ondertussen zijn er binnen ISAF al meerdere gender adviseurs aangesteld, die geleverd worden door Zweden, Noorwegen, IJsland en de VS.'

Hoe heb je in het leger meer bewustwording en aandacht voor 'gender' weten te genereren? 'Laten we er niet omheen draaien: gender is nog altijd een onderwerp waar veel discussie over bestaat en wat gevoelig kan liggen. Dat komt veelal gewoon omdat mensen niet goed weten waar we het nu eigenlijk over hebben. Zo wordt gender vaak nog gekoppeld aan vrouwenvoortbeleid, waar in veel gevallen juist de vrouwen zelf de grootste tegenstander van zijn. In het leger is dat niet anders. Maar we wilden er wel wat mee, want aan die negen procent militaire vrouwen in onze krijgsmacht, hebben we niet genoeg. We hebben meer vrouwen nodig voor onze missies, maar ook om de organisatie in een beter, gezonder evenwicht te krijgen.'

Met welke zaken moet men rekening houden nu er een nieuwe missie naar Kunduz plaats gaat vinden? 'Het mag duidelijk zijn dat welke missie je ook doet, je altijd die genderbril moet opzetten. Kijk door de bril van de mannen en de vrouwen naar wat je doet en wat je wilt bereiken. In Kunduz gaan we helpen bij het opleiden van Afghaanse politiemensen. Als genderadviseur zou ik dan als eerste letten op : zijn er ook vrouwelijke politieagenten die we gaan opleiden? Zijn we daarvoor geprepareerd? Zijn er voldoende vrouwelijke trainers en vrouwelijke tolken? Hoe kijken de vrouwelijke politieagenten zelf tegen alles aan? Wat zijn hun ambities en wat zijn hun zorgen? Dat moeten we niet voor hen bedenken, maar dat moeten we ze zelf vragen. Ook voor het opleiden van de politiemannen moeten we dat doen. Hoe kunnen wij bijdragen aan een politieapparaat waar mannen en vrouwen zich veilig voelen om voor te werken? Even goed is van belang dat we erop letten dat mannen en vrouwen voldoende vertrouwen hebben in de politie om hen om hulp te vragen. Dit is een operatie, een missie bekijken vanuit een genderperspectief. Het is het totale "plaatje" zien en daarbij logisch nadenken. En je bereikt er voor alle partijen, betere resultaten mee.' ■

CDAV

12 april bijeenkomst Migratie

Thema: *Huwelijksmigratie, een aanrader?*

Locatie: CDA-Partijbureau te Den Haag

Aanvang: 19.30h, inloop vanaf 19.00h.

Georganiseerd door het CDAV en de EFS. Voor meer informatie en aanmelden zie www.cda.nl/cdav

Activiteiten in de provincie

Op **zaterdag 13 november** jl heeft het CDA4women in ateliers gewerkt aan het concretiseren van het rapport Frissen. Dat leverde een negental boodschappenwagentjes met aanbevelingen op. Op 8 januari jl hebben we met een groep vrouwen onder leiding van Aleida Bakker en Lydeke Zandbergen gewerkt met de inhoud van wagentje 1 en 2: de Horzelclub en Dienend Leiderschap. De Horzelclub kan zó operationeel worden, maar Dienend Leiderschap is zo veel omvattend, daar komt een vervolg op.

Op **zaterdag 16 april** a.s. komt dat vervolg op Dienend Leiderschap. Dit maatschappelijk actuele thema heeft alles te maken met "gedeelde verantwoordelijkheid", één van de kernwaarden van het CDA! De bijeenkomst zal gehouden worden in Lettelbert ten huize van Jeanne de Haan. Vanaf 09.30 uur staat de koffie klaar. We sluiten rond 13.00 uur af met een lichte lunch. Opgeven kan bij: Jeanne de Haan ✉ jdehaankramer@kpnplanet.nl
☎ 06 53219822 / 0594 518238

CDAV Noord-Brabant

15 april wordt er een bezoek gebracht aan een TBS-kliniek. Voor meer informatie hierover kunt u contact opnemen met Joke Wagter ✉ jokewagter@onsbrabant.nl

AGENDA

9 APRIL

Loopbaandag CDAV in Figi te Zeist

Voor meer informatie en aanmelden zie

☎ www.cda.nl/cdav

21 MEI

CDAV Ledendag in Figi te Zeist

Voor meer informatie en aanmelden zie

☎ www.cda.nl/cdav

CDA HUWELIJK

Nelleke Weltevrede (32)
en Frank Pynenburg (37)

Nelleke Weltevrede (32) en Frank Pynenburg (37) ontmoeten elkaar in 2008 op de Dertigersborrel na het CDA-najaarscongres in Utrecht. Zowel Nelleke als Frank zijn al jaren actief bij het CDA. Nelleke was actief als dagelijks bestuurslid bij het CDA in Rotterdam. Frank is al vanaf het begin betrokken bij de Dertigers.

Tijdens de gemeenteraadsverkiezingen in 2010 waren ze alle twee campagneleider: Frank in Utrecht en Nelleke in Rotterdam. Ruim twee jaar na hun ontmoeting, op 7 januari 2011, trouwden ze in kleine kring in Central Park, New York City. Twee weken later was er nog een huwelijksborrel aan de voet van de Erasmusbrug in Rotterdam.

Nelleke is inmiddels lid van de Rotterdamse gemeenteraad en werkt als plv. hoofd communicatie op het CDA-partijbureau, Frank is sr. marketing communication manager bij Philips in Amsterdam. Eind april verwachten ze hun eerste kindje.

COLOFON

Maart 2011

Jaargang 7 | nummer 1

CDA.nl is een uitgave voor de leden van het CDA. De uitgave wordt tenminste zes keer per jaar verspreid in een oplage van ruim zestigduizend exemplaren. Leden ontvangen het tijdschrift gratis.

Uitgever CDA Bureau,
Postbus 30453,
2500 GL Den Haag
☎ 070 3424888
✉ redactie@cda.nl
🌐 www.cda.nl

Hoofredactie Michael Sijbom en Nelleke Weltevrede

Eindredactie Marjolijn van der Stel
Redactie Alie Dijkslag, Karin Hoentjen,
Gerard Adelaar, Marieke Mol,
Frans de Nerée tot Babberich,
Hans Slooijer, Wietze Smid en
Corine Toussaint

Vormgeving Mirella Roor
Fotografie ANP, Dirk Hol, iStockphoto
Vrouw & Politiek CDA Vrouwen

Drukwerk: Senefelder Misset B.V., Mercurius-
straat 35, Postbus 68, 7000 AB Doetinchem
☎ 0314 355 500

Advertentie-exploitatie: Acta Uitgevers-
organisatie, Havenstraat 2a, Postbus 1177,
6050 AD Maasbracht ☎ 0475 463465

Niet alle artikelen in dit tijdschrift vertolken noodzakelijkerwijs de standpunten van het CDA of van de redactie. Alle bijdragen in CDA.nl zijn beschermd door het auteursrecht. Uit deze uitgave mag daarom niets op enigerlei wijze worden overgenomen zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever. De redactie kan niet verantwoordelijk worden gesteld voor ongevraagd toegezonden beeldmateriaal of kopij.

CDA.nl wordt gedrukt op milieuverantwoord houtvrij papier en verzonden in natuurvriendelijk, afbreekbaar p.e.-folie.

Puzzel

1. □□□□□□□□□□□□□□□□
2. □□□□□□□□
3. □□□□□□□□□□□□
4. □□□□□□□□□□□□
5. □□□□□□□□□□□□
6. □□□□□□□□□□
7. □□□□□□□□□□□□
8. □□□□□
9. □□□□□□□□
10. □□□□□□□□
11. □□□□□□□□□□□□
12. □□□□□□□□□□□□
13. □□□□□□□□□□□□□□
14. □□□□□□□□□□
15. □□□□□□□□□□□□□□□□

1. De rubriek "Van onderop" gaat deze keer over ...
2. Het congres op 2 april is in ...
3. De jaarlijkse ledendag is in de ...
4. Ella van den Heuvel heeft een halfjaar in ... gewerkt.
5. Buitennom 18 is het adres van het ...
6. Het CDA bleef op 2 maart de grootste partij in ...
7. De zus van Ank Bijleveld heet ...
8. Hoe houden we de ... gezond?
9. Het CDA-huwelijk werd deze keer gesloten in ...
10. Dick Schinkelshoek is dominee in ...
11. De lijsttrekker voor de Eerste Kamerverkiezingen is ...
12. CDA.nl wordt gedrukt in ...
13. De meest uitgebreide opleiding van het Steenkampinstituut is de ...
14. CDA-leden kunnen met korting naar ...
15. Sybrand van Haersma Buma wil een discussie over ...

Vul de ontbrekende woorden in, spaties tellen niet mee.

De letters in de gekleurde vakjes vormen een woord.

Stuur de oplossing voor 15 mei 2011 naar:
 ✉ redactie@cda.nl
 of: CDA Redactie
 Postbus 30453
 2500 GL Den Haag

Onder de juiste inzenders verloten wij 5 boekenbonnen van €15,-.

DE OPLOSSING VAN DE PUZZEL IN HET VORIGE NUMMER WAS:
Fijne feestdagen en alle goeds voor het nieuwe jaar.

Wegens het overweldigende aantal inzendingen hebben wij 10 gesigneerde exemplaren van het boek *Het woord is aan de minister-president* verloot.

DE WINNAARS ZIJN:
J. Bovenberg uit Utrecht
J.T. Vonk uit Goudriaan
P.J.L. Hol uit Oss
R. Dekker uit Ilpendam
H.M. Vogel – van Hagen uit H.I. Ambacht
H.A.F. Wennink uit Bussum
F. Kamphuis uit Wezep
J. Smit uit Leimuiden
J. Brok uit Elshout
R. te Winkel uit Middelburg

De kerk is boos

want de Evangelical Missionary Church in Rio Vermelho (Brazilië) moet machteloos toezien hoe 50 families in haar gemeenschap zonder gezond drinkwater moeten leven. Dit is de kerk, dit zijn wij. Waar één lid lijdt, daar lijden alle leden mee. Help de kerk, omdat je er zelf deel van uitmaakt. Steun Tear en geef lokale kerken de kans om in hun eigen omgeving lijden te verlichten.

www.tear.nl

Bank 41 400

tear
tegen armoede

Zomerschool

Ben jij in 2010 of 2011 lid geworden van het CDA? Lees dan nu verder!

Het Steenkampinstituut, het opleidingsinstituut van het CDA, organiseert elke zomer voor jonge, nieuwe leden de Zomerschool. Dit is een driedaagse cursus waarin een kennismaking met de partij en haar christen-democratische gedachtegoed centraal staat. Op een sfeervolle manier word je in de gelegenheid gesteld om andere, jonge leden te leren kennen en erachter te komen of politiek is wat je ervan verwacht. Werkbezoeken, discussie, ontmoeting met prominente CDA'ers, trainingen en workshops vullen het programma.

Daarnaast is er uiteraard veel plaats voor gezelligheid. De Zomerschool begint op woensdag 31 augustus en eindigt op vrijdagmiddag 2 september. Er wordt een eigen bijdrage van € 175,- van de deelnemers gevraagd. Hierin zijn de kosten voor maaltijden en hotelovernachting in Den Haag inbegrepen. Deelname staat open voor jonge leden onder de 35 jaar die in 2010 of 2011 lid zijn geworden van het CDA. Ben je nieuwsgierig wat het CDA jou en in het bijzonder jij het CDA kan bieden? Wil je in de toekomst misschien een actieve rol binnen het CDA gaan vervullen? Dan is de Zomerschool iets voor jou! Kijk voor meer informatie op onze website: www.cda.nl/si. Je kan ons ook mailen: zomerschool@cda.nl of bellen: **070-3424860**.

Inschrijven kan vanaf 2 mei alléén via de site van het Steenkampinstituut: www.cda.nl/si.

CDA Talent Academie 2011-2012

De CDA Talent Academie is de meest uitgebreide en diepgaande opleiding voor talentvolle (toekomstige) politici van het CDA. De CDA Talent Academie maakt onderdeel uit van het CDA Talenten Programma, een traject van ondersteuning en ontwikkeling dat het CDA biedt aan haar talentvolle leden.

Doelgroep

De CDA Talent Academie richt zich op CDA-leden:

- 1) met politieke ambitie;
- 2) die een actieve rol binnen het CDA vervullen en die zich (verder) kunnen en willen ontwikkelen.
- 3) die beschikken over minimaal een HBO-werk- en denkniveau, verkregen door opleiding óf (levens)ervaring.

Inhoud en vorm

De opleiding start met bijeenkomsten over het CDA-gedachtegoed, gevolgd door sessies waarin de toepassing van het gedachtegoed in de politiek centraal staat. De bijeenkomsten vormen een mengeling van hoorcolleges, interactieve werkcolleges, masterclasses, seminars en vaardigheidstrainingen.

De opleiding start met het CDA Talent Academie-weekend (vrijdag/zaterdag) in september 2011. Naast bijeenkomsten

bestaat de opleiding uit literatuurstudie en opdrachten.

Locatie: Utrecht en Eindhoven

De CDA Talent Academie vindt in Utrecht en Eindhoven plaats. Er is voor maximaal 50 deelnemers plaats, 25 per locatie. De CDA Talent Academie start in september 2011 en eindigt in juni 2012. De reguliere bijeenkomsten vinden op woensdagavond plaats.

Kosten

De kosten van deelname aan de CDA Talent Academie bedragen € 850,- inclusief studiemateriaal en verblijfskosten.

Meer informatie en inschrijven

De inschrijving start op 15 april 2011. Kijk voor meer informatie op www.cda.nl/si

DVPP

Nummer 2
Juni 2011

DOCUMENTATIECENTRUM
NEDERLANDSE POLITIEKE
PARTIJEN

cda.nl

cda.nl is een uitgave voor de leden van het CDA.

het tijdschrift

'Afstand tot de werkelijkheid is te groot geworden'
Elco Brinkman

Kernenergie
Voor-Tegen

De zeven zonden van
Maxime Verhagen

'Zichtbaarheid van verschillen is vruchtbaar'
Ruth Peetoom

Redactioneel

Het CDA heeft een nieuwe voorzitter: Ruth Peetoom. Ze is volop aan het kennis maken in de partij. Daarnaast heeft ze de eerste stappen gezet in de richting van de koers voor de toekomst. De commissie 'Nieuwe woorden, nieuwe beelden' is onder leiding van Jacobine Geel aan de slag met het hertalen van de uitgangspunten. Aart Jan de Geus is voorzitter van het Strategisch Beraad. Hij gaat samen met 21 andere enthousiaste CDA'ers aan de slag om de inhoudelijke agenda voor de komende tien tot vijftien jaar op te stellen.

In dit nummer - uiteraard - een kennismaking met Ruth Peetoom. Verder o.a. een interview met Elco Brinkman, drie generaties CDA'ers in de familie Gardeniers en de zeven zonden van Maxime Verhagen.

Vragen, opmerkingen of suggesties kunt u mailen naar [✉ redactie@cda.nl](mailto:redactie@cda.nl)

Foto voorplaat **B. Houweling** (Nationale Beeldbank)

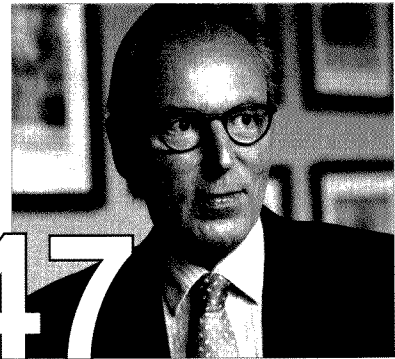
6

13

47

8

En verder:

- 4 Brieven
- 12 Column
Sybrand van Haersma Buma
- 18 Interview *Maxime Verhagen*
- 22 Column *Ruth Peetoom*
Nieuw Lid *Eugène Litamahuputty*
- 23 Europa
- 25 CDA Kleurrijk
- 26 C-Factor *Maria Martens*
- 28 Artikel *Revalidatiefonds*
- 30 Europees Parlement
- 31 Partijnieuws
- 42 Voor-Tegen *Kernenergie*
- 44 In de familie *Gardeniers*
- 54 Ruth op reis
- 56 Verleden-heden-toekomst *Water*
- 59 Vrouw en Politiek
- 63 Puzzel

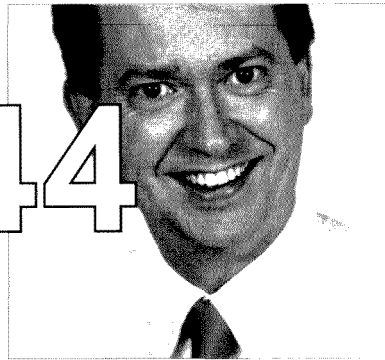
16

39

44

50

56

62

Post

De afgelopen maanden kwam er weer veel post binnen bij het CDA.
Een selectie.

GEACHTE REDACTIE,

HET WAS EEN PLEZIER DE PUZZEL OP TE
LOSSEN. WEL KOSTTE HET WAT TIJD.
HET TIJDSCHRIFT ZAG ER WEER PRACHTIG UIT.
PRIMA!

MET VRIENDELIJKE GROET,
DE HEER J. ANDELA

*Mijn oprechte felicitatie voor Ruth Peetoom.
Ik hoop dat het CDA weer zijn sociale gezicht
terugkrijgt. Ben overigens geen CDA-stemmer.
Er gloort hoop.*

H. Op den Camp

Lieve Ruth,

Geweldig voor jou en voor ons allen! Ik wens je
namens het CDA Groesbeek alle succes toe.
Wij gaan samen met jou het landelijk en provin-
ciaal CDA weer beter op de kaart zetten!

Gerard van Gorkum, CDA afdeling Groesbeek

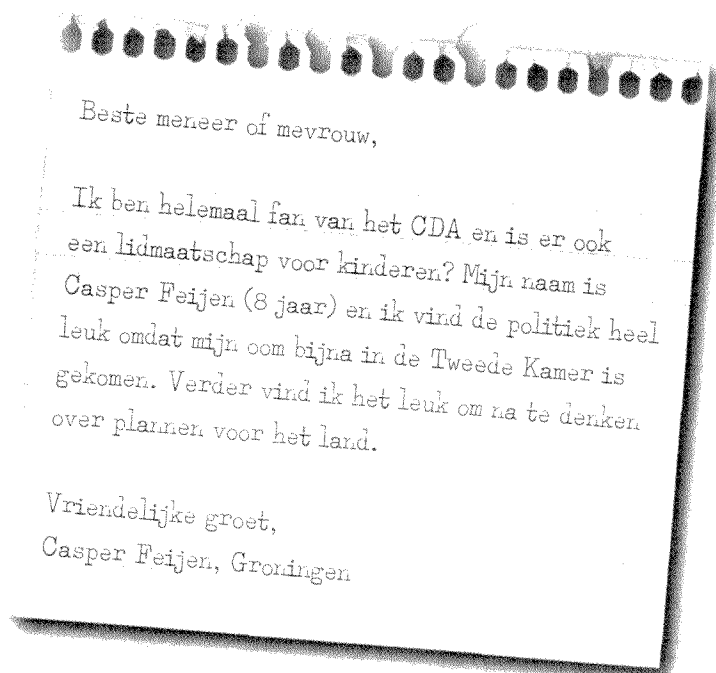
*Prima puzzel uit pittig partijblad.
Proficiat!*

G. Hoornenborg

Een goed idee om de naam JPB "voor de eeuwig-
heid te bewaren" door zijn naam te verbinden
aan een prijs, een onderscheiding, ereteken of
een ander goed Nederlands woord, dat de lading

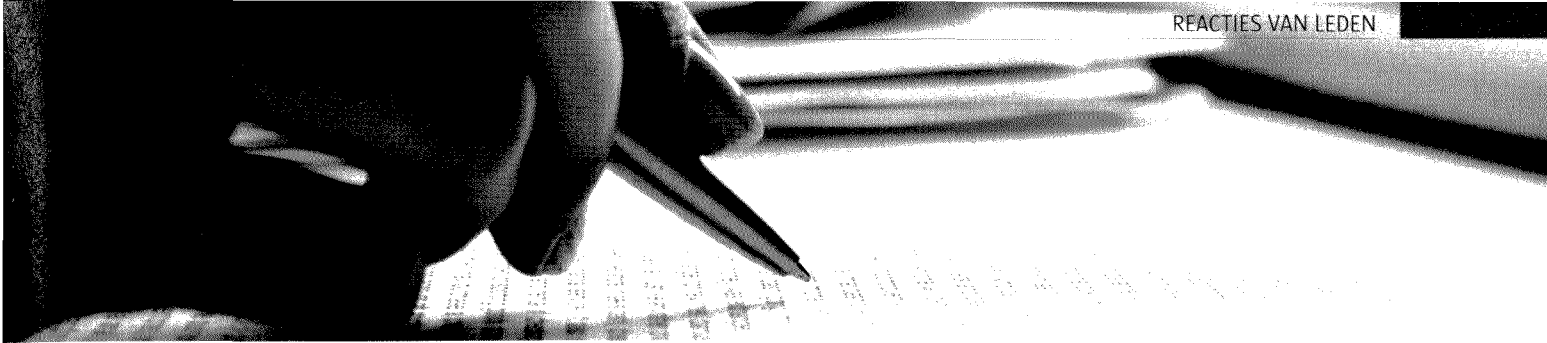
dekt, maar alsjeblieft geen "award"! Vreselijk om
dat woord te gebruiken! We veramerikaniseren
toch al veel te veel. En gelukkig staat het woord
"award" niet in Van Dale, tenminste niet in de
(mijn) dertiende uitgave.

Met vriendelijke groet,
Norbert van de Laar, Leiderdorp

Wat een klasse staatssecretaris: mevrouw Marlies
Veldhuijzen van Zanten. Daar mag het CDA trots
op zijn. Ze legt de veranderingen met betrekking
tot de PGB charmant en met grote deskundigheid
uit. Met een warme uitstraling.

A. en J. de Vries, Ezinge

Beste mensen,

Geweldig nieuws. Mijn hartelijke felicitaties aan Ruth Peetoom. Democratisch gekozen. Eindelijk weer eens een overwinning in de partij waar we trots op kunnen zijn. Voor haar ligt er een grote uitdaging om de eenheid binnen het CDA te herstellen. Dit is hard nodig om onze vertrouwde positie in het politieke landschap weer te veroveren. Wij hebben een goed verhaal (goud in handen) en nu is het zaak om de kiezer hiervan te overtuigen. "Verbinden" is het sleutelwoord en openlijk afstand nemen van een partij als de PVV die groepen mensen op afstand zet, geen democratie kent en de rechtstaat belachelijk maakt. Hier is een schone taak weggelegd voor leden van het CDA, fractieleden van de Tweede Kamer en bewindspersonen. Met een luid en duidelijk geluid maakt de partij alle kans om er weer bovenop te komen.

Met vriendelijke groet,
Fokko Witteveen

Hierbij een opmerking over de samenstelling van de twee commissies. Ik mis daarin namen van "gewone" CDA-leden. Leden die met twee benen op de CDA-werkvloer staan.

L. van Dijk

Beste mensen,

Als politiek geïnteresseerde heb ik natuurlijk het nieuws gevolgd op radio en tv. En gisteren er ook nog eens over gelezen in de krant. Ik wil bij deze de nieuwe voorzitter, mevr. Peetoom, van harte gelukwensen met de verkiezing! Ik had de uitslag ook wel zo'n beetje verwacht. Nu de rijen maar gaan sluiten en aan de slag! Wat staat er veel werk te wachten om de partij weer omhoog te stuwen. Maar weloverwogen te werk gaan, mevrouw Peetoom. Heel veel wijsheid gewenst in "de Haagse slangenkul".

Hopelijk zet de trend zich door dat ook de leden hun waardevol zegje mogen doen. Goede zaak! Ik ben wel geen CDA-er, maar toch verwant aan. Ik ben namelijk lid van de ChristenUnie, maar dat neemt niet weg dat ik het beste voor heb met uw partij. God's zegen gewenst en met een vriendelijke groet en hoogachting,

E. Zaadstra, een AOW'er uit Sneek.

Mevr. Peetoom,

Gefeliciteerd met uw verkiezing als voorzitter. Hoewel geen lid hoop ik dat u het CDA het imago van een betrouwbare politieke partij weer kunt teruggeven. De basis in de samenleving heeft al jaren geen vertrouwen meer in de politiek in het algemeen en al helemaal niet in het CDA. Jarenlang ben ik lid geweest van de ARP en diep in mijn hart doet het mij pijn, dat het CDA zo is afgeleden. Heel veel geloof, veel positieve energie, uithoudingsvermogen en laat u niet kisten door opportunisten. Succes!

H. Noorlander

EEN GOED EN DUIDELIJK VERHAAL VAN DE STAATS-SECRETARIS, MIJN COMPLIMENTEN DAARVOOR. GELET OP ALLE COMMOTIE EN DE INGEWIKKELDHEID VAN DE MATERIE IS HET ECHT NODIG DAT MEVROUW VELDHIJZEN VAN ZANTEN VEEL HET LAND IN GAAT OM HAAR VERHAAL TE VERTELLEN, WANT ANDERS GAAT DE OPPOSITIE ER MEE AAN DE HAAL.

KEES DE KOK, CDA-RAADSLID TE HUIZEN

Geachte redactie,

Genoten van het cda.nl nummer 1 vol goede voornemens en boeiende interviews.

T.de Jong-Uittenbogaard, Meerkerk ■

De vier uitgangspunten van Pia Lokin-Sassen

Pia Lokin-Sassen is universitair docent Staatsrecht aan de juridische faculteit van de Rijksuniversiteit Groningen. In mei 2011 is ze gekozen tot lid van de Eerste Kamer der Staten Generaal. Wat betekenen de vier uitgangspunten van het CDA voor haar?

Tekst **Marieke Mol** | Fotografie **Dirk Hol**

‘Als men mij vraagt of de vier uitgangspunten van het CDA nog gelding hebben in onze tijd, dan kan ik dat met een volmondig “JA” beantwoorden! Ze vormen de vier pijlers van een waarlijk christendemocratische politiek en de reden waarom ik voor het CDA gekozen heb.’

Gespreide verantwoordelijkheid

We zijn samen verantwoordelijk voor een goede samenleving. Beslissingen moeten we nemen op de plekken die daar het meest geschikt voor zijn. En taken moeten uitgevoerd worden door de organisaties of mensen daar het meest geschikt voor zijn. Bijvoorbeeld in het gezin, in vakbonden of werkgeversorganisaties, in het bedrijfsleven of bij de gemeente. Zo voorkom je een betuttelende overheid.

‘Uitgangspunt is de uniciteit van iedere mens: het is een adembenemende gedachte dat er op de hele wereld maar één iemand rondloopt zoals ikzelf, niet alleen in het hier en nu, maar van alle tijden. Die uniciteit geldt echter niet alleen voor mij, maar voor ieder van ons en daarin zijn we aan elkaar gelijk. Die uniciteit maakt dat iedere mens telt en de een niet meer of minder is dan de ander. Wij zijn echter meer dan alleen maar individuen: iedere mens is voortgekomen uit twee personen en ieder van ons kan alleen maar tot een zelfstandig iemand uitgroeien en tot volle ontplooiing komen in gemeenschap met anderen in allerlei vormen van samenlevingsverbanden. Het uitgangspunt beoogt een zo evenwichtig mogelijke ontwikkeling van individuele mensen in hun

verschillende samenlevingsverbanden te bevorderen. Wij moeten ervoor zorgen dat dit evenwicht niet wordt verstoord, dat enerzijds de staat niet teveel “pampert” van de wieg tot het graf en anderzijds dat niemand aan zijn of haar lot wordt overgelaten. Het vraagt een regelmatige heroverweging van en bezinning op de taken die de staat op zich heeft genomen, en waar nodig, her-schikking ervan.’

Solidariteit

Er moet betrokkenheid zijn tussen generaties en tussen arm en rijk. We leven niet alleen voor onszelf, maar we zijn pas mens door met elkaar te leven. De overheid zorgt voor de basis van sociale zekerheid: voor iedereen is er gezondheidszorg, onderwijs en inkomen. En met deze basis moeten we als mensen voor elkaar zorgen. Ook maatschappelijke organisaties helpen daarbij.

‘Hieruit volgt dat wij ons solidair op moeten stellen ten aanzien van onze medemensen. In goed christelijk jargon heet dat naastenliefde, een betekenisvol woord dat in onbruik is geraakt: we moeten ons bekommeren om onze “naasten”. Dat wil zeggen om de mensen die vlakbij ons, naast ons leven: in het gezin, op de werkplek, op school, in de woonomgeving. Christus leert ons dat wij onze naasten moeten liefhebben als onszelf, niet méér, maar ook niet minder. Als iedereen zorgzaam naar zijn of haar “naasten” zou omzien, zou de wereld er een stuk beter aan toe zijn. Wij hebben van nature de neiging om onszelf ten koste van anderen te bevoordelen. De mens

is “ten kwade geneigd, maar tot het goede in staat”, zo heb ik geleerd en dat lijkt mij een realistisch uitgangspunt. Anders gezegd, het kost een inspanning om het goede te doen. Voor de beoefening van de solidariteit is het nodig in te gaan tégen je instinctieve neigingen van egoïsme.’

Publieke gerechtigheid

Een betrouwbare overheid stelt duidelijke grenzen en geeft de burger zekerheid. De overheid houdt zich zelf ook aan deze grenzen. De overheid moet ervoor zorgen dat iedereen genoeg geld heeft om rond te komen. Ziek of gezond, met of zonder werk. En omdat iedereen genoeg geld heeft, kan iedereen ook meewerken aan een goede samenleving.

‘Rechtvaardig is hij of zij die de vaste en voortdurende wil bezit “ieder het zijne te geven”, en datgene wat aan iemand toebehoort, te respecteren en het niet zelf in de zak steken, achter te houden, weg te nemen, te beschadigen of te vernietigen. Met zo’n wil wordt echter niemand geboren. Tot rechtvaardig handelen moet men dan ook worden opgevoed en het is zelfs een permanente opvoeding. Volgens de klassieken beoefent men de rechtvaardigheid wanneer men verstandig en met moed handelt en gematigdheid betracht. En in de politiek zou ik daar nog aan toe willen voegen: wanneer men dienstbaar is aan allen zonder iemands knecht te zijn. Politici verkeren in een positie waarin zij ieder het zijne moeten geven, waarin zij moeten “toedelen”. De afweging van verschillende, niet zelden moeilijk met elkaar te vergelijken belangen is noodzakelijk om tot een rechtvaardige toedeling te komen. In de praktijk kan het niet altijd gemakkelijk zijn om erachter te komen wat “rechtvaardig” is, maar wij voelen vaak drommels goed aan wanneer een besluit ónrechtvaardig is, ingegeven door louter eigenbelang of eigen bevoordeling die altijd gaat ten koste van anderen. Het adagium: “Wat Gij niet wilt dat U geschiedt, doet dat ook een ander niet!” is een negatief geformuleerd, maar nog steeds handzaam criterium om te toetsen of men al dan niet rechtvaardig te werk gaat.’

Rentmeesterschap

Met rentmeesterschap bedoelen we: de aarde is niet van ons, we hebben de aarde te leen van God. Daarom moeten we de aarde goed achterlaten voor volgende generaties. En daarbij horen ook de mensen, dieren en planten die er wonen. De overheid heeft twee taken op het gebied van rentmeesterschap:

1. De overheid moet stimuleren dat mensen zich gedragen als goede rentmeesters. Bijvoorbeeld stimule-

ren dat mensen op straat hun rommel in de afvalbak gooien.

2. De overheid moet zelf een goede rentmeester zijn. Dit betekent dat de overheid de gaven en talenten van alle burgers moet benutten. En dat ze haar financiën goed op orde moet hebben.

‘De vierde pijler verwijst naar verleden én toekomst: wij leven in een maatschappij die door onze voorouders is bereid en die wij willen doorgeven aan onze kinderen, kleinkinderen en verder nageslacht. Het rentmeesterschap maakt helder dat wij niet alleen oog moeten hebben voor de noden van de tijd waarin wij zelf leven, maar ook voor die van opvolgende generaties. Het uitdrukkelijk perspectief op de lange termijn maant ons tot zorgvuldige benutting van grondstoffen en alle overige rijkdom die de aarde ons biedt. Wij moeten ons matigen in ons gebruik. De idee van de wegwerpmaatschappij kan mij niet bekoren. In deze pijler wordt als het ware de eeuwigheid uitgedrukt, als ook het feit dat niet wij de scheppers van de aarde zijn, maar er slechts tijdelijk “te gast” zijn.’

‘Met de formulering van de uitgangspunten is dus niets mis. Moeilijker is het om daar ook daadwerkelijk naar te leven. Zoals gezegd: dat kost een voortdurende inspanning en gaat in tegen onze instincten. Men hoeft geen christen te zijn om bovenstaande uitgangspunten te onderschrijven. Het voorbeeld van Christus kan echter wel een inspiratie zijn tot naleving ervan!’ ■

Ruth Peetoom: 'Onze uitgangspunten zijn hyperactueel'

Ruth Peetoom is een politiek dier en volbloed CDA'er. De kersverse partijvoorzitter wil een ledenorganisatie die constructief tegenwicht biedt aan bewindslieden en Tweede Kamerfractie. Ze werkt aan een klimaat waarin open discussie mogelijk is. 'Zichtbaarheid van verschillen is vruchtbaar.' En politiek moet ook leuk zijn. 'Na een congres moet je kunnen zeggen: "het was een leuke dag".'

Tekst **Gerard Adelaar** | Fotografie **Dirk Hol**

Ruth noemt zichzelf een brandweervrouw en wijst op haar rode hakschoenen. Ze heeft juist een brandje geblust. Brandjes blussen is volgens haar een van de belangrijkste taken van een partijvoorzitter, naast motiveren en structureren. Het zijn haar wittebroodsweken. Waar de wittebroodsweken echter traditioneel de echtelieden ontslaan van zware taken, verloopt het prille huwelijk van Ruth met het CDA duidelijk minder ongestoord.

'Het vergt even alles van me. Tijd voor hobby's, boeken of vrienden heb ik nog niet gehad. Ik wil laten zien dat ik voorzitter ben van alle leden. Daarom ben ik veel op pad. Dat is buitengewoon inspirerend: overal in het land ontmoet ik mensen die willen meedoen. Tegelijk is de klus gigantisch groot. Maar dat wist ik toen ik eraan begon. Vanaf de zomer zal ik niet meer preken: het predikantschap en het voorzitterschap zijn praktisch en principiële niet te combineren.'

Ruth koos er eind jaren negentig voor om predikant te worden, in Groningen. Ze werd al snel gevraagd als Statenlid. 'Dat heb ik een aantal jaren met veel plezier gedaan. Een politicus moet ook een vak hebben.

"Politicus" is geen vak. Je bent politicus vanuit een vak waarop je kunt terugvallen als je de politiek weer aan de kant legt. Dat geeft je onafhankelijkheid in je denken.'

De afgelopen jaren was Ruth minder politiek actief. Ze had haar handen vol aan het predikantschap en aan haar drie jonge kinderen. Niet in de laatste plaats omdat haar man als CNV-voorzitter vaak van huis was. De verkiezingsuitslag van juni 2010 raakte echter iets in haar. 'Ik was onrustig. De commissie-Frisen gaf me de gelegenheid iets met die onrust te doen.' De politiek was weer helemaal terug', zegt ze met vreugde in haar stem. 'Je bent een politiek dier, of je bent het niet.'

'Een politicus moet ook een vak hebben'

Anderen omschrijven Ruth als verbindend en empathisch. Of ze ook beschikt over een eigenschap om haar plannen, indien nodig, door te drukken? 'Het een sluit het ander niet uit. Mijn voorkeursmethode is om draagvlak te creëren. Maar een partijvoorzitter moet ook kunnen

doorzetten op de juiste momenten. Altijd in het belang van de partij. Ik sta voor mijn mensen, voor de partij, voor wat we samen willen realiseren. Er klopt iets niet als zelfmanifestatie mijn motief zou zijn. Ik heb een hekel aan mensen met het programma "ik eerst".'

'Ik wil een klimaat van openheid, respect en vertrouwen. Een klimaat waarin we een discussie kunnen voeren die boven tafel brengt wat ons drijft. Het CDA heeft een zware tijd achter de rug. De afgelopen tijd was er geen gezonde balans tussen bewindspersonen, fractie en partij. Na een roerige hervormingsperiode werd gekozen voor rust en stabiliteit. Daaronder werd ten onrechte "geen discussie" geschaard. Maar zichtbaarheid van verschillen is juist vruchtbaar.

Wij zijn al dertig jaar een partij van verschillen in mening, in levensbeschouwing. Je vindt bij ons ondernemers, ambtenaren, boeren, stadsmensen. Wat ons verbindt is onze horizon. In een goede machtsverhouding kan men zich aan een "tegenover" spiegelen. Want in de regering en in de Kamer sluit je politieke compromissen. De partijorganisatie moet dan zorgen voor het onversneden CDA-geluid, zonder de compromissen. Dat botst natuurlijk wel eens. Is dat erg? Nee, als je maar respect hebt voor die verschillende verantwoordelijkheden.

Mijn rol hierin is helder. Ik ben met een nadrukkelijk mandaat op pad

gestuurd. De afgelopen tijd heeft laten zien hoe nodig het is dat die gezonde balans er is.'

'Wij zijn al dertig jaar een partij van verschillen in mening'

Ruth heeft in het kader van de partijverbetering een aantal commissies aan het werk gezet. De commissie 'Nieuwe woorden, nieuwe beelden' heeft als opdracht om aan de uitgangspunten nieuwe woorden en nieuwe beelden te verbinden. Die uitgangspunten moeten volgens Ruth ook herkenbaar zijn voor mensen die daar niet mee vertrouwd zijn. Het Strategisch Beraad gaat actuele vraagstukken bestuderen: duurzaamheid, sociale zekerheid en, zoals ze dat uitdrukt 'de diverssamengestelde maatschappij'. Intussen wordt gebroed op de structuur van de permanente programma commissie. >>

Deze moet de resultaten van het strategisch beraad gaan omzetten in concrete stellingnames.

'Er is geen enkele aanleiding om de uitgangspunten zelf te herzien. Ze komen uit de gezamenlijke christelijk-sociale traditie van ARP, CHU en KVP. Het blijkt dat ze ook vanuit andere levensbeschouwingen gedeeld kunnen worden. Vanaf het begin is het al zo dat iedereen die zich erin herkent voluit CDA'er kan zijn. Dat geldt voor mensen met een christelijke levensovertuiging, voor moslims en voor anderen. Ik heb de afgelopen tijd breed draagvlak geproefd voor onze uitgangspunten.

Idealen maken je aanspreekbaar. Onze uitgangspunten zijn hyperactueel, ze raken aan allerlei onderwerpen waarover het nu gaat in de maatschappij. Ze hadden het nog niet zo gek bekeken, dertig jaar geleden!

Rukken politici de uitgangspunten weleens uit hun verband? Ik zou zeggen: onze uitgangspunten zijn niet los verkrijgbaar én je kunt ze niet in een lijstje doen. Met dat laatste bedoel ik, dat de discussie over de invulling nooit af is. Als je de uitgangspunten geen inhoud geeft in de actuele situatie, dan worden het praatjes voor de vaak. Daar zijn kiezers allergisch voor.'

Over de samenstelling van de commissie 'Nieuwe woorden, nieuwe beelden' krijgt Ruth veel vragen. Waarom heeft ze bijvoorbeeld gekozen voor een niet-CDA'er als voorzitter? 'Voor mij was een belangrijk criterium dat commissieleden betrokken zijn bij onze uitgangspunten. Bij Jacobine Geel is dat het geval. Ze heeft bovendien verstand van woorden en beelden.

Nadrukkelijk zijn in de commissie twee mensen gekozen die van buiten komen (Jacobine Geel en Govert Buijs), om binnen en buitenwereld met elkaar te confronteren. Ik vind het namelijk heel belangrijk dat de uitgangspunten verstaanbaar zijn voor mensen van buiten. De andere negen commissieleden zijn op uiteenlopende manieren gepikt en gemazeld binnen de christendemocratie. Die confrontatie tussen binnen en buiten is spannend, ik ben benieuwd naar het resultaat.'

'Het is geweldig als leden naar een congres komen. Onze 68.000 leden kunnen niet allemaal kamerlid worden of een rapport schrijven, krantjes bezorgen of een debat organiseren. Maar men is ook niet zomaar lid van een politieke partij. Mensen willen hun betrokkenheid verbinden aan onze gezamenlijke idealen. Om verkiezingsprogramma's vast te stellen, om vertegenwoordigers te kiezen, om met elkaar te discussiëren over belangrijke kwesties en om elkaar te ontmoeten. Bij dat laatste begint het. Politiek moet ook leuk zijn! Als je na een congres naar huis gaat, dan moet je kunnen zeggen: "het was een leuke dag". Dat hoort bij onze partij. Gezelligheid, inhoud, betrokkenheid, gehoord zijn, uitgedaagd worden.'

'Mensen willen hun betrokkenheid verbinden aan onze gezamenlijke idealen'

'De belangrijkste onderwerpen die ik onder leden tegenkom zijn duurzaamheid en economie, solidariteit en sociale zekerheid, solidariteit tussen generaties en integra-

tie en de vraag naar identiteit. De verzorgingsstaat zoals die er was is allang passé. Mensen moeten zelf verantwoordelijkheid kunnen nemen voor hun leven. Tegelijk mogen kwetsbare mensen er niet aan onderdoorgaan. Je kunt niet alles over de schutting kieperen met de boodschap: "red je er maar mee". Ik ben er huiverig voor om die thema's meer concreet te maken. Mijn mening doet er niet toe. Een voorzitter moet mensen niet voor de voeten lopen met haar eigen, ongetwijfeld interessante, denkbeelden. Als het CDA standpunten heeft, dan is dat iets waarvoor ik moet staan. Neem de aangenomen resolutie over het vertragen van de bezuinigingen op passend onderwijs. Daar sta ik dus voor.'

'Waarom ik ook nu geloof in het CDA? Het CDA geeft handen en voeten aan mijn politieke idealen. Het is een partij waarin mensen eensgezind zijn in het verschil. Ik geloof in het van onderop aanpakken van problemen, in de meerwaarde van samenwerking. Mensen hebben heel goed door dat dát de manier is om vraagstukken tegemoet te treden. De filosofie van het CDA dat de overheid niet alles bepaalt en dat de vrije markt niet dominant is, die wordt door veel mensen gedeeld. Die latente steun wil ik mobiliseren. Wij kunnen heel veel mensen op de been krijgen!' En daartoe heb je soms je rode brandweerschoenen nodig... ■

NIEUWE BESTUURSLEDEN

Bart van Meijl
Penningmeester

Anita Rasenberg
Vrijgekozen lid DB

Alwin de Jong
Vrijgekozen lid
(Grote Steden)
Partijbestuur

Foto Dirk Hol

Sybrand van
Haersma Buma

Foto van de samenleving

Het CDA wil de samenleving van nu een agenda voor de toekomst bieden. Om dat te kunnen doen moeten we eerst goed kijken hoe die samenleving eruit ziet. We moeten de verleiding weerstaan om met korte klappen het CDA 'in the picture' te willen spelen. Onze opdracht reikt verder.

Laten we om te beginnen eens een foto van de samenleving maken. Als je goed naar die foto kijkt, zie je dwars door de

samenleving een onzichtbare scheidslijn. Je ziet aan de ene kant mensen die naar Bali met vakantie gaan, een Pool het huis laten verbouwen en lekker voor zichzelf werken om meer te kunnen verdienen. Daartegenover staan mensen die Bali alleen maar kennen als een plek waar moslims aanslagen plegen, die bang zijn hun baan aan een Pool kwijt te raken en die omdat ze te duur worden gedwongen worden voor zichzelf te gaan werken. De eerste groep plukt de vruchten van de snel mondialiserende samenleving. De tweede groep voelt vooral de bezwaren. De zorgen van deze laatste groep gaat alleen niet over geld. Ze gaan over het verlies aan identiteit en gemeenschap. Hun zorgen gaan in de eerste plaats over de manier waarop we samenleven: de verharding, de ik-cultuur en het gebrek aan wederzijds respect.

Er is een verrassende parallel tussen de maatschappelijke vraagstukken van midden 19e eeuw en die van nu. Toen industrialiseerde de samenleving, waardoor een nieuwe tweedeling ontstond tussen mensen die het redden in die nieuwe orde, en mensen die het niet redden. Onze eigen politieke voorvaders boden een antwoord op de tweedeling van toen. Groen van Prinster, Schaepman en Kuyper zagen in dat de grote zorg van de burgers niet een economische was maar een immateriële. Tegenover de vrijheid, gelijkheid en broederschap van de Franse revolutie brachten zij de herwaardering van geloof, gemeenschap en identiteit. En zo verenigden zij een grote Nederlandse klasse van "kleine luyden" met een bovenklasse. Niet op basis van een economische vraag, die verdeelde slechts, maar op basis van een morele vraag.

Net zoals toen is er ook nu een grote groep Nederlanders die in een veranderende wereld als "kleine luyden" de aansluiting verliest. Net als in de 19e eeuw is ook nu hun eerste zorg niet economisch: Het is "hoe gaan we met elkaar om", niet "hoe verdien ik meer geld".

Mensen zoeken naar binding en identiteit. Juist het CDA heeft voor deze mensen en dit vraagstuk een toekomstagenda te bieden. ■

Een uitgebreidere foto van de samenleving kunt u terug lezen op mijn website: www.cda.nl/haersmabuma

Fotowedstrijd

Het landelijk CDA is bezig met het opzetten van een beeldbank waar

ook lokale afdelingen gebruik van kunnen maken. Heeft u nog een foto liggen die passen bij nieuwsberichten, onze standpunten of uitgangspunten? Mail ze dan naar redactie@cda.nl

U mag meerdere foto's insturen voor de wedstrijd. Graag één foto per mail en in het onderwerp "fotowedstrijd" vermelden. De drie beste foto's ontvangen een geldprijs van € 100,-, € 50,- en € 25,-.

Voorwaarden:

- alle ingestuurde foto's worden eigendom van het CDA;
- de rechten van de foto draagt u over aan het CDA;
- het CDA plaatst de foto in de beeldbank waar het landelijk CDA en de lokale afdelingen gebruik van kunnen maken;
- over de uitslag kan niet worden gecorrespondeerd. ■

Wat gaat u aan het hart?

Tijdens het CDA congres op 2 april 2011 is een deelsessie georganiseerd over de uitgangspunten van het CDA. De deelsessie startte met de vraag: 'Wat gaat u aan het hart'. Wat gaat U aan het hart als u onze manier van samenleven in Nederland (of uw eigen omgeving) beschouwt? Maar ook: waar vindt u dat we de goede kant opgaan en moet worden versterkt?

De sessie op het CDA congres was animerend en stimulerend. Bij de afronding van de deelsessie zei één van de deelnemers: 'Ik krijg hier energie van!' Ook u kunt in uw afdeling een soortgelijke sessie organiseren. Op de site inhoud (<http://www.cda.nl/Actueel/Inhoud.aspx>) vindt u stellingen, verschillende werkvormen, links naar achtergrondinformatie, filmpjes en samenvattingen van de essaybundel *Waardevast van het Wl*. En ook een e-mail adres waar u uw ervaringen kunt delen en vragen kunt stellen. Doet u mee? ■

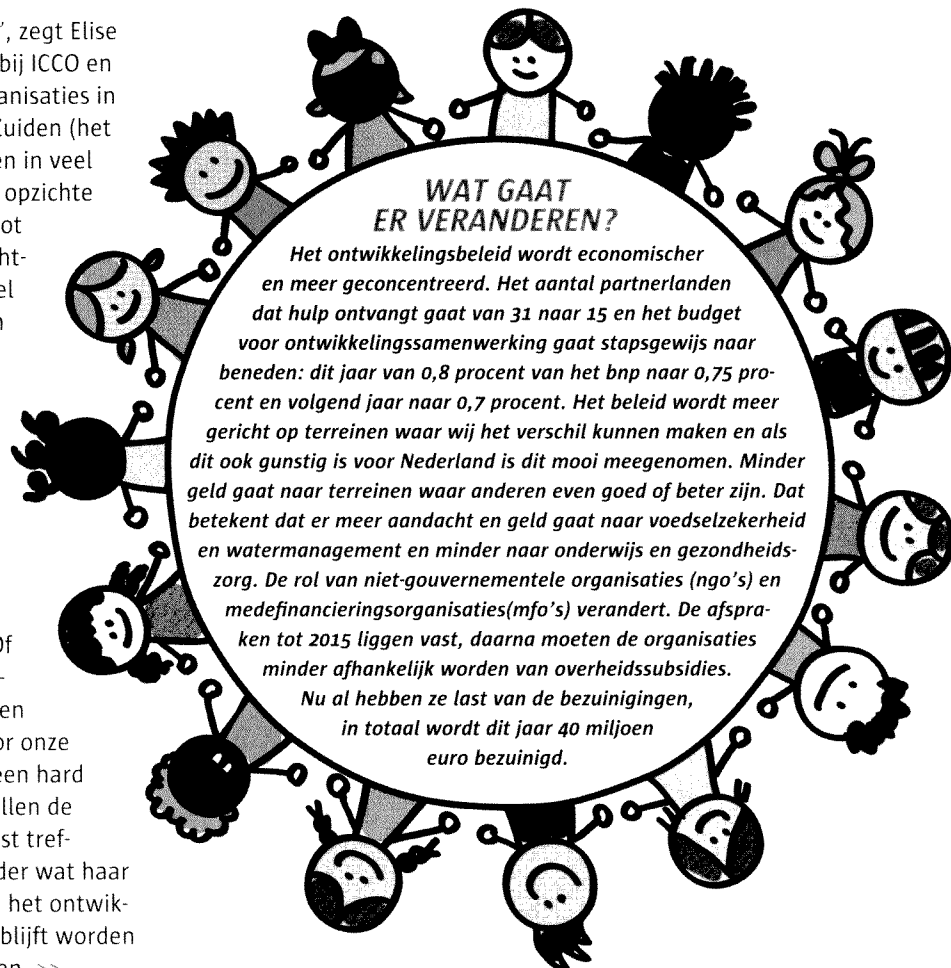
Van onderop

In deze rubriek gaat de redactie op zoek naar de gevolgen van nieuwe wetten en regelingen voor mensen die *met de benen in de modder staan*. Jongeren, ouderen, werknemers en werkgevers delen hun zorgen en kritiek maar ook hun visie en verwachtingen met de lezers van *CDA.nl*. In dit nummer: **ontwikkelingssamenwerking en de rol van het maatschappelijk middenveld.**

Tekst **Alie Dijkslag** | Fotografie **iStockphoto**

‘Armoede heeft het gezicht van een vrouw’, zegt Elise Kant, specialist Gender and Human Rights bij ICCO en Kerk in Actie, een van de ontwikkelingsorganisaties in ons land, met zeven regiokantoren in het Zuiden (het zuiden t.o.v. Europa, red.). Vrouwen hebben in veel landen een zeer achtergestelde positie ten opzichte van mannen, hebben nauwelijks toegang tot onderwijs, formele arbeid en inkomen, rechtspraak en besluitvorming, maar hebben wel de verantwoordelijkheid voor hun kinderen en het dagelijks eten.

Voor de lokale partners in ontwikkelingslanden is de pil van de bezuinigingen bitter, zegt Kant. ‘In dorp X is een training voor vrouwen tegen geweld een groot succes. In dorp Y is ook belangstelling maar daar is geen geld voor. Of wat te denken van succesvolle activiteiten op voedselzekerheid die niet kunnen worden voortgezet. Dat raakt juist vrouwen. Of activiteiten gericht bijvoorbeeld op productie van hout. Wanneer die stoppen, verliezen juist veel vrouwen hun inkomen. Dat is voor onze partners, maar vooral voor vrouwen daar een hard gelag.’ Welke keuze je ook maakt, altijd zullen de klappen van bezuiniging vrouwen het hardst treffen, weet Elise Kant. Daarom verdient gender wat haar betreft als afzonderlijk thema een plekje in het ontwikkelingsbeleid waar ook specifiek geld voor blijft worden vrijgemaakt in deze tijden van bezuinigingen. >>

‘Voor de lokale partners in ontwikkelingslanden is de pil van de bezuinigingen bitter’

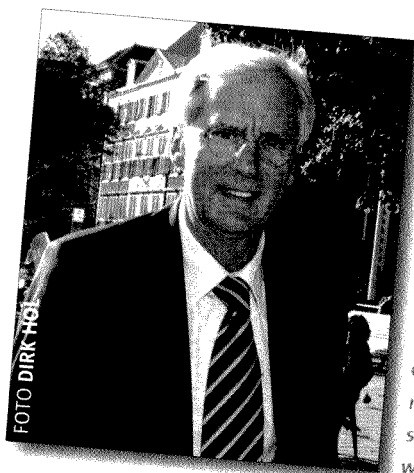

Ze vreest dat gender mainstreaming (het integreren van aandacht voor mannen en vrouwen in al het beleid) een mooi ideaal blijkt dat gemakkelijk ondergesneeuwd raakt in de focus op nieuwe prioriteiten. Ook mist ze de urgentie in de *Focusbrief* waarin het nieuwe beleid wordt uitgewerkt. ‘Gender wordt wel genoemd, maar het is een thema dat speciale aandacht vraagt en je hebt iemand nodig die dat bewaakt. Zeker nu er wordt bezuinigd loop je het risico dat het wegzakt omdat mensen denken: gelijke rechten voor vrouwen, ach, dat weten we nu wel.’

De wereldwijde aandacht voor gender is vastgelegd de Vierde Wereld Vrouwen Conferentie in Beijing in 1995 en in de daarop volgende jaren onder andere in de VN-resolutie 1325 voor vrouwen, vrede en veiligheid. Alle landen hebben afgesproken dat ze een actieplan zullen schrijven én uitvoeren om vrouwen volop te betrekken bij conflictoplossing, vredeshandhaving en vredesopbouw. ‘Het waren juist vrouwenorganisaties die hun eigen overheid aan hun jasje trokken om daar werk van te maken,’ zegt Kant. Dat lobbywerk noemt ze moeilijk en o zo essentieel. Maar niet zodanig aambaar dat je er voor en na foto’s van kan maken die mensen hier stimuleren om hun portemonnee open te trekken. Daarom vindt ze overheidsfinanciering belangrijk. ‘Wij helpen vrouwen hun stem te laten horen in de dorpsraad of andere niveaus zodat hun belangen en noden worden meegenomen in besluiten.’

ICCO financiert activiteiten van organisaties in het Zuiden. Samen met partnerorganisaties ontwikkelt ICCO programma’s en versterkt zo het maatschappelijk middenveld vanuit het perspectief en de wensen van de mensen zelf. Kant noemt een voorbeeld. ‘Het is voor vrouwen belangrijk dat de VN-resolutie 1325 beschikbaar komt voor vrouwen in hun eigen taal. Een lokale partnerorganisatie van ICCO in Oeganda pakte dat op en vertaalde resolutie 1325.’

Tijdens een reis ontmoette ze een vrouw in een klein dorp voor wie dat document heel belangrijk is. Als ze zich de ontmoeting herinnert verschijnen tranen in haar ogen. ‘Ik ben een vrouw in een oorlogsgebied en dit gaat over mij. Dankzij resolutie 1325 weet ik dat ik rechten heb,’ vertelde de vrouw. Door de bezuinigingen kan ICCO dergelijke projecten geen steun meer beloven. Op dit moment stelt de overheid een nieuw fonds beschikbaar voor gelijke kansen en leiderschap van vrouwen, FLOW. ‘Wij mogen als mfo’s geen aanspraak maken op dat fonds. Dat is jammer, want met dat geld zouden we de gevolgen van de bezuinigingen voor een groot deel kunnen compenseren.’ ■

Wat vindt staatssecretaris Ben Knapen?

ICCO steunt het maatschappelijk middenveld zoals vrouwenorganisaties die gendergelijkheid bevorderen via hun eigen overheid. Dat moet een CDA-bewindsman toch aanspreken. U investeert € 70 miljoen in FLOW, een nieuw fonds voor leiderschap en kansen voor vrouwen in ontwikkelingslanden.

Waarom mag ICCO geen beroep doen op dat fonds? 'FLOW, oftewel Funding Leadership and Opportunities for Women is de voortzetting van het MDG3-fonds (fonds van € 70 miljoen voor gelijke rechten van mannen en vrouwen verdeeld over 45 landen met een looptijd van 2008-2011 red.). Net als bij het MDG3 fonds is er voor FLOW gekozen om programma's te financieren die complementair zijn aan programma's van MFS-II partners. De mfo's zoals ICCO en nog acht anderen zitten in een gezamenlijk toezicht waarin wij bespreken hoe we de middelen besteden die we ter beschikking stellen voor het verbeteren van rechten van vrouwen en meisjes. Zij doen vanuit hun expertise voorstellen voor kleine lokale genderprojecten en vanuit de overheid richten we ons meer op de grotere organisaties. Het zou een beetje vreemd zijn als zij als toezichthouder tegelijkertijd ook geld krijgen uit dat fonds. Een andere reden is dat grotere organisaties in ontwikkelingslanden het erg waarderen dat wij als Nederlandse overheid zichtbaar commitment hebben. Zij vragen daar nadrukkelijk om. Ons commitment versterkt hun positie als zij die moeten verdedigen bij hun eigen overheid. Het zou zonde zijn om daar geen gebruik van te maken.

Ik begrijp de teleurstelling van mevrouw Kant heel goed. Zelf vroeg ik me aanvankelijk ook af waarom de besteding van het MDG3-fonds niet via mfo's gaat. Maar het gaat dus om zuiverheid, het elkaar aanvullen en om legitimatie van het gezag van grote organisaties. De expertise van mfo's bij het toezicht is voor ons van groot belang omdat zij de kleinschalige ontwikkelingen goed in het vizier hebben.'

In de Focusbrief is geen afzonderlijke aandacht voor gender. Mevrouw Kant vreest dat gender mainstreaming niet genoeg is en dat de aandacht voor gender zo dreigt weg te ebben. Hoe kunnen overheid en maatschappelijk middenveld samenwerken om dat te voorkomen? 'Als de vraag zo wordt gesteld krijg ik de indruk dat gender mainstreaming als een soort doodoener wordt gezien. Daar verzet ik mij tegen. Ik hecht zeer aan mainstreaming. Gender is het uitgangspunt van handelen bij alles wat wij doen.

Afrikaanse vrouwen besteden 70 procent van wat zij verdienen aan hun gezin, mannen slechts 30 procent. Je bereikt dus meer als je vrouwen erbij betreft, ongeacht welk project. De € 40 miljoen die wij besteden aan gender wordt heel bewust niet buiten die mainstream besteed. Vergelijk het met de rechtsstaat. Ook dat vinden wij heel belangrijk, het is zelfs speerpunt van beleid. Toch besteedt de Focusbrief daar niet afzonderlijk aandacht aan. Ik ben als de dood dat de aandacht voor gender ondergeschikt raakt als je het in een apart hokje plaatst. Mensen kunnen dan de aangename gedachte krijgen dat je het hebt geregeld en dat ze dus bij al die andere speerpunten niets aan gender hoeven te doen. Een landbouwingenieur in Wageningen die een landbouwcoöperatie in Rwanda gaat opzetten mag wat mij betreft niet denken dat vrouwenemancipatie al is geregeld elders op het ministerie. Hij moet zich realiseren: als ik geen vrouwen in die coöperatie betrek wordt het niks. Maar om dit duurzaam tussen de oren te krijgen, hier en daar, heb je specifieke katalyserende activiteiten nodig waarvan FLOW een voorbeeld is.

Mijn visie voor de toekomst is dat ngo's en mfo's hun legitimatie meer halen uit het maatschappelijk middenveld, in eigen land maar ook mondiaal. Niet-gouvernementele organisaties zijn in hoge mate gouvernementele organisaties geworden. Ik ben er niet voor dat de overheid zich helemaal terugtrekt maar het is voor het gezag van de ngo's en mfo's niet goed als zij te afhankelijk zijn van de belastingbetaler. Op de duur moeten die organisaties verbinding zoeken met burgers in de samenleving en minder afhankelijk worden van de overheid. Ik denk dan niet alleen aan burgers in Nederland, maar ook in ontwikkelingslanden zelf. Daar is altijd een kleine elite, rijke mensen die hun kinderen in Engeland of Amerika laten studeren. Die mensen kun je ook aansporen om iets te doen voor de rechten van vrouwen in hun eigen land. De belangrijkste rol van ngo's en mfo's in de samenwerking met de overheid is dat zij onze ogen en oren zijn. Voordat ik op reis ga vraag ik altijd aan hen: waar moet ik op letten? Dat werkt heel goed.'

Mevrouw Kant wil u dolgraag de enorme kracht van het maatschappelijk middenveld in het Zuiden en de rol van vrouwen daarbij laten zien. Mag ze u uitnodigen om op reis te gaan en u ter plekke te overtuigen? 'Samen op reis gaan is prima, maar niet om mij te overtuigen van de kracht van vrouwen. Het is een groot misverstand dat ik niet zou weten wat het belang is van vrouwen in de ontwikkeling van het Zuiden. Ik heb er drie jaar gewoond, als ik op reis ben maak ik er altijd tijd voor. In Congo combineerde ik ontmoetingen met de autoriteiten met een bezoek aan een project voor vrouwen die het slachtoffer zijn van seriële verkrachtingen en een kleine politiepost waar een vrouw de scepter zwaait. Ik wilde met eigen ogen zien of haar gezag wordt geaccepteerd. Het antwoord is: ja.' ■

Waarden en normen voor CDA-politici

Het CDA heeft de brochure *Een betrouwbaar politicus* gepubliceerd. Hierin wordt aangegeven welk gedrag het CDA van zijn politici verwacht. Daarnaast wordt een aantal deugden opgesomd die een integer en betrouwbaar CDA-politicus kenmerken.

Tekst **Carmen Boersma** | Fotografie **Dirk Hol**

Het CDA wil graag op alle bestuursniveaus integere en betrouwbare politici. Bij integriteit gaat het om de waarden en normen waar politici zich bij hun functioneren aan moeten houden. Integriteit kan in feite worden gezien als een soort kwaliteitskeurmerk. Dat klinkt op zich plausibel, maar is tegelijkertijd ook vrij abstract. Want wat is nu integer gedrag? Wat maakt een politicus betrouwbaar? En verstaan CDA'ers daar iets anders onder dan andere partijen? Om invulling te geven aan het begrip 'integer en betrouwbaar' heeft het CDA daarom de brochure *Een betrouwbaar politicus: grondhouding voor volksvertegenwoordigers en bestuurders namens het CDA* gepubliceerd. Aan de hand van de vier CDA-kernbegrippen (publieke gerechtigheid, solidariteit, gespreide verantwoordelijkheid en rentmeesterschap) is uitgewerkt hoe betrouwbare en integere CDA-politici handelen en worden de essentiële kenmerken van een CDA-politicus opgesomd.

Grondhouding

De brochure is samengesteld door een speciale commissie, die onder voorzitterschap stond van Hanja Majj-Weggen, oud-minister en oud-commissaris van de Koningin in Noord-Brabant. Zij benadrukt dat de

commissie niet een gedragscode heeft willen schrijven, maar richtlijnen geeft voor de grondhouding van CDA-politici. 'Bij een gedragscode gaat het om voorschriften van wat wel en niet mag. In een gedragscode staat bijvoorbeeld wanneer er sprake is van belangenverstrengeling, welke giften mogen worden geaccepteerd, wat gedeclareerd mag worden en wat niet enzovoorts. Op elk bestuursniveau bestaan die codes en afspraken al. Wij zijn ervan uitgegaan dat onze politici die codes kennen en naleven en wij wilden daar niet nog een code naastleggen. Op zich zijn die codes heel belangrijk, maar het zegt niet alles over wat wij als CDA nu onder een integer en betrouwbaar politicus verstaan. Dat heeft te maken met je grondhouding, je innerlijke basishouding. De kaders daarvoor geven we aan in de brochure.'

Concrete invulling

De richtlijnen vallen in twee delen uiteen. In het eerste deel wordt de verwachte houding van CDA-politici gegeven bij hun beleidskeuzes, in het tweede deel hun

gedragskenmerken. De houding van CDA'ers bij beleidskeuzes is ingekaderd aan de hand van de vier kernwaarden van het CDA.

Zo brengt het begrip publieke gerechtigheid onder meer de verwachting met zich mee dat CDA-politici zich inzetten voor een betrouwbare overheid, ervoor zorgen dat mensen niet verdwalen in een woud van bureaucratie en dat ze oog hebben voor het morele draagvlak in de samenleving. Het begrip solidariteit brengt met zich mee dat CDA-politici zich inzetten voor zwakkeren in de samenleving en denken en doen vanuit een breed verantwoordelijkheidsbesef en niet verkokerd alleen naar hun eigen beleidsterrein kijken. Ook voor de andere CDA-kernwaarden zijn de verwachtingen op deze manier nader ingevuld.

Naast deze politieke waarden, worden in de brochure ook de gedragswaarden of deugden opgesomd die een CDA-politicus kenmerken. Zo is hij of zij betrokken, onkreukbaar, moedig, communicatief, transparant, bezonnen en respectvol. Bij elke deugd is aangegeven welke verwachtingen dit in de praktijk schept. Zo betekent 'betrokken' onder meer dat mensen van CDA-politici mogen verwachten dat de problemen van alle mensen hen aan het hart gaat. 'Onkreukbaar' brengt met zich mee dat CDA-politici zich niet laten intimideren door druk van buitenaf. En 'moedig' schept onder meer de verwachting dat CDA-politici moeilijke keuzes durven maken, ook als die bij bepaalde groepen impopulair zijn.

Adviezen

Maij-Weggen benadrukt dat het niet om dwingende voorschriften gaat, maar om adviezen en aanwijzingen. 'Het zijn richtlijnen waaraan CDA-politici hun houding en handelen kunnen toetsen en waarmee ze aangeven waarop ze zich willen laten toetsen door de buitenwacht. Het laat zien: zo doen wij dit in het CDA. Ze zijn ook bedoeld om onze politici aan het denken te zetten: welke normen en waarden vormen de basis van je handelen en je beleidskeuzes? Hoe ga je om met morele kwesties? In de brochure is een aantal van deze kwesties opgenomen om de discussie op gang te brengen. Eigenlijk moet die discussie regelmatig worden gevoerd en niet alleen bij een incident. Normen en waarden zijn in onze maatschappij aan veranderingen onderhevig. Er is een duidelijke evolutie in de publieke opinie, wat men wel of niet aanvaardbaar vindt. Integriteit is ook niet zwart-wit, het is geen kwestie van goed of fout. Daarom is het zo belangrijk om hier regelmatig met elkaar over te spreken. Onze brochure is de basis voor die discussie.'

PRAKTIJKVOORBEELD

In de brochure *Betrouwbaar politicus* is een aantal integriteitskwesties opgenomen die ook in de praktijk voorkomen. Het gaat bijvoorbeeld om de volgende casus: Een lid van de CDA-Tweede Kamerfractie behartigt enkele kleine portefeuilles waaronder 'natuurgebieden'. Hij is nog niet erg bekend en staat bij zijn achterban en de pers bekend als *backbencher*. Hij wil wel graag na de verkiezingen opnieuw plaatsnemen in de Tweede Kamer. Een CDA-staatssecretaris stuurt een voorstel naar de Tweede Kamer om in een milieugevoelig gebied in de regio waar het Kamerlid woont naar gas te boren. Zijn regionale CDA-afdeling voelt daar niets voor. De fractie wil het voorstel wel steunen. Wat kan het kamerlid het beste doen?

- Zijn fractie volgen en de regio uitleggen dat het toch een goed idee is. Dit met gevaar voor zijn eigen positie.
- Zijn regio volgen en in de fractie uitleggen dat hij het daarmee eens is en dus niet anders kan en wil. Dit maakt hem niet populair bij zijn fractie en de landelijke partij.
- Afzien van zijn woordvoerderschap, omdat hij zich niet tegen de regio of tegen zijn fractie wil keren.

Wat zou u doen in zijn geval en wat vindt u het best verdedigbaar ten opzichte van de fractie, de regio en ten opzichte van het kamerlid zelf?

Mensenwerk

Naast het publiceren van de brochure heeft de commissie ervoor geijverd dat er een Integriteitscommissie in het CDA wordt ingesteld en dat er regionale vertrouwenspersonen komen. Maij-Weggen: 'De grenzen van integriteit zijn niet altijd duidelijk, daarom komt er een landelijke Integriteitscommissie. Daar kunnen (vertrouwelijk) misstanden of vermoedens over de integriteit van CDA-politici worden gemeld en na onderzoek eventueel maatregelen worden vastgesteld. Ook worden er regionale vertrouwenspersonen integriteit ingesteld. Want ondanks alle codes, richtlijnen en adviezen zijn er in de praktijk altijd integriteitskwesties waar je niet uitkomt of waarover je met een ander wil sparren. Daarvoor kan men straks bij de vertrouwenspersonen terecht.'

Tot slot zegt ze: 'Het is belangrijk dat je niet blijft rondlopen met integriteitsvragen. Politici moeten zich goed realiseren dat we in een zeer transparante tijd leven met een burger en pers die kritisch is. Alleen al bij de schijn van niet-integer handelen krijgt de politiek een flinke deuk en wordt getwijfeld aan de kwaliteit van het bestuur. Overigens moeten we ons ook goed realiseren dat politiek mensenwerk is en dat niemand onfeilbaar is.' ■

☞ De brochure kunt u downloaden van www.cda.nl/afdelingennet of www.cda-bestuurdersvereniging.nl

‘Je moet idealen niet alleen koesteren, je moet ze ook realiseren’

Maxime Verhagen

Hij kan boos worden. Hij rookt af en toe. Hij werkt veel te veel.

Hij zit in de politiek om zijn christendemocratische idealen.

En hij is niet vies van macht, maar nooit als doel op zichzelf.

De zeven zonden van Maxime Verhagen.

Tekst **Marjolijn van der Stel** | Fotografie **ANP**

IJdelheid

‘Elke politicus is zich ervan bewust hoe hij eruit ziet, hoe hij overkomt. Ik ook. Beeldvorming is belangrijk, het gaat natuurlijk om de inhoud, maar die inhoud moet wel aantrekkelijk verpakt zijn. Daar moet je je als politicus zeker van bewust zijn. De radio is niet meer het belangrijkste medium, het draait inmiddels om de televisie. En op televisie draait het in grote mate om wat mensen zien. Alleen al door te kijken bepaalt de kijker of je aardig bent of niet. Anders gezegd, de verpakking is in sommige gevallen net zo belangrijk als de boodschap. Als je niet goed gekleed bent, dan kom je niet in beeld, en dat bedoel ik zowel letterlijk als figuurlijk.

Natuurlijk doe ik mijn best om er goed uit te zien, als je er slecht uitziet leidt dat af. Toen ik pas in China was op handelsmissie wilde ik serieus genomen worden als gesprekspartner, als vertegenwoordiger van Nederland. Dan trek ik een net pak aan met een mooie das – een oranje als ik het Nederlandse bedrijfsleven vertegenwoordig – en geen Hawaïshirt.

Vroeger keken mensen automatisch op tegen politici. Ze hoorden in de categorie van de huisarts, de dominee en de notaris. Nu moet je respect verdienen. Dat is een goede zaak, maar het stelt wel andere eisen aan een politicus dan vroeger.’

Hebzucht

‘Politieke tegenstanders noemen me vaak een ritselaar die hongerig zou zijn naar macht. Dat raakt me, want het doet me geen recht. Macht is geen vies woord, ik zit niet in de politiek om de bloemetjes water te geven.

Maar macht is een middel, geen doel op zich. Ik zit in de politiek om de Nederlandse samenleving in te richten op basis van christendemocratische idealen. Waarom? Omdat ik daarin geloof. Je moet idealen niet alleen koesteren, je moet ze ook realiseren. Daarvoor is, naar mijn mening, macht nodig. Daarom maak ik deel uit van dit kabinet: om die idealen te kunnen realiseren en tot stand te brengen. Ik ben wel iemand die graag het voortouw neemt. In China heb ik ervoor gezorgd dat bedrijven meer dan dertig contracten hebben afgesloten. Dat doe ik niet voor Maxime Verhagen, dat doe ik voor Nederland. Het levert hier werkgelegenheid en inkomsten op.

Als CDA hebben we de afgelopen jaren te weinig naar de zorgen van mensen gekeken. De PVV is vooral groot geworden door verontwaardiging. Die verontwaardiging is deels ook terecht. Maar we moeten daar niet in blijven hangen, we moeten zoeken naar oplossingen. Dat moeten we niet doen vanuit een moreel gelijk, door te zeggen “u mag dit niet vinden”. Wie zijn wij om te zeggen dat we het morele gelijk aan onze kant hebben, de enige die dat heeft is God. Het zoeken naar oplossingen moeten we doen vanuit onze uitgangspunten. De vragen en zorgen van mensen zijn reëel. Mensen zien Nederland veranderen. Voor het eerst krijgen onze kinderen het niet automatisch beter dan wij.

Die oplossingen moeten we vinden zonder daarbij te discrimineren, moraliseren of nationaliseren. We moeten ons niet terugtrekken achter de dijken. Ik ben ervan overtuigd dat als dat ons lukt, dat de kiezer het CDA wel weer weet te vinden.’ >>

De oppositie doet alsof het kabinet bezuinigt uit hebberigheid, uit gierigheid. Alsof de overheid per dag niet tachtig miljoen euro meer uitgeeft dan er binnenkomt. Per dag! Thuis heeft het direct gevolgen als je elke maand meer uitgeeft dan er binnenkomt. Dan staat op een moment de deurwaarder op de stoep. Bij de overheid merk je dat niet direct. Maar de gevolgen zijn groot. We kunnen niet op dezelfde manier blijven doorgaan, dan zijn wij het geld van toekomstige generaties aan het uitgeven. Ik vergelijk het vaak met ouders die het spaarvarkentje van hun kinderen plunderen om elke maand hun te dure levensstijl te financieren. Dat doe je gewoon niet. Niet als ouders en ook niet als overheid.

‘Voor een katholiek ben ik heel calvinistisch’

Het besef dat er bezuinigd moet worden, dat het vijf voor twaalf is voor de schatkist, is nog niet voldoende aanwezig. Ik denk dat veel mensen de ernst van de economische crisis onderschatten. Dat ze op korte termijn denken of hun eigen belang boven het algemeen belang stellen. We moeten bezuinigen. Daar is geen ontkomen aan. Niet uit gierigheid, maar uit solidariteit. Solidariteit met onze naaste binnen en buiten Nederland en solidariteit met onze kinderen en kleinkinderen.’

Lust

‘Ik ben een workaholic uit overtuiging. Dat is ook wel nodig in dit vak, het kost nou eenmaal veel tijd. Ik ben iemand die hoge eisen stelt aan zichzelf. Ik neem veel tijd om dingen voor te bereiden, ben perfectionistisch; gelukkig heb ik een beetje een fotografisch geheugen. Dat doe ik omdat ik vind dat ik mijn talenten moet benutten. Dat heb ik vanuit huis meegekregen. Voor een katholiek ben ik heel calvinistisch. Verder ben ik volgens mij niet gevoelig voor verslavingen. Het probleem is meer het maathouden: of ik rook niet of ik rook meteen veel.’

Jaloezie

‘Ik ben niet jaloers. Ik gun juist anderen ook dingen, ben bereid om anderen te laten meedelen in succes. Anders bereik je trouwens ook weinig. Als fractievoorzitter heb ik bijvoorbeeld maximaal bij kunnen dragen aan het succes van Jan Peter Balkenende. Vooral het tweede kabinet-Balkenende was een erg succesvol kabinet.

In plaats van groen van jaloezie in een hoekje te gaan zitten mokken, kun je er ook proberen er wat van te maken als iets niet loopt zoals je gehoopt had. Toen ik in 1994 in de Tweede Kamer kwam had ik de verwachting dat ik wel even buitenlandwoordvoerder zou worden. Ik werd derde woordvoerder gemeentelijke herindeling. Uiteindelijk heb ik door hard werken en toeval – tijdens een belangrijk debat was de eerste woordvoerder ziek – alle gemeentelijke herindelingen in Brabant mogen doen. Jaap de Hoop Scheffer gunde mij, en anderen, van alles. Van hem heb ik geleerd om zo te werken.

Ik heb bewondering voor politici die over hun eigen schaduw heen springen. Iemand als Willy Brandt, hij bracht verandering tot stand door toenadering. Als zo iemand er niet was geweest, was de Muur niet gevallen. Een ander voorbeeld is Helmut Kohl. Hij heeft de Duitse eenwording gekoppeld aan de eenwording van Europa. Want het Duitsland van na de eenwording was niet vanzelfsprekend.’

Gulzigheid

‘Als je niet gulzig bent om resultaten te bereiken dan moet je niet in de politiek gaan. We staan als samenleving voor enorme uitdagingen: de stijging van de zeespiegel, het opraken van fossiele brandstoffen of het wereldwijd voeden van meer monden. Ik wil zoeken naar duurzame oplossingen voor deze vragen. Nog mooier vind ik het als we met deze oplossingen ook nog eens een dikbelegde boterham kunnen verdienen. Dat is de uitdaging op dit ministerie.’

Woede

‘Ja, ik kan me wel boos maken ja. Ik kan me echt opwinden als mensen A zeggen en B doen. Of als ze A zeggen zonder te realiseren wat voor consequenties die keuze met zich meebrengt. Daar kan ik echt slecht tegen. Ik zie dit bijvoorbeeld op het terrein van duurzaamheid. Uit angst voor de kiezer lijken politici de consequenties niet te willen dragen. Iedereen is het erover eens dat we zorgvuldig met onze aarde om moeten gaan.

Tegelijkertijd wil niemand een windmolen in zijn eigen achtertuin hebben. Of zoals in Friesland, waar in het nieuwe coalitieakkoord staat dat er alleen windmolens aan de grens van de provincie mogen komen. Ik zeg dan: “Hou dan op over duurzaamheid”. Ik begrijp het als mens wel, maar als politicus moet je soms een niet-populaire keuze maken. Het is het lot van een politicus om

af en toe met je gezicht in de wind staan. Je moet niet bij het eerste zuchtje tegenwind al afhaken. Hetzelfde geldt voor het CDA en de gedoogconstructie waar we mee hebben ingestemd. We hebben ja gezegd, dus we gaan ervoor. Blijf niet zitten mauwen, had dan nee gezegd. Dat had ook gekund, maar die keuze had ook consequenties gehad.'

Luiheid

'Ik werk gemiddeld per week zo'n honderd uur. Nu ik dat zo zeg, klinkt dat wel erg veel. Toch is het zo. Het is echt zeven dagen per week, vierentwintig uur per dag. Zeker nu ik drie verschillende rollen heb: vicepremier, minister van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie en de voorman van het CDA in het kabinet.

Wat ik zoal doe in een week? Dat varieert van werkbezoeken in het land, debatten in de Kamer, toespraken, een handelsmissie in het buitenland leiden, een interview geven, overleggen binnen de coalitie, minister-raad, en ga zo maar door.

Als ik mij wil ontspannen, even lui wil doen, dan ga ik een weekje duiken. Helemaal afgesloten van de buitenwereld; geen medewerkers, geen telefoon. Lekker gewichtloos- blub blub blub - onder water.

Of ik ga een weekje skiën met mijn gezin. Heerlijk een paar dagen buiten met mijn vrouw en kinderen.' ■

Foto Dirk Hol

Ruth Peetoom

In beweging

'We wisten niet meer waar het CDA voor stond.' Toen de commissie-Frissen vorig jaar afgehaakte kiezers vroeg naar de reden waarom ze geen CDA meer hadden gestemd, was dat het meest voorkomende antwoord. Het is voor een politieke partij een ernstig verwijt. Juist je standpunten maken je interessant, juist je eigen profiel maakt je onderscheidend. En dus is het zaak dat een nieuwe

voorzitter daar als de bliksem mee aan de slag gaat. Ik heb daarvoor op 2 april het belangrijkste meegekregen wat een voorzitter kan krijgen: het vertrouwen van de leden. Met als extraatje een resolutie van het CDJA met de opdracht om een Strategisch Beraad in te stellen.

Dat Strategisch Beraad is inmiddels ingesteld. Mensen met heel verschillende soorten ervaring en kennis, ouwe rotten en nieuw bloed. Mensen niet geselecteerd op de provincie waar ze vandaag komen - al is het wel een mooi toeval dat uiteindelijk toch alle hoeken van het land op de een of andere manier in beeld zijn. Mensen van wie ik van het grootste deel niet weet in welk levensbeschouwelijk hokje ze zichzelf zetten: katholiek, protestant, andersgelovig of wat dan ook. Mensen die allemaal wel heel enthousiast reageerden toen ik ze belde - ik vind het zelf heel motiverend om te merken hoe graag mensen een bijdrage willen leveren om de partij weer op poten te zetten. Dat geldt ook voor de voorzitter van het Strategisch Beraad Aart-Jan de Geus die er naar uitziet om het proces - want dat is wat het Strategisch Beraad moet worden - te leiden.

Het gaat daarbij niet om een mooi rapport dat we in de boekenkast kunnen bijzetten. Het gaat om een koersbepaling die naar buiten laat zien waar we staan en die tegelijk voor onszelf het perspectief is om naartoe te werken. Een perspectief dat motiveert, dat het beste in mensen los maakt, dat samenwerking op gang brengt. Het moet er in juni 2012 staan. Wat mij betreft gaat dan de permanente programcommissie van start en wordt de koers in programpunten concreet gemaakt. Ondertussen zijn er allerlei debatten over gezichtsbepalende thema's van het CDA, want we gaan natuurlijk niet met de armen over elkaar zitten wachten. Niet in het nieuwe CDA, waar wat mij betreft de betrokkenheid van mensen op allerlei manieren gemobiliseerd wordt. Want dat nieuwe CDA is wat mij betreft een politieke partij in beweging. ■

NIEUW LID

Naam Eugène Litamahuputty

Leeftijd 40 jaar

Opleiding/werk Campagnecoördinator bij CNV Internationaal

Woon situatie Ik woon en leef met Eiko op de mooiste plek van Utrecht.

Onschrijf je karakter in vijf woorden

'Nieuwsgierig, pietje-precies, genieter, bemoeierig, evenwichtig'

Wie is je favoriete politicus, en waarom?

'Mijn *all time favourite* is John F. Kennedy. In zijn tijd symboliseerde hij de toekomst, niet alleen in eigen land maar wereldwijd. Hij was de eerste die massamedia inzette om mensen te inspireren en in beweging te krijgen. Bijna vijftig jaar na zijn dood, leeft hij voort, met name in Amerika.'

Ik heb voor het CDA gekozen omdat

'... het CDA de partij van de samenleving is. Het laatste jaar volg ik het CDA met iets meer belangstelling dan daarvoor. Op 2 oktober 2010 (het was mijn veertigste verjaardag) stond de hele dag de tv aan: het historische CDA-congres, met de mooie speech van Piet de Jong, die al premier was toen ik werd geboren. Een partij die zo intensief met elkaar durft te discussiëren en dat ook nog aan de buitenwereld wil laten zien, heeft lef. Dat smaakte naar meer... en er kwam meer: de verkiezing van de nieuwe partijvoorzitter die ook in alle openheid plaatsvond. Een dag na de verkiezing van Ruth Peetoom mailde ik het partijbureau: ik doe mee!' ■

Europa, dat zijn wij zélf!

Europa is aan de orde van de dag. Griekenland, de Eurocrisis en EU begroting hebben het Haagse in zijn greep en beheersen de voorpagina's van de kranten. Het Brusselse debat wordt deze maanden hevig gevoerd in de Haagse arena.

Tekst **Hubert Beusmans** | Fotografie **CDA Europa**

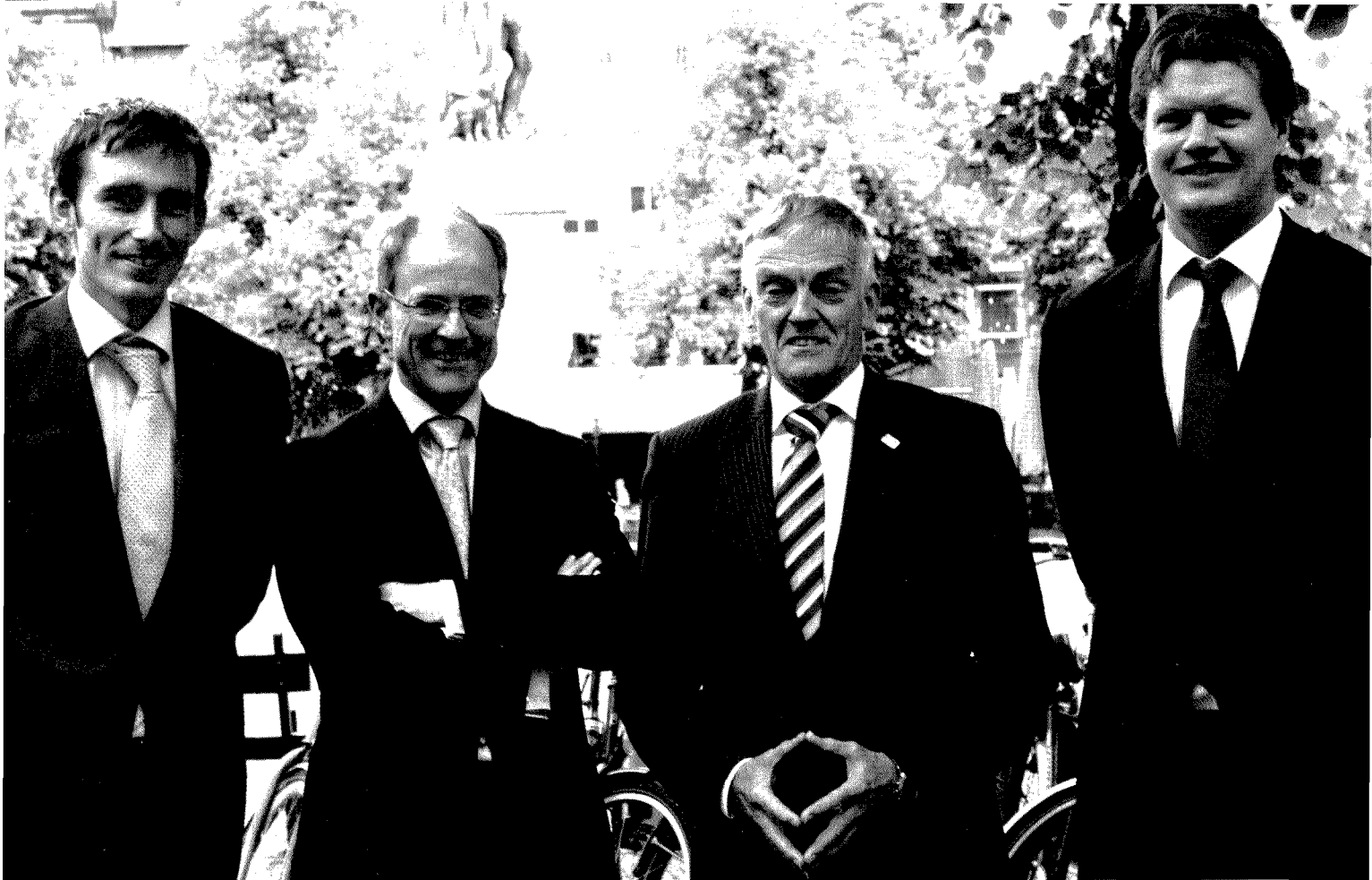
Op 26 mei voerde de Tweede Kamer het debat over de Staat van de (Europese) Unie. In de ochtendsessie gaven niet alleen alle fractiewoordvoerders Europa uit de Tweede Kamer hun visie op Europa, maar ook de delegatieleiders van de Nederlandse partijen in het Europees Parlement. En het was iedereen duidelijk dat het debat levendiger was dan vorig jaar. Er is dan ook veel te bespreken. Na de ochtendsessie krijgen de bewindspersonen enkele uren om hun antwoorden te formuleren. Tussen de twee bedrijven door spreek ik over de in januari opgerichte CDA Werkgroep Europa met Wim van de Camp en Winand Quaedvlieg (voorzitter van de werkgroep). Na de verkiezingen voor het Europees Parlement in 2009 heeft het CDA besloten om ook tussen de verkiezingen door meer aandacht aan Europa te besteden. Wil je in de campagne een goed debat hebben, dan moet je in de partij een permanente discussie over Europa voeren. Het onderwerp is er belangrijk genoeg voor. In de woorden van Maxime Verhagen: 'Het CDA is een pro-Europese partij, het heeft behoefte aan een nieuw elan voor Europa'. Daarom hebben onze partij en de EP-delegatie samen besloten zo'n permanente discussie op te zetten, met een eigen herkenbaar logo, zodat CDA leden betere toegang hebben tot informatie over Europa, er een Europees CDA-netwerk ontstaat en de partij weer als vanouds een duidelijk profiel heeft op het Europa-beleid. Want de christendemocratie is toch de moedertaal van Europa. De nieuwe Werkgroep Europa gaat die discussie vormgeven.

Inhoud, acties en mensen

Het Europa-team heeft niet stilgezeten. In ons gesprek schetsen Wim en Winand de nieuwe Europa-activiteiten van de afgelopen maanden binnen het CDA en de verdere plannen. In april werd het jaarlijkse Europacongres in Utrecht georganiseerd. Doel van de jaarlijkse congressen is om actuele Europese thema's dichter bij mensen in Nederland te krijgen. Het thema voor dit jaar kon niet toepasselijker zijn: 'De centen van Europa'. Maar voor de zichtbaarheid moeten het hele jaar door Europa-activiteiten binnen de partij plaatsvinden.

'Onze welvaart, banen, veiligheid en invloed in de wereld, zijn grotendeels afhankelijk van Europa'

Wim van de Camp: 'De commissie-Frissen concludeerde dat veel kiezers afhaakten omdat ze niet meer wisten waar het CDA voor staat. En dat gold ook voor Europa. Daarom willen we nu inhoudelijk het CDA weer een Europese body geven en mensen met elkaar verbinden.' Winand Quaedvlieg voegt toe: 'We zetten in op drie pijlers: inhoud, acties en mensen. In 2012 wordt een nieuw Europa-manifest uitgebracht, we hebben de provinciale afdelingen gevraagd Europa Werkgroepen op te >>

zetten en er wordt een database aangelegd voor het CDA Europa netwerk. We willen iedereen bij dit project betrekken, Europa is net zo goed een dagelijkse realiteit als de gemeente of de provincie. Met andere woorden, Europa dat zijn wij zélf.'

Het nieuwe elan van onze Europa activiteiten richt zich op betrokkenheid van alle CDA-leden. Europa moet voor hen zichtbaar en tastbaar worden. Winand: 'Nederland is deel van Europa, maar Europa is ook deel van ons. Nederland doet volop mee in het Europese bestuur. Dat doen we samen met andere landen. We moeten duidelijk maken welke politieke en inhoudelijke keuzes we daar maken en waarom. We moeten de achtergrond van die keuzes laten zien. Dat vraagt meer dan one-liners. Onze welvaart, banen, veiligheid en invloed in de wereld, zijn grotendeels afhankelijk van Europa.'

Meedoen

Er ontstaat een korte discussie over de weg die Europa heeft afgelegd. Voor de vorige generaties was Europa een project van vrede, dat leidde tot welvaart via de interne markt. Maar voor huidige generaties zijn vrede en welvaart normaal. Dan vergeet je soms wat daarvoor allemaal geïnvesteerd is, en ook zal moeten worden. Dan lijkt Europa wel eens vooral een kostenpost. Europa lijkt

een maat te stellen aan nationale ontwikkeling. Wim van de Camp: 'Om weer constructief met Europa aan de slag te gaan moeten we voor onszelf duidelijk voor ogen hebben wat we van Europese samenwerking verwachten. Wat de uitdagingen zijn en waar Europa voor oplossingen kan zorgen. Om dit beeld helder te krijgen vind ik het van groot belang dat we onze blik open zetten. We zullen experts, ook van buiten het CDA, over dossiers als financiën, milieu en justitie moeten betrekken in de discussie binnen het CDA. Daarvoor hebben wij onlangs ook het CDA Young professionals netwerk opgericht in Brussel. Een groeiend netwerk van EU-professionals met grote expertise op Europese onderwerpen en belangstelling voor het CDA.'

Mocht u willen aansluiten bij het Europa netwerk, of een keer een bezoek willen brengen aan het Europees Parlement mail dan naar [✉ beusmans@cda.nl](mailto:beusmans@cda.nl). Als lid van het Europa netwerk ontvangt u regelmatig informatie over de Europese actualiteiten en wordt u op de hoogte gehouden van de netwerkbijeenkomsten in het land. ■

Foto v.l.n.r.: Dirk Gotink (Delegatiemedewerker), Winand Quaadvlieg (Voorzitter Werkgroep Europa), Wim van de Camp (Delegatieleider), Hubert Beusmans (Europa secretaris).

CDAEU

Laat CDA Kleurrijk tot bloei komen!

De Nederlandse samenleving is al jaren kleurrijk, in en buiten het CDA. Zij komt tot groei en bloei waardoor een partnerschap ontstaat; in alle kleuren en geuren zoals de tulpenbollenvelden.

Een partnerschap dat, in figuurlijk opzicht, eerst bij je op visite komt en vervolgens bij je komt logeren om uiteindelijk in je hart is komen wonen. Het heeft hier een warm plekje. Met die tulpen is het niet anders gegaan: komend uit Turkije hebben ze, al weer eeuwen terug, de harten van de bewoners van de lage landen veroverd, zo zelfs dat ze niet alleen exportartikel nummer 1 zijn geworden, maar ook symbool voor de natie.

CDA Kleurrijk heeft, net als het CDA zelf, een bewogen periode achter de rug. Er bestaat een kerngroep en er vinden activiteiten plaats. Na de zomervakantie zullen er landelijke bijeenkomsten worden georganiseerd. De website www.cda.nl/kleurrijk functioneert. Het netwerk wordt uitgebreid. Om tot groei en bloei te komen is echter meer nodig! Dat vraagt om enthousiasme, je laten inspireren en samen op te trekken.

CDA Kleurrijk, het is raar, je denkt dat het allemaal zo moeilijk ligt om gehoord te worden, maar als je in het CDA schouders eronder zet, merk je hoe bevlogen we CDA Kleurrijk weer op de CDA-agenda zetten. Soms is luisteren en het willen kennen van de ander al een hele stap voorwaarts. We zijn een grote familie en we knokken voor elkaar, in goede en slechte tijden! Recht uit het hart.

De primaire taak van CDA Kleurrijk is het bevorderen van acceptatie van levenbeschouwelijke en culturele pluriformiteit binnen het Program van Uitgangspunten en het creëren van een gemeenschappelijk draagvlak daarvoor. Op korte termijn willen we een bekend en zichtbaar orgaan zijn, met een intern en extern netwerk met professionele en kundige leden.

Thema's die we de komende periode kunnen oppakken zijn:

- Andere godsdiensten naast het christendom als verrijking in een kleurrijke samenleving;
- Kleurrijke samenleving en verscheidenheid in groepen (geen maatschappelijke tegenstellingen zoals wij – zij denken);
- Waarden en normen, gewoonten en omgangsvormen in een veranderende kleurrijke samenleving voor bevordering van de dialoog;
- Participatie en de ontwikkeling van tweede en derde generatie nieuwe kleurrijke Nederlanders als rolmodel voor leeftijdsgenoten in onderwijs, arbeidsmarkt, politiek en het midden- en klein bedrijf;
- *Ouderparticipatie in het onderwijs, op het voetbalveld etc.;*
- Diversiteit bij de overheden;

De samenleving van vandaag vereist toegeruste medewerkers om met pluriformiteit en culturele diversiteit om te kunnen gaan. En daar gaan wij samen voor zorgen.

U begrijpt het: wij (o.a. Nico van Jaarsveld en Saliha Sahin) hebben de smaak al te pakken en gaan ons inzetten voor de groei en bloei van CDA Kleurrijk. U ongetwijfeld ook! Kunnen en mogen wij op u rekenen?

Voor vragen, opmerkingen en uiteraard uw opgave om CDA Kleurrijk weer te laten groeien en bloeien, kan contact worden opgenomen met Hester Jansen, secretaris van CDA Kleurrijk ✉ kleurrijk@cda.nl, ☎ 06-22-49.73.55

C

FACTOR

Het verhaal van de barmhartige Samaritaan is het verhaal van een reiziger die op weg ging van Jeruzalem naar Jericho. Hij viel in handen van rovers, die hem plunderden en mishandelden en hem half dood langs de kant van de weg lieten liggen. Er kwamen *drie* mensen voorbij: een priester, een leviet en een Samaritaan. Wat de Samaritaan deed, weten we. Hij *hielp*. Van de priester en de leviet weten we eigenlijk alleen dat ze hem zagen liggen en doorliepen.

Het verhaal van de Barmhartige Samaritaan is ook een verhaal over: de weg. De weg van Jeruzalem (de stad van God) naar Jericho (de stad van de wereld, van de handel). Dat is symbolisch voor de weg van de

gelovige wereld naar de wereld van alledag. Een weg die wij, als gelovigen, allen gaan. Ook op deze weg kunnen ongelukken gebeuren. En de vraag is: hoe gedraag je je dan?

In de politiek is het verleidelijk om je door je agenda, media of politiek gewin te laten leiden. Voor ons, CDA'ers, kan het dáárom niet gaan. 'God dienen' vraagt om 'mensen dienen'. Dat vraagt dat we niet voorbij gaan aan mensen, maar zoeken hoe wij elkaar, ons werk, de samenleving, tot zegen kunnen zijn.

In het verhaal van de Barmhartige Samaritaan vraagt de wetsgeleerde aan Jezus: 'Maar heer, wie is dan mijn naaste?' Jezus vindt dat de verkeerde vraag. Hij antwoordt: 'wie van de drie, denkt ú, is de naaste geworden van degene die in de handen van rovers is gevallen?'. Voor Jezus is de vraag niet: wie is mijn naaste, maar van wie ben jij de naaste geworden? De vraag is niet: wie heb je in jouw adressenbestand staan, maar wie heeft jou nodig!

Maria Martens: *'Het verhaal van de Barmhartige Samaritaan legt de vinger op de juiste plek'*

Hoeveel er ook speelt bij het CDA als vereniging en in het CDA als politieke partij, de grootste uitdaging blijft het om voor ogen te houden dat het uiteindelijk gaat om mensen. Het gaat om ons, om het welzijn van mensen, om mensen tot hun recht te laten komen. Ons motto blijft: 'ieder mens telt' ongeacht talenten, geloof, gezondheid, positie of bezit. Ieder mens verdient ons respect.

Respect vraagt om met bepaalde ogen naar mensen en naar situaties te kijken. Dat gaat niet vanzelf. Zeker niet in een wereld die je vooral uitdaagt om alleen te kijken naar wat voor jou van belang is. Daarin schuilt een groot gevaar voor de kwaliteit en geloofwaardigheid van de politiek. Hoe gemakkelijk laten we ons niet meeslepen door regels en procedures, je agenda of de waan van de dag?

Het verhaal van de Barmhartige Samaritaan legt de vinger op de juiste plek. De priester en de leviet liepen met een grote boog om de geplunderde en mishandelde man heen. En als ze niet voorbij liepen uit gebrek aan betrokkenheid, dan hadden ze minstens moeten laten merken dat ze geraakt waren door een medemens in nood.

Uiteindelijk is de vraag in de politiek: voor wie bèn je er? ■

 revalidatiefonds

**Iedereen moet
kunnen meedoen!
Geef nu! Giro 953**

Het Revalidatiefonds zet zich in om de positie van mensen met een lichamelijke handicap of chronische ziekte te verbeteren. Om dit te realiseren is uw steun hard nodig!

**Kijk op www.revalidatiefonds.nl
of bel 030 657 20 22**

De relevantie van revalidatie

In 2010 bestond het Revalidatiefonds 50 jaar. Het fonds zet zich in voor mensen met een lichamelijke handicap of een chronische ziekte. De relevantie van het Revalidatiefonds is groter dan ooit.

Hannie van Leeuwen zat tot 1 juni jl. in het bestuur van het Revalidatiefonds. 'Ik had graag langer willen blijven, maar mijn maximale termijn van twaalf jaar zat erop. Ik mocht nog een jaar extra blijven omdat we vorig jaar ons jubileumjaar hadden.'

Volgens Van Leeuwen is het Revalidatiefonds relevanter dan ooit. 'We moeten nauwkeurig bekijken welke projecten en onderzoeken wel, en welke projecten en onderzoeken geen geld krijgen, zeker in tijden dat het economisch met het land en de mensen

minder gaat.' Mechteld van den Beld, directeur van het Revalidatiefonds, is het met Van Leeuwen eens. 'Iedereen is het er wel over eens dat we te ver zijn doorgeschoten met de verzorgingsstaat en dat dat slechts beperkt heeft geleid tot integratie en participatie van mensen met een handicap. De nieuwe regelingen gaan uit van de talenten van mensen, dat is goed aan de plannen. Maar het gaat tegelijkertijd gepaard met grote bezuinigingen waardoor het zijn doel waarschijnlijk voorbij schiet. Veel mensen voelen zich lamgeslagen; er verandert in een keer zó veel: passend onderwijs, het pgb, de wet werken naar vermogen, de awbz. Wat bete-

WAT DOET HET REVALIDATIEFONDS?

Het Revalidatiefonds is een particulier fonds dat zich inzet voor mensen met een lichamelijke handicap of chronische ziekte. Het fonds doet dit door het financieel ondersteunen van diverse projecten. Het zijn projecten op verschillende terreinen.

Arbeid Volwaardig en zelfstandig meedoen in de samenleving is belangrijk, juist voor mensen met een handicap. Het Revalidatiefonds stimuleert de (re)integratie van mensen met een handicap zowel op het gebied van scholing als van arbeid.

Belangenbehartiging Mensen met een handicap of chronische ziekte hebben veel gemeenschappelijke belangen. Het Revalidatiefonds steunt hen, zodat zij zelf hun belangen goed kunnen behartigen.

kenen de plannen voor hun eigen leven? Wij, organisaties in het maatschappelijk middenveld, zien de veranderingen en consequenties voor mensen met een handicap met zorg tegemoet. Bijvoorbeeld: het verhogen van de drempel om onderwijs te volgen heeft consequenties voor de mate waarin mensen later kunnen werken. Het is in elk geval goed dat er op aandringen van de CDA-fractie een transitiefonds van 400 miljoen komt.'

Van Leeuwen: 'Het is goed dat mensen worden gestimuleerd om mee te doen. Maar dan moet de overheid wel zorgen dat de randvoorwaarden in orde blijven. En dat gemeenten het aankunnen. Het is de taak van de overheid om het lijden van mensen te verlichten, om ze mobiel te maken. Daarvoor moet zij zich tot het uiterste inspannen. Daarbij mag best een beroep gedaan worden op de eigen kracht van mensen. Maar we mogen gehandicapten niet terug afhankelijk maken van wie dan ook!'

Looprobot

In het jubileumjaar heeft het Revalidatiefonds op initiatief van Hannie van Leeuwen zogenaamde donateursdagen georganiseerd. Van Leeuwen: 'Het waren dagen om te laten zien wat het fonds allemaal doet. Voor veel donateurs is dat waardevol om te zien. Bijvoorbeeld hoe zinnig een zogenaamde lokomat, een looprobot, is bij het opnieuw leren lopen. De dagen waren een doorslaand succes. Ik vind dat we dat om de zoveel tijd moeten herhalen. Het verstevigt de band met donateurs en levert zelfs nieuwe donateurs op.

Ook voor Mechteld van den Beld staat de beeldvorming over mensen met een handicap voorop. 'We willen niet betuttelen, maar wel bewust maken: iedereen moet kunnen meedoen, mensen met en zonder handicap. Op zaterdag 20 augustus organiseren we daarom het

Onderzoek Het Revalidatiefonds investeert jaarlijks in praktisch toegepast en wetenschappelijk (revalidatie)onderzoek.

Vakantie/vrije tijd Op vakantie gaan is heerlijk! Maar wat als je een lichamelijke handicap hebt en niet zelfstandig met vakantie kunt gaan? Het Revalidatiefonds vindt dat mensen met een handicap ook gewoon op vakantie moeten kunnen en levert daarom een bijdrage aan de meerkosten, zoals aangepast vervoer, aangepaste accommodatie en de kosten van vrijwilligers.

Voorlichting Het Revalidatiefonds steunt diverse projecten die de beeldvorming over mensen met een beperking positief beïnvloeden en informatie geven over bepaalde handicaps en de problemen die daarbij komen kijken.

Wandelfeest. Het creëert ontmoeting tussen mensen die elkaar misschien in het dagelijks leven niet tegenkomen. Op en rondom Papendal worden drie mooie routes uitgestippeld. Iedereen mag en kan meedoen.' ■

☞ Ga voor meer informatie over het Revalidatiefonds naar www.revalidatiefonds.nl

FUSIE

Het Revalidatiefonds en het Fonds verstandelijk gehandicapten in Bunnik zijn per woensdag 1 juni 2011 gefuseerd in de stichting Meedoen mogelijk maken. Het Revalidatiefonds en het Fonds verstandelijk gehandicapten zijn beiden actief op de alle levensterreinen, zoals arbeid, wonen, vrije tijd, onderwijs en sport voor mensen met een handicap en zijn aanvullend in waar zij voor staan. De fusie is dan ook een logische stap. De nieuwe stichting Meedoen mogelijk maken stelt zich ten doel het bevorderen van het functioneren in de samenleving en het verbeteren van de kwaliteit van leven van mensen met een handicap. De stichting doet dit door het financieren en initiëren van concrete projecten op alle levensterreinen en wetenschappelijk (revalidatie)onderzoek. Onder de paraplu van de nieuwe stichting blijven de namen en activiteiten van het Fonds verstandelijk gehandicapten en Revalidatiefonds onveranderd. Ook blijven de opbrengsten en bestedingen apart gericht op de specifieke doelgroepen van de fondsen. Door de bundeling van kennis en ervaring, in combinatie met nieuwe mogelijkheden voor een efficiënte bedrijfsvoering, kunnen de fondsen meer financiële middelen beschikbaar stellen voor mensen met een verstandelijke en/of lichamelijke beperking of chronische ziekte.

Mechteld van den Beld, directeur van het Revalidatiefonds, wordt nu directeur van de stichting Meedoen Mogelijk Maken. 'We willen mensen in een achterstandssituatie laten meedoen in de samenleving. Wij willen ze daarin een gelijkwaardige kans geven. Door deze fusie kunnen we dat nog beter doen!'

Strengere regels voor stabiele euro

Met de eurocrisis is pijnlijk duidelijk geworden dat de huidige afspraken rond begrotingstekorten van de Europese overheidsbegrotingen niet voldoende zijn. Ierland, Griekenland en Portugal zijn in ernstige problemen beland en bijna alle andere Eurolanden hebben grote begrotingstekorten. Als christendemocraten hebben wij de gewoonte niet meer uit te geven dan wij binnenkrijgen en de regeringen waarin wij deelnamen hebben daar altijd voor gepleit. Nederland is één van de weinigen die van begin af aan voor strenge handhaving van het Stabiliteit- en Groeipact is geweest, ook toen Frankrijk en Duitsland al in 2003 de normen overschreden.

Namens het Europees parlement voer ik de onderhandelingen met de ministers van Financiën over een nieuw Stabiliteit- en Groeipact. Een belangrijk onderdeel van de voorstellen is de invoering van meer automatisme in de procedure. Dan kunnen de ministers van Financiën alleen met een gekwalificeerde meerderheid een aanwijzing van

de Europese Commissie over hun begrotingsdiscipline wijzigen. Commentaar van Nederland op het niet naleven van de begrotingsregels kan dan niet zomaar meer terzijde worden geschoven door de grote landen.

‘Een belangrijk onderdeel van de voorstellen is de invoering van meer automatisme in de procedure’

Met het Stabiliteit- en Groeipact is niet alleen een groot Nederlands belang gemoeid, maar ook een Europees belang. Stevigere begrotingsregels kunnen bijdragen aan het vertrouwen van de financiële markten in de euro en zullen een

groter gemeenschappelijk verantwoordelijkheidsgevoel creëren bij de Europese regeringen om een gezond begrotingsbeleid te voeren. Om dit te bewerkstelligen zal niet alleen gekeken worden naar het begrotingstekort van de overheid, maar ook naar hoe gezond de economie is en waar in de toekomst risico's liggen. Overheden kunnen dan preventief ingrijpen en dramatische situaties zoals in Griekenland vooraf voorkomen.

De recente gebeurtenissen in de eurozone laten zien dat de overheidsschulden als een molensteen om de hals van een aantal lidstaten hangen en de urgentie groot is. Het Europees parlement is volledig medewetgever dus hebben wij een stevige onderhandelingspositie. Het wordt een spannende tijd om te zien of het lukt alle ministers aan onze kant te krijgen.

Corien Wortmann
Europarlementariër voor het CDA

PARTIJCONGRES ZATERDAG 29 OKTOBER 2011

Op zaterdag 29 oktober zal in het Beatrix Theater (Jaarbeurs) in Utrecht het najaarspartijcongres plaatsvinden tussen 09.30-16.30 uur.

Hoofdpunten op de agenda zijn bestuursverkiezingen, de begroting 2012, deelsessies, behandeling van de resoluties, diverse toespraken. Net als de afgelopen keren wilt u als lid ook dit congres niet missen. De commissie-Geel zal het program van uitgangspunten in nieuwe beelden en woorden presenteren. Voorstellen voor organisatie en partijvernieuwing worden besproken en

het strategisch beraad wil ook nog zijn licht bij u opsteken. Onze partijvoorzitter heeft gezegd: 'We gaan het samen doen!'. Doet u mee op 29 oktober?

Stemrecht

U heeft stemrecht als u aan de onderstaande criteria voldoet:

1. U bent op 29 oktober langer dan 8 weken lid van het CDA (voor 3 september 2011).
2. U heeft voor 8 oktober 2011 uw contributie 2011 betaald.

Indienen resoluties

Wilt u een resolutie indienen, dan gelden hiervoor de volgende regels:

1. U kunt een resolutie indienen namens een provinciale afdeling, het CDJA of het CDAV
2. U kunt een resolutie indienen namens een gemeentelijke afdeling
3. U kunt een resolutie indienen namens 25 individuele leden.

Uiterste datum indienen resoluties: donderdag 13 oktober a.s., uiterlijk 10.00 uur, t.a.v. Karin Hoentjen via [✉ resoluties@cda.nl](mailto:resoluties@cda.nl).

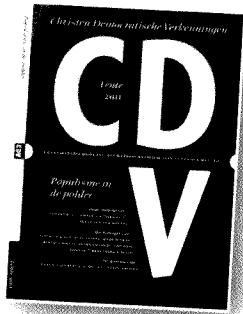
Plaatsing resoluties op de website (www.cda.nl) voorzien van een preadvies: maandag 24 oktober 16.00 uur.

Meer informatie en aanmelden

Vanaf 1 september kunt u zich aanmelden voor het Partijcongres via www.cda.nl/partijcongres. Op deze site treft u dan ook de laatste informatie over het programma van het najaarscongres aan.

AANKONDIGING LEDENDEBAT

In de debatreeks 'Van de partij' Op zaterdag 24 september vindt van 14.00-18.00 uur het tweede debat in de reeks 'van de partij' plaats. Dit debat gaat over integratie & immigratie. Via de digitale nieuwsbrief en de website van het CDA ontvangt u te zijner tijd meer informatie over de inhoud en locatie. Doet u mee?

CDV-LENTENUMMER 2011

Het lentenummer met als titel *Populisme in de polder* is begin april verschenen. Sinds het begin van deze eeuw lijkt Nederland een politieke stroming rijker: het populisme. Na Fortuyn is het nu PVV-leider Wilders

die zegt tolk te zijn van een breed maatschappelijk ongenoegen dat zich niet herkent in de traditionele politieke partijen. De kracht van populistten lijkt het spiegelbeeld van de zwakte van de gevestigde partijen te zijn. Welk onbehagen schuilt er achter het populisme? En: wat moet het antwoord zijn van de christendemocratie? Daarover gaat dit CDV-nummer. *Kernredactie:*

Govert Buijs, Pieter Jan Dijkman & Frank van den Heuvel. Naar aanleiding van het verschijnen van dit CDV-nummer wordt een symposium georganiseerd. Dit symposium zal op 28 juni plaatsvinden in samenwerking met het CES. Vicepremier Maxime Verhagen, NRC-columnist Bas Heijne en VU-filosoof Govert Buijs zullen een bijdrage leveren.

CDV-ZOMERNUMMER 2011

Het CDV-zomernummer, met als titel *De last van gelijkheid*, zal op 6 juli verschijnen. Tevens zal dit nummer als boek in boekhandels komen te liggen. In het publieke debat van de laatste jaren is gelijkheid een dominante waarde. Neem discussies over iemand die weigert personen van het andere geslacht de hand te schudden en de

zogeheten hostierel in de Sint-Jan in Den Bosch. Uit het CDV-nummer blijkt dat een heroriëntatie op het gelijkheidsbeginsel ons kan helpen om spanningen in het debat het hoofd te bieden. Door gelijkheid te interpreteren op een manier die juist verscheidenheid mogelijk maakt, wordt meer recht gedaan aan de gedifferentieerde identi-

teit van mensen. En aan het fundament van gelijkheid: menselijke waardigheid. *Kernredactie: Pieter Jan Dijkman, Hans-Martien ten Napel, Maarten Neuteboom & Henk Vroom.* Voor een abonnement op CDV of een kennismakingsnummer kunt u bellen met ☎ 0522-237555 of mailen naar ✉ boomtijdschriften@uitgeverijboom.nl

VAN DENKEN NAAR DOEN *Bijeenkomst over arbeidsmarkt*

Op woensdag 18 mei organiseerden het Steenkamp Instituut en het Wetenschappelijk Instituut voor het CDA alweer de vijfde 'Van Denken naar Doen'-bijeenkomst. Ditmaal rondom het thema arbeidsmarkt en het in 2010 verschenen WI-rapport *Toegerust op de arbeidsmarkt*. Raymond Gradus, directeur van het WI, vertelde over de inhoud van het

rapport waarbij onder meer de gebrekkige scholing van flexwerkers, de verontrustende stijging van het aantal jong gehandicapten en de grote werkloosheid onder allochtonen aan bod komen. Na de pauze volgde onder leiding van Barbara Gardeniers van het Steenkamp Instituut een levendige discussie aan de hand van verschillende stellingen.

Hierbij komen onder meer het niet op elkaar aansluiten van vraag en aanbod op de arbeidsmarkt aan de orde. Ook wordt gesproken over de rechten van flexwerkers en ZZP'ers. Rond half tien wordt de bijeenkomst afgesloten met een drankje in de kantine van het Partijbureau.

JONG WI OVER POPULISME

Het Jong WI kwam op donderdag 19 mei bijeen om te spreken over het CDV-nummer *Populisme in de polder*. Twintig jonge CDA'ers luisterden aandachtig naar het verhaal van Pieter Jan Dijkman, hoofdredacteur van Christen Democratische Verkenningen (CDV), over populisme. Er werd gesproken en gediscus-

sieerd over de definitie en kenmerken van populisme. Het Jong WI is een samenwerkingsverband van het Wetenschappelijk Instituut voor het CDA en het CDJA. Op deze bijeenkomsten wordt gediscussieerd over een recent verschenen rapport of CDV-nummer.

NIEUWSBRIEF *CDAWI*

Het Wetenschappelijk Instituut voor het CDA verstuurt een keer in de twee maanden een digitale nieuwsbrief. In deze nieuwsbrief vindt u aankondigingen van bijeenkomsten en een overzicht van recent verschenen rapporten en artikelen. U kunt zich aanmelden voor de nieuwsbrief door een mail te sturen naar ✉ wi@cda.nl

ZONDER EIGEN KOMPAS VERDWAALT HET 'MIDDENVELD'

Presentatie WI-rapport over maatschappelijke organisaties

Op 12 mei presenteerde het Wetenschappelijk Instituut voor het CDA tijdens een drukbezocht symposium het rapport *'Op zoek naar de kracht van de samenleving'*. Dit rapport gaat over het functioneren van maatschappelijke organisaties en hun verhouding met de overheid. Het rapport werd aangeboden aan staatssecretaris Henk Bleker (ELI) en Richard Krajicek, oprichter van de Richard Krajicek Foundation. Maatschappelijke organisaties spelen van oudsher een belangrijke rol in Nederland: van voetbalclub tot verpleeghuis. Een deel van de organisaties is echter vervreemd geraakt van de achterban en hun oorspronkelijke doel. Bovendien durft de overheid de maatschappelijke organisaties onvoldoende te vertrouwen. Dat schaadt het functioneren van zowel maatschappelijke organisaties als de overheid, zo concludeert het rapport.

Het WI-rapport doet aanbevelingen over hoe de kracht van maatschappelijke organisaties wel zo goed mogelijk tot ontplooiing kan komen.

Die aanbevelingen richten zich zowel op de maatschappelijke organisaties zelf als de overheid.

Hoogleraar Trommel van de Vrije Universiteit prees in zijn reactie het rapport en sprak de wens uit dat het WI-rapport de (politieke) agenda van de komende 5 à 10 jaar gaat bepalen. Volgens Trommel gaat een deel van het 'maatschappelijk middenveld' teloor door de opmars van het economisch-institutioneel denken en een te gulzige overheid, die van maatschappelijke organisaties uitvoeringskantoren van de overheid wil maken.

'Dat laatste is onverstandig, want de kracht van maatschappelijke organisaties is juist hun "eigen verhaal"', betoogde WI-medewerker Knops in zijn toelichting op het rapport. 'Dat inspireert mensen om zich in te zetten en betrokken te blijven. Die betrokkenen houden een organisatie scherp. Maar dan moeten ze wel invloed hebben. Die invloed van betrokkenen is echter sterk afgenomen bij een deel van de maatschappelijke organisaties.'

'Die zeggenschap moet weer terug bij burgers komen', stelde staatssecretaris Henk Bleker in zijn reactie op het rapport.

Krajicek vertelde wat hem en zijn Foundation drijft: 'We willen sport weer in de wijk brengen. Dat gaat verder dan alleen een sportveldje (de Krajicek Playground). Er moeten regels zijn zodat iedereen het kan gebruiken en het moet een bron vormen voor samenwerking in de buurt. Daarom werken we bijvoorbeeld met sportleiders uit de lokale gemeenschap.' De heer Wakkie, directeur van de Koninklijke Nederlandse Hockeybond, liet in zijn bijdrage vele voorbeelden zien van samenwerking tussen sportclubs onderling en met andere maatschappelijke organisaties. De Haagse CDA-wethouder Klein gaf een inkijkje in hoe hij als lokale bestuurder met de sport en welzijn omgaat in tijden van flinke bezuinigingen. Tot slot was er aandacht voor het onderwijs. Het WI-rapport constateert dat de overheid hier steeds meer ingrijpt. De overheid vergeet dan gebruik te maken van de kracht en de verantwoordelijkheid van de organisaties zelf. Onderwijsbestuurder Redert gaf hier in zijn bijdrage verschillende voorbeelden van, afkomstig uit zijn dagelijkse praktijk. Hulpbisschop De Jong van Roermond onderstreepte in zijn verhaal een van de centrale aanbevelingen van het rapport: 'Belangrijker dan praten over de "vorm" is de dialoog over de inhoud: wat doe je als organisatie, hoe doe je het, voor wie en waarom? Dus bij scholen gaat het om de vraag: wat is "goed onderwijs"?' Zonder zulk eigen kompas verdwaalt een maatschappelijke organisatie immers.

Het rapport is te bestellen tegen betaling van €12,50. Mail uw adresgegevens en de naam van het rapport dat u wenst te ontvangen naar wi@cda.nl.

VACATURES DAGELIJKS BESTUUR

Het CDA is een christendemocratische volkspartij. Wij staan tussen de mensen. Het CDA streeft naar een maatschappij waarin gerechtigheid gestalte krijgt, de mens zijn/haar vrijheid en verantwoordelijkheid kan beleven en waarin het welzijn van allen wordt gediend. Vanuit deze missie wil het CDA in een democratisch georganiseerde samenleving op elk niveau een bijdrage leveren aan het openbaar bestuur. Onze samenleving is continu in verandering en dat betekent dat wij ons voortdurend inhoudelijk en organisatorisch moeten vernieuwen. Steeds weer worden we uitgedaagd om antwoord te geven op alledaagse problemen en grote maatschappelijke en internationale vraagstukken.

Het bestuur vertegenwoordigt de partij in al haar geledingen. Binnen het bestuur is regionale verankering noodzakelijk. Het is van belang dat dit bestuur een team is waarbinnen niet alleen de chemie goed is, maar waarbinnen ervaringen, kwaliteiten en competenties elkaar aanvullen en versterken

Beschrijving van de functie

Als lid van het dagelijks bestuur bent u verantwoordelijk voor de dagelijkse leiding van de partij en in het bijzonder voor de politieke en organisatorische activiteiten. Daarnaast bereidt u met het team de besluitvorming door het partijbestuur voor en bent u verantwoordelijk voor de uitvoering van de besluiten van het partijbestuur. Het dagelijks bestuur neemt in spoedeisende gevallen besluiten namens het partijbestuur. Het bestuur wordt ondersteund door de medewerkers van het partijbureau. Het bestuur komt maandelijks bijeen.

Deskundigheden binnen het bestuur

Het bestuur werkt vanuit gezamenlijke verantwoordelijkheid, maar kent wel een portefeuillevereiding en zoekt aanvulling op de volgende terreinen:

Internationale portefeuille: het onderhouden en uitbouwen van het internationale netwerk van de partij. De portefeuillehouder Buitenland werkt daartoe samen met de voorzitters van de Commissie Buitenland en de Eduardo Frei Stichting evenals met de Europese Volks Partij (EVP);

HRM portefeuille: de ontwikkeling van het HRM beleid van de partij, inclusief het vrijwilligersbeleid. Tevens is binnen het bestuur de voorzitter in het bijzonder verantwoordelijk voor het strategisch HRM beleid en een van de leden voor het beleid inzake training en opleiding;

Communicatie portefeuille: de ontwikkeling van het communicatiebeleid (campagnes, marketing en media, ledenwerving- en ledenzorg).

Vereisten per portefeuille

Buitenland:

- heeft een internationale focus, visie op buitenland-dossiers (o.a. Europa, vrede en veiligheid en ontwikkelings-samenwerking),
- is bereid internationale reizen te maken en beheerst (minimaal) de Engels taal vloeiend.

HRM:

- heeft gevoel voor en ervaring met HRM in de meest brede betekenis (van visieontwikkeling tot aan selectie en van scouting tot aan begeleiding),

- heeft aantoonbare ervaring binnen het bestuur van een vereniging en heeft kennis van en ervaring met vrijwilligersmanagement,

Communicatie:

- heeft in het bijzonder affiniteit met, brengt ervaring mee en heeft visie op het brede gebied van communicatie (campagnevoering, marketing en media, ledenwerving- en zorg),
- is uitstekend ingevoerd in de huidige maatschappelijke en politieke ontwikkelingen en weet de CDA-boodschap op een eigentijdse wijze richting de samenleving te vertalen,
- heeft affiniteit met en kennis van de moderne media en ledenwerving en ledenzorg,
- Fungeert als sparringpartner voor de campagneleider.

Oproep sollicitatie en voordracht

Alle leden die interesse hebben in deze vacatures worden opgeroepen om te solliciteren en afdelingen kunnen eventuele kandidaten voordragen. Voor meer informatie over de functies kunt u contact opnemen met mevr. H.A.M. Nauta-van Moorsel, Directeur CDA-bureau, ☎ 070-3424801. Sollicitaties en voordrachten kunnen worden gericht aan het Partijbestuur van het CDA, t.a.v. mevr. H.A.M. Nauta-van Moorsel, Postbus 30453, 2500 GL 's-Gravenhage.

Procedure

Kandidaten kunnen tot 15 augustus 2011 solliciteren of worden voorgedragen. Het Partijbestuur zal vervolgens voordrachten doen, die ter kennis zullen worden gebracht aan de afdelingen en openbaar gemaakt aan de leden (op www.cda.nl).

Daarna is er de gelegenheid om tegenkandidaten voor te dragen; informatie daarover zal worden verzonden naar de gemeentelijke en provinciale afdelingen en openbaar

gemaakt op www.cda.nl. Tijdens het Najaarscongres zullen de bestuursleden bij schriftelijke stemming worden gekozen door de stemgerechtigde leden.

Voor vragen over de procedure kunt u terecht bij Reinier Fleurke, Juridisch medewerker Partijbureau, ☎ 070-3424828 ✉ fleurke@cda.nl

In dit bestuur zullen binnenkort de volgende vacatures ontstaan:

Vacature eerste vicevoorzitter

De eerste vicevoorzitter van de partij vervangt in voorkomende gevallen de partijvoorzitter. Voor deze belangrijke functie zoekt de partij een herkenbaar en authentiek christen-democraat met brede maatschappelijke en politiek-bestuurlijke ervaring.

De kandidaat:

- beschikt over natuurlijk gezag en is een 'nestor' binnen de partij,
- is in staat in voorkomende gevallen ten volle op te treden als vervanger van de partijvoorzitter,
- heeft een sterk ontwikkelde politiek-bestuurlijke antenne voor ontwikkelingen in de vereniging en de samenleving en is in staat die te vertalen in een visie op het functioneren van de partij,
- is een teamspeler, met een koel hoofd en een warm hart,
- heeft een groot maatschappelijk netwerk,
- beschikt over voldoende tijd en kan daar op een flexibele wijze mee omgaan.

Vacature tweede vicevoorzitter

Binnen het dagelijks bestuur vervangt de tweede vicevoorzitter in voorkomende gevallen de partijvoorzitter. Voor deze functie is de partij op zoek naar een herkenbaar en authentiek christendemocraat met brede maatschappelijke en politiek-bestuurlijke ervaring.

De kandidaat:

- is een teamspeler, met een koel hoofd en een warm hart,
- is in staat in voorkomende gevallen op te treden als vervanger van de partijvoorzitter,
- heeft een sterk ontwikkelde politiek-bestuurlijke antenne voor ontwikkelingen in de vereniging en de samenleving en is in staat die te vertalen in een visie op het functioneren van de partij,
- beschikt over voldoende tijd en kan daar op een flexibele wijze mee omgaan.

Vacature vrijgekozen lid

Voor de functie van vrijgekozen lid is de partij op zoek naar een herkenbaar en authentiek christendemocraat met brede maatschappelijke en politiek-bestuurlijke ervaring.

De kandidaat:

- is een teamspeler, met een koel hoofd en een warm hart,
- kent en heeft een brede ervaring binnen de partij(organisatie) en beschikt over een voor de functie relevant maatschappelijk netwerk,
- beschikt over voldoende tijd en kan daar op een flexibele wijze mee omgaan.

Vacature secretaris

De secretaris van het bestuur is in het bijzonder verantwoordelijk voor de ledenadministratie, de opstel-

ling van het jaarverslag van de partij en het beheer van het partijarchief. Bovendien is de secretaris de juridisch adviseur van de vereniging en kan deze in voorkomende gevallen als zodanig vertegenwoordigen. Voor deze spilfunctie zoekt de partij een herkenbaar en authentiek christendemocraat met brede maatschappelijke en politiek-bestuurlijke ervaring.

De kandidaat:

- heeft een sterk ontwikkelde antenne voor ontwikkelingen in de vereniging en in de samenleving en is in staat die te vertalen in een visie op het - in het bijzonder bestuurlijk - functioneren van de partij,
- is bereid en in staat zich in het bijzonder bezig te houden met juridische vraagstukken en met de procedurele, statutaire en reglementaire aspecten van de partij(organisatie),
- beschikt over kennis op het terrein van governance en heeft aantoonbare toezichthoudende ervaring,
- is een teamspeler, met een koel hoofd en een warm hart,
- heeft een brede ervaring binnen de partij(organisatie),
- beschikt over voldoende tijd en kan daar op een flexibele wijze mee omgaan.

ZOMERSCHOOL: 31 AUGUSTUS T/M 2 SEPTEMBER 2011

Een goede start voor nieuwe CDA'ers

CDA: Klaar voor de toekomst! Dat is het thema van de zomerschool 2011. Het Steenkampinstituut, het opleidingsinstituut van het CDA, organiseert elke zomer voor jonge, nieuwe leden de zomerschool. Dit is een driedaagse cursus waarin een kennismaking met de partij en haar christendemocratische gedachtegoed centraal staat. Op een sfeervolle manier leer je andere jonge nieuwe leden kennen, en kom je erachter of politiek is wat je ervan

verwacht. Werkbezoeken, discussie, ontmoeting met prominente CDA'ers, trainingen en workshops vullen het programma. Daarnaast is er uiteraard veel plaats voor gezelligheid.

De zomerschool begint op woensdag 31 augustus en eindigt op vrijdagmiddag 2 september. Er wordt een eigen bijdrage van € 175,- van de deelnemers gevraagd. Hierin zijn de kosten voor maaltijden en hotelovernachting in Den Haag inbegrepen. Deelname staat open voor

jonge leden onder de 35 jaar die in 2010 of 2011 lid zijn geworden van het CDA.

Oud-deelnemster Petra over wat de zomerschool betekent: leuke, gezellige nieuwe mensen ontmoeten onder genot van inspiratie, informatie en een biertje.

Kijk voor meer informatie op onze website www.cda.nl/si Inschrijven kan ook via deze website.

WINNAAR BALLONNENWEDSTRIJD WINT LUNCH

Op donderdag 26 mei was Hedwig Damen uit Voorhout op bezoek in de Tweede Kamer. Hij is winnaar

gewonnen van de ballonnenwedstrijd tijdens de campagne rond de Provinciale Statenverkiezingen. De winnaar van de wedstrijd mocht een keer lunchen met zijn of haar favoriete CDA-politicus. Als favoriete CDA-Tweede Kamerlid vulde Hedwig Damen Sabine Uitslag in.

gewonnen van de ballonnenwedstrijd tijdens de campagne rond de Provinciale Statenverkiezingen. De winnaar van de wedstrijd mocht een keer lunchen met zijn of haar

'Omdat ze op een frisse en positieve manier politiek bedrijft', aldus Hedwig Damen, in het dagelijks leven eigenaar van een bloembollenbedrijf.

Sabine nam Hedwig mee naar het Ledenrestaurant in het Tweede Kamergebouw, waar ze genoten van de lunch. Daarnaast was er voldoende gelegenheid om te praten over het bedrijf van Hedwig en de problemen waar hij zoal tegenaan loopt. Sabine werd uitgenodigd om nog eens een kijkje te komen nemen op het bedrijf als ze een keer in de buurt is.

LEDENACTIE: GRATIS NAAR HET ARCHEON IN ALPHEN A/D RIJN! Wij verloten 60 gratis kaarten voor dit geschiedenispark!

Doe de prehistorie en breng een bezoek aan je verre voorouders en stap zelf eens in een boomstamkano. Of beleef de Romeinse tijd: doe mee met de Romeinse spelen en exercereer met de legionairs of ga het gladiatorengevecht in de arena aan.

Of duik in de Middeleeuwen: schiet je pijl in de roos of maak je eigen vilten armbandje. Kortom: beleef de verre geschiedenis in het Archeon! Per lid kunt u kans maken op maximaal 4 gratis entreekaarten (2 voor volwassenen en 2 voor kinderen van

5 tot 10 jaar). Het enige dat u hoeft te doen is voor 10 juli een mail sturen naar Carina Hoff, hoff@cda.nl of een kaartje sturen naar CDA, t.a.v. Carina Hoff, Antwoordnummer 1700, 2501 WB in Den Haag. Alleen winnaars krijgen bericht.

Feestelijk brunchen
met de Romeinen?

Het wordt 'n avontuurlijk jaartje

In Archeon is altijd
wat te doen!

Vechten in de arena,
roofvogel demonstratie,
boogschieten, ijzersmeden,
armbandjes viltten,
varen in een boomstam,
vuur maken, zoek de weg
in het doolhof, speeltuin
en nog veel en veel meer!

Kijk op onze site voor het actuele
programma.

www.Archeon.NL

JEROEN VAN VELZEN NEEMT AFSCHIED ALS VOORZITTER CDJA

Afgelopen 3 en 4 juni was het voorjaarscongres van het CDJA in Rotterdam. Jeroen van Velzen werd hierbij opgevolgd door Arrie Vis als voorzitter van het CDJA. De redactie sprak kort met van Velzen hierover.

FOTO DIRK HOL

Hoe kijk je terug op afgelopen periode? 'Toen ik mei 2009 gekozen werd had ik niet durven denken dat het twee politieke jaren zouden worden. Waar we in

2009 als CDJA de focuste om het profiel van het CDA in Balkenende IV scherper te maken op thema's die bewust onaangeroerd bleven zoals integratie en solidariteit tussen generaties veranderden de val van het kabinet in 2010 in één klap alles.

Het zware verlies van 9 juni 2010 hakte er bij ons ook in maar er gebeurde iets bijzonders binnen het CDJA waar ik nog vaak met verwondering en bewondering op terugkijk. Waar het CDA in haar rouwperiode zat te treuren en al snel werd opgeslokt door formatieperikelen ontstond er binnen het CDJA een explosie van energie en ideeën om het

er niet bij te laten zitten. Een week na de verkiezingen organiseerde we onze eerste bijeenkomst om na te denken over de toekomst van het CDA en de christendemocratie. Een groep leden werkte de hele zomer door met als schitterend resultaat het rapport wat we in oktober presenteerden. Doordat het CDJA de eerste was met een grondige analyse van de christendemocratie en als eerste met concrete voorstellen kwam voor partijvernieuwing op het congres van november 2010 wisten we als CDJA agendasettend te zijn.'

Waar ligt op politiek terrein de belangrijkste uitdaging voor het CDA? 'Er is een groeiende groep mensen die zich vervreemd en verweesd voelt. Mensen die zich zorgen maken over de identiteit van hun stad en land. Mensen die zich verloren voelen en zich gereduceerd tot een radertje in het systeem. Zich niet vertegenwoordigd voelden door een technocratisch bestuur. Deze mensen hebben het CDA de rug toegekeerd. Het CDA zou als partij die is voortgekomen uit een beweging tegen het centralisme moeten opstaan tegen een overheid die een bak aan regels, prikkels en protocollen over de samenleving uitstort. Door dit soort georganiseerd wantrouwen worden verantwoordelijkheden van mensen en de

beroepseer van werknemers volledig uitgehold. Wil het CDA als middenpartij relevant blijven dan moet zij de brugfunctie kunnen vervullen tussen zelfredzame en minder zelfredzame mensen, tussen hoger en laagopgeleid en tussen oud en jong.

Niet de politici en beleidsmakers moeten hun zogenaamde oplossingen via de overheid over de samenleving uitstorten en het initiatief van mensen in de kiem smoren. Juist niet. De ideeën die in de samenleving ontstaan, moeten de weg omhoog vinden via politieke partijen. Niet andersom. We zijn christendemocraten. Geen technocraten. Wanneer het CDA zich omvormt tot een ideeënpartij kunnen wij met een immateriële agenda (op bijvoorbeeld thema's als integratie, solidariteit tussen generaties en duurzaamheid) weer onderscheidend worden.'

De partij is er nog niet? 'Het CDA heeft nog een lange weg te gaan. Naast een nieuwe inhoudelijke agenda vereist dit ook een cultuurverandering. Er zijn nieuwe frisse mensen nodig die de christendemocratie uitademen. Een nieuwe vorm van partijorganisatie en selectie van kandidaten zoals de door het CDJA voorgestelde voorverkiezingen voor de lijst. Een nieuw elan!'

BIJeenKOMST STEDENNETWERK

De volgende bijeenkomst van het CDA-Steden netwerk is op 9 september 2011 van 15.00 tot 19.30 uur in Enschede. Het Steden netwerk is een samenwerking van CDA en CDA-bestuurdersvereniging en is afgelopen februari opgericht. Het

heeft als doel meer CDA in de grote steden te krijgen, maar ook meer grote stad in het CDA. De bijeenkomst is bestemd voor alle CDA-bestuurders en -politici van de G36. Afdelingsbestuurders of leden van de G36 die een bijdrage willen le-

veren aan het doel van het Steden netwerk zijn eveneens van harte welkom. Meer informatie over het programma volgt in augustus. Opgeven kan nu al bij Joke Stoker, [✉ stoker.bsv@cda.nl](mailto:stoker.bsv@cda.nl)

Vier keer rentmeesterschap, twee keer solidariteit

Deze zomer studeren 42 CDA'ers af aan de Talentacademie. 42 CDA'ers die zich een jaar lang bezig hielden met de christendemocratische uitgangspunten en wat dat in de praktijk betekent.

Tekst **Marjolijn van der Stel** | Fotografie **Steenkampinstituut**

De Talentacademie begint met een reeks gedegen colleges over de christendemocratie: hoe begon het allemaal, wat houdt het eigenlijk in en wat betekent dat voor de politiek van alledag? De alumni kunnen de vier uitgangspunten van het CDA dus dromen. Maar wat is nu hun favoriete uitgangspunt? Zeggen dat ze allemaal even belangrijk zijn en onlosmakelijk met elkaar verbonden, is 'verboden'.

STEEF AKERBOOM: 'Rentmeesterschap. Dat uitgangspunt omvat alles. We moeten deze term als CDA vasthouden. Het maakt ons uniek.'

ANDRÉ VONK: 'Voor mij ook rentmeesterschap. Het

heeft voor mij te maken met het nemen van beslissingen – door ons – die gevolgen hebben voor toekomstige generaties.'

ELSKE VAN DER MIK: 'Solidariteit, "heb uw naaste lief als uzelf". Ik mis wel het woord "passie" bij de uitgangspunten. Met elkaar zorgen we ervoor dat het leuker wordt.'

MECHTELD VAN DER BELD: 'De mens is belangrijk. Daarom solidariteit.'

HANNEKE DAM-COPPENS: 'Rentmeesterschap. Het gaat om duurzaamheid, ook binnen menselijke relaties. Dat raakt aan solidariteit. Ik vraag me wel af of het begrip rentmeesterschap jonge generaties nog aanspreekt.' >>

Twintig avonden in een Utrechts klaslokaal, een week-end in Putten, een debattoernooi, praktijkdagen, een groot artikel; iemand mag zich niet zomaar afstudeerde aan de CDA Talentacademie noemen. Toch zijn deze zes het opvallend eens over wat het leukste was aan dat jaar 'CDA-school': het ontmoeten van mensen, de interactie met elkaar, de onderlinge sfeer.

Of zoals Ties Sweyen het verwoordt: 'Iedereen is met hetzelfde bezig, het slijpen van de geest. Tegelijkertijd zijn we allemaal anders. Die eenheid in verscheidenheid is mooi.'

Geld, arbeid, scholing en wonen

Het schrijven van een artikel vormt het sluitstuk van de opleiding. Het hele jaar wordt er naartoe gewerkt. Er is een avond gewijd aan hoe je een artikel schrijft, alle deelnemers krijgen een mentor toegewezen en ze hebben hun onderwerp gepresenteerd in de groep.

ANDRÉ VONK schreef over financiën en economie op lokaal niveau. 'Een vraag die daarbij aan de orde komt, is bijvoorbeeld wat tot de kerntaken van een gemeente hoort en wat niet. Heel actueel gezien de discussie over het bestuursakkoord. Ik heb gekeken naar hoe de vier uitgangspunten op dit vraagstuk toepasbaar zijn.'

MECHTELDE VAN DE BELD schreef over der ratificering van een VN-Verdrag dat betrekking heeft op mensen met een handicap. 'Het ratificeren van het verdrag lost alle problemen op die we nu krijgen door de Wet Werken naar Vermogen. Het VN-Verdrag is goed voor de arbeidsparticipatie van mensen met een handicap. Het brengt mensen in een gelijkwaardige positie.'

Vakmanschap moet weer in ere worden hersteld, vindt **TIES SWEYEN**. 'Het imago van het beroepsonderwijs is niet goed. Dat komt volgens mij door de avo-isering van het onderwijs. De focus ligt teveel op de kenniseconomie. Terwijl we iedereen, ook – of zelfs juist – de mensen die met hun handen werken nodig hebben. We moeten elk talent benutten.'

STEEF AKERBOOM nam in zijn artikel de woningmarkt onder de loep. De hele woningmarkt, dus zowel de koop- als de huurmarkt. 'Want je kunt het een niet zonder het ander zien. Kijk bijvoorbeeld naar het scheefwonen. Prima dat daar iets aan gedaan wordt, maar dan moet er wel een redelijk alternatief zijn.' En het gevreesde woord? 'Het CDA moet niet bang zijn om iets aan de hypotheekrenteaftrek te doen. Maar het huidige systeem past niet bij onze uitgangspunten: wie veel verdient, kan een duurder huis kopen, maar mag ook veel rente aftrekken. Ik vind wel dat elke maatregel in stappen moet worden genomen. We moeten alleen wel een keuze maken, want juist dat biedt zekerheid.'

CDA'ers over het CDA

Er is het afgelopen jaar veel geschreven over het CDA. Spreekt de partij nog wel aan, wat ging er mis, wat moet er anders? Elske van der Mik en Hanneke Dam-Coppens schreven hun artikel over het CDA.

ELSKE VAN DER MIK keek in retrospectief naar het rapport van de commissie-Gardeniers (de commissie-Frissen van 1994). 'De conclusies van Gardeniers komen voor een groot deel overeen met de conclusies van Frissen. De omstandigheden waren grotendeels hetzelfde als bij de laatste klap. In dat opzicht zou je kunnen zeggen dat het CDA weinig heeft geleerd van '94. De tijd was echter wel anders. Ook nu is er een Strategisch Beraad. Dat was halverwege de jaren negentig een mooi ijkpunt. Men is toen alleen vergeten om na een aantal jaren weer te herijken. Dat moeten we nu niet vergeten.'

Het onderwerp van **HANNEKE DAM-COPPENS** is zo mogelijk nog actueler nu de commissie 'Nieuwe woorden, nieuwe beelden' bezig is met het hertalen van de uitgangspunten. Hanneke onderzocht of de uitgangspunten nog wel aansprekend zijn voor jonge generaties. De conclusie? 'Het CDA heeft wel zeker het antwoord, maar we kunnen het alleen zo moeilijk verwoorden. Het zou mooi zijn als elke CDA'er dat antwoord aan iedereen helder uit kan leggen. Het is belangrijk om uit te leggen waar we voor staan.' ■

HET HOOGSTE CIJFER

De zes geïnterviewde talenten haalden de hoogste cijfers voor de afstudeeropdracht: het schrijven van een artikel waarin het christendemocratisch gedachtegoed is verwerkt.

Hanneke Dam-Coppens komt uit Gemert. Zij is burgerraadslid en fractieondersteuner in Gemert-Bakel. Zij werkt als beleidsmedewerker communicatie.

Ties Sweyen is docent HRM op een HBO. Hij is campagneleider van het CDA Tilburg.

André Vonk heeft een eigen bedrijf, een financieel adviesbureau. Hij is fractievoorzitter in Dongen-'s Gravenmoer.

Steef Akerboom werkt bij het ministerie van financiën. Binnen het CDA is hij lid van de focusgroep duurzaamheid.

Mechteld van der Beld is directeur van het Revalidatiefonds. Zij woont in de gemeente Utrechtse Heuvelrug.

Elske van der Mik is dierenarts. Daarnaast is zij vicefractievoorzitter in Deventer.

For the Rights

Bestelbon

Ja, ik bestel de single-cd van MC Lazy voor maar 5 euro!

De opbrengsten komen ten goede aan het werk van vakbonden in Cambodja. Zij komen op voor werkers in de kledingindustrie.

Naam: _____ M/V*

Adres: _____

Postcode en woonplaats: _____

E-mail: _____

Houd mij wel/niet*) op de hoogte van het werk van CNV Internationaal. *) Doorhalen wat niet van toepassing is.

Stuur de bon op naar:
CNV Internationaal, Antwoordnummer 1096, 3500 VE Utrecht
(postzegel niet nodig).

cnv Internationaal

Het huidige kabinet zet in op meer kernenergie. Sinds de ramp met de kerncentrale in Fukushima (Japan) is de discussie over kernenergie echter weer opgelaaid. Groot voorstander van kernenergie is het Zeeuwse Delta, mede-eigenaar van de kerncentrale in Borssele. Delta is van plan om er een tweede centrale naast te bouwen. Fel tegenstander is milieuorganisatie Greenpeace, die in het voorjaar een grote manifestatie tegen kernenergie op de Dam in Amsterdam organiseerde.

Tekst Frans de Nerée tot Babberich | Fotografie Dirk Hol

Delta en Greenpeace reageren allebei op de stelling: 'Is kernenergie in Nederland nodig?'.

Voor: Schoon, betaalbaar en betrouwbaar
Duurzaamheid is het vermogen in de behoeften van toekomstige generaties te voorzien, zonder die van de huidige generaties te schaden. Een ideale oplossing bestaat (nog) niet. Geen enkele energiebron is tegelijkertijd volledig schoon, betaalbaar en betrouwbaar. In tijden waarin bezuinigingen voorop staan, en het subsidie-

stelsel onder druk, is het leveren van betaalbare stroom een sociale kwestie. Daarom vraagt het energiedebat om een genuanceerde benadering, waarbij ook de behoeften van de huidige generatie meetellen. In een geïntegreerde energiemarkt, waarin de consument zelf een energieleverancier kiest, is dat niet onbelangrijk.

Ondanks alle besparingsinitiatieven blijft de vraag naar energie groeien. En als we straks met zijn allen elektrisch gaan rijden, zullen we fors moeten investeren in onze productiecapaciteit. Tegen zeer hoge maatschappelijke kosten kunnen we hooguit een klein deel van onze energievoorziening zekerstellen. Voor een betrouwbare energievoorziening (erg prettig als je in een windstille nacht de donkere overloop over moet!) blijft Nederland de komende decennia vooral afhankelijk van traditionele energiebronnen. Juist daarom is het vreemd dat de milieubeweging kernenergie verguist. Als we kernenergie bij voorbaat afwijzen, zweren we de klimaatdoelstellingen af en veroordelen we onszelf tot CO₂ en fijnstof producerende kolencentrales en dure (buitenlandse) olie en gas.

Kernenergie is niet volledig duurzaam, maar is de minst slechte van alle opties. Wel stelt de minister (van Economische zaken, Landbouw en Innovatie) daarbij twee (terechte) voorwaarden: veiligheid staat voorop, en de vervuiler betaalt. De actualiteit uit Japan maakt het veiligheidsvraagstuk extra actueel. Daarin hebben we in Nederland een lange traditie. Borssele is elke tien jaar gemoderniseerd, waarbij fors geïnvesteerd is in veiligheid en innovatie. Wilt u weten hoe en wat, zie www.epz.nl. Ook de nieuwe centrale zal aan de strengste veiligheidsnormen moeten voldoen. Logisch. Kernenergie is de opwekkingsvorm met de minste gezondheids-slachtoffers, en we doen er alles aan om dat zo te houden.

Met de huidige technologie kan het uranium tot 96 procent worden gerecycled. Het overige is afval (ongeveer 1,3 m³ uit Borssele per jaar), en daarvoor moet goed gezorgd worden. COVRA, de rijksinstelling die alle radioactief (medisch, industrieel en energie) afval behandelt en beheert is in dat opzicht een internationaal schoolvoorbeeld. De kosten voor opslag en eindberging van het afval, en voor ontmanteling van de centrale, worden volledig uit de exploitatie gedekt. En dan nog houdt kernenergie de laagste integrale kostprijs.

Een goed rentmeester weet dat hij de lange termijn doelen van een schone energievoorziening moet borgen, maar weet ook dat dit alleen kan zolang de draagkracht

van de huidige samenleving dit toelaat. Kernenergie stoot geen CO₂ of fijnstof uit, is leveringszeker en levert voor iedereen betaalbare stroom. Het mag daarom in de Nederlandse energiemix niet ontbreken.

Annemieke Stallaert, Public Affairs Manager bij Delta

Tegen: Duurzame energie is niet te stoppen

Er kleven veel nadelen aan kernenergie, zoals de veiligheidsrisico's en het nog altijd onopgeloste afvalprobleem. Kerncentrales zijn duur en onverzekerbaar. Kerncentrales zijn bovendien overbodig. We kunnen vandaag nog het licht uitdoen in Borssele. In de rest van Nederland zal het licht gewoon blijven branden. En nog belangrijker: in de energiemix van de toekomst is geen plaats voor kernenergie.

Kernenergie speelt op dit moment een marginale rol in onze elektriciteitsvoorziening. Slechts 4 procent van alle stroom komt uit Borssele. Daarnaast wordt nog ongeveer 2 procent atoomstroom geïmporteerd uit het buitenland. Aan die import zal snel een eind komen. Netbeheerder Tennet verwacht dat Nederland binnen enkele jaren netto-exporteur van elektriciteit zal worden.

De productiecapaciteit neemt de komende jaren gigantisch toe. In 2020 is het productievermogen 70 procent groter dan in 2008. De energievraag neemt in dezelfde periode slechts met 20 procent toe. Er zal stroom in overvloed zijn. Niet alleen in Nederland, ook in de rest van Noordwest-Europa neemt de productiecapaciteit toe. Onze overcapaciteit aan het buitenland verkopen zal dan ook niet meevallen. Beter is het om nu de juiste keuze te maken om overcapaciteit te voorkomen. Daarbij ligt het voor de hand om de meest risicovolle (kernenergie) en vervuilende (kolen) energiebronnen als eerste uit te sluiten. En dat kan: de productiecapaciteit van gas en wind zal in 2020 voldoende zijn om aan de binnenlandse energievraag te voldoen. We kunnen dus niet alleen plannen voor nieuwe kern- en kolencentrales schrappen, maar ook alle bestaande centrales sluiten.

Kolen- en kerncentrales hebben naast de veiligheidsrisico's en de vervuiling een extra nadeel. Het zijn logge, inflexibele installaties. Kern- en kolencentrales zijn alleen economisch aantrekkelijk als ze voortdurend dezelfde hoeveelheid stroom kunnen produceren. De centrale moet altijd aan staan en het liefst op de hoogste stand. In tijden van overproductie zullen de verschillende aanbieders moeten concurreren voor een plek op de stroommarkt. Om te voorkomen dat schone en veilige energie-

bronnen hierdoor van het net verdrongen worden, heeft de EU besloten dat groene stroom voorrang krijgt op het elektriciteitsnet. Dit leidt onvermijdelijk tot minder bedrijfsuren voor de centrales.

Gascentrales zijn wel flexibel. Al naar gelang de vraag kunnen ze worden aan- en uitgezet. Dat werkt goed in combinatie met variabele energiebronnen als zon en wind. Een gascentrale stoot bovendien 40 procent minder CO₂ uit dan een kolencentrale en kent geen van de risico's van kerncentrales. Ook is een gascentrale gemakkelijk om te bouwen tot een centrale die kan worden gestookt op duurzaam biogas.

Het aandeel duurzame energie in de energiemix stijgt razendsnel. In deze mix is geen plaats voor kernenergie. Tegen de tijd dat eventuele nieuwe kerncentrales stroom kunnen gaan leveren, is al geen markt meer voor dergelijke ouderwetse systemen. En dan is er wel minimaal 5 miljard geïnvesteerd in een centrale die slechts ellende op zal leveren. Zonde van het geld én van de risico's. ■

Jorien de Lege, campagneleider Klimaat en Energie van Greenpeace

In de familie

In de familie Gardeniers zijn drie generaties actief binnen het CDA.
Een kennismaking.

Tekst Frans de Nerée tot Babberich | Fotografie Dirk Hol

Mathilde (Til) Gardeniers-Berendsen (1925) kwam in 1971 in de Tweede Kamer voor de Katholieke Volkspartij (KVP). Ze stond aan de basis van de oprichting van het CDA, was als minister betrokken bij drie kabinetten-Van Agt, zat in de Raad van State en was in 1994 voorzitter van de "commissie-Gardeniers", die de dramatische nederlaag van het CDA toentertijd moest onderzoeken.

Haar zoon, Jeff Gardeniers (1951), is ook bij het CDA betrokken. Hij was CDA raadslid en wethouder in Leiderdorp en is nu CDA-fractievoorzitter in Leiderdorp. Kleindochter Barbara Gardeniers (1982) volgde het (goede) voorbeeld van haar grootmoeder en vader. Ook zij is actief binnen het CDA. Ze werkt als stafmedewerker voor het CDA Steenkampinstituut (opleidingsinstituut van het CDA) en duoraadslid in Amsterdam (centrale stad).

Aan Til, Jeff en Barbara werden dezelfde vragen voorgelegd, waarbij zij de strikte instructie kregen niet met elkaar te overleggen over de antwoorden. Het leverde een mooie kijkje in de keuken van de familie Gardeniers op.

Waarom ben je lid van het CDA (of haar voorgangers) geworden?

Til: 'Ik hoorde bij de (hele) kleine groep die zich, onder leiding van de fantastische voorzitter Piet Steenkamp, ging inzetten om van KVP, ARP en CHU één partij te maken. In 1975 werd ik penningmeester van het CDA in oprichting, waarbij ik als taak had om in heel Nederland te pleiten voor de totstandkoming van het CDA. Daarna zat ik ook in het gezamenlijk bestuur van CDA-fractie.'

Jeff: 'Na ook bij andere partijen gekeken te hebben, kwam ik uiteindelijk uit bij het CDA. Het CDA komt naar mijn mening het meest op voor de kleine zelfstandige ondernemer. Daarnaast sprak de verdeeldheid in meningen mij aan. Binnen de partij werd gediscussieerd en

getracht een consensus te bereiken. Daarna werd naar buiten zoveel mogelijk met één mond gesproken.'

Barbara: 'Vanaf het moment dat ik mocht stemmen heb ik op het CDA gestemd. De eerste keren misschien uit "gewoonte", omdat we thuis het meeste over het CDA praatte, maar later als bewuste keuze. Toen ik besloot lid te worden van een politieke partij heb ik geen moment overwogen om van een andere partij lid te worden dan van het CDA. Dat was voor mij gewoon een gegeven. Ik voelde mij daar simpelweg het meeste "thuis".'

Heeft het CDA eigenlijk nog wel toekomst? En zo ja, hoe ziet die toekomst eruit?

Til: 'U vraagt eigenlijk: heeft de C in de naam CDA in de politiek toekomst? Een 100 procent JA krijgt u van mij. Uitgaan van wat het Evangelie van Jezus Christus ons te zeggen heeft, de durf hebben zowel een beginselprogramma op te stellen – waarbij iedere Nederlander die dat wil onderschrijven, welkom is om lid te worden, van welk programma het Evangelie de toetssteen is, heb ik de wedervraag: Heeft Christus de toekomst? Hij is het Verleden, het Heden en zeker de Toekomst. Dat legt ons als CDA wel een verplichting op bij het opstellen van programma's en vooral bij het waarmaken van het politieke programma.'

Jeff: 'Natuurlijk heeft het CDA toekomst. We zullen alleen goed moeten vast houden aan onze vier uitgangspunten en dat ook duidelijk moeten uitdragen. De stabiele factor die het CDA was en is, zal ook in de toekomst mensen aanspreken.'

Barbara: 'Eind juni studeren er weer 43 deelnemers af aan de CDA Talent Academie en als ik naar hen kijk, dan kan ik deze vraag alleen maar volmondig met 'ja' beantwoorden. Als ik hun ambitieuze plannen hoor en de energie zie waarmee zij met alles aan de slag gaan, dan weet ik zeker dat het met de toekomst van het CDA wel goed zit!'

Mijn (toekomstig) kind moe(s)t lid van het CDA worden omdat....

Til: 'Geen van mijn kinderen heeft van mij ooit een verplichting te horen gekregen om een politieke keuze af te dwingen. Ik vertrouw hun keuze, ook als het een andere zou zijn dan het CDA. En dat geldt evenzo voor mijn kleinkinderen. Men moet kiezen uit overtuiging, en ik accepteer dat. Ik zal hún keuze en zij de mijne respecteren.'

Jeff: 'Dat is in onze familie nooit een issue geweest. Mijn vrouw is zelfs (helaas) niet eens lid! Wel ben ik blij, en ook een beetje trots, dat mijn dochter vrijwel dezelfde uitgangspunten in haar denken heeft. Ze is zonder mij te consulteren en zonder mij in te lichten lid van het CDA geworden.'

Barbara: 'Dat mag hij/zij helemaal zelf weten. Politiek is interessant en ik vind dat het CDA daar een mooie en pure invulling aan geeft. Mochten mijn kinderen daar ooit anders over denken dan zijn ze daar helemaal vrij in. Het zou natuurlijk wel mooie discussies opleveren aan de eettafel met de familie.'

Als je het huidige kabinet een bindend advies zou mogen geven, wat zou dat advies dan zijn?

Til: 'Kijk bij het bezuinigen vooral niet te snel naar bezuinigen in aantallen personeelsleden. Daarnaast het volgende. Ik hoor nog tot de generatie die alle bestuurlijk vrijwilligerswerk om niet deed, en de jaarlijkse aai-over-het-hoofd tijdens een dinertje uiterst gezellig, en voldoende waardering vond. Moet dat tegenwoordig altijd zó hoog in geld gewaardeerd worden? Ik heb nog geen een bijstandsgerechtigde

of laagbetaalde in besturen gezien. Ook daar zit intelligentie en ervaring. Besturen in onderwijs, zorg, advieslichamen; het is toch fantastisch om daarin te kunnen werken. En uit ervaring weet ik dat je inderdaad een netwerk opbouwt, die als vriendschappen blijven bestaan. Is dat netwerk in geld omzetbaar? Nee, het onbetaalbaar.'

Jeff: 'Verlies het sociale gezicht niet uit het oog. Denk ook aan de zwakkeren in onze samenleving.'

Barbara: 'Probeer veel contact te houden met de kiezers. Problemen die zij in de samenleving ervaren kunnen hierdoor beter worden herkend, zodat CDA-bewindspersonen (in samenwerking met de hertaling van de uitgangspunten) een passend antwoord of een visie formuleren, waar de burger vertrouwen in heeft.'

Wat zou, volgens jou, iemand ten minste één keer in zijn/haar leven moeten doen en waarom?

Til: 'Of het in de politiek is, of in ander werk, buiten je dagelijkse taak in gezin of baan, je inzetten voor iets of anderen, waardoor de wereld zowel in als buiten Nederland weer een stukje fijner leefbaar wordt. En geloof me, daarmee kun je heel zeker de politiek bereiken en besluiten beïnvloeden.'

Jeff: 'Vrijwilligerswerk. Twee spreekwoorden/gezegden zijn wat dat betreft voor mij van toepassing: "Heb uw naasten lief" en "Wie goed doet, goed ontmoet".'

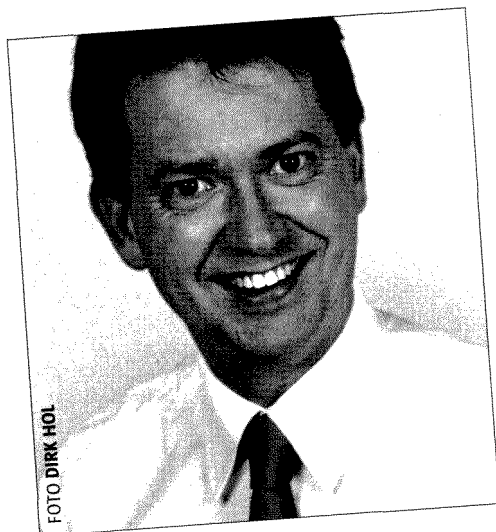
Barbara: 'Als het net gesneeuwd heeft en het zonnetje weer langzaam doorkomt, dan zou iedereen een keer over de grachten moeten lopen in Amsterdam. Alles lijkt nét iets stiller te zijn en de grachten met zijn bruggetjes liggen er dan op zijn mooist bij.' ■

CDA blijft dé gezinspartij

De CDA-fractie presenteerde begin april een gezinsnotitie.

Er is al veel gedaan voor gezinnen, maar het CDA wil meer.

Woordvoerder Eddy van Hijum over de notitie.

Eddy van Hijum

Het CDA wordt al jaren gezien als dé gezinspartij. Geldt dat nog steeds in 2011?

'De samenleving verandert, maar de betrokkenheid van mensen bij elkaar in gezin en familie is vandaag de dag

onverminderd

groot. De aandacht, liefde en zorg die ouders, kinderen en familieleden aan elkaar geven is onbetaalbaar en onvervangbaar. Het gezin is ook de plaats waar identiteit, waarden en gedragsregels aan kinderen worden overgedragen. De dilemma's waar gezinnen mee worstelen veranderen natuurlijk wel. Hoe combineren partners een betaalde baan met de opvoeding van hun kinderen? Hoe regel je de zorg voor een gehandicapt kind of een ziek familielid? Dat zijn vragen waarop we als CDA een eigentijds antwoord willen bieden. We moeten daarbij een beroep durven doen op de verantwoordelijkheid en zorg voor elkaar.'

Wat heeft het CDA de afgelopen jaren bereikt voor gezinnen? 'Het CDA heeft de afgelopen vijftien jaar veel voor gezinnen bereikt. Wie herinnert zich niet het moment dat onze voormalige fractieleider Enneüs Heerma het gezin op de politieke agenda zette, als ant-

woord op het individualisme van de Paarse kabinetten? Dat is echt een kantelpunt geweest in de waardering voor het gezin en voor het belang van opvoeding. We hebben vervolgens een wettelijk recht op (gedeeltelijk betaald) ouderschapsverlof ingevoerd van 26 weken per partner. Onder de kabinetten-Balkenende verdubbelde het budget voor de kindregelingen (kinderbijslag, kindgebonden budget, kinderopvangtoeslag enz.) naar 10 miljard euro. Ook is op initiatief van het CDA het schoolgeld afgeschaft, zijn er gratis schoolboeken en zijn kinderen jonger dan achttien jaar gratis meeverzekerd in de zorgverzekering. Kortom, het gezin staat stevig op de politieke agenda.'

Welke stappen kunnen er de komende jaren nog gezet worden? 'Het CDA staat voor een modern gezins- en familiebeleid. Dit betekent dat we mensen in staat willen stellen om betaald werk te combineren met opvoeding en zorg. De overheid vraagt van mensen dat zij meer en langer werken, maar moet zich realiseren dat een te grote nadruk op arbeidsparticipatie ten koste gaat van de kwaliteit van de samenleving. Het zou al enorm helpen als er (waar dat mogelijk is) meer flexibiliteit komt in arbeidspatronen, zowel qua arbeidstijden als thuis of mobiel werken. Als we willen dat mensen omzien naar elkaar, dan moet de overheid dat bovendien niet in de weg zitten met bureaucratie, ingewikkelde financiële regelingen en een beleid dat onderlinge betrokkenheid soms zelfs ontmoedigt. Vandaar dat wij ons bijvoorbeeld in de Kamer verzetten tegen een korting op de AOW van alleenstaande ouderen met een inwonend kind.'

De CDA-fractie heeft in het voorjaar een aanzet gegeven voor een hernieuwde discussie over een modern gezins- en familiebeleid met de notitie 'Verantwoordelijkheid en zorg voor elkaar'. U kunt deze notitie via de CDA-site downloaden. Voor vragen kunt u contact opnemen met Eddy van Hijum via ✉ e.vhijum@tweedekamer.nl ■

‘Afstand tot de werkelijkheid is te groot geworden’

Elco Brinkman is na zestien jaar weer terug in politiek Den Haag. Sinds dinsdag 7 juni is hij fractievoorzitter van de Eerste Kamerfractie.

Tekst Wendy van Endschoot | Fotografie Dirk Hol

U bent na ongeveer zestien jaar weer terug in Den Haag. Hoe bevalt het om weer terug te zijn?

‘Ik heb het heel plezierig gevonden de gelegenheid te hebben om een ongeveer even lange periode die ik aanvankelijk in de politiek heb gezeten in het bedrijfsleven mee te maken, omdat je dan aan beide kanten wat ervaringen kunt uitwisselen.

Natuurlijk heb ik in de afgelopen jaren wel heel intensief contact gehad met Den Haag, maar het is fijn om in die zin terug te zijn dat ik nu deze twee ervaringen naast elkaar kan leggen en proberen te helpen de brug die geslagen moet worden tussen samenleving en politiek van een steviger fundament te voorzien.

Wat je merkt is dat we in een grotere wereld zijn gaan leven, dingen zijn complexer geworden. Je kan wel roepen “dat zal ik wel eens even veranderen” maar zo simpel is het niet. Ik hoop dat het blijkt te werken dat ik nu aan twee kanten ervaring heb opgedaan.’

Wat was voor u de reden om weer terug te komen?

‘Ik ben opgevoed met een soort verantwoordelijkheidsbesef. En als de partij zoiets aan je vraagt moet je wel hele goede redenen hebben om “nee” te zeggen”. En die had ik niet (lachend).

In deze moeilijke tijd voor de partij staan we voor een aantal grote opgaven. Hoe kan je in de veranderende samenleving vanuit de behoefte die er vanuit de maatschappij is de agenda van je partij herformuleren? De uitgangspunten zijn er natuurlijk, daar twijfel ik ook niet aan. De vraag is hoe je deze in de nieuwe tijd vertaalt en handen en voeten geeft, als het ware buiten de partij.

Onze partij is, net als alle andere partijen, de laatste jaren in zichzelf gekeerd geraakt terwijl de wereld om ons heen enorm verandert. Of je nu in de gezondheidszorg werkt of in de bouw, iedereen ziet dat het echt op >>

een andere manier gaat met andere verhoudingen. Partijen hebben van nature de neiging om veel te discussiëren en dan het een en ander uit te schrijven in een keurig document en dat zou het dan moeten zijn. Zodra je dan een stap buiten de deur zet blijkt het leven toch allemaal wat ingewikkelder. Daar hoeven we niet verdrietig om te doen. We beginnen in zekere zin een beetje opnieuw. Die inhoudelijke bijdrage aan de discussie in de partij wil ik graag leveren.'

'Onze partij is, net als alle andere partijen, de laatste jaren in zichzelf gekeerd geraakt terwijl de wereld om ons heen enorm verandert'

Hoe ziet u de positie van de Eerste Kamer?

'De Eerste Kamer is nuttig en ik vind het jammer dat sommige partijen roepen dat deze wel afgeschaft kan worden. Iedere organisatie heeft mensen die heroverwegen, een evaluatie doen of toezicht houden. Dat biedt ook zekerheid dat er echt een goede afweging wordt gemaakt.

Als het alleen tussen de regering en de Tweede Kamer zou gaan dan ben je verkeerd bezig.

We moeten de positie van de Eerste Kamer ook niet opblazen. De start van de beleidsontwikkeling ligt niet daar. De Eerste Kamer heeft meer de rol, om in bedrijfsleven termen te blijven, van Raad van Commissarissen en Raad van Toezicht.

De Eerste Kamer kan en moet helpen waardering voor instituten zoals de volksvertegenwoordiging in Den Haag wat terug te brengen. Het is prima dat iedereen zich individueel ontwikkelt – dat is heel goed – maar instituten zijn een kenmerk van de gedachte dat je aantal dingen gezamenlijk moet doen.

In iedere gemeenschap of organisatie hoort er iets te zijn van een besluitvormingsmechanisme waarbij je na een zorgvuldige afweging keuzes dient te maken. Het is mij in zekere zin allemaal iets te wikipedia-achtig aan het worden. In elke groep komt besluitvorming niet automatisch tot stand en in elke groep is uiteindelijk een soort code; nu hebben we dit afgesproken voor de

komende tijd en daar moeten we ons aan houden want anders wordt het een bende.'

De coalitie heeft net geen meerderheid in de Eerste Kamer. Hoe zal de nieuwe fractie hiermee omgaan?

'Het is onze dure plicht om ieder wetsvoorstel goed te toetsen op haalbaarheid en noodzakelijkheid en langs de diverse Verdragen te leggen. Dat zullen wij ook doen. De Eerste Kamer is niet in het leven geroepen om de regering iedere week naar huis te sturen. Dat lijkt mij ook zeer onverstandig. Er is al veel onzekerheid bij de mensen over bijvoorbeeld de pensioenen en de toestand in de wereld. In zo'n situatie gaan mensen uiteindelijk toch kijken wat er in Den Haag gebeurt. Stabiliteit is belangrijk. Natuurlijk, als je merkt dat het kabinet er een bende van maakt moet je op tijd je vinger opsteken maar je moet niet ieder wetsvoorstel aanvoeren als bewijs van jouw vooroordeel dat het kabinet er een potje van maakt want dat is objectief niet waar.'

De camera's richten zich steeds meer op de Eerste Kamer en dat is goed. In de jaren dat ik Kamerlid en bewindspersoon was merkte ik dat we naar elkaar heel goed konden uitleggen waarom we een besluit namen maar dat de mensen op straat of op de werkvloer het niet meer konden volgen. Dat de besluitvorming nu meer voor de camera's plaatsvindt is goed en als volksvertegenwoordigers moeten wij in staat zijn goed uit te leggen welke keuzes wij maken.'

De nieuwe fractie bestaat uit elf personen. Wat voor een team is het?

'Tijdens de eerste werkbesprekingen merkte ik dat het hard werken geblazen is. De ondersteuning van de Eerste Kamerfracties is beperkt en dus draait het vooral om de inzet en ervaring van de kamerleden. In de fractie zitten een aantal nieuwe mensen en dat is op zichzelf altijd goed. Ik merkte een zekere gretigheid om er tegenaan te gaan. We hebben er allemaal zin in!'

U heeft eerder in een interview met Trouw gezegd dat u wel durft te zeggen wat het CDA een partij voor verandering is. Wat bedoelde u daarmee?

'Het CDA is altijd op zoek geweest naar evenwicht. Evenwicht is per definitie iets van twee bewegingen. Mensen die dingen willen houden zoals het is en mensen die op zoek zijn naar verandering. Maatschappelijke omstandigheden en verhoudingen in de wereld veranderen en het CDA heeft daar altijd oog voor willen hebben en tegelijkertijd gezond tegenstand geboden tegen al te modieuze dingen. Je moet als CDA

principeel open staan voor de ontwikkelingen zoals die er zijn en niet al te strak vast willen houden aan wat we nu eenmaal in een verkiezingsprogramma hebben opgeschreven. We moeten blijven luisteren, gesprekken aangaan met andersdenkenden. Je mag best proberen om die mensen te overtuigen met jouw argumenten maar je moet je soms ook neerleggen bij het gelijk voor anderen. Dat zit in mijn genen en daarom vind ik dat ik dat ook een beetje moet helpen uitdragen.

Als regelgever moeten we wennen dat er meer variaties mogelijk zijn. Je mag als overheid best kijken naar normen waaraan voldaan moet worden, maar de manier waarop dat wordt ingevuld is variabel. Alles is te strak geregeld. De afstand tot de werkelijkheid is te groot geworden.'

Soms wordt er in de media gesproken over het op retour zijn van de christendemocratie. Hoe kijkt u daar tegenaan?

'Daar geloof ik eerlijk gezegd niets van. Ik gebruik het woord "geloof", dat lijkt me passend. Je ziet toch in steeds meerdere mate een soort van zoektocht naar vormen van zingeving. Mijn waarneming is dat juist het grote egoïsme en de grote golf van "ik kan het zelf wel" op zijn retour is. En daarmee zeg ik niet dat we teruggaan naar vroeger.

Er is weer een zoektocht naar wat de boodschap is, wat heb je elkaar te vertellen, wat kun je met elkaar bereiken?

Men moet op zoek naar het betere, het hogere, naar wat goed is voor ons allemaal en het CDA kan hierbij een grote rol spelen." ■

Koninklijke onderscheiding

Op dinsdag 31 mei kregen zeven vertrekkende CDA-Eerste Kamerleden een Koninklijke onderscheiding. V.l.n.r. Jan Hendriks, Huub Doek, Marie-Louise Bemelmans-Vidéc, Erik Janse de Jonge, Rob van de Beeten, Alfons Dölle en Aranka Goyert.

Partijcongres 2 april 2011

World Forum Den Haag

Op zaterdag 2 april vond het voorjaarscongres plaats in het World Forum in Den Haag. Tijdens drie deelsessies werd gesproken over inhoud, cultuur en organisatie. Er werd afscheid genomen van Jan Peter Balkenende. Er is een prijs naar hem vernoemd: de Jan Peter Balkenende Award. De prijs wordt jaarlijks uitgereikt aan een jongere die een belangrijke bijdrage heeft geleverd aan het christendemocratisch gedachtegoed.

Aan het eind van de middag werd de uitslag van de tweede ronde van de voorzittersverkiezing bekend gemaakt. Sjaak van der Tak kreeg 39,1 procent van de stemmen, Ruth Peetoom 60,1.

Fotografie **Dirk Hol** (tenzij anders vermeld)

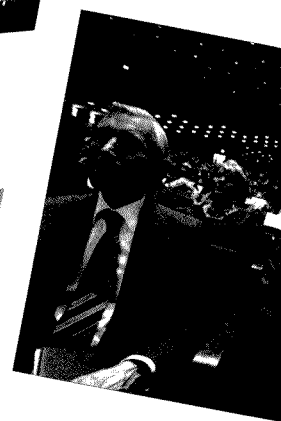
Alwin de Jong
werft stemmen

Afscheid Jan Peter
Balkenende

Bekrchtiging
Eerste Kamerlijst

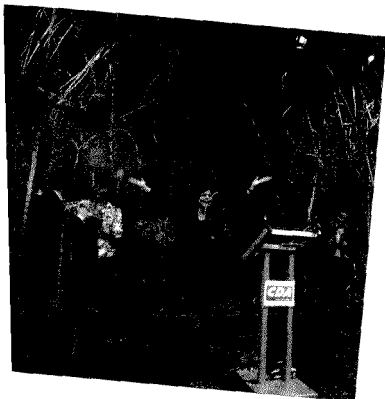
Stemmen

Jan Peter
Balkenende-award

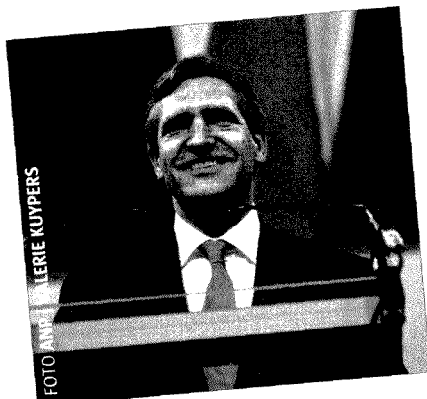
Hannie van Leeuwen

De nieuwe voorzitter
is gekozen

Ruth Peetoom wacht
op de uitslag

Sybrand van Haersma Buma

Maxime Verhagen

Herman Van Rompuy, Voorzitter van de Europese Raad

‘Een schip bouwen op hoge zee’

Dames en heren, mij is gevraagd te spreken over de huidige Europese politiek en hoe wij deze in het voorbije jaar hebben trachten aan te pakken en het van zins zijn in het volgende jaar te doen. Want ik ben wel de zogenaamde permanente voorzitter van de Europese raad, maar daarbij heb ik wel de eigenaardige definitie gekregen dat permanent 2,5 jaar duurt. Toen ik verkozen werd had ik mij op mijn nieuwe functie voorbereid in de verwachting dat het grote probleem voor de Unie de komende jaren zou worden dat als wij ons uniek sociale model betaalbaar en in stand moeten houden en tegelijkertijd een blijvende rol in de wereld blijven spelen. Ik had dit voorbereid en met een speciale zitting van de Europese Raad van regeringsleiders begin februari 2010 gepland, tot de Griekse crisis uit brak. En met die crisis zijn wij tot de dag van vandaag mee geconfronteerd. En toen hij uitbrak, overzag ik het landschap, maar hadden mijn collega's en ik niet veel instrumenten om dat aan te pakken. Zodoende moesten wij een schip bouwen op hoge zee, in stormweer. Meteen had ik daarom een Europese raad belegd over de lange termijn van onze economische groei en daar hebben wij de basis gelegd die nog steeds de basis vormt voor de aanpak dezer dagen. Dat is dat wij een luik moeten hebben voor individuele verantwoordelijkheid en een luik van gezamenlijke verantwoordelijkheid, van solidariteit. Het luik van individuele verantwoordelijkheid ligt bij de lidstaten. Degene die uit de pas zijn gaan lopen op het vlak van budget, competitiviteit, betalingsbalans, die moeten moedige en moeilijke maatregelen nemen om terug aan te sluiten bij de vaart der volkeren. In elk van de landen heeft men die taak. Men is verantwoordelijk ten opzichte van zijn eigen land en burgers en als lid van de muntunie is men verantwoordelijk voor het geheel.

Inzake financiële integratie zijn we veel verder gevorderd geraakt dan velen dachten. De verantwoordelijkheid van een land gaat dus veel verder dan zijn eigen landsgrenzen. Tegelijkertijd is er ook een gezamenlijke verantwoordelijkheid. De landen die in problemen zijn

geraakt hebben hulp nodig in de overgangperiode waarin zij de terugkeer naar budgettaire en andere evenwichten moeten realiseren. Die hulp is in de vorm van leningen, niet in de vorm van giften. Zo solidair is het ook weer niet. Maar in elk geval is het een daad met risico. De andere landen in de eurozone nemen hun collectieve verantwoordelijk ten opzicht van de landen in de problemen die zelf orde op zaken moeten nemen en huiswerk moeten doen. Dit is de opgave waar wij sinds een jaar voor staan. Elk van deze landen moet dat doen tegen een deel van hun publieke opinie in. Dit is nooit populair om te doen. Degenen die middelen ter beschikking stellen moeten ook optornen tegen een publieke opinie die dikwijls sceptisch is daar tegenover.

‘Ons Europees model is de incarnatie van grote waarden in onze samenleving’

In de Europese instellingen zelf hebben wij ook een taak gehad. Wij moesten een instrumentarium ontwikkelen waardoor deze crisis zich nooit meer zou kunnen voordoen. Het economisch bestuur hebben wij versterkt, maar begin dit jaar kwamen wij tot de overtuiging dat wij nog meer moeten doen. Dit leidde tot het Euro Plus Pact. Hier is de coördinatie van de nationale instrumenten van economisch beleid nog versterkt zodat ze nog meer op elkaar afgestemd zijn. Niet alleen de controle, maar ook het beleid zelf, vertrekkend vanuit nationale bevoegdheden, opdat daar meer convergerende bewegingen in zitten. Wij hebben ook mechanismen van hulpverlening en noodfinanciering moeten ontwerpen. Een mechanisme van tijdelijke hulp ontstond tot bijna 500 mld euro. Om te tonen dat wij klaar staan en dat we alles willen doen om de eurozone in stand te houden.

We hebben een akkoord bereikt om na 2013 dat tijdelijke mechanisme te vervangen door een permanent duurzaam mechanisme. Natuurlijk telkens onder strenge voorwaarden. Niets is gratis.

Tijd

De Europese Unie is gebouwd op een stapsgewijze aanpak. Op velerlei domeinen. Het belangrijkste is niet de snelheid in mijn ogen. Het belangrijkste is de koers aanhouden. Tijd is heel belangrijk, in Europa en in lidstaten. Men moet landen tijd geven om hervormingen door te voeren. Tijd is een cruciale factor. Niet tijd om te verliezen, maar tijd om de koers aan te houden. Dat is de opgave die wij voor ons hebben. Wij hebben nieuwe instrumenten gecreëerd in het Verdrag van Lissabon en de verwachtingen zijn hoog gespannen. Maar ook hier is de factor tijd van groot belang. Wij moeten stap voor stap bewijzen dat de mechanismen kunnen werken. Ik ben nooit voorstander geweest van grote overtrokken verwachtingen. Dit creëert alleen ontgoochelingen. De grote problemen van moderne democratieën is juist *high expectations*, de wil om alles te veranderen. Het leven is dikwijls heel complex omgeven door vele actoren en spelers en men kan niet altijd *deliveren* in de mate dat men beloofd heeft. Dus die aanpak waarin men precies zegt wat men voor ogen heeft en probeert daaraan te beantwoorden, is een aanpak die vertrouwen wekt. Een vertrouwen dat zo dikwijls ontbreekt in de moderne politiek.

Dames en heren, ik weet dat in Nederland vele vragen rijzen over de aanpak die wij gekozen hebben op het vlak van de Eurocrisis: Leidt dit "meer Europa" niet tot al meer afbouw van de nationale staten? Ik denk dat de aanpak waar wij voor gekozen hebben een aanpak is binnen de verdragen. Ter voorbeeld: het Euro Plus Pact. De loonontwikkeling is een nationale bevoegdheid. En dikwijls binnen de nationale staten een bevoegdheid van de sociale partners. Maar de loonontwikkeling, de kostenontwikkeling, die moet min of meer gelijklopend zijn in de verschillende landen. Wat wij gaan doen is u niet beoordelen op uw instrumenten, maar op uw resultaat. Want elk land moet competitief zijn. Hoe u dat in vult is uw eigen zaak. Maar wel gaan we na of uw resultaat telt. Op die manier kunnen wij onze gemeenschappelijke munt verder onderbouwen, deze Europese verwezenlijking gaaf houden.

Individualisering

Dames en heren, Ik weet dat Norbert Schmelzer niet alleen een vooraanstaand politicus was, maar ook >>

iemand voor wie waarden een groot belang waren. Ons Europees model is de incarnatie van grote waarden in onze samenleving. De Europese gedachte is ontstaan tegen het barbarisme van de oorlog, *dit mag nooit meer gebeuren*. Dit is begonnen met zes landen eerst en daarna verdergaande. Daarom zijn de nieuwe landen lid geworden omdat zij slachtoffer waren van de Koude Oorlog. Zij zijn bij ons gekomen, een unieke ervaring want nooit hadden wij gedacht dat die landen zouden behoren tot de Atlantische alliantie en tot de Europese Unie. Nooit hadden wij dat kunnen vermoeden, zoals wij nooit hadden kunnen vermoeden wat er nu gebeurt in Noord-Afrika en op het Arabisch schiereiland. En er is nog een deel van Europa dat vijftien jaar geleden nog in burgeroorlog was en daden van genocide zijn gepleegd. Ook die landen hebben recht op een Europees perspectief als zij beantwoorden aan de voorwaarden. De oorlog en *het nooit meer oorlog* ligt aan de basis van de Europese Unie. Het tweede is dat wij een samenleving hebben opgebouwd van de welvaartstaat. Die aan mensen een grote bescherming geeft als zij ongeluk hebben in het leven. Wij zijn een zone van politieke democratie en een zone van hoge economisch dynamisme. Deze categorieën vormen de ruggengraat van ons Europees model. Dit zijn geen verworven rechten, dat moet elke dag verdiend worden. Er is altijd de mogelijkheid van terugkeer naar het verleden. Er is geen definitieve, irreversibele vooruitgang. Altijd moet men waken om de koers aan te houden. Dat is de basis van ons Europees model: waarde van democratie, sociale welvaartsmodel, economisch initiatief en van vrede. Wij moeten onze medeburgers ervan overtuigen dat het altijd nog de moeite waard is om dit te doen. Degenen die denken dat het zonder de Europese Unie kan die wens ik heel veel geluk, of eigenlijk heel veel ongeluk toe.

‘Iemand die alleen met zichzelf bezig is, is een angstig iemand’

Wij hebben een enorme troef die geen enkel groot of klein land kan missen willen zij in stand houden wat zo duurzaam verworven is. Wij moeten dat doen in een tijdsclimaat waarin individualisering zo doorgeslagen is. Natuurlijk is individualisering bevrijdend en emanciperend. Maar wanneer zij een bepaalde graad overschrijdt vervalt men in egoïsme, particularisme, corporatisme, nationalisme van allerlei pluimage en dat is het omge-

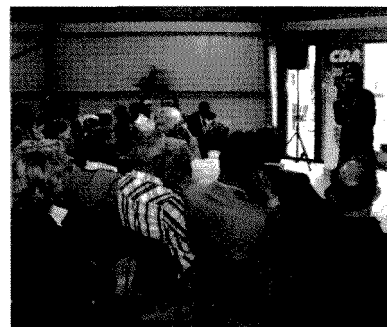
keerde van de Europese gedachte. Iemand die alleen met zichzelf bezig is, is een angstig iemand. Die kan men heel gemakkelijk wijs maken dat het vreemde eigenlijk zijn vijand is. Wat een Franse schrijver ooit noemde: “l’enfer, c’est les autres”. Europa deelt in de klappen van het vijanddenken. En dus meer dan ooit is het denken actueel dat de menselijke persoon in al zijn dimensies verbonden met de anderen centraal stelt. De onderbouw van de Europese gedachte is precies die opvatting van de menselijke persoon. Een doorgeschooten individualisering is iets dat leidt tot het ondergraven van de Europese gedachte.

Ik wil deze opmerking op deze Norbert Schmelzer lezing ook genoemd hebben. Juist op een ogenblik ook dat onze waarden in Noord-Afrika en in de Arabische wereld aan het opengaan zijn. Niet omdat ze geïmporteerd zijn, niet omdat ze hun zijn opgelegd, maar als een spontane uiting van een drang naar vrijheid en naar rechtvaardigheid. Op het ogenblik dat onze waarden zo sterk en levendig worden, moeten wij daar zelf meer dan ooit in geloven en hadden wij zelf daar in die landen wat meer werk van moeten maken. Wij zijn voor heel veel, veel meer dan wij zelf denken, een voorbeeld en een model. Wij Europeanen zijn degenen die daar zelf het sterkst aan twijfelen. Maar dat voorbeeld moeten wij elke dag zelf verdienen. Wij moeten goed weten dat heel veel mensen er zelf naar snakken en verlangen iets op te bouwen in eigen land dat sociaal en politiek evenwichtig is en de vrede waarborgt. Dat is het grote avontuur dat wij met de Europese Unie hebben opgezet nu 61 jaar geleden. Toen Robert Schuman in de Salon de l’Horloge zijn verklaring aankondigde en de grote gedachte van vrede en verzoening lanceerde tussen Duitsland en Frankrijk. Niet op een overtrokken en niet op een spectaculaire manier dat wij ineens een Verenigde Staten van Europa zouden creëren, wat trouwens niet nodig is en niet wenselijk is, maar op een geleidelijke, stap voor stap een *solidarité de fait* creëren en zodanig dat wij op een onomkeerbaar pad zouden terecht komen. Het is een voorrecht om daar 2,5 jaar aan te kunnen werken. Het is een voorrecht en ik ga die taak met heel veel energie en heel veel enthousiasme voortzetten tot op het einde van mijn permanente opdracht. ■

Deze tekst is een verkorte en aangepaste weergave van de lezing die Herman van Rompuy uitsprak op Norbert Schmelzer lezing van het CDA op 12 mei jl. De volledige tekst is opvraagbaar bij Bronne Pot, internationaal secretaris van het CDA:

✉ pot@cda.nl

Ruth op reis

De nieuwe voorzitter, Ruth Peetoom, trekt de eerste maanden van haar voorzitterschap het land in om kennis te maken met de provinciale afdelingen. In zogenaamde “snelkookpansessies” praat ze in een middag en avond met het provinciaal afdelingsbestuur, de Statenfractie en de leden.

Na de zomervakantie beginnen de bezoeken aan lokale afdelingen. Houd hiervoor de berichtgeving in de nieuwsbrief in de gaten.

Ruth Peetoom was de afgelopen weken al in Noord-Holland, Limburg, Friesland, Zuid-Holland, Drenthe en Flevoland.

maandag 4 juli	Groningen
dinsdag 5 juli	Zeeland (Heinkenszand)
vrijdag 8 juli	Gelderland
maandag 11 juli	Overijssel (Borne)
vrijdag 15 juli	Noord-Brabant
dinsdag 23 augustus	Utrecht

Verleden – heden – toekomst

Nederland

waterland

Nederland en water: ze horen bij elkaar.
In het verleden stonden grote delen van
het land maandenlang onder water. Nu
hebben we het water onder controle.
Maar hoe zit dat in de toekomst?

Tekst Hans Slooijer | Fotografie CDA

Water, in het bijzonder schoon water, is in vele landen een schaars goed. Dat merken wij vooral in tijden van droogte. In het verre verleden was dat in grote delen van ons land wel anders; grote delen in het westen stonden maandenlang onder water. Wateroverlast door overstromingen was voor veel mensen vaker dan hen lief was een deel van het bestaan. Door afspraken te maken op Europees, nationaal en regionaal niveau is de afgelopen decennia inhoud gegeven aan goed waterbeheer. Onder invloed van soms extreme seizoensverschillen staan we voor nieuwe uitdagingen voor de toekomst.

Water is leven

Een leven zonder water is ondenkbaar. We gebruiken het dagelijks in ons huishouden, maar ook om ons te ontspannen en erin te zwemmen of op te varen. De landbouw en de natuur kunnen niet zonder water en het is nodig voor productieprocessen in de industrie. Een teveel aan water kan ons leven echter bedreigen, daartegen willen we beschermd worden.

Water is leven. De Griekse filosoof Thales van Milete (6e eeuw voor Chr.) beweerde zelfs dat water het oerbegin-sel was van alle dingen, dat wil zeggen, dat elk voorwerp wezenlijk uit water zou bestaan. Aan hem wordt de uitspraak toegeschreven: 'Water is het mooiste dat er is!' Het is alleen lang niet overal in voldoende mate voorradig. Hoewel 71 procent van het aardoppervlak uit water bestaat, is slechts 2 procent zoet. En 1,1 miljard mensen hebben geen toegang tot schoon water. 80 procent van de ziektes en doden in de Derde wereld zijn gerelateerd aan een gebrek aan (schoon) water. In de pre-ambule van de Europese Kaderrichtlijn Water staat dan ook dat water geen gewone handelswaar is, maar een erfgoed dat als zodanig beschermd, verdedigd en behandeld moet worden. En van Mahatma Gandhi is de uitspraak bekend: 'De kwaliteit van de samenleving weerspiegelt zich in de wijze waarop deze omgaat met water.'

Verleden

In het drassige veengebied van West-Nederland in de vroege middeleeuwen waren kunstgrepen als ontwatering en waterkering nodig om er als boer te kunnen wonen en werken.

Het waren vaak de particuliere eigenaren van erven die besloten hun eigendommen te beschermen door gezamenlijk een dijk aan te leggen. Die noodzaak ontstond doordat de ontginning leidde tot bodemdaling. Zo zijn vele kleine polders ontstaan. Er werden steeds meer dijken aangelegd, waarvoor toen heersende vorsten soms

opdrachten verleenden en die dijkgraven aanstelden om die te beheren. Maar met name in tijden van oorlog werden de dijken verwaarloosd. Dat verklaart de vele overstromingsrampen die niet weg te denken zijn uit de Nederlandse geschiedenis. Het lage land was kwetsbaar voor stormvloed. Door verwoestende overstromingen veranderde Zeeland tussen 1100 en 1500 in een versnip-perd geheel van eilanden, omsloten door zeearmen, zoals het Haringvliet en de Grevelingen. Deze breidden zich steeds verder uit. Ook Friezen en Hollanders zagen het water oprukken: het Almermeer verbreedde zich na 1170 geleidelijk tot de Zuiderzee. Sommige stormvloedden stonden in ieders geheugen gegrift. In de nacht van 18 op 19 november 1421 sloeg de tweede Sint-Elizabethsvloed toe. De Grote Waard in Zuid-Holland, een groot, door dijken omgeven gebied, verdween geheel in de golven. Het water drong diep door en de Biesbosch ontstond.

De meest rampzalige stormvloed is vermoedelijk de Allerheiligenvloed uit 1570 geweest. De hele kust van Vlaanderen naar Groningen tot aan Noordwest-Duitsland werd overstroomd. Veel dijken aan de Hollandse en Zeeuwse kusten begaven het. De ontreddering was totaal. De hertog van Alva schreef aan koning Filips II dat maar liefst vijfzesde deel van Holland onder water stond. Het totale aantal doden moet boven de twintig-duizend hebben gelegen, waarvan minstens drieduizend in Friesland en Groningen. Tienduizenden mensen werden dakloos, veestapels werden verzwolgen en voedselvoorraden vernietigd. Ook deze ramp liet diepe sporen in het landschap na: het Verdrongen Land van Saeftinghe in Zeeuws-Vlaanderen. Maar ook rivieroverstromingen eisten een zware tol. Tussen 1750 en 1860 overstroomden Maas, Waal en Lek zelfs met grote regelmaat. Het rivierstelsel was in de achttiende eeuw verstopt geraakt. Het water kon niet snel genoeg afstromen, er waren te weinig riviermondingen en in strenge winters zorgden enorme ijssdammen voor vaak fatale schade aan de dijken. In januari 1809 braken vele dijken aan Waal en Maas door; 275 doden waren te betreuren. De laatste grote rivieroverstroming, begin 1926, zorgde voor de hoogste waterstanden in de Rijn die ooit gemeten zijn. In januari 1995 hielden velen de adem in: zou het rampscenario van 1926 zich herhalen?

Heden

In de Grondwet is verankerd dat de zorg van de overheid is gericht op de bewoonbaarheid van het land, de bescherming en verbetering van het leefmilieu. De overheid treft maatregelen ter bevordering van >>

de volksgezondheid en zij schept voorwaarden voor vrijetijdsbesteding.

De uitvoering van het waterbeheer is in ons land thans in handen gelegd van bijna 500 partijen: de rijksoverheid, 10 drinkwaterbedrijven, 12 provincies, 25 waterschappen en 418 gemeenten. Het is daarmee nu in de eerste plaats een overheidstaak. Samen zijn deze partijen verantwoordelijk voor het drinkwater, de afvoer via de riolering van gebruikt water, de zuivering, de kwaliteit van het oppervlakte- en grondwater en tenslotte de bescherming tegen hoog water. Hierbij moet niet alleen voldaan worden aan nationale normen en kwaliteitseisen, maar ook aan Europese richtlijnen. In 2009 maakten de overheden gezamenlijk ruim € 6 miljard aan kosten voor het waterbeheer.

Op het gebied van veiligheid werken we hard aan dijkverzwaring en -verbetering

Sinds het midden van de vorige eeuw zijn belangrijke resultaten behaald, zegt mr. drs. P.C.G. (Peter) Glas, voorzitter van de Unie van Waterschappen en watergraaf van waterschap De Dommel in Noord-Brabant (in een waterschap zonder dijken zoals De Dommel noemt men de dijkgraaf een 'watergraaf', red.). 'In het verre verleden waren er ongeveer 3.000 water- en polderschappen, die alle voor het eigen gebiedje werkten en vaak met een beperkte taak. Door opschaling en fusies in de afgelopen decennia zijn er thans 25 professionele zogenaamde all-in waterschappen die bovendien op vele terreinen samenwerken. De effectiviteit zie je bijvoorbeeld aan hoe schoon het oppervlaktewater in rivieren en meren is in vergelijking met veertig jaar geleden. Er kan nu niet alleen in gezwommen worden, het water maakt onderdeel uit van natuurontwikkeling en verfraaiing van het landschap. Dat gebeurt onder andere door ruimte te maken voor de rivier, waarmee we ook een antwoord hebben op de dreiging van de recente hoge waterstanden in de grote rivieren. Op het gebied van veiligheid werken we hard aan dijkverzwaring en -verbetering. Deze taak zal zich nog verder uitbreiden, want in het zojuist gesloten Bestuursakkoord Water is afgesproken dat de zorg voor de dijken langs de grote vaarwegen, de zogenaamde primaire waterkeringen, ook overgedragen wordt van het Rijk aan de waterschappen. Bovendien kunnen we

door efficiënt te werken aanmerkelijke besparingen bereiken.'

Samen beheren de waterschappen nu al 17.500 km waterkeringen, 235.000 km watergangen en 7.500 km wegen en zuiveren zij in 350 zuiveringsinstallaties jaarlijks 2 miljard m³ afvalwater. Zou dit niet gebeuren, dan zou tweederde van ons land regelmatig onderstromen! Schoon water is van groot belang voor boeren die hun akkers besproeien en hun vee verzorgen en niet te vergeten voor de drinkwatervoorziening. De drinkwaterbedrijven zijn nog steeds in staat goed en goedkoop drinkwater te leveren. Het kost slechts € 0,0013 per liter, terwijl flessenwater € 0,40 per liter kost. Dagelijks gebruiken wij 128 liter per persoon per dag, voor douchen, toilet gebruik, wassen, drinken en koken.

Toekomst

Door de voortgaande zeespiegelstijging, de klimaatverandering, de bodemdaling en de verstedelijking groeit het belang van een goede uitoefening van de waterstaatszorg. De vele partijen hebben in het door hen allen ondertekende Bestuursakkoord Water afgesproken beter met elkaar te gaan samenwerken, waarmee miljoenenbesparingen zijn te realiseren. Dit betekent onder andere dat de lokale lasten voor inwoners en bedrijven maar gematigd behoeven te stijgen en dat de dienstverlening verder zal verbeteren. Daarbij is het mogelijk dat het aantal waterschappen door onderlinge fusie nog wat kan dalen. Op deze manier willen de partijen op Europees niveau werken aan integraal beheer van de stroomgebieden van de grote rivieren, water beschermen als natuurlijke hulpbron, sterker nadruk leggen op ecologie, een duurzaam en billijk gebruik en het water beschermen als erfgoed.

Peter Glas ziet voor de waterschappen een grote uitdaging: 'Ik zie ons ontwikkelen tot de meest duurzame en ondernemende overheid, die uit afvalstoffen nieuwe, schone energie maakt in zogenaamde energiefabrieken. Ook de fosfaatproblematiek in het oppervlaktewater kunnen wij aanpakken door met marktpartijen te komen tot innovatie. Ik ben dan ook blij dat het thema water behoort tot een van de negen topsectoren waarin het Rijk wil investeren ter versterking van onze economie.' ■

Bronnen:

Water en waterschappen, uitgave van de Unie van Waterschappen
Waterschapspeil 2010, idem
De Watercanon

Word lid van het CDAV!

Zo'n twintig jaar geleden was er een jonge vrouw die op een CDA-bijeenkomst in Dordrecht aan voorzitter Wim van Velzen vroeg of we dat CDAV niet eens op zouden heffen. Het argument daarbij: de emancipatie is voltooid en zo'n vrouwenclub hebben we echt niet meer nodig.

In die zelfde zaal zaten twee dames uit Dordrecht met kromme tenen. Gelukkig waren er meer ervaren en wijzere mensen die verklaarden dat de emancipatie van vrouwen in Nederland misschien wel voltooid leek maar dat de werkelijkheid anders was.

Een paar jaar later was het Marry Visser, voorzitter van het CDAV, die tegen diezelfde jonge vrouw zei: Arinda, je moet nu echt lid worden van het CDAV. En als je het zelf niet nodig vindt, kijk dan maar eens om je heen hoeveel vrouwen je in de politiek tegenkomt. Kun je dan nog vol houden dat de emancipatie voltooid is? Doe het in ieder geval uit solidariteit. Als vrouwen elkaar niet steunen wordt het nooit wat. Wie Marry gekend heeft weet dat ze geen nee accepteerde. Dus werd ik lid van het CDAV. Uit solidariteit.

Een nieuwe periode brak aan: ik ging vrouwen tellen op mijn vergaderingen (ondertussen was ik wethouder).

En natuurlijk bleken die zeer ondervertegenwoordigd. Wat raar eigenlijk: een volksvertegenwoordiging die voor het grootste deel uit mannen bestaat terwijl de maatschappij toch echt voor de helft uit vrouwen bestaat.

Hoe zou dat toch komen??

En ik werd bestuurslid bij het CDAV.

Regelmatig kom ik de twee Dordtse Dames tegen die mij altijd gevolgd hebben. Zij zijn blij dat hun zorgen over mij voorbij zijn en vinden het juist goed dat het CDAV een voorzitter heeft die deze ontwikkeling zelf heeft doorgemaakt.

Het verhaal van die jonge vrouw twintig jaar terug is nog immer actueel. Veel vrouwen twifelen of het nou wel nodig is: zo'n vrouwenclub. Mijn advies zou zijn: kijk eens om u heen! En dat mag gerust wat breder dan alleen de politiek. Wie besturen er?

Wordt allen lid van het CDAV, al is het maar uit solidariteit. Dit kan door een mail te sturen naar cdav@cda.nl

En laten we deze wereld samen een stukje mooier maken door te werken aan een evenwichtige man/vrouw balans!

Allen een hartelijke groet,
Arinda Callewaert
voorzitter CDAV

Het lidmaatschap van het CDAV is in principe kosteloos maar we vinden het erg fijn om een bijdrage van 15 euro per jaar te ontvangen om onze activiteiten uit te breiden.

CDAV activiteiten in de provincie

CDAV-netwerklunches in de provincies Zuid-Holland en Noord-Brabant

De twee eerste lunches in een reeks van CDAV netwerklunches door het hele land mogen met recht een succes worden genoemd. De netwerklunches zijn opgezet met het idee om in korte tijd zoveel mogelijk CDA-vrouwen uit de regio de kans te geven elkaar te ontmoeten.

In Noord-Brabant was Maria Martens als kersvers Eerste Kamerlid aanwezig om te vertellen over haar politieke carrière. In Zuid-Holland was Eerste Kamerlid Sophie van Bijsterveld aanwezig om te vertellen over haar politieke carrière in de Eerste Kamer en ook hier

gingen de aanwezigen met een goed gevoel naar huis. Het CDAV-bestuur van Zuid-Holland kijkt terug op een informatieve lunch met veel politiek actieve vrouwen uit de regio.

Erg positief was het dat uit alle geledingen van het CDA vrouwen waren vertegenwoordigd, gemeenteraadsleden, statenleden, wethouders, Eerste en Tweede Kamerleden en CDAV-bestuursleden.

Een vervolg op deze lunches zal na de zomer volgen in andere provincies. Houdt u hiervoor de website van het CDAV www.cda.nl/cdav in de gaten.

Geen Arabische Lente zonder vrouwen

Afgelopen 14-16 mei organiseerde ontwikkelingsorganisatie Hivos samen met partner Karama, een vrouwenrechtenorganisatie in het Midden-Oosten, een bijeenkomst in Egypte over de positie van vrouwen in het Midden-Oosten na de revoluties. Activisten, rechters, politiek leiders uit de gehele regio waren bijeen gekomen om met elkaar te praten over dit onderwerp en concrete plannen te maken hoe van dit moment optimaal gebruik te maken om de positie van vrouwen in de regio te verbeteren.

De bijeenkomst vindt plaats midden in Caïro, vlakbij het Tahrirplein. De sfeer die je letterlijk *voelt* op straat is indrukwekkend en ademt revolutie. Ook in het hotel waar de conferentie plaatsvindt voel je de revolutie. Je proeft de kansen, maar ziet net zo goed de keerzijde, de gevaren van de ontwikkelingen. Het besef dat elke revolutie vele afschuwelijke verhalen van angst, pijn en verdriet met zich meebrengt doet je beseffen dat voor vrijheid vaak een hoge prijs betaald moet worden. Een van de

Egyptische presidentskandidaten verlaat 's ochtends vroeg het seminar omdat zij zich moet melden bij de Militaire Raad; ze heeft een te kritische houding tegenover het leger. Zo heeft bijna elke aanwezige haar eigen verhaal. Willekeurige 'maagdelijkheidsonderzoeken' bij vrouwen op straat, martelingen en verkrachtingen in gevangenissen, als vrouw niet meer alleen over straat kunnen.

Ondanks alle verschrikkelijke verhalen is de overheersende sfeer krachtig en positief. De aanwezige vrouwen uit de regio zijn er van overtuigd dat nu de tijd is om op te komen voor hun rechten. Nu moet er gestreden worden voor de verankering van vrouwenrechten in de grondwet en moeten vrouwen in het parlement gekozen worden. Ook is het onder de hele bevolking creëren van bewustwording van het belang van gelijke rechten een belangrijke voorwaarde voor daadwerkelijke verandering. Want gelijkwaardigheid van vrouwen en mannen ontstaat niet alleen in het parlement, maar ook aan de keukentafel.

Alleen door op alle niveaus in te zetten op een verbetering van de positie van vrouwen hebben in de toekomst zowel vrouwen als mannen een kans op een gelijkwaardige positie in de samenleving, economie en politiek. Want wat is een democratie als vrouwen, vijftig procent van de bevolking, zich op juridisch, politiek, economisch en cultureel gebied continu achtergesteld weten?

Wat vooral opviel is dat de verkregen vrijheid van de Egyptische bevolking een ongekennde energie met zich meebrengt. Die energie zullen de vrouwen in Egypte nodig hebben om hun eigen emancipatiestrijd te voeren. In de politiek, vrouwenorganisaties en in de privé sfeer.

Nu is het momentum om juist die vrouwen te ondersteunen, want naast mannen, stonden er ook vooral vrouwen op het Tahrirplein.

Liesbeth van Heest

AGENDA CDA

8 oktober Karmeldag CDA 4 women te Drachten. De dag zal in het teken staan van diversiteit en Ruth Peetoom zal als spreker aanwezig zijn. Noteer deze datum alvast in uw agenda, in september volgt hierover meer informatie.

Vier nieuwe CDAV-bestuursleden stellen zich voor

Naam Hennie Nillsesen-Van Lammeren
Woonplaats Bergen (Limburg)
Functie Managementassistente
Waarom het CDAV-bestuur? 'Ik ben voorvechtster van vrouwen in de politiek. De plaatselijke CDA

afdeling vroeg mij in 2006 om zelf politiek actief te worden, die uitdaging heb ik aangenomen. Van bestuurslid werd ik commissielid Welzijn en sinds 1 januari 2011 gemeenteraadslid. Ik wil mij inzetten voor het CDAV in de provincies en zie het bestuurslidmaatschap als een grote kans om te leren van andere politiek actieve vrouwen en als een uitbreiding van mijn netwerk.'

Naam Geeske Telgen Swarts
Woonplaats Lunteren, gemeente Ede
Functie vice fractievoorzitter CDA Ede en muziekdocente
Waarom het CDAV bestuur? 'Vanuit mijn christelijke geloof vind ik

het belangrijk om te werken aan een samenleving waar solidariteit is met de zwakkeren, maar waar tegelijkertijd wordt gebouwd op de eigen verantwoordelijkheid waar het kan Ik hoop samen met de vrouwen van het CDAV, het CDAV nog meer zichtbaarder te maken. Ik zou graag een bijdrage willen leveren aan de discussie over de participatie van vrouwen in de maatschappij en politiek van alle leeftijden, de verdeling van arbeid en zorg en de rol van vrouwen in relatie met de toekomst van het CDA.'

Voorbeeld 'Ik heb ontzag voor Hannie van Leeuwen.'

Naam Petra Groeneweg
Woonplaats Leerdam
Functie Wethouder in Leerdam
Waarom het CDAV bestuur? 'Van 1998 tot 2004 was ik ook al eens lid van het CDAV-bestuur. Goede herinneringen heb ik aan de leden-

dagen, maar ook wist het CDAV thema's op de agenda van het CDA te zetten zoals huiselijk geweld en levensloopplanning. Was het in 1998 een leerproces voor mi, nu kan ik een brede ervaring inzetten. Specifieke inbreng van vrouwen is nog steeds hard nodig.'

Inspiratie 'Ontmoetingen met mensen die zich vrijwillig inzetten op het gebied van zorg, sport, welzijn en sociale vind ik inspirerend. Mensen en ideeën met elkaar verbinden door eigen krachten te gebruiken is hetgeen mij motiveert.'

Naam Margriet van Vooren
Woonplaats Rhenen
Functie Natuur&Milieu-communicatie bij de gemeente Utrecht

Waarom het CDAV bestuur? 'Hoe vaak hoor je niet dat de emancipatie in deze tijd niet meer nodig is? Maar de cijfers liegen er niet om. Iedereen moet dezelfde kansen kunnen krijgen. Dat moeten we niet alleen weten maar ook uitdragen. Ik zou het met name leuk vinden om dit bij jongeren weer tot een stoer en eigentijds thema te maken.'

Voorbeeld 'Mijn grote voorbeeld is Balkenende vanwege zijn doorzettingsvermogen, plichtsbef en grote CDH-art.' ■

CDA HUWELIJK

Wietze Smid en
Maaïke Zunderdorp

Op 28 mei trouwden Wietze Smid en Maaïke Zunderdorp op Terschelling. Maaïke is consultant bij Berenschot. Wietze werkt op de communicatie-afdeling van de NS. Binnen het CDA is hij actief bij de redactie van *CDA.nl* – het tijdschrift. Ook maakt hij deel uit van het Strategisch Beraad.

COLOFON

Juni 2011

Jaargang 7 | nummer 2

CDA.nl is een uitgave voor de leden van het CDA. De uitgave wordt tenminste zes keer per jaar verspreid in een oplage van ruim zestigduizend exemplaren. Leden ontvangen het tijdschrift gratis.

Uitgever CDA Bureau,
Postbus 30453,
2500 GL Den Haag
☎ 070 3424888
✉ redactie@cda.nl
🌐 www.cda.nl

Hoofredactie Michael Sijbom en Nynke Algra
Eindredactie Marjolijn van der Stel
Redactie Gerard Adelaar, Carmen Boersma, Hubert Beusmans, Alie Dijkslag, Wendy van Endschoot, Liesbeth van Heest, Karin Hoentjen, Marieke Mol, Frans de Nerée tot Babberich, Bronne Pot, Hans Slooijer, Eduard Sloopweg, Wietze Smid en Inez de Vries

Vormgeving Mirella Roor
Fotografie ANP, Dirk Hol, iStockphoto
Vrouw & Politiek CDA Vrouwen

Drukwerk: Senefelder Misset B.V., Mercuriusstraat 35, Postbus 68, 7000 AB Doetinchem
☎ 0314 355 500

Niet alle artikelen in dit tijdschrift vertolken noodzakelijkerwijs de standpunten van het CDA of van de redactie. Alle bijdragen in *CDA.nl* zijn beschermd door het auteursrecht. Uit deze uitgave mag daarom niets op enigerlei wijze worden overgenomen zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever. De redactie kan niet verantwoordelijk worden gesteld voor ongevoerd toegezonden beeldmateriaal of kopij.

CDA.nl wordt gedrukt op milieuverantwoord houtvrij papier en verzonden in natuurvriendelijk, afbreekbaar p.e.-folie.

Puzzel

Z U A E R U B J I T R A P E E N I M O D
 O M E M A X I M E V E R H A G E N R R S
 E J A C O B I N E G E E L K A B I N E T
 R E G I L L I W J I R V R A G E N U U R
 D A A R E B S D I E H M A A Z R U U D A
 N I Z S P A H C S N E E M E G R O Z C N
 V A N H A E R S M A B U M A N I Z E G D
 D I E H K J I L E D R O O W T N A R E V
 E I T N A K A V R E M O Z E I T C A R F
 N A M K N I R B O C L E D E N K A M E R
 R E N T M E E S T E R S C H A P V A D C
 H C S I T A R C O M E D N E T S I R H C
 T R A H T E H T I U T H C E R E C D J A
 S I R A T E R C E S S T A A T S N O Z S
 U I T G A N G S P U N T E N E U R O P A

CDAV
 CDJA
 CHRISTENDEMOCRATISCH
 DOMINEE
 DUURZAAMHEIDSBERAAD
 ELCO BRINKMAN
 EUROPA
 FRACTIE
 GEMEENSCHAPSZIN

GEZIN
 JACOBINE GEEL
 KABINET
 LEDENKAMER
 MAXIME VERHAGEN
 PARTIJBUREAU
 RECHT UIT HET HART
 RENTMEESTERSCHAP
 STAATSSECRETARIS

STRAND
 UITGANGSPUNTEN
 VAN HAERSMA BUMA
 VERANTWOORDELIJKHEID
 VRAGENUUR
 VRIJWILLIGER
 ZOMERVAKANTIE
 ZON
 ZORG

Streek alle woorden weg, de letters die overblijven vormen een woord. Stuur uw oplossing voor 15 september 2011 naar: Redactie@cda.nl Of: *CDA Redactie, Postbus 30453, 2500 GL Den Haag* Onder de juiste inzenders verloten wij 5 boekenbonnen van € 15,-. De oplossing van de puzzel in het vorige nummer was: *Partijvoorzitter*. De winnaars van de boekenbon ter waarde van 15 euro zijn: *J. Holsappel, Dalfsen • V. Vlieland, Noordwijk • A. Dijkstra, Leeuwarden • N. Janssen-Tielen, Horst • S. Paalman, Uden*

Te Huur Buitenom 18/19

Voor verhuur hebben wij diverse ruimtes beschikbaar. De ruimtes variëren van een aparte kamer tot aan een kantoorvloer van circa 300 m² (2x)

Zeer centraal gelegen achter de Prinsengracht en Grote Markt. Het pand wordt gekenmerkt door zeer vele authentieke details en is een unieke combinatie tussen klassiek en modern.

Het behoort tot de mogelijkheden tegen betaling gebruik te maken van de faciliteiten, zoals een centrale receptie, netwerk of kantine functie.

Kortom dit pand biedt zeer veel mogelijkheden voor zowel de startende ondernemer als ook de grotere kantoorgebruiker. Beschikbaar metrage tot 600m². Het pand beschikt over een lift.

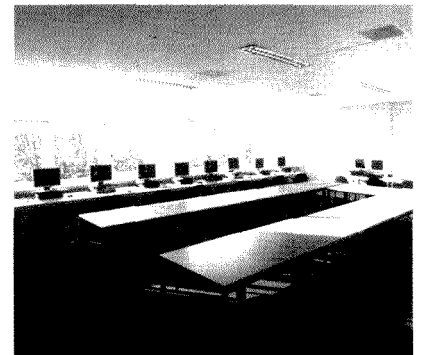
Op het achtergelegen parkeerterrein zijn parkeerplaatsen voor verhuur beschikbaar.

Helm & Wesep Makelaars in o.g. BV

☎ (070) 356 04 12 / 06 290 46781

✉ vincent@hwmakelaars.nl

🌐 www.hwmakelaars.nl

DNPP

Numer 3
Oktober 2011

cda.nl

DOCUMENTATIECENTRUM
NEDERLANDSE POLITIEK
PARTIJEN

cda.nl is een uitgave voor de leden van het CDA.

het tijdschrift

Van onderop
**De positie van de
lokale omroepen**

CDJA
Nieuw bestuur

Interviews
**Piet Hein Donner
Marja van Bijsterveldt**

cda.nl

het tijdschrift

Redactioneel

Alstublieft! Een nieuw nummer van *CDA.nl – het tijdschrift*. De redactie heeft weer met veel plezier aan dit nummer gewerkt.

In dit nummer – vanzelfsprekend – aandacht voor de Algemene Politieke Beschouwingen van afgelopen maand. Interviews met Piet Hein Donner en Marja van Bijsterveldt. Het bestuur van het CDJA stelt zich voor, evenals drie nieuwe Eerste Kamerleden.

Verder artikelen over koopzondagen, de lokale omroepen en burgerparticipatie. En 'In de familie' gaat deze keer over een vader en een zoon in Brunssum, de een fractievoorzitter, de ander wethouder.

Veel leesplezier!

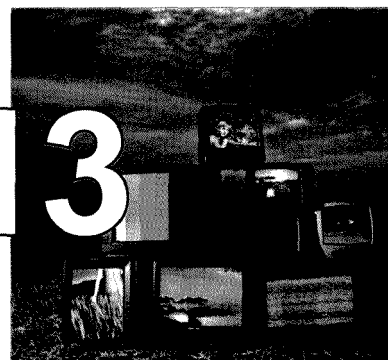
Vragen, opmerkingen of suggesties kunt u mailen naar ✉ redactie@cda.nl

Foto voorplaat **Mamopictures (Nationale Beeldbank)**

6

13

26

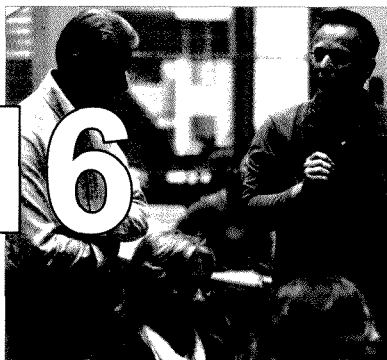
29

En verder:

- 4 Post
- 8 Interview *Piet Hein Donner*
- 11 Stadse toestanden
Hugo de Jonge
- 12 Column
Sybrand van Haersma Buma
- 21 Nieuws vanuit de Tweede Kamer
- 22 Column *Ruth Peetoom*
- 23 Burgerparticipatie
- 29 Interview
Marja van Bijsterveldt
- 39 De Arabische lente
- 42 Afscheid Michael Sijbom
- 44 In de familie ... *Gelissen*
- 48 Column *Maxime Verhagen*
- 56 Zondags(on)rust
- 59 Vrouw en politiek
- 63 Puzzel

16

18

23

39

44

52

Post

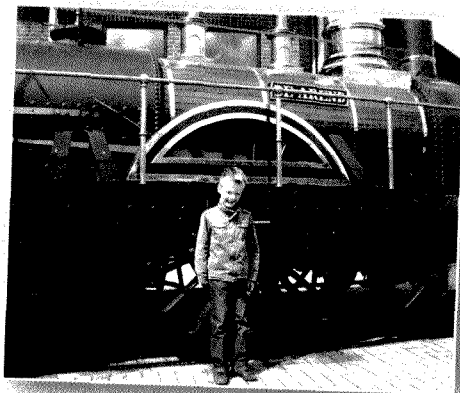
De afgelopen maanden kwam er weer veel post binnen bij het CDA. Een selectie.

Onlangs met een groep op vakantie kwam zo de politiek ter sprake en werd gevraagd wat ik ervan dacht. Ik zei: ik ben 'die-hard' CDA omdat die partij een realistisch, goed programma heeft en daarvoor een bekwame ploeg van ministers en staatssecretarissen levert, van wie geen enkele het vak nog hoefde te leren. Het was even stil en toen volgde nog een zwak onderbouwd commentaar over bezuinigingen.

Ik vind dat dit positieve aspect van deze coalitie en de grote rol die het CDA daarin speelt, met name op financieel en economisch terrein, van groot belang voor de hele Nederlandse samenleving en zie dat naar mijn smaak te weinig terug in de media.

A. Spijkerman, Arnhem

Beste CDA-redactie,

Enige tijd geleden ontvingen wij van het CDA twee vrijkaarten voor het Spoorwegmuseum in Utrecht. Mijn vrouw en ik waren hier erg blij mee omdat

we direct wisten wie we hiermee konden verblijden. Mijn vrouw komt uit een echte spoorfamilie, haar opa werkte bij de NS en haar familie heeft haar het treinreizen al vroeg bijgebracht. Ook ons neefje Kjell is inmiddels besmet met het treinvirus. Met een bezoek aan het spoorwegmuseum konden we hem dus enorm plezieren.

Op vrijdag 19 augustus jl. was het dan zover. Met ons drieën zijn we, uiteraard met de trein, afgereisd naar Utrecht. Hij keek zijn ogen uit. Zowel binnen als buiten heeft hij veel gezien, geleerd en enorm veel plezier gehad. Stoomlocomotief 'De Arend' werd die dag op stoom gebracht. De optredens in het theater en de verhalen van de conducteur waren spannend en grappig. Al met al een hele belevenis. CDA-redactie, hartelijk dank voor de prachtige dag!

*Een hartelijke groet,
Kjell Zandman, Bianca en Rolf te Velde
CDA Twenterand*

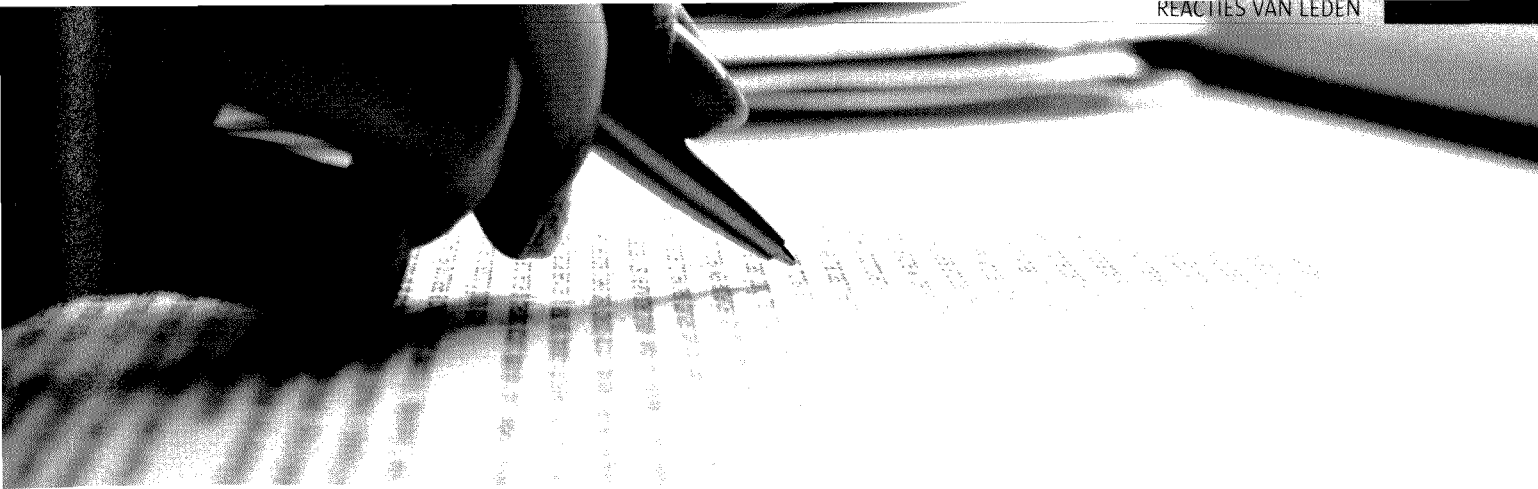
De oplossing van de puzzel in CDA.nl is: zomerreces. Ik hoop dat jullie je eigen zomerreces ook goed gebruiken om weer een prima tijdschrift uit te brengen.

J. van Nes, Vreeland

Ik was maandag 22 augustus jl. aanwezig bij een presentatie van minister Maxime Verhagen in Cuijk. Langs deze weg wil ik mijn complimenten aan u overdragen over de inhoud en de antwoorden naar aanleiding van zijn inleiding die de minister gaf.

Ongeveer vijfhonderd kritische en aandachtig luisterende ondernemers reageerden zeer positief op dit optreden. Deze presentatie en de reacties van de aanwezigen is voor mij een bevestiging dat de huidige aanpak succes oogst.

*Met vriendelijke groet,
Een CDA-ondernemer*

Heb met veel genoegen en instemming het bericht over het WI-rapport over (de)regulering gelezen en was aangenaam verrast door de helderheid en kwaliteit van ideeën, inclusief het verhaal van minister Donner.

R. van Remmen

Goedenavond,

Ze hebben er meer dan een jaar op moeten wachten, maar afgelopen zaterdag was het dan eindelijk zover. Het was dan wel niet de ballon met JP erop maar dat maakte Amber en Lars helemaal niets uit. Het was een geweldige belevenis die ze hun hele leven niet meer zullen vergeten.

Bedankt voor deze fantastische prijs!

Met vriendelijke groet,
Petra, Amber en Lars

Ik heb de behoefte om als CDA-lid mijn mening kenbaar te maken als het gaat om het Asielbeleid 'uitzettingsbeleid' van CDA minister Leers.

Waar het gaat om gezinnen of alleenstaanden die hier al ruim tien jaar een basis hebben opgebouwd van inburgeren en goed gedrag, en waar kinderen die hier geboren zijn en inmiddels de Nederlandse taal goed beheersen kun je niet verlangen dat deze teruggestuurd worden naar het land van herkomst, ook al zou dit inmiddels voor hun daar veilig zijn. Door de ingewikkelde procedures die door onze overheid zelf zijn ingesteld en waar deze mensen dan terecht gebruik van maken, om hun uitzetting

te verhinderen kun je niet na zo'n periode mensen terug sturen. Het is het CDA-onwaardig om hierin mee te stemmen.

Ik zou in gewetensnood komen om als christen zo'n onchristelijke daad voor mijn rekening te nemen, en hoop dan ook om met een gerust gevoel mij thuis te kunnen blijven voelen binnen het CDA.

Met vriendelijke groeten,
H. Vellinga, Gytsjerk

Ik begrijp de emoties die verband houden met het asielbeleid. Het gaat om mensen en we hebben de dure plicht daar zo zorgvuldig mogelijk mee om te gaan. Vreemdelingen kunnen te allen tijde asiel in Nederland vragen. Mensen die bescherming nodig hebben krijgen die ook. Er wordt altijd gekeken naar de achtergronden in iedere individuele zaak. Het enkele feit dat mensen ingeburgerd zijn kan geen criterium zijn dat in zichzelf de doorslag geeft bij de beslissing om een vergunning te verlenen. We moeten oppassen dat er geen stimulans vanuit gaat om procedures langer te laten duren. Het feit dat procedures lang kunnen duren herken ik niettemin. Om die reden heb ik plannen uitgewerkt om procedures te stroomlijnen en waar mogelijk te verkorten. Een zorgvuldig asielbeleid kan alleen standhouden indien personen die niet worden toegelaten daadwerkelijk terugkeren. Als op zorgvuldige wijze, die getoetst wordt door de rechter, is komen vast te staan dat bescherming niet nodig is, dient terugkeer naar het land van herkomst te volgen. Bij terugkomst in dat land zal men zich weer moeten aanpassen aan de maatschappij aldaar. Dit geldt voor iedereen die moet terugkeren en ik ben me er zeer van bewust dat nooit gemakkelijk is.

Gerd Leers, minister voor Immigratie en Asiel ■

De uitgangspunten van Teus van Oosterom

Teus van Oosterom is veeboer in hart en nieren en daarnaast klopt zijn hart voor het CDA. Hij combineerde het agrarisch ondernemerschap jarenlang met achtereenvolgens het voorzitterschap van de afdeling Woerden, lid van Provinciale Staten van Utrecht en raadslid van Woerden. Wat betekenen de vier uitgangspunten voor hem?

Tekst **Marieke Mol** | Fotografie **Dirk Hol**

Gespreide verantwoordelijkheid

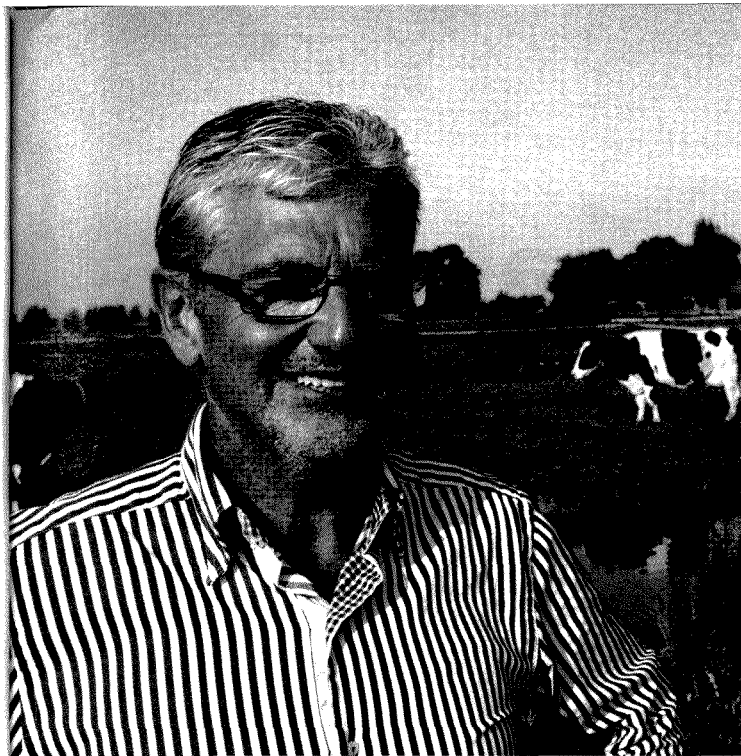
We zijn samen verantwoordelijk voor een goede samenleving. Beslissingen moeten we nemen op de plekken die daar het meest geschikt voor zijn. En taken moeten uitgevoerd worden door de organisaties of mensen daar het meest geschikt voor zijn. Bijvoorbeeld in het gezin, in vakbonden of werkgeversorganisaties, in het bedrijfsleven of bij de gemeente. Zo voorkom je een betuttelende overheid.

‘Een levende democratie kan alleen bestaan als ieder zijn of haar verantwoordelijkheid neemt om die ook te onderhouden. Dat was en is mijn drijfveer om ook bestuurlijk mijn bijdrage te leveren. Ik weet nog goed hoe ik met veel enthousiasme aan de slag ging om mijn idealen van een betere samenleving tot stand te brengen. Ik ben in de loop der jaren wel realistischer geworden. Iedere ondernemer weet dat er grenzen zijn aan de financiering van zijn bedrijf, de lening moet immers wel terugbetaald gaan worden. Wat dat betreft treffen we bij de overheid het bijzondere fenomeen aan dat de staatsschuld steeds maar groeit. Staat tegenover allerlei inkomensoverdrachten en subsidies wel een burger of organisatie die zijn of haar verantwoordelijkheid kent? Komen die gelden wel op de goede plek terecht? Mijn grootvader was indertijd niet genegen zijn AOW-uitkering van het postkantoor te halen, want hij had dat financieel niet nodig aangezien hij

met hard werken zijn bedrijf had opgebouwd. Gespreide verantwoordelijkheid begint daarom met eigen verantwoordelijkheid te nemen voor je bestaan. Lukt het je niet, dan is er de overheid om daarin te voorzien. Spreiding van verantwoordelijkheid houdt voor mij in dat de overheid de algemene beleidskaders stelt, de lijnen uitzet en de uitwerking overlaat aan burgers en organisaties. Te vaak bemoeien meerdere overheidsinstanties en gesubsidieerde organisaties zich nog met de uitwerking van hetzelfde beleidsveld. Dan zie ik een versnippering van verantwoordelijkheid en is uiteindelijk niemand meer aanspreekbaar. Ik ben dus voor spreiding van verantwoordelijkheid en het geven van vertrouwen voor een goede uitvoering. Gebeurt dat niet of onvoldoende, dan is een grote regeldichtheid het gevolg. Een voorbeeld uit mijn eigen praktijk: sinds de invoering van de melksuperheffing in 1982 zijn er duizenden detail-wijzigingen doorgevoerd in die regeling.’

Solidariteit

Er moet betrokkenheid zijn tussen generaties en tussen arm en rijk. We leven niet alleen voor onszelf, maar we zijn pas mens door met elkaar te leven. De overheid zorgt voor de basis van sociale zekerheid: voor iedereen is er gezondheidszorg, onderwijs en inkomen. En met deze basis moeten we als mensen voor elkaar zorgen. Ook maatschappelijke organisaties helpen daarbij.

‘Ik vind dat een prachtig ideaal, maar dat zijn begrenzing heeft in de betaalbaarheid van het systeem. Daarom mag er ook solidariteit van generaties ten opzichte van elkaar worden gevraagd, waarbij ik direct denk aan ons pensioenstelsel. Waarom is er zo’n weerstand bij de oudere generatie om langer door te werken? Waar het op aan komt is dat de belasting voor de oudere werknemer niet te groot mag zijn. Promotie en demotie horen wat mij betreft dan ook bij elkaar in een gezonde carrière. Als ik kijk naar het boerenbedrijf is dat heel vaak de praktijk. De jongere generatie volgt de ouder wordende boer op, maar die blijft tot in lengte van jaren nog wel meehelpen op het bedrijf. De ene generatie volgt de ander soepel op. En voor de oudere boer blijft er een zinvolle en ook plezierige levensinvulling. Daarnaast denk ik dat van de gepensioneerden met een hoog inkomen ook een solidariteitsbijdrage mag worden gevraagd om het stelsel betaalbaar te houden. Velen zullen misschien de AOW-uitkering niet eens missen als die boven een bepaald inkomen zou wegvallen.’

Publieke gerechtigheid

Een betrouwbare overheid stelt duidelijke grenzen en geeft de burger zekerheid. De overheid houdt zich zelf ook aan deze grenzen. De overheid moet ervoor zorgen dat iedereen genoeg geld heeft om rond te komen. Ziek of gezond, met of zonder werk. En omdat iedereen genoeg geld heeft, kan iedereen ook meewerken aan een goede samenleving.

‘Hieronder versta ik, meer nog dan de zorg voor voldoende inkomen van de overheid, de manier waarop mensen met elkaar omgaan en met elkaar samen leven.

Voelen mensen zich veilig en in hun vertrouwde omgeving? Soms schiet de overheid erin tekort die veiligheid te waarborgen als bepaalde mensen worden gediscrimineerd. Aan de andere kant is het een illusie te denken dat de overheid in staat zou zijn alle denkbare onveilige situaties te voorkomen. Dat is het best op te lossen met burgerparticipatie, waarmee ik bedoel dat mensen gerechtigheid naar elkaar toe nastreven. De overheid kan dat wel stimuleren en het goede voorbeeld geven, wanneer bijvoorbeeld de burgemeester zich intensiever bemoeit met kwetsbare wijken en bevolkingsgroepen in zijn of haar gemeente.’

Rentmeesterschap

Met rentmeesterschap bedoelen we: de aarde is niet van ons, we hebben de aarde te leen van God. Daarom moeten we de aarde goed achterlaten voor volgende generaties. En daarbij horen ook de mensen, dieren en planten die er wonen. De overheid heeft twee taken op het gebied van rentmeesterschap:

1. De overheid moet stimuleren dat mensen zich gedragen als goede rentmeesters. Bijvoorbeeld stimuleren dat mensen op straat hun rommel in de afvalbak gooien.
2. De overheid moet zelf een goede rentmeester zijn. Dit betekent dat de overheid de gaven en talenten van alle burgers moet benutten. En dat ze haar financiën goed op orde moet hebben.

‘Dit uitgangspunt koppel ik aan duurzaamheid. De invulling is vooral een persoonlijke zaak. Ons bedrijf doet mee met het project “boerderij in de kijker”, dat schoolkinderen de gelegenheid geeft kennis op te doen over wat hier gebeurt. Ik kan dan laten zien hoe ons bedrijf in de praktijk omgaat met de natuur en hoe wij de dieren verzorgen. Vaak blijkt in discussies dat mensen bijvoorbeeld niet weten dat grote stallen nodig zijn om de dieren meer leefruimte te geven. Het onterechte idee over megastallen is namelijk vaak dat dit nadelig zou zijn voor het welzijn van de dieren.

Daar komt nog bij dat een boerenbedrijf een bepaalde omvang met een voldoende aantal dieren moet hebben wil het financieel-economisch kunnen overleven. Veel boeren doen er alles aan om goede rentmeesters te zijn. Dat is bijvoorbeeld te zien aan het streven om de toepassing van medicijnen, zoals antibiotica te verminderen. In ons bedrijf stel ik de toepassing van medicijnen zolang mogelijk uit en ten opzichte van biologische boerenbedrijven scoren wij wat dat betreft zelfs goed. Mijn zoon die mij opvolgt, overweegt dan ook om biologisch te gaan boeren.’ ■

Recht zo die gaat

Het kabinet-Rutte bestaat een jaar. Het is het vijfde achtereenvolgende kabinet waar Piet Hein Donner deel van uitmaakt. En hoewel hij in het vorige kabinet minister van Sociale Zaken was en nu minister van Binnenlandse Zaken is, blijft Donner toch een man die in de eerste plaats met het recht wordt geassocieerd.

Tekst **Marjolijn van der Stel** | Fotografie **ANP**

‘Het was een bijzonder eerste jaar voor dit kabinet. We zijn voortvarend van start gegaan. We hebben te maken met een veranderende wereld door het voortgaan van de crisis. We waren voornemens de groei geleidelijk te hernemen, maar die groei valt tegen. Toch zijn we erin geslaagd om in driekwart jaar de hoofdlijn van achttien miljard bezuinigingen tot stand te brengen. Voor het CDA was het een bijzondere start, zeker tegen de achtergrond van alle debatten die we in de aanloop naar dit kabinet met elkaar hebben gevoerd. Inmiddels staan we voor de opgave om voorbij die debatten te komen. Als we niet oppassen wordt elk intern debat uitvergroot tot een enorme tegenstelling. Neem als voorbeeld de integratienota van het kabinet: er wordt niet geschreven “er is discussie”, maar meteen “er is een tweestelling”. We moeten daardoor niet schuchter, niet angstig zijn om te blijven debatteren. We moeten als partij een vorm vinden om samen verder te gaan en gezamenlijk de schouders er onder te zetten.

Door de crisis hebben we als overheid te maken met budgettaire gevolgen. We moeten de uitgaven beperken. Het ministerie van Binnenlandse Zaken neemt de hoofdmoot van de bezuinigingen voor zijn rekening. Iedereen voelt de pijn. Zo krijgen het gemeente- en provinciefonds wel een substantiële uitbreiding van middelen, maar gemeenten en provincies staan ook voor de taak dat ze meer taken moeten gaan uitvoeren. Ook op rijksniveau moeten we anders gaan werken. De centrale vraag is: “hoe kan de overheid op een andere wijze, met minder

ambtenaren toch de belangen van burgers blijven behartigen? Dat vraagt ook om het laten van ruimte aan die burgers in de samenleving zelf, het stimuleren van eigen initiatief. Tijdens de Algemene Politieke Beschouwingen was dit ook een belangrijk punt in het debat vanuit de CDA-fractie.

‘De overheid is er alleen om de juiste kaders te scheppen’

De afgelopen maanden waren er veel discussies met gemeenten en provincies over het Bestuursakkoord. De Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) heeft aangegeven dat ze de passage in het bestuursakkoord over de wet werken naar vermogen niet voor hun rekening konden nemen. Ik zeg dan – namens het kabinet – dat we niet één regeling uit het akkoord kunnen halen. En natuurlijk begrijp ik de zorgen van mensen heel goed, en die zorgen zijn ook ondervangen door de uiteindelijke afspraak die we met de VNG hebben kunnen maken om nog een extra waarborg te bieden. De uitvoering van de afspraken die voortvloeien uit het Bestuursakkoord kunnen nu stevig ter hand worden genomen.

Ambtenaren

Een derde punt waar ik me het afgelopen jaar mee bezig heb gehouden is de nieuwe cao voor ambtenaren. Er is nog geen overeenstemming, maar er is ook geen harde

confrontatie geweest zoals aanvankelijk werd verwacht. De inzet van het kabinet is op dit punt heel duidelijk: er is geen geld voor verbetering van de lonen. Dat wordt dagelijks onderstreept door de onzekere economische omstandigheden. In de toekomst zullen er minder ambtenaren zijn. Mijn zorg is ook hoe ambtenaren hun weg vinden op de arbeidsmarkt buiten de publieke sector. Ik kan gedwongen ontslagen namelijk niet uitsluiten. Natuurlijk kunnen we het op papier oplossen met het natuurlijke verloop, maar dan beperk je de instroom. Dat kan niet, want ook de overheid moet kwalitatief goede, jonge mensen blijven aantrekken.

Wonen

Er is nog steeds te weinig beweging op de woningmarkt. Dat komt vooral ook door de crisis. De verruiming van het huurbeleid is volop in de steigers gezet, maar dat is nog onvoldoende om de woningmarkt weer vlot te trekken. Daarom heeft het kabinet voor de zomer de overdrachtsbelasting verlaagd van zes procent naar twee procent. Daarmee zijn we er nog niet, dat blijkt ook uit de woonvisie van dit kabinet. Dat betekent echter niet dat we iets aan de hypotheekrenteaftrek gaan doen. Die is duurzaam verzekerd bij ons. Onzekerheid over hypotheekrenteaftrek is ongewenst.

Overzee

Ik ga elke twee maanden naar de Caribische delen van het koninkrijk. Dat is nog steeds nodig. We hebben met elkaar toegewerkt naar tien-tien-tien toen het land Nederlandse Antillen werd opgeheven. Curaçao en Sint Maarten zijn nu – net als Aruba – twee nieuwe landen, Bonaire, Saba en Sint Eustatius zijn bijzondere Nederlandse openbare lichamen. Voor de >>

FOTO: ANP | PIERRE CROM

>> twee nieuwe landen geldt de vraag “hoe moeten we zelfstandig opereren als land?”. Voor de openbare lichamen zijn er ingrijpende veranderingen op het gebied van belastingen en ziektekosten. Taken die in Nederland bijvoorbeeld geregeld worden via de sociale zekerheid worden in de BES-gemeenten geregeld door de Caribische overheid, dat vraagt veel inspanning. Ik span mij in om gevoelens van onzekerheid en irritatie weg te nemen. We hebben gezamenlijk veel te doen om deze keuze tot een succes te maken. Keuze ja, ook van de eilanden zelf, ook al wordt het daar niet zo door iedereen beleefd. Dat vergt daarom ook een inspanning van de eilanden zelf, we kunnen en willen niet alles vanuit Nederland regelen.

‘We moeten niet schuchter zijn om te debatteren’

Betrokken burgers

We streven ernaar om burgers meer en beter te betrekken bij het bestuur. Je ziet het bij de aanpak van de wijken: er treedt pas verbetering op als je burgers actief betreft. Ook – of beter gezegd: juist – als je burgers de ruimte geeft voor eigen initiatieven. De overheid is er dan alleen om de juiste kaders te scheppen. Diezelfde overheid moet dan accepteren dat het soms anders loopt dan gepland. Ook als er fouten worden gemaakt. Burgers en corporaties nemen samen de verantwoordelijkheid voor hun leefomgeving, voor de zorg die misschien nodig is en voor het leven van alledag. De afgelopen decennia zijn burgers teveel consument van de overheid geworden. Dat komt ook door de overheid zelf, die soms is doorgeschoten in het ontwikkelen van beleid om het dagelijks leven van mensen te organiseren.

Die ruimte om het eigen leven te organiseren is ook onderdeel van de nota integratie. Eén aspect daarvan is de vraag welke eisen we aan onszelf, en dus ook aan de nieuwkomer, stellen. In de integratienota staat daarover: ‘Het stellen van eisen aan immigranten die zich duurzaam in onze samenleving vestigen is gerechtvaardigd omdat de samenleving die eisen ook stelt aan de eigen burgers. Een meer verplichtend integratiebeleid impliceert een meer algemene inzet op versterking van maatschappelijke samenhang, het bevorderen van burgerschap en bevestiging van de Nederlandse samenleving’. Precies waar we nu op inzetten en druk mee bezig zijn. ■

Hugo de Jonge

‘Voor wie wil je er zijn?’

Hugo de Jonge (34) is wethouder in Rotterdam. Hij begon zijn carrière als docent op een basisschool. Zeven jaar geleden maakte hij de overstap naar politiek Den Haag. Hij werkte onder meer als beleidsmedewerker bij de Tweede Kamerfractie en als politiek assistent van de ministers Maria van der Hoeven en Marja van Bijsterveldt. Sinds 2010 is hij wethouder Jeugd, Onderwijs en Gezin.

Tekst **Marjolijn van der Stel** | Fotografie **Gemeente Rotterdam**

Hoe kan het CDA het verschil maken in de stad? ‘Het CDA is niet groot in de stad. Dat is jammer en ook onnodig, want ons gedachtegoed biedt wel degelijk een verhaal voor de grote stad. Overigens lukt het in een aantal steden - ondanks onze geringe omvang - wél om een

rol van betekenis te spelen. Door een

verbindende schakel te zijn bijvoorbeeld in gepolariseerde verhoudingen en bereid te zijn verantwoordelijkheid te nemen. En als het kan, moet je dat doen met een portefeuille waarbinnen je het CDA-geluid duidelijk kunt laten horen. In Rotterdam is dat gelukt, ik ben als wethouder verantwoordelijk voor onderwijs, jeugd en gezin. CDA-onderwerpen bij uitstek. Er is - meen ik - een joods gezegde dat zegt: geboren worden is een opdracht. Zo zie ik het ook, mensen moeten hun talenten ten volle benutten en mogen daarop ook worden aangesproken. In Rotterdam wonen veel jonge mensen - tegen de landelijke trend in wordt de stad elk jaar jonger - die we de kans moeten geven hun talenten te ontwikkelen. Dat vraagt ook verantwoordelijkheid van mensen zelf, van jongeren én van hun ouders.’

Heb je tips voor CDA'ers in andere steden? ‘Juist nu moeten we ons scherp afvragen, in alle afdelingen én op landelijk niveau: voor wie we er willen zijn en met welk

verhaal? In Rotterdam zijn we daarom ons eigen strategisch beraad gestart. Meer CDA in de grote stad, begint overigens wel met meer stad in het CDA. We doen ons eigen gedachtegoed te kort als we de ‘grote-stads-thema’s’ overlaten aan andere partijen. Dat vraagt dus ook van onze Tweede Kamerfractie om meer met de grote stad aan de slag te gaan. Ik was dan ook blij met het pleidooi van onze fractie voor meer geld voor onderwijs in de grote steden bij de laatste algemene politieke beschouwingen.’

Je bent nu ruim een jaar wethouder, op welk resultaat ben je trots? ‘Trots ben ik op de ‘groepen Nul’ die vanaf dit schooljaar zijn gestart in Rotterdam. Een ‘groep Nul’ is bedoeld voor kinderen vanaf twee-en-een-half jaar en valt onder de verantwoordelijkheid van een basisschool. In een groep Nul wordt de achterstand waarmee kinderen binnenkomen weggewerkt, zodat ze met een vliegende start kunnen beginnen in groep één als ze vier worden. En dat doen we veel gericht en intensiever dan in de huidige voorschoolse voorzieningen. Ouders worden hier ook heel nadrukkelijk bij betrokken, anders heeft het weinig zin. Het zijn er nu 30, maar het streven is 200 in deze collegeperiode. Een groep Nul op elke basisschool, dat zou geweldig zijn.’ ■

STADSE TOESTANDEN

“Stadse toestanden” is een serie over CDA'ers in de stad.

Een van de uitdagingen voor de komende jaren is om het CDA gezicht te geven in de stad. Een verkenning.

Foto Dirk Hol

Sybrand van
Haersma Buma

Menselijke maat

Het beeld van het debat na Prinsjesdag was dat er vooral over taal en fatsoen is gesproken in Den Haag. Gelukkig was er ook veel inhoud en heb ik in mijn bijdrage aan kunnen geven wat voor CDA de toekomstvisie is voor Nederland. Daarvoor wil ik u meenemen naar de Limburgse gemeente Peel en Maas. Daar staat een reusachtig distributiecentrum van DHL. Het bedrijf biedt werk aan meer dan zeshonderd mensen,

en het is dan ook de grootste werkgever in de gemeente. De reden hiervan is, terwijl ze ook dertig kilometer verder over de grens kunnen gaan zitten, de goede infrastructuur, de efficiënte overheid, en de internationaal georiënteerde economie van ons land.

Het is de nieuwe globaliserende wereld in Nederland. Andere landen kijken met scheve ogen naar onze economie, de zestiende van de wereld, naar onze concurrentiepositie, de zevende van de wereld en naar onze werkloosheid die de laagste is van Europa.

Hierdoor kunnen wij volgend jaar 75 miljard euro aan zorg uitgeven, 70 miljard euro aan sociale zekerheid en 31 miljard euro aan onderwijs in dezelfde gemeente Peel en Maas, ligt de kleine kern Grashoek met 1700 inwoners. In 2001 is de laatste winkel verdwenen. Het dorpscafé ging een jaar later dicht en vervolgens verdween ook het bankkantoor. Einde dorp, zou je zeggen.

Maar Grashoek is niet bij de pakken neer gaan zitten. Ze bouwden er een gemeenschapscentrum met een sporthal, een café, een oefenruimte voor de fanfare en een ruimte voor dagbesteding van ouderen. En nu komt er zelfs weer een kinderopvang. Om de hoek bij DHL regeert de wereldschaal, in Grashoek regeert de menselijke maat.

Zomaar een gemeente op het Limburgse platteland. Typierend voor veel Nederlandse gemeenten. Op het eerste gezicht lijkt het misschien of onze samenleving in een spagaat is geraakt tussen de wereldschaal en de menselijke maat. In werkelijkheid is de menselijke maat van de gemeenschap nodig om de wereldschaal van de economie aan te kunnen. En de economische wereldschaal is nodig, om de menselijke maat van de gemeenschap te kunnen behouden. Dat is wat het CDA betreft het nieuwe Nederland. Waar economie, innovatie en vernieuwing, samengaan met traditie, gemeenschap en identiteit. ■

Nieuw lid

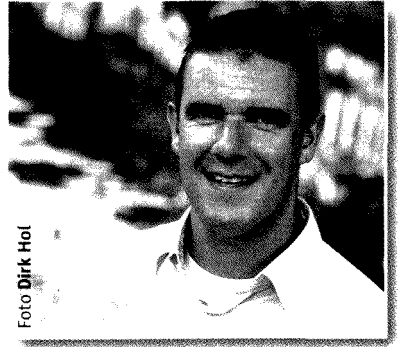

Foto Dirk Hol

Naam Eugène van Mierlo
Leeftijd 32 jaar
Opleiding/werk Programmacoördinator
Risicobeheersing bij de NVBR (branchevereniging brandweer NL)
Woonsituatie Ik woon in Almelo, ben getrouwd en heb 2 kinderen

Omschrijf je karakter in vijf woorden.
Enthousiast, nieuwsgierig, meedenkend, perfectionistisch, leergierig.

Wie is je favoriete politicus en waarom?
Maxime Verhagen. Ik vind hem een goed politicus, die staat voor het CDA-gedachtegoed en daaraan vanuit allerlei politieke functies heeft bijgedragen en dat nog steeds doet. Zo zijn er natuurlijk meer, maar de wijze waarop hij in "politiek zwaar weer" met een zekere evenwichtigheid weet te opereren, boeit mij zeer. En, kijkend naar mijn achternaam: hoewel Hans van Mierlo van een andere partij was, zijn er niet veel mensen die kunnen zeggen dat ze een minister van Staat in de familie hadden.

Ik heb voor het CDA gekozen omdat ...
... het CDA een partij is die altijd redeneert vanuit een 'vaste basis', de kernpunten die vandaag nog steeds actueel zijn. Die spreken mij aan. Ik heb onlangs deelgenomen aan de CDA Zomerschool die mij bevestiging bracht waarom ik lid ben geworden. Mogelijk dat de Talentacademie te zijner tijd wat voor mij is, en wie weet wat dat vervolgens brengt... De blauwe stoelen zaten in ieder geval goed, haha. ■

Van onderop

In deze rubriek gaat de redactie op zoek naar de gevolgen van nieuwe wetten en regelingen voor mensen die *met de benen in de modder staan*.

Jongeren, ouderen, werknemers en werkgevers delen hun zorgen en kritiek maar ook hun visie en verwachtingen met de lezers van *CDA.nl*. In dit nummer: **de positie van de lokale omroepen. >>**

Tekst **Alie Dijkslag** en **Marieke Mol** | Fotografie **lStockphoto**

'De lokale omroepen bevinden zich in zwaar weer', zegt Martijn Vroom. De vanwege zijn slimme gebruik van nieuwe media als Hyves en Twitter, bekende CDA-wethouder in Noordwijk, is in september 2010 gekozen tot voorzitter van OLON, de organisatie van lokale omroepen in Nederland. 'Ze hadden iemand nodig die Den Haag goed kent en de weg wist', aldus Martijn. Die oproep was niet tot dovemansoren gericht. Resultaat: De nieuwe voorzitter van OLON wist door actief te lobbyen de positie van de lokale omroepen te laten erkennen in de Mediabrief (17 juni) van de minister aan de Tweede Kamer.

'Maar daarmee zijn we er niet. Er staat geen enkele concrete actie in de Mediabrief om de positie van de lokale publieke omroepen te versterken en te waarborgen. We constateren nog steeds belangrijke tegenstrijdigheden. Zo is geregeld dat het Rijk geld geeft aan de gemeentes om de lokale publieke omroepen te subsidiëren, maar omdat dit bedrag niet geormerkt is geven de gemeentes het niet uit aan de lokale publieke omroepen.

Wat gaat er veranderen?

De positie van lokale omroepen kreeg dit voorjaar voor het eerst een duidelijke erkenning in het omroepbeleid. Lokale publieke omroepen zijn belangrijk om een gevarieerd nieuwsaanbod op plaatselijk niveau in stand te houden en ze zijn ook een geschikte kweekvijver voor jong journalistiek talent, volgens minister Marja van Bijsterveldt. Lokale omroepen vervullen een belangrijke rol in het goed functioneren van de lokale democratie, volgens de minister. In de Mediabrief van 17 juni stelt ze de eis dat lokale omroepen hun programma's minimaal voor de helft op hun eigen verzorgingsgebied moeten richten.

De praktijk is dus dat gemeentes zelf bepalen welk bedrag er daadwerkelijk aan de lokale publieke omroepen wordt besteed. Terwijl het wel anders kan. Door de provincie worden deze bijdragen wel geormerkt en moeten daarom ook daadwerkelijk worden besteed aan de lokale media.' Ondanks dat Martijn werd gekozen omdat hij de weg wist in Den Haag, verbaast hij zich dat hij telkens dan van het kastje naar de muur wordt gestuurd. 'Als we de minister vragen om hierop in te grijpen, worden we verwezen naar de VNG. De VNG verwijst ons weer terug naar de minister, want de gemeentes maken immers >>

Gemeenten zijn sinds 2010 verantwoordelijk voor de bekostiging van lokale omroepen, ze krijgen daar ook geld voor van de overheid. In de praktijk lopen de inkomsten voor lokale omroepen terug. Het Commissariaat voor de Media controleert of gemeenten het geld ook daadwerkelijk gebruiken voor de lokale omroepen maar kan geen sancties opleggen. Als een gemeenteraad weigert om het bedrag te begroten dan kan het Commissariaat voor de Media naar de provincie stappen. Gedeputeerde Staten kunnen het bedrag op de gemeentebegroting een vaste bestemming geven.

>> de Mediawet niet. We zitten dus in een vicieuze cirkel. Bovendien hamert het kabinet maar op bezuinigingen bij de gemeentes. Tja, onder die omstandigheden ligt het voor de hand dat gemeentes gaan snijden in de subsidie voor de lokale publieke omroep.'

'De lokale kijkers en luisteraars verdienen goed lokaal nieuws'

'Ongeveer veertig procent van de lokale omroepen moet het doen met minder dan 10.000 euro en dat is dus inclusief de aanschaf en het gebruik van de techniek. Weet je wat een camera kost?' vraagt Martijn. Maar ook zijn er de hoge kosten die gemoeid zijn met toegang tot het netwerk van de digitale kabelaanbieders. Om hiertoe toegang te krijgen rekenen grote kabelmaatschappijen zoals Ziggo vele duizenden euro's. Bedragen die de lokale publieke omroepen niet kunnen ophoesten, terwijl er tegelijkertijd van hen wordt verwacht dat zij voldoende bereik hebben bij het publiek. Martijn ziet wel wat in het afsluiten van prestatiecontracten. 'Maar dan zal er wel moeten worden geïnvesteerd. De maatschappelijke waarde van de publieke lokale omroepen wordt onderschat,

want alleen zij brengen het lokale nieuws. Het drijft op maar liefst 20.000 vrijwilligers die actief zijn bij de lokale publieke omroepen. Als er net wat meer geïnvesteerd zou worden, zouden we ervoor kunnen zorgen dat meer mensen bij ons hun maatschappelijke stage kunnen volgen. Kijk hoeveel studenten mediaopleidingen volgen en lang niet allemaal terecht kunnen bij de grote zenders. Bovendien zouden juist zij adverteerders kunnen werven, waardoor de lokale oproepen financieel zelfvoorzienend zouden kunnen worden. Het verdient zichzelf dus vanzelf terug.'

Als hem gevraagd wordt wat hij Marja van Bijsterveldt het liefst zou willen meegeven, antwoordt Martijn resoluut: 'In plaats van kiezen voor de lokale bestuurders, zou de minister moeten kiezen voor de lokale kijkers. De lokale kijkers en luisteraars verdienen goed lokaal nieuws. Maar de lokale bestuurders zijn verantwoordelijk voor de begroting en voor het bestemmen van het bedrag dat de lokale omroepen toe dient te komen.

Sterker nog; de Rijksoverheid is het er mee eens de lokale omroepen een belangrijke maatschappelijk waarde hebben en om die reden wordt er al geld door het Rijk voor overgemaakt aan de gemeenten. De kijkers en luisteraars van de lokale publieke omroepen hebben er recht op!' ■

Wat vindt minister Marja van Bijsterveldt?

OLON-voorzitter Martijn Vroom en u zijn het eens over het belang van de lokale publieke omroepen. Desondanks komt het geld dat gemeenten van de overheid ontvangen om die omroepen te subsidiëren lang niet altijd bij hen terecht. Gemeenten kruipen door de mazen van de Mediawet en besteden het subsidiegeld aan lantaarnpalen en andere zaken die ze kennelijk nuttiger achten. Is het niet beter als u dat geld oormerkt zodat het ook echt voor de lokale omroepen wordt gebruikt? 'Als CDA'er draag ik de lokale omroepen een warm hart toe. Ik weet met hoeveel enthousiasme vrijwilligers bezig zijn met het maken van mooie lokale programma's waar veel vraag naar is. Ik vind dat daar een redelijke bekostiging tegenover moet staan. Het is in de Mediawet zo geregeld dat gemeenten daar verantwoordelijk voor zijn. Nadat mij van verschillende kanten duidelijk is geworden dat sommige gemeenten de bekostiging van de lokale

omroep niet adequaat hebben opgepakt, heb ik de VNG verzocht de gemeenten nogmaals te wijzen op hun wettelijke taak in dezen. Ik ben echter niet van plan vanuit Den Haag te bepalen hoe gemeenten precies hun budgetten besteden en ben er principieel voorstander van om de verantwoordelijkheid daar te leggen waar deze hoort, dat past ook bij het CDA. In het geval van de lokale omroep vind ik dan ook dat de gemeenten aan zet zijn.'

 ■

Integratie = participatie

Het eerste ledendebat ging over integratie.

Of eigenlijk over participatie. Want pas als iemand echt meedoet in de samenleving is de integratie geslaagd.

Een impressie.

Tekst **Marjolijn van der Stel** | Fotografie **Dirk Hol**

Zaterdag 24 september jl. kwamen zo'n honderd CDA'ers bij elkaar voor het eerste ledendebat in een serie van drie.

Het onderwerp waarover gesproken werd, was integratie. In verschillende deelsessies werd over dit onderwerp met elkaar van gedachten gewisseld.

Technische integratie alleen is niet voldoende. Het gaat ook om wie je bent, om het wezen van mensen. Geslaagde integratie bestaat uit leren, werken, wonen en *common ground*; wat is onze gezamenlijke toekomst?

We moeten ons afvragen wat de maximale capaciteit is, hoeveel immigranten kan een land aan? Alleen al vanuit het oogpunt van kwaliteit. Mensen moeten bovendien de vrijheid krijgen om zelf de ruimte te vinden in de maatschappij.

Integratie moet van twee kanten komen: het vraagt ook een inspanning van de Nederlandse samenleving. De basis wordt echter altijd gevormd door de taal, geslaagde integratie begint met het leren van Nederlands.

CDA-leden konden ook hun kinderen meenemen, voor hen was er een speciaal programma. Zij hebben een speurtocht gedaan door het gebouw waarbij ze moesten zoeken naar verschillende onderdelen van religieuze feesten. ■

Sybrand van Haersma Buma

‘Het gaat om meer dan economie’

De Algemene Politieke Beschouwingen leken vooral over de toon van het debat zelf te gaan. Maar er werd – uiteraard – ook over de inhoud gesproken. Twee weken later blikt fractievoorzitter Sybrand van Haersma Buma nog een keer terug.

Tekst **Marjolijn van der Stel** | Fotografie **Dirk Hol**, iStockphoto

Hoe kijkt u terug op het debat?

'Soms echt met een gevoel van plaatsvervangende schaamte. Gelukkig hebben we ook veel gesproken over wat er écht toe doet: hoe we onze economie overeind kunnen houden in deze onrustige tijd én begrip kunnen tonen voor de zorgen die mensen hebben. Het is jammer dat dit ondersneeuwt door onderling getreiter. Meer dan ooit krijg ik reacties van mensen die menen dat wat er is gebeurd, niet kan. Ik kan die mensen alleen maar gelijk geven.'

Zijn er grenzen overschreden in het debat of hebben we veel, hoe erg ook, al wel eens eerder gehoord?

'In een aantal gevallen waren niet zozeer de woorden nieuw, maar ik vond wel dat de eenzijdige monoloog die maar doorging te serieus was om te laten lopen. En ja, dan vind ik dat er fatsoensnormen zijn overtreden, en dat is het parlement onwaardig.'

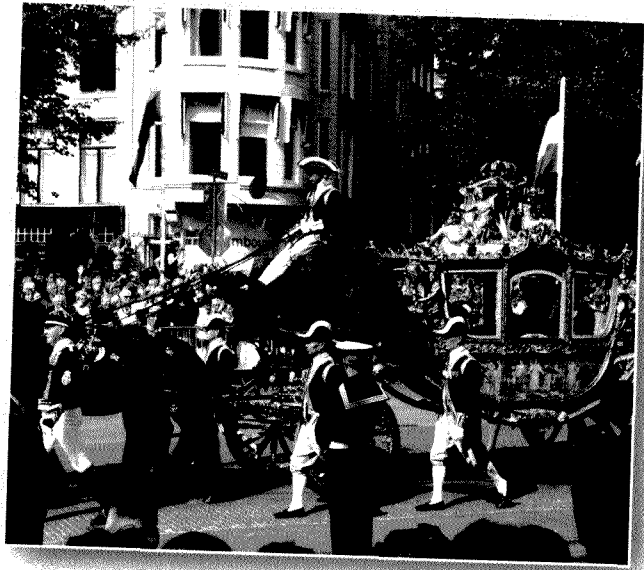
Naar de inhoud: in de zomer pleitte u al voor meer Europa om de financiële crisis te lijf te gaan. Tijdens de Algemene Politieke Beschouwingen viel het woord Europa ook opvallend vaak in uw bijdrage...

'Onze economische toekomst ligt over de grens. In de eerste plaats in Europa. Europa is in de ban van de schuldencrisis. De euro hangt aan een zijden draadje. De basis hiervoor is gelegd door een weeffout bij de start van de euro. Duitsland en Frankrijk hebben toen de teugels laten vieren. De zuidelijke landen hebben vervolgens op de pof geleefd. De chaos in Griekenland is het ergste gevolg. Griekenland had nooit tot de euro toegelaten mogen worden. Het CDA heeft indertijd tegen toetreding gestemd. Maar nu het eenmaal zo is, hebben we een gemeenschappelijke verantwoordelijkheid om de crisis te bezweren.

Ook in de Nederlandse politiek moet bij sommigen het besef nog groeien dat door de schuldencrisis Europa meer dan ooit, binnenland is. Collega Wilders heeft zelfs geteld hoe vaak het woord 'Europa' in de begroting stond. En hij schrok toen. Dat is een beetje alsof je deze natte zomer verrast bent dat Erwin Krol zo vaak het woord "regen" in de mond nam. Zoveel Europa in de Miljoenennota is voor de CDA-fractie een bevestiging dat we op de goede koers zitten.'

Datzelfde Europa levert soms ook problemen op. Bijvoorbeeld de komst van grote groepen Oost-Europeanen. Hoe kijkt u daar tegenaan?

'Binnen de Europese unie hebben we vrij verkeer van personen. En dat is maar goed ook. Nederlanders kunnen werken en studeren in heel Europa. Europeanen

kunnen werken en studeren in Nederland. Dat vrije verkeer heeft inderdaad ook een keerzijde, dat moeten we niet uit het oog verliezen. De komst van Oost-Europeanen heeft een nieuwe druk op onze samenleving gezet. Een commissie uit de Tweede Kamer onder leiding van mijn CDA collega Ger Koopmans heeft de problemen in kaart gebracht. Koopmans is er in geslaagd met zijn commissie, die bestond uit leden van SP tot PVV, een eensluidend advies uit te brengen. De commissie vindt dat problemen die de komst van Oost-Europeanen met zich meebracht heeft onderschat. Tegelijkertijd heeft de commissie er oog voor dat tijdelijke arbeidsmigratie in de toekomst een blijvend fenomeen is. Ik kan die conclusies alleen maar onderschrijven.

Maar elk verhaal heeft twee kanten. Terwijl nog zoveel Nederlanders aan de kant staan, staan Polen, Roemenen en Bulgaren te dringen. Bij DHL in het noorden van Limburg hoorde ik het volgende: in Zuid-Limburg zijn veel mensen zonder werk, maar ze willen niet naar Noord-Limburg om daar aan het werk te gaan. De afstand is te groot, de uitkering te comfortabel in vergelijking met het loon. Het werk moet echter wel gedaan worden. Dus komen er mensen van over de grens die het werk wel willen doen. De grootste zorg is dus niet, dat Polen naar Nederland komen om hun handen uit de mouwen te steken. De grootste zorg is dat er in Nederland zoveel mensen aan de kant staan. Mensen die gewoon mee kunnen doen. De staatssecretaris van Sociale Zaken heeft gezegd dat hij 200.000 werklozen aan het werk wil krijgen. Het CDA zal er op toezien dat hij dit ook echt gaat waarmaken.' >>

Er is veel over de economie gesproken tijdens de APB. Maar Nederland is toch meer dan economie?

‘De miljoenennota is sterk als het gaat om de economie, maar zuinig als het gaat om de aandacht voor de samenleving. Uit onderzoek blijkt dat de grootste zorg van mensen niet zozeer de economie is, maar het ontbreken van gemeenschap. De grote opdracht voor onze samenleving in de komende tien jaar is om van individualisering en versnippering te komen naar herstel van gemeenschap en identiteit. We kunnen best toe met minder regels, mensen kunnen ook heel veel dingen zelf regelen. Wij willen daarom minder regels, niet alleen voor bedrijven, maar ook voor de zorg, het onderwijs en bij woningcorporaties.’

‘Griekenland had nooit tot de euro toegelaten mogen worden’

Op veel plekken in Nederland, vooral in de steden, zijn nog steeds grote problemen met migranten. Hoe kunnen we die problemen verminderen?

De immigratie van de afgelopen vijftig jaar heeft onbehagen en spanning opgeleverd. Vooral grote steden blijven grote problemen houden door de immigratie van mensen met een achterstand. Een achterstand waarmee ze in Nederland kwamen. Waardoor ze nog steeds aan de zijlijn staan.

Velen kwamen niet naar Nederland om voor zichzelf een toekomst te maken, maar omdat zij dachten dat in Nederland voor hen een toekomst gemaakt zou worden. Dit had grote gevolgen voor de gemeenschap in Nederland, maar ook voor de gemeenschap die zij achterlieten. De afgelopen decennia stond het individuele recht om je in een ander land te vestigen centraal. Met het beleid van dit kabinet komen de gevolgen voor de gemeenschap van deze immigratie op de voorgrond. Maar er moet natuurlijk altijd ruimte blijven voor echte vluchtelingen. En kennismigratie is voor Nederland van groot belang. We moeten proberen toptalenten naar ons toe te halen én Nederlandse toptalenten behouden. ■

CDA-natuurnota: Meer natuur, minder regels: een brug van droom naar daad

De CDA-fractie in de Tweede Kamer wil dat de regels voor natuurcompensatie vereenvoudigd worden. Woordvoerder Ger Koopmans zal de plannen vandaag aanbieden aan staatssecretaris Bleker. De compensatie zou volgens de CDA-fractie alleen nog moeten plaatsvinden in al bestaande

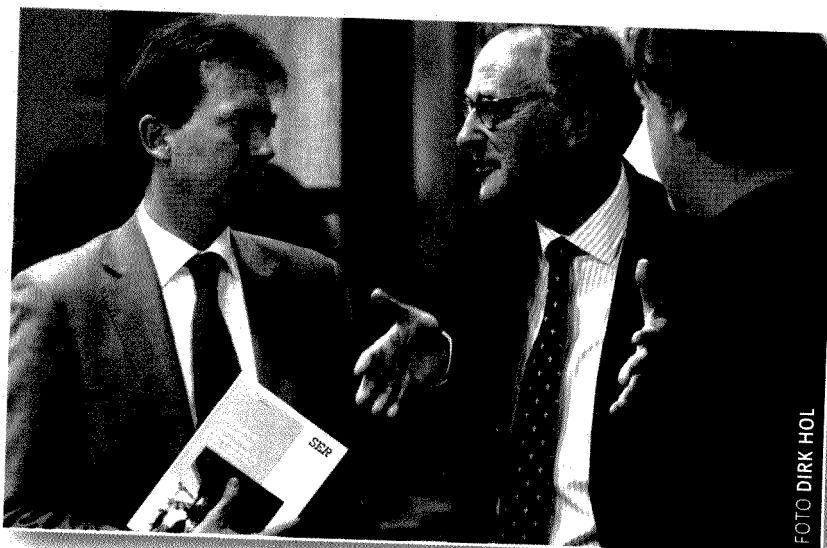
natuurgebieden. Zo verbetert de natuur in de grote natuurgebieden en krijgen we niet her en der nieuwe kleine gebieden, zoals nu het geval is. 'Het levert betere natuur op in de goede en mooie gebieden van Nederland', aldus Koopmans. Als een provincie of het Rijk bijvoorbeeld een industriegebied wilt

bouwen, moet er verplicht geld uitgegeven worden aan natuurcompensatie. Door dit geld alleen te investeren in bestaande gebieden kan veel geld bespaard worden.

Wilt u de natuurnota ontvangen? Stuur dan een e-mail naar [✉ b.borggreve@tweedekamer.nl](mailto:b.borggreve@tweedekamer.nl)

CDA en GroenLinks: Recht op flexibel werken in CAO opnemen

Zoveel mogelijk werkgevers moeten het recht op flexibel werken in hun CAO opnemen. CDA-Kamerlid Eddy van Hijum heeft met GroenLinks een initiatiefwetsvoorstel ingediend om dit te bereiken. Iedere werknemer in Nederland zou hiermee de mogelijkheid moeten krijgen om een verzoek in te dienen bij zijn werkgever om flexibel te kunnen werken, waardoor werk en zorg bijvoorbeeld beter gecombineerd kan worden. De werknemer krijgt bovendien zelf meer zeggenschap over zijn werkplek en werktijden.

Wat houdt het voorstel in?

Er wordt een aantal belangrijke stappen gezet in het wetsvoorstel. Zo krijgt de werknemer de mogelijkheid om een verzoek in te dienen bij de werkgever om te kunnen werken op de door hem gewenste werktijden en op de gewenste arbeidsplaats. Ook kan de werknemer dit nieuwe verzoek voortaan jaarlijks indienen. Een werkgever is in dit voorstel wettelijk verplicht binnen twee maanden te reageren. Nu is die termijn nog vier maanden.

Waarom dit voorstel?

De komende jaren worden voor de samenleving grote arbeidsmarkttekorten verwacht in onder andere de zorg en het onderwijs. Om de kosten van de vergrijzing te kunnen opvangen is het van belang dat iedereen die kan werken, naar vermogen bijdraagt. Er bestaat ook een grote behoefte onder werkenden om flexibel te kunnen werken. Meer zeggenschap over de werktijden en de mogelijkheid (deels) thuis te werken is een belangrijke voorwaarde voor veel Nederlanders om

meer uren te willen werken. Van de werkende vaders met jonge kinderen wil driekwart gebruikmaken van flexibele werktijden.

Er is in Nederland behoefte aan een slimmere organisatie van arbeid en dienstverlening, aan een andere organisatie van de tijd en plaats van arbeid en dienstverlening. CDA en GroenLinks willen met dit wetsvoorstel de combinatie van werk en privé vergemakkelijken.

Foto Dirk Hol

Ruth Peetoom

Maximum ledenvermogen

Maximum ledenvermogen op het moment in het CDA. Ik gebruik hem veel, tegelijk. De partij wordt gevoerd op inhoud en in mensenverband op het moment alle haar van dat. Op de inhoud is Jacqueline Gani met haar mensen bezig en mensen worden en nieuwe besluiten te geven aan de uitgangspunten, het Aar-ten de front met 22 andere CDA'ers de lijnen voor de komende tien à vijftien jaar uit

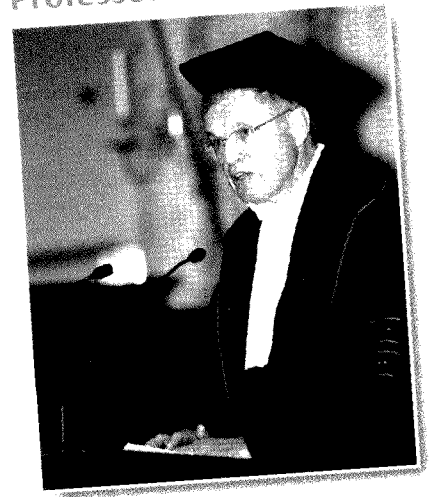
In het Strategisch Besluit en zijn er tal van debatten en discussies.

Daarnaast zijn er grote veranderingen in de bestuursstructuur van het CDA in voorbereiding waarover u op het congres op 29 oktober voor het eerst kunt spreken, want ik vind het heel belangrijk dat de leden bij dit alles aangesloten blijven. De organisatieveranderingen hebben dan ook als doel om de leden dichtbij de politieke standpuntopstelling te betrekken. We hebben leden van allerlei herkomst, verschillend in levensbeschouwing, uit heel verschillende regio's. We hebben nieuwe leden die voor het CDA kiezen omdat we staan voor in hun ogen essentiële waarden en onderwerpen die hen aan het hart gaan. Daar wil de nieuwe organisatie-structuur ruimte aan bieden.

In die zin ben ik ook blij met de voordracht voor kandidaten voor het Europees Parlement die u op 29 oktober kunt kiezen. Onze roepen en nieuwe gezichten - ze zijn allemaal nodig. Natuurlijk hadden we het liefst een dubbele voordracht gedaan, maar het samenpakket was hoog: een goede mix van regionale herkomst, mannen en vrouwen, de vrucht van het verschil in het CDA zonder concessies te doen aan de kwaliteit. En dan moest het ook nog eens sluiten... Met vier vacatures lukte die dubbele voordracht deze keer niet.

Met al die ontwikkelingen is het zaak de voortgang te houden en tegelijk de leden grip te laten houden op wat er allemaal gebeurt. Daarom, voor in uw agenda, een extra buitengewoon partijcongres op 21 januari. Om elkaar een gelukkig Nieuwjaar te wensen maar ook om te spreken over de plannen van het Strategisch Besluit en de nieuwe woorden en besluiten voor de uitgangspunten en te besluiten over voorstellen voor de nieuwe bestuursstructuur. Daar is iedereen en alles voor nodig in de partij. Inderdaad maximum ledenvermogen. Maar daar is niets op tegen. ■

Professor Hirsch Ballin

Op 9 september jl. sprak oud-minister Ernst Hirsch Ballin zijn oratie uit aan de Universiteit van Amsterdam. Hirsch Ballin wordt hoogleraar mensenrechten aan deze universiteit. De oratie ging over burgerrechten. Hirsch Ballin vindt dat burgerrechten een belangrijke sleutel vormen voor de duurzame integratie van vreemdelingen in de (Nederlandse) samenleving.

De oud-minister droeg bij de ceremonie de toga van zijn vader. Deze droeg de toga tijdens zijn oratie in 1958 aan dezelfde universiteit. ■

Burgerparticipatie in gemeenten en provincies

Politieke burgerparticipatie is beleidsontwikkeling afstemmen op de samenleving en burgers betrekken bij de democratische rechtsstaat. Dat is gemakkelijker gezegd dan gedaan. Hoe gaan gemeenten en provincies om met politieke burgerparticipatie? >>

Hierover komen aan het woord: Ank Bijleveld-Schouten (CDA), Commissaris van de Koningin in Overijssel; Koos Janssen (CDA), burgemeester van Zeist; en Kars Veling (ChristenUnie), directeur van Het Huis voor Democratie en Rechtsstaat.

De rol van burgerparticipatie

‘Misschien zouden we beter over burgerbetrokkenheid kunnen spreken’, zegt Ank Bijleveld-Schouten. ‘We hebben een representatieve democratie, waarbij de volksvertegenwoordiging moet besluiten. Burgerbetrokkenheid gaat verder, daarbij gaat het om wederzijds vertrouwen. Het blijkt heel nuttig om burgers te betrekken bij projecten, die ingrijpen in hun directe woon- en leefomgeving. Als burgers serieus genomen worden in een participatietraject, komen er betere besluiten met minder bezwaren.’

Koos Janssen: ‘Burgerparticipatie betekent niet dat de overheid een stapje terug doet, maar juist dat zij voortreedt: hier ben ik, waar ben jij? Het gaat niet om een bescheiden rol van de overheid, maar om een goed gedefinieerde rol. Burgerparticipatie kan een inspiratiebron zijn voor bestuurders, waarbij met elkaar ideeën worden gegenereerd. En waarbij de politiek het laatste woord heeft.’

Kars Veling geeft aan dat het openbaar bestuur dienstbaar is aan de samenleving. ‘Daarbij is burgerparticipatie niet een neventaak, maar juist *core business*. Politieke partijen weten tegenwoordig niet goed de samenleving te betrekken en tegelijkertijd bestaat er veel onvrede onder gevestigde burgers. Bestuurders en

politieke partijen moeten meer doen dan eens in de vier jaar campagne voeren. Oprechte betrokkenheid vraagt continue inspanning. En burgers daarentegen moeten gaan beseffen dat de democratische rechtsstaat er juist is ten bate van de samenleving.’

Burgerparticipatie en CDA

Ank Bijleveld-Schouten: ‘Het vertrouwen van de burgers in de overheid is niet toegenomen de afgelopen jaren. In deze tijd van bezuinigingen denken we in Overijssel na hoe de betrokkenheid van burgers te vergroten en de veerkracht van de samenleving te benutten. Gespreide verantwoordelijkheid is een belangrijk uitgangspunt voor het CDA. Als bestuurders burgers betrekken bij besluitvorming neemt het wederzijds vertrouwen toe.’

‘CDA’ers horen vaandeldrager te zijn voor burgerparticipatie’, zegt Koos Janssen. ‘Burgerparticipatie is belangrijk voor het CDA, omdat wij recht willen doen aan mensen en aan talent. Gespreide verantwoordelijkheid, elk mens in positie en je talent is geen gave maar een opgave. Dat is het CDA.’

Burgerparticipatie vergt veel

‘De tijd van het hiërarchisch denken van bovenaf is voor goed voorbij’, aldus Koos Janssen. ‘Het kost tegenwoordig meer hoofdbreken en meer tijd om de burger als bondgenoot te zien en om de burger te faciliteren het zelf te doen. Bestuurders moeten er van houden met mensen bezig te zijn. Burgerparticipatie is een kansloos trucje als het alleen wordt ingezet om draagvlak te creëren. In Zeist is de Bezuinigingsdialoog gevoerd, waarbij 220 mensen uit Zeist hebben meegedacht over bezuinigingen en zelf voorstellen hebben geformuleerd. Per thema kregen de belanghebbenden tot in detail uitgelegd hoe de begroting was opgebouwd. Dat vergde de nodige tijd en inspanning. Pas toen iedereen doorhad hoe het precies zat, kwam de vraag: wat vinden wij van de bestemming van dit geld? Deze aanpak heeft uiteindelijk geresulteerd in 130 voorstellen op het hele gemeentelijke terrein, met een opbrengst van 5-6 miljoen euro. Nu is de Zeister politiek aan zet.’

Ank Bijleveld-Schouten: ‘Niet alle bestuurders vinden burgerparticipatie even leuk. Dat kan zijn omdat bestuurders moeten beginnen met een stukje loslaten. En verder blijkt dat niet aan alle wensen tegemoet kan worden gekomen. Aan het einde van het participatietraject moet heel duidelijk gezegd durven worden wat wel en wat niet kan en waarom. En dat vraagt lef.’

Procesarchitectuur

'Intensieve burgerparticipatie is in feite de boel omdraaien', zegt Ank Bijleveld-Schouten. 'Nabij Kampen is een groep bewoners gefaciliteerd om zelf het ontwerp te maken voor een mogelijke zijtak van de IJssel. Pas nadat het eerste ontwerp door de bewoners was getekend sloten ingenieurs zich aan bij de groep. Het eerste ontwerp van de burgers is gebruikt als kern voor het definitieve ontwerp. Bij grootschalige projecten in de directe woon- en leefomgeving zijn vaak veel belanghebbenden bereid om mee te praten, maar het is lastiger mensen te betrekken bij meer algemene onderwerpen. In Overijssel zijn bij het vraagstuk bevolkingskrimp heel gericht vertegenwoordigers van specifieke organisaties gevraagd om met aanbevelingen te komen. Bevolkingskrimp is een geschikt onderwerp voor vrije gedachtevorming en waarover vrij gesproken kan worden.'

'In Zeist is een woningbouwproject door de belanghebbenden zelf ontworpen', aldus Koos Janssen. 'De gemeenteraad bepaalde vooraf de kaderstelling, de rolverdeling en de belanghebbenden. Het moest vooraf bij iedereen duidelijk zijn dat de politiek het laatste woord had. Deskundigen op het gebied van milieu en infrastructuur hebben de belanghebbenden bijgestaan. Het bleek een ingewikkeld project vanwege het milieuonderzoek en de naastgelegen snelweg. Maar het uiteindelijke resultaat was een wijk van 80 woningen, die op de oude manier nooit tot stand zou zijn gekomen.'

'De keuze wie vanuit de overheid meewerkt is belangrijk voor het slagen van het participatietraject', zegt Ank

Bijleveld-Schouten. 'Ambtenaren moeten communicatief vaardig zijn. De projectleider, die zich bezig houdt met de aanpassing van de N340 heeft bijvoorbeeld een open karakter. Hij is de weg afgefietst en heeft her en der aangebeld bij bewoners, voordat de eerste visie of schets was opgesteld. De projectleider sprak mensen, die al 40-50 jaar in het gebied woonden en daarmee boorde hij snel veel bruikbare kennis aan. Ambtenaren moeten naast communicatief ook standvastig zijn. Ambtenaren mogen zich niet laten verleiden tot enige toezegging en moeten duidelijk maken dat het de rol van de politiek is om uiteindelijk de keuzes te maken.'

Tips aan bestuurders

Ank Bijleveld-Schouten: 'Wees niet bang en experimenteer een paar keer op verschillende terreinen met betrokkenheid van burgers.'

Koos Janssen: 'Politiek en ambtenaren zullen minder ideeën gaan bedenken en realiseren. In plaats daarvan gaan politiek en ambtenaren de samenleving faciliteren om het zelf te doen. Ik adviseer bestuurders om ervaring op te doen met burgerparticipatie. Ik raad aan om juist de ingewikkelde onderwerpen te doen.'

'Er zijn gemeenten en provincies waar je misschien iets van kunt leren', zegt Kars Veling. 'Kijk daar eens naar en laat ProDemos je bijstaan. Beschouw burgerparticipatie in deze tijden van bezuinigingen niet als een taakje dat uit te besteden is aan anderhalve ambtenaar, maar realiseer je dat het de *core business* is van het gemeentelijk bedrijf.' ■

LAAT JE HELPEN DOOR PRODEMOS (VOORHEEN: HUIS VOOR DEMOCRATIE EN RECHTSSTAAT)

Het Huis voor Democratie en Rechtsstaat is van naam veranderd en heet voortaan ProDemos. 'Het staat nadrukkelijk in onze opdracht', aldus directeur Kars Veling, 'om landelijk en lokaal de democratie scherper voor de geest te brengen. Wij hebben van Binnenlandse Zaken de zekerheid gekregen dat we de komende jaren ons werk kunnen doen. En dat betekent dus ook dat ProDemos gemeenten kan helpen bij burgerparticipatie, zonder meteen een factuur te sturen bij de eerste kennismaking.'

ProDemos verzorgt rondleidingen over het Binnenhof en geeft educatie aan groepen scholieren. Daarnaast help ProDemos graag gemeenten om in contact te komen en te blijven met burgers. Instrumenten die daarbij kunnen helpen zijn de begrotingswijzer, de stemwij-

zer, activiteiten voor toekomstige raadsleden, diverse cursussen, debatavonden en openstelling van het gemeentehuis. Op de Dag van de Democratie, afgelopen 15 september, is een samenwerkingsovereenkomst ondertekend tussen de provincie Overijssel en ProDemos.

Kars Veling: 'ProDemos smeedt op landelijk niveau coalities om de verbinding te versterken tussen enerzijds openbaar bestuur, recht en ambtenaren en anderzijds de samenleving. Als je de democratie scherper voor de geest wilt brengen en wilt werken aan onderling vertrouwen is het zaak om alle relevante partijen bij elkaar te krijgen. Daarom wil ProDemos ook op lokaal niveau helpen om coalities te vormen met bijvoorbeeld maatschappelijke organisaties, onderwijs, rechtbank, bibliotheek of debatcentrum.'

C

FACTOR

De katholieke priester en denker Romano Guardini verhaalt in één van zijn werken van een gebeurtenis in de Dom van Mainz. Op een dag – het jaar 1900 – liep de koster nietsvermoedend door de kathedraal toen een blok steen vlak naast hem neerstortte. Geschrokken startte men een zoektocht naar de oorzaak hiervan. Bij het onderzoek kwam men al snel uit bij het fundament van de Dom, dat bestond uit een rooster van geweldige eikenhouten palen. De palen nu bleken grotendeels vermolmd. Eeuwenlang hadden ze in het grondwater gestaan en waren zo hard als steen geworden. Door het verleggen van de loop van de Rijn was dit grondwaterpeil gedaald, zodat de palen droog waren komen te staan en verrot waren. De Dom stond nog overeind, maar door het vermolmd hout waren de fundamenten er slecht aan toe.

Guardini's verhaal over de Dom in Mainz doet in bepaalde opzichten denken aan onze samenleving. Lang stond Nederland bekend als een betrekkelijk vredig polderlandschap, maar inmiddels is het een land op

zoek naar zichzelf geworden – een cultuur op drift in een tijd van onbehagen. Indringend doet zich telkens de vraag voor wat ons Nederlanders bindt. Welke waarden, symbolen en tradities houden onze pluriforme gemeenschap bij elkaar? Waaruit bestaat de Nederlandse identiteit? Deze vragen raken aan de grondslagen van ons samenleven en doen vermoeden dat er iets aan de hand is met de fundamenten van onze cultuur.

Het CDA kan vanuit de 'C' een belangrijke rol vervullen in de zoektocht naar identiteit. De grondslagen van de westerse beschaving, waarvan Nederland deel uit maakt, zijn immers in belangrijke mate gestempeld door het christendom en door het christelijk mensbeeld. Het bouwwerk van onze grondrechten en kernwaarden, de erkenning van de menselijke waardigheid en het besef van persoonlijke verantwoordelijkheid steunen onder meer op de gedachte dat de mens is geschapen naar het beeld van God. Voor velen in Nederland is het verband van onze cultuur met het christendom misschien nog hooguit historisch interessant, maar de prangende vraag is of onze democratische rechtsstaat op den lange duur wel levensvatbaar is zonder de verworteling in het christelijk mensbeeld. Andere politieke partijen voelen dit aan wan-

neer zij wijzen op het belang van de joods-christelijke beschaving voor de Nederlandse cultuur. Maar dat mag geen oproep zijn louter uit heimwee en historische interesse. De Duitse aartsbisschop Reinhard Marx heeft er op gewezen dat christelijke waarden uiteindelijk niet los te zien zijn van Christus. Het christelijk geloof, zo stelt hij, is geen citroen waar je een aantal waarden uit kunt persen om vervolgens het geloof achter je te laten. Mensen hebben op grond van de (menselijke) natuur en de rede moreel besef en kunnen tot de erkenning van fundamentele waarden komen, maar tegelijkertijd openbaart het christendom een belangrijke extra dimensie.

Juist in deze verwarrende tijden is het daarom van belang om de 'C' van het CDA zelfbewust te handhaven. Als het goed is, houdt de 'C' bij het CDA ook meer in dan een vieraal 'uitgeperste' grondtonen. Het kenmerkt bijvoorbeeld onze levenshouding en de politici in ons midden dienen in morele zin voorbeeldfiguren te zijn. Christendemocraten voelen zich soms ongemakkelijk over het christelijk geloof en de kerk, maar als vooronderstelling van onze cultuur is het christendom voor christen én niet-christenen van kapitaal belang. Sommigen betogen dat door de secularisering de 'C' een last is geworden. Maar gaat dat niet voorbij aan de 'C' als een blijvende opdracht om te appelleren aan de telkens vernieuwende geestelijke kracht van het christendom? Is zo'n bijdrage niet wenselijk om het grondwater op peil te houden dat de fundamenten van onze samenleving sterk maakt? ■

Maarten Neuteboom is wetenschappelijk medewerker bij het WI voor het CDA.

Gevangenzorg Nederland

‘Het bruggetje weer terug naar de samenleving’

Ze hebben allebei iets met de gevangenis. Ze hebben nooit gezeten, tenminste niet omdat ze iets op hun kerfstok hadden. Wel vrijwillig. Om te ervaren hoe het is om in de gevangenis te zitten. Tweede Kamerlid Madeleine van Toorenborg en directeur Gevangenzorg Nederland Hans Barendrecht praten over het belang van vrijwilligers die de gedetineerden bezoeken. ‘De vrijwilligers vormen het bruggetje ‘weer terug’ naar de samenleving’, aldus Van Toorenborg. ‘Hoewel de samenleving, in elk geval tijdelijk, tegen de veroordeelde moet worden beschermd, mag de afstand tot die samenleving niet te groot worden. Na detentie keert iemand immers ook weer terug.’

Van Toorenborg was voordat ze kamerlid werd directeur van verschillende gevangenissen. ‘Toen ik me vrijwillig een paar dagen liet opsluiten was ik nog toezichthouder. Wat me het meest is bijgebleven is de totale afhankelijk-

heid. Alles wordt voor je gepland, je hebt niks te vertellen over je eigen tijd. Daarom heb ik me er daarna altijd extra op gelet dat ik op tijd mijn afspraken met gedetineerden nakwam, te laat komen is geen optie.’ Ook Hans Barendrecht vond het een ‘mooie, boeiende ervaring. Je wordt inderdaad van minuut tot minuut geleefd. En ik voelde me bekeken. Het is daarom erg belangrijk dat we respectvol omgaan met gevangenen. Want hoe kunnen we verantwoordelijkheid van hen vragen als ze dat nooit geleerd hebben?’
VAN TOORENBURG: ‘Ja, je moet als betrokkene inderdaad voordoen hoe je respectvol omgaat met anderen. Wat voor misdaden iemand ook begaan heeft.’

Bezoek

Gedetineerden kunnen bij Gevangenzorg Nederland vragen of zij bezoek kunnen krijgen van een vrijwilliger.
BARENDRECHT: ‘Dat kan zijn omdat iemand een >>

>> nieuwe start wil maken en daarover wil praten. Maar vaak vragen mensen om een bezoeker vrijwilliger omdat ze eenzaam zijn.'

Op dit moment bezoeken de vrijwilligers van Gevangenzorg zo'n vijf- tot zeshonderd gevangenen, honderd familieleden en zeventig tbs'ers. Van Toorenburg was toen zij rechten studeerde in Utrecht ook bezoeker vrijwilliger. 'Sommige bezoeken zal ik nooit vergeten. Zo was ik ooit op bezoek in een jeugdinrichting. Ik had er namens de rechtswinkel een presentatie gegeven. Na afloop kwam er een jongen naar me toe met een vraag. Hij wist alleen niet meer wat hij wilde vragen. Ik begon de presentatie gewoon opnieuw, dan zou hij vast wel weer op de vraag komen. Het ging helemaal niet om de vraag, maar of ik hem serieus zou nemen. En of hij zich vervolgens kwetsbaar op durfde te stellen. De vraag was uiteindelijk een humane noodkreet.'

Kerk

VAN TOORENBURG: 'Ik heb de Bijbelse opdracht – "Voorwaar, Ik zeg u, in zoverre gij dit aan één van deze mijn minste broeders hebt gedaan, hebt gij het Mij gedaan." (Math. 25:40) – altijd heel serieus genomen.' BARENDRECHT: 'Wij werken bij Gevangenzorg vanuit dezelfde christelijke visie. Maar als mensen zich aanmelden als vrijwilliger, halen we de evangelisten er wel uit. Dat moet ook, want in het Nederlandse gevangeniswezen is alles heel formeel geregeld, ook met betrekking tot geloof.' Dat beaamt Van Toorenburg, maar zij geeft aan dat kerken wel veel betekenen voor dit werk. 'In Ter Peel en Vught heb ik zelf bezoeken door vrijwilligers georganiseerd in samenwerking met de kerken.'

Meeleven of medelijden?

VAN TOORENBURG: 'Vrijwilligers horen soms heel schrijnende verhalen van gevangenen. Of ze vragen om hulp die je niet kunt bieden. Hoe gaat Gevangenzorg hiermee om? Ik weet nog goed dat hier mijn uitdaging lag toen ik nog gevangenisdirecteur was.' BARENDRECHT: 'Onze vrijwilligers moeten na elk bezoek verslag doen. Het is inderdaad soms heel heftig. Veel gedetineerden zien niet in dat ze iets fouts hebben gedaan. Wij hebben maatschappelijk werkers in dienst die de vrijwilligers begeleiden. Want je moet uitkijken dat je niet gaat meepraten. Je moet als vrijwilliger geen probleemgevoel worden of de problemen mee naar huis nemen. Meeleven is heel goed, medelijden niet. Je hoopt toch dat een gevangene in de toekomst goed terecht komt. Maar de gedetineerde moet daarin wel zelf verantwoordelijkheid nemen.'

VAN TOORENBURG: 'Je vertegenwoordigt als vrijwilliger ook de samenleving richting een gevangene. Je mag daarom best wijzen op de slachtofferkant van een verhaal of je afkeuring uitspreken over iets wat iemand heeft gedaan.'

Het is ook belangrijk dat directies weten wat er gebeurt. Het kan bijvoorbeeld gebeuren dat een gedetineerde verliefd wordt op een bezoeker. Dat is niet de bedoeling, krijg eerst je leven maar weer op orde voordat je je met dat soort zaken bezig gaat houden.'

Gevangenzorg Nederland richt zich niet alleen op de tijd in de gevangenis. Ook de periode erna is belangrijk. BARENDRECHT: 'We proberen mensen naar werk te begeleiden. Want werk betekent regelmaat, en regelmaat biedt de beste kans op een succesvolle resocialisatie. De bezoeker vrijwilliger blijft in deze periode betrokken bij de ex-gedetineerde. Want begeleiding juist ook buiten werktijd is heel belangrijk. Het terugdringen van het aantal recidieven blijft een enorme uitdaging. Daar proberen wij een aandeel in te leveren. We zoeken hiermee ook de samenwerking op met ondernemers.' VAN TOORENBURG: 'Heel goed. Want maatschappelijk verantwoord ondernemen is meer dan een tafel kopen bij een diner ten bate van het Wereld Natuur Fonds. Het is ook zelf iets doen. En een ex-gedetineerde aannemen is heel concreet en heel waardevol. Voor de ex-gevangene, maar ook voor de ondernemer.'

Overheid

Barendrecht wil graag ex-gedetineerden blijven begeleiden naar werk. 'Maar het is een hele uitdaging om de financiering rond te krijgen, zeker in deze tijden van economische crisis. We zijn voor tachtig procent afhankelijk van fondsen en giften en voor twintig procent van subsidie. Het is interessant om te zien hoe overheid en filantropie met elkaar samenwerken. Er gaat ook een prikkel van uit om zelf geld binnen te halen.'

VAN TOORENBURG: 'Het is goed om nooit volledig afhankelijk te worden van subsidies. Maar we kunnen het niet ontkennen: geld is belangrijk. De overheid kan wel zeggen dat er meer geld uit de markt moet komen, maar ze zegt niet hoe. Daar ligt nog wel een belangrijke taak voor de overheid, in het scheppen van randvoorwaarden en het geven van advies. De overheid moet nog beter leren omgaan met vrijwilligers.' BARENDRECHT: 'Dat is helemaal waar, want ik geloof niet in projecten, maar in mensen.' ■

Elkaar ruimte gunnen

Marja van Bijsterveldt is als minister behalve voor onderwijs ook verantwoordelijk voor emancipatie van onder meer lesbiennes, homo's, biseksuelen en transgenders. Ze doet dat met hart en ziel, want ze houdt van mensen en elk mens verdient het om tot z'n recht te komen en dat kan alleen als je daadwerkelijk mag zijn wie je bent.

'Ik vind gelijke rechten voor mensen met een andere geaardheid belangrijk. Elk mens verdient het om tot z'n recht te komen en dat kan alleen als je daadwerkelijk mag zijn wie je bent. Dat wil niet zeggen dat ik het altijd eens ben met de betrokken belangenorganisaties. Zo denk ik echt anders over bijvoorbeeld gewetensbezwaarde ambtenaren. Gemeenten in Nederland zijn wettelijk verplicht om huwelijken te sluiten, ook homo-huwelijken. Daar valt wat mij betreft niet aan te tornen. Maar als gemeenten daarbinnen ruimte willen geven aan ambtenaren die vanwege hun geloof gewetensbezwaarden hebben bij het sluiten van een homohuwelijk, dan vind ik dat daar ruimte voor moet zijn. Vrijheid en tolerantie vragen om wederkerigheid. Dit standpunt van mij heeft veel discussie opgeleverd in de social media en bracht een actie teweeg tegen mijn aanwezigheid op de gaypride in Amsterdam. Natuurlijk ben ik wel gegaan.

'Het sleutelwoord is respect'

Ik wil daar zijn om vanuit het kabinet mijn solidariteit en betrokkenheid te tonen. Vanwege de acties die waren aangekondigd tegen mijn aanwezigheid was het wel extra spannend. Ik stond op de eerste boot en was dan ook voorbereid op eieren en tomaten. Maar het viel allemaal reuze mee. Het was uiteindelijk een heel feestelijke dag in een goede sfeer. Ik begrijp overigens best dat niet iedereen weg is van de gaypride. Het is jammer dat de beelden op tv vaak heel eenzijdig gericht zijn op de extravagante bezoekers. Mijn indruk, nadat ik nu zelf deel heb genomen eraan, is dat het vooral gewoon een leuk feest is, waar heel veel mensen, homo's en hetero's, met een vrolijk gezicht van genieten. Voor mij geldt vooral toch dankbaarheid en trots dat Nederland deze vrijheid biedt. Dat niemand de avond na afloop van die dag bang hoeft te zijn om door de politie opgehaald te worden omdat zichtbaar is geworden dat hij of zij homoseksueel is.

Indrukwekkend was ook de roze kerkdienst in de Keizersgrachtkerk, een dag later. Het was heel goed om met zoveel verschillende mensen, uit verschillende kerken, bij elkaar te zijn. Er komt gelukkig steeds meer ruimte binnen de kerk voor verschillen tussen mensen. Niet voor niets hebben de kerken in Nederland gezamenlijk een verklaring tegen homogeweld ondertekend. Soms zijn mensen verrast dat ik mij als CDA'er zo inzet voor de positie homo's. Maar ik vind het juist vanuit mijn

christen-zijn heel belangrijk. Mensen komen pas echt tot hun recht als ze zichzelf mogen zijn. Ik vind dat essentieel in een liefdevolle samenleving. We moeten oog en oor hebben voor elkaar, dat past bij de christendemocratie. Ik vind het erg als we mensen in een hokje stoppen. We hebben het binnen het CDA vaak over gespreide verantwoordelijkheid en rentmeesterschap. Maar gerechtigheid is net zo goed een van onze uitgangspunten. Gerechtigheid betekent voor mij: recht doen aan mensen. Dat gevoel zit bij mij heel diep.

Op het gebied van homoacceptatie heeft het CDA de afgelopen jaren echt een emancipatie doorgemaakt. Dat is op een heel natuurlijke wijze verlopen, wij zijn geen actiepartij. Dat vind ik het mooie van het CDA. Zo'n tien jaar geleden stemde de fractie in meerderheid nog tegen het homohuwelijk. Inmiddels is dat volop geaccepteerd en al jaren zijn homoseksuelen actief binnen onze partij, van hoog tot laag en dat is totaal geen issue.

Extra geld

Dit kabinet moet bezuinigen, maar ik heb besloten extra geld uit te trekken voor homobeleid. Emancipatie van homo's en lesbiennes is namelijk nog lang niet altijd vanzelfsprekend. Dat zien we aan de geweldsincidenten in de afgelopen jaren. We moeten dan ook heel alert blijven. Het sleutelwoord is respect. Dáár gaat het om. Ook de school kan daarin een rol vervullen. Een school moet een waardengemeenschap zijn, waar jongeren niet pesten als iemand 'anders' lijkt te zijn dan de middenmoot. Het is aan scholen zelf om daar op een goede wijze vorm en inhoud aan te geven. Ik stimuleer scholen wel, bijvoorbeeld door de gay-straight allianties. Dat zijn groepen homo- en heteroleerlingen die homoseksualiteit zichtbaar en bespreekbaar willen maken op hun school. Ik wil het aantal allianties op scholen de komende jaren verdubbelen.

Voor tolerantie en respect naar de ander hoef je niet jezelf op te geven. Je moet alleen die ander de ruimte gunnen. Maar daar mag dan ook wederkerigheid voor teruggevraagd worden. De keerzijde van emancipatie is dat je ook ruimte laat aan mensen die er anders over denken. Zowel in *Trouw* als in *CDV* is discussie gevoerd over gelijkheid, tolerantie en minderheden. Tolerantie is de afgelopen eeuwen kenmerkend geweest voor Nederland. Emancipatie heeft veel goeds teweeg gebracht. Maar het is nu aan andere meerderheden om ook tolerant te zijn, bijvoorbeeld naar die kleine groep gewetensbezwaarden. De vrijheid van de een, is ook de vrijheid van de ander.' ■

'Het voelt erg warm aan' was de uitspraak van een CDA-zomerschooldeelnemer, tijdens een bezoek aan de Tweede Kamer. Ze doelde daarmee niet zozeer op het karakter van de zomer, die ook in de laatste recesweek immers nat en kil was, maar op de openheid en de gedrevenheid van al die CDA'ers die zij en zo'n vijftig andere nieuwe leden leerden kennen.

Van 31 augustus tot en met 2 september organiseerde het Steenkampinstituut een driedaagse kennismakingscursus in Den Haag, waar training, ontmoeting en inspiratie centraal stonden. Dit jaar voor de elfde keer. De leden uit de leeftijdscategorie 18 tot en met 35

jaar waren veelal net lid geworden en kwamen uit alle delen van het land.

Tijdens de eerste dag waren er presentaties op het partijbureau en was er een cursus gedachtegoed. Maar ook een kennismakingspel (zie foto) waarin er een sfeer ontstond, die gedurende de gehele Zomerschool erg goed was. Op donderdag was er een bezoek aan staatssecretaris Velthuis van Zanten, die net als de deelnemers nog maar net lid is van onze partij. Vervolgens was er een rondleiding door de Tweede Kamer en een *speeddate* met Kamerleden. Hoogtepunt was een volle CDA-fractiekamer met alle deelnemers die

in gesprek gingen met fractievoorzitters Brinkman en van Haersma Buma. 's Avonds kreeg de groep bezoek van een aantal CDA-bewindspersonen tijdens een diner en een aansluitende borrel.

De laatste dag stond in het teken van debattraining en het in de praktijk brengen van het geleerde. Zo werden de deelnemers tijdens een gemeenteraadssimulatiespel in fracties verdeeld van het denkbeeldige Thuisdrecht. Onder leiding van "burgemeesters" Ton Roerig en Patrick van den Brink balanceerden sommige colleges langs de rand van de afgrond, maar kon er na afloop van de drie dagen gezegd worden: 'CDA, klaar voor de toekomst'.

ZOMERSCHOOL 2011

UITNODIGING PARTIJCONGRES ZATERDAG 29 OKTOBER 2011

Op zaterdag 29 oktober zal tussen 10.00-16.30 uur het najaarspartijcongres plaatsvinden in de Jaarbeurs in Utrecht. Wij nodigen u van harte uit voor dit Partijcongres.

Programma in het kort

10.00-12.50 uur: Plenaire ochtendprogramma

Met direct om 10.00 uur de behandeling van de resoluties en aansluitend rond 12.00 uur het huishoudelijk deel, de uitreiking van de Frans Woltersprijs, de presentatie van de bestuurskandidaten, de stemming over de kandidaten en het afscheid van partijbestuursleden.

12.50-13.40 uur: Lunch

13.50-15.20 uur: Deelsessies

15.30-16.30 uur: Plenair middagprogramma

Met onder meer speeches van partijvoorzitter Ruth Peetoom,

fractievoorzitter Sybrand van Haersma Buma en vicepremier Maxime Verhagen.

Ga naar de website voor meer informatie over stemrecht en het indienen van resoluties.

Informatie deelsessies

De vijf deelsessies gaan over onder meer de stand van zaken Strategisch Beraad, uitkomsten van de werkgroep partijorganisatie en de werkgroep hertaling uitgangspunten, de actuele politiek en een deelsessie buitenland over de euro. Tijdens het partijcongres kunt u een keuze maken uit één van de deelsessies.

Let op: Werkzaamheden openbaar vervoer

Check de site van de NS omdat er rondom Utrecht op 29 oktober diverse werkzaamheden aan het spoor plaatsvinden.

Aanmelden

Aanmelden is verplicht en kan t/m woensdag 26 oktober, 24.00 uur via het aanmeldformulier op www.cda.nl/partijcongres. Via uw eigen aanmeldformulier kunt u ook een introduc e aanmelden.

Toegangskarten, stemkarten en lunchkarten

Als u zich voor 18 oktober heeft aangemeld en heeft betaald voor de lunch, krijgt u alle karten in de week van 24 oktober toegestuurd. Meldt u zich aan tussen 18 en 26 oktober, dan kunt u de karten bij de ontvangstbalie bij het Congres afhalen. Houdt u rekening met wachtrijen.

Stukken

U kunt de vergaderstukken downloaden vanaf maandag 17 oktober, einde middag, en de resoluties vanaf maandag 24 oktober, einde middag via www.cda.nl/partijcongres. We sturen geen stukken toe. Tijdens het Partijcongres zullen de resoluties in geprinte vorm aanwezig zijn in de spelregels.

NIEUWJAARSBIJEENKOMST EN BIJZONDER CONGRES

Op zaterdag 21 januari 2012 zal tussen 13.30-18.00 uur de landelijke CDA-nieuwjaarsbijeenkomst worden gehouden.

Hieraan wordt een bijzonder congres gekoppeld, waar verder gediscussieerd zal worden over de voorstellen van de drie werkgroepen van het partijbestuur over:

- de hertaling van de uitgangspunten
- de partijorganisatie
- het strategisch beraad

Voor dit bijzondere congres heeft u stemrecht als u op 21 januari 2012 langer dan 8 weken lid bent van het CDA (u bent lid geworden voor 26 november 2011) en u v or 1 januari 2012 uw volledige

contributie over 2011 betaald heeft.

Voor meer informatie over locatie, programma, tijdstippen en aanmelden kunt u vanaf half december op de website terecht en in het volgende nummer van CDA.nl. dat rond 20 december bij u in de brievenbus ligt.

UITNODIGING DEBAT KINDEREN EN OPVOEDING

Op zaterdag 12 november zal tussen 14.00-18.00 uur het volgende debat plaatsvinden in de nieuwe debatreeks die het CDA dit jaar is gestart onder de titel "van de partij".

Het thema van dit debat is kinderen en opvoeding. De vorm van het debat is vernieuwend. Niet alleen volwassenen, maar ook kinderen vanaf 4 jaar worden uitgenodigd te debatteren over het onderwerp. Volwassen gaan in subgroepjes in discussie over de thema's opvoedingsondersteuning, inkomensondersteuning, flexibiliteit rond arbeid en zorg en kinderopvang. Deskundigen zullen op bovenstaande onderwerpen een korte toelichting geven.

Kinderen gaan op een creatieve manier met het thema kinderen en opvoeding aan de slag, onder meer door middel van verhalen, tekeningen en spellen. Omdat er een actieve inbreng van de kinderen wordt verwacht is de bijeenkomst met

name geschikt voor kinderen tussen de 4 en de 16 jaar.

Programma:

De aftrap van het debat wordt gegeven door partijvoorzitter Ruth Peetoom om 14.00 uur. Vervolgens zijn er vier korte inleidingen van de deskundigen, afgewisseld met korte Lagerhuisdebatten met de deelnemers

De deskundigen die een korte inleiding houden zijn:

- Els Klop – adjunct-directeur SKL kinderopvang over kinderopvang
- Peter Cuyvers – pedagoog, auteur WI-rapport *Vertrouwen in ouders* over opvoedingsondersteuning
- Maurice Limmen – vicevoorzitter CNV Vakcentrale over flexibiliteit rond arbeid en zorg
- Sanne Lamers – senior wetenschappelijk medewerker Nibud over inkomensondersteuning

Rond 17.00 uur geeft CDA woordvoerder familie- en gezinsbeleid Eddy van Hijum een eerste reactie op de uitkomsten van het debat.

Locatie en aanmelden

Aanmelden is verplicht en kan tot en met maandag 7 november. U ontvangt op 8 november via de mail uw bevestiging, discussiestukken en toegangskaart.

U kunt zich aanmelden via

 www.cda.nl/vandepartij

Daar vindt u tevens het adres en de routebeschrijving naar de locatie.

Via hetzelfde formulier kunt u aangeven of u uw kinderen of een introductie wilt meenemen.

RUIM 4.500 MUTATIEFORMULIEREN ONTVANGEN

De Ledendesk heeft in de zomermaanden ruim 4.500 mutatieformulieren ontvangen van leden die hun gegevens aanvulden of wijzigden. Alle wijzigingen zijn

verwerkt in onze administratie. Iedereen hartelijk dank voor het actualiseren van ons ledenbestand! Wilt u toch nog een wijziging doorgeven? Dit kan per e-mail naar

✉ leden@cda.nl of per post naar CDA Ledendesk, Postbus 30453, 2500 GL Den Haag

LEDENNIEUWSBRIEF

De wekelijkse ledennieuwsbrief kunt u alleen digitaal ontvangen. Wekelijkse verzending per post is helaas te kostbaar. Alle aankondigingen voor activiteiten vindt u ook in dit ledenblad, zodat u niets mist als u geen internet heeft. In de digitale ledennieuwsbrief vindt u het laatste partijnieuws uit

de afgelopen week en een overzicht van activiteiten. Wilt u de ledennieuwsbrief ook elke week ontvangen? Stuur dan een e-mail o.v.v. 'aanmelding ledennieuwsbrief' en uw gegevens (relatienummer en/of postadres) naar ✉ leden@cda.nl. U ontvangt dan elke donderdag de ledennieuwsbrief.

Wilt u alleen op de hoogte blijven van de activiteiten? Ook dat kan. Stuur dan een e-mail o.v.v. 'aanmelding uitnodigingen' en uw gegevens (relatienummer en/ of postadres) naar ✉ leden@cda.nl. U ontvangt dan maximaal een keer per maand een activiteitenoverzicht.

DE AFDELING HRM IS ER VOOR U!

Uw talent is ons kapitaal! Vanuit deze gedachte beschikt het CDA sinds een aantal jaar over de afdeling HRM (Human Resource Management). HRM betekent voor het CDA het optimaal benutten en ontwikkelen van de kwaliteiten en talenten van u als lid van onze partij. Het CDA herbergt immers een schat aan kennis, deskundigheden en ervaring binnen haar gelederen, die het CDA wil en kan gebruiken. U kunt een beroep doen op de stafmedewerkers HRM in het verder vormgeven van uw lidmaatschap.

Heeft u politieke ambities en wilt u zich verder ontwikkelen? Laat uw cv dan registreren in de HRM-databank! Deze databank is een handige manier om zicht op de kwaliteiten, deskundigheden en ambities van onze leden te krijgen. Met behulp van deze databank kunnen wij zoekopdrachten uitvoeren en u inzetten voor commissies en bestaande en nieuwe netwerken.

Vanzelfsprekend gaan wij vertrouwelijk om met uw persoonlijke gegevens. Plaatsing van uw cv biedt echter geen garantie voor een (vrijwilligers) functie binnen of buiten de partij. U bent per slot van rekening zelf verantwoordelijk voor uw loopbaan! U kunt uw cv mailen naar ✉ hrm@cda.nl of u digitaal aanmelden via 🌐 www.cdahrms.nl.

Wij bieden u als CDA-lid ook de mogelijkheid tot het voeren van een oriëntatiegesprek indien uw cv

SI DEBATTOERNOOI

Wil je meedoen aan het Professor Steenkamp Debattoernooi op 28 januari 2012 in Den Haag, meld je dan nu aan op de website van het Steenkampinstituut 🌐 www.cda.nl/si

Wil je vooraf je debatvaardigheden opfrissen en trainen, meld je dan ook aan voor Masterclass Debatteren op 14 januari 2012.

hiertoe voldoende aanknopingspunten biedt. In dit vrijblijvende kennismakingsgesprek worden interesses geïnventariseerd en verkennen wij gezamenlijk hoe de afdeling HRM en het Steenkampinstituut kan bijdragen aan uw politieke ambities.

Mail voor het maken van een oriëntatiegesprek naar ✉ hrm@cda.nl.

KANDIDATEN DAGELIJKS BESTUUR

Op 29 oktober a.s. kiest het congres vier nieuwe bestuursleden. Het Partijbestuur heeft op 5 september jl. vier kandidaten voorgedragen. Het bestuur heeft ernaar gestreefd om te komen tot meervoudige voordrachten, maar dat is helaas niet mogelijk gebleken.

Uitgaande van de behoefte om een kwalitatief sterk en complementair team samen te stellen dat tevens de diversiteit binnen de partij weerspiegelt en zoveel mogelijk recht doet aan regionale herkomst, is gekozen voor enkelvoudige voordrachten.

EERSTE VICEVOORZITTER | PIETER VAN GEEL woonachtig in Helmond

Functie: Zelfstandig adviseur en bestuur, voorzitter RvT NTR

Functies verleden: fractievoorzitter CDA Tweede Kamer (2007-2010), staatssecretaris van Milieu (2002-2007)

TWEDE VICEVOORZITTER | RIXT MELNES-WESTRA woonachtig in Den Haag

Functie: Directeur/eigenaar Boomers Top Generation, adviseur Nationaal Register

Functies verleden: Directeur Public Affairs & Communicatie Woordvoerder Nefarma (2002-2006), Manager Communicatie en woordvoerder Nefarma (1998-2002), Hoofd Verenigingszaken en Communicatie Partijwoordvoerder (1994-1998)

SECRETARIS | DENNIS MAESSEN

woonachtig in Oisterwijk en directeur van een aantal bedrijven in organisatieadvies en ondernemer in duurzame technologieën.

VRIJGEKOZEN LID DB | JOHN BERENDS

woonachtig in Harderwijk
Functie: Burgemeester gemeente Harderwijk

Functies verleden: Wethouder/ loco burgemeester te Zwolle (1998-2005), Managementfuncties (docent/projectleider, plv directeur, locatiemanager bij Landelijke Selecties en Opleidingen Politie te Apeldoorn, Zutphen en Rotterdam (1985-1998))

LEDENWERFACTIE

Geef een gratis lidmaatschap cadeau! Kent u iemand die positief denkt over het CDA, maar nog geen lid is? Geef dan een gratis lidmaatschap cadeau. Hij/zij kan tot 1 april 2012 gratis en geheel vrijblijvend kennismaken met het CDA en krijgt

alle post en uitnodigingen die een CDA-lid krijgt. Het enige verschil is dat een gratis lid geen stemrecht heeft. Na 1 april kan het gratis lid kiezen of hij/zij lid wil blijven van het CDA. Hoe werkt het? U kunt deze bon invullen of aan iemand

cadeau geven. U kunt de bon sturen naar CDA, Antwoordnummer 1700, 2501 WB Den Haag. U kunt een gratis lid ook aanmelden via de website: www.cda.nl/lidworden. Doet u ook mee?

Word gratis lid of geef een gratis lidmaatschap cadeau!

- ik wil graag gratis tot 1 april 2012 kennismaken met het CDA.
- ik wil graag iemand verrassen en hem/haar gratis tot 1 april 2012 kennis laten maken met het CDA.

Mijn naam is

Ik woon in

Mijn relatienummer is

Naam nieuw lid

Adres

Postcode

Woonplaats

Telefoon

E-mail

Geboortedatum

m/v

MIGRATIE IN EEN OPEN SAMENLEVING

Het migratiedebat wordt gedomineerd door integratie. De teneur is dat migranten te veel kosten en dat ze de Nederlandse eigenheid en cultuur aantasten. Maar door vergrijzing en ontgroening zal de

beroepsbevolking de komende decennia fors dalen. Is immigratie niet gewoonweg noodzakelijk voor het behoud van welvaart en het op peil houden van de economie? Hoeveel diversiteit kan Nederland verdragen? En: wat is een christendemocratische visie op migratiepolitiek? Dit soort vragen staan in het CDV-nummer centraal.

NIEUWSBRIEF CDANI

Het Wetenschappelijk Instituut voor het CDA verstuurt een keer in de twee maanden een digitale nieuwsbrief. In deze nieuwsbrief vindt u aankondigingen van bijeenkomsten en een overzicht van recent verschenen rapporten en artikelen. U kunt zich aanmelden voor de nieuwsbrief door een mail te sturen naar wi@cda.nl

FOTO DIRK HOL

In café Dudok in Den Haag overhandigde op 1 september Hein van Oorschot (links), voorzitter van de klankbordgroep, het WI-rapport aan de minister van Binnenlandse Zaken Piet Hein Donner (midden) en aan Jan ten Hoopen, voorzitter van Actal (rechts).

DE ONTREGELDE SAMENLEVING

Velen in de samenleving ergeren zich aan de bemoeizucht van de overheid en aan de grote hoeveelheid regels. Ondanks inspanningen van verschillende kabinetten is het nog niet gelukt de groei van de bureaucratie onder de knie te krijgen. Vermindering van overmatige bureaucratie blijkt een taai proces. In het WI-rapport *De ontregelde*

samenleving is onderzocht hoe dat komt en wat nodig is om daadwerkelijk te komen tot minder overbodige bureaucratie.

Het rapport constateert dat de samenleving ontregeld raakt door een overmaat aan bureaucratie, als gevolg van verkokering en regelzucht. Hoewel de overheid in

een complexe samenleving steeds minder taken adequaat kan uitvoeren, is de overheid gulzig. Ze heeft de neiging om zoveel mogelijk in regels te willen vastleggen, daartoe aangespoord door burgers die verwachten dat de overheid alle risico's uitbant. Incidenten krijgen daardoor veel aandacht in de media. >>

◀ Foto (links)

Minister Maxime Verhagen (Economische Zaken, Landbouw en Innovatie) spreekt op het drukbezochte WI-symposium over populisme.

Foto (rechts) ▶

Paneldiscussie op het WI-symposium over populisme met o.a. CDA-fractie-voorzitter in de Tweede Kamer Sybrand van Haersma Buma.

>> Om de samenleving te ontregelen is het essentieel om de idee los te laten dat de samenleving maakbaar is. Te veel wordt uitgegaan van het idee dat de samenleving door regels en wetten is te sturen. Wanneer we minder overmatige bureaucratie willen, zullen we moeten accepteren dat er zaken fout gaan. Ontbureaucratisering vraagt om vertrouwen in mensen. De overheid moet zaken niet ingewikkelder maken dan nodig en regels minder centraal stellen.

Het rapport doet onder andere de volgende aanbevelingen:

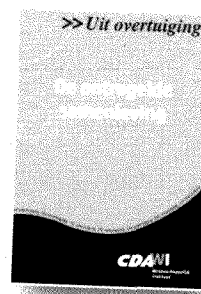
- Zeg vaker 'nee'. De overheid moet veel vaker nee zeggen. Dat gaat in tegen de verwachtingen die vaak leven bij burgers. Toch is het wenselijk dat de politieke boodschap veel vaker luidt: 'wij doen hier niets aan, het is aan u zelf' of 'het is inherent aan hoe we het geregeld hebben met elkaar'. De overheid moet niet alles meer willen.
- Verander nog maar een keer per jaar de wetgeving. Breng als eerste stap het aantal vaste verandermomenten voor ministeriële regelingen terug van de huidige vier tot twee per jaar, 1 januari en 1 juli, gelijk aan de vaste verandermomenten van wetten en Algemene maatregelen van Bestuur. Als tweede stap kan het aantal verandermomenten worden teruggebracht tot een keer per kalenderjaar. Dit dwingt om goed

voorst te denken, maar vergroot de duidelijkheid voor diegenen die met de verandering te maken hebben.

- Het is aanbevelingswaardig om de Raad van State haar advies en het oorspronkelijke wetsvoorstel openbaar te laten maken voordat het kabinet reageert. Dit verhoogt de transparantie en dwingt een ministerie om daadwerkelijk een afweging te maken wat zij met de opmerkingen van het adviescollege doet.
- Laat alle overheidsinstellingen werken met één adressensysteem. Door alleen nog de Gemeentelijke Basis Administratie (GBA) te gebruiken, wordt een hoop meer duidelijkheid geschapen. Spookburgers kunnen zo gevangen worden.
- Werk bij maatschappelijke problemen die zich tijdelijk voordoen of omgeven zijn met veel onzekerheid met een 'sunset-clausule' in de wet. Dat betekent dat de wetgeving na verloop van tijd, bij het bereiken van de horizon, ophoudt te bestaan. Horizonwetgeving draagt bij aan het vergroten van de kwaliteit van (de evaluatie van) wet- en regelgeving. De wetgever moet namelijk bij voorbaat goed nadenken over hoe de wet geëvalueerd kan worden en wanneer. Als de wet niet aan zijn doel beantwoordt, vervalt de wet. De motivering van de evaluatietermijn dient in de Memorie van Toelichting vermeld te worden.
- Experimenteer meer. Stel regelvrije zones in met omgekeerde bewijslast.

Laat de regelgevende instantie aantonen dat de regel noodzakelijk is en niet tot onnodige bureaucratie leidt. Als blijkt dat dit niet tot problemen leidt, kan de regel voor een hele sector worden geschrapt.

- Maak zo mogelijk per probleem één bestuurslaag verantwoordelijk en ken die doorzettingsmacht toe. Op die manier kan het aantal convenanten en (bestuurs) akkoorden tussen bestuurslagen worden verminderd. In alle andere gevallen beslissen voortaan nog maar twee bestuurslagen per dossier. Niet alleen zorgt dat voor minder bestuurlijke drukte, maar het dwingt overheden ook tot taakafbakening. Provincies moeten zich beperken tot fysiek-economische-ruimtelijke zaken.
- Laat decentralisatie van taken van het Rijk naar lagere overheden gepaard gaan met overdracht van bevoegdheden en afslanking van het aantal ambtenaren op Rijksniveau. Als het Rijk een taak delegeert aan een lagere overheid, moet ze niet te veel willen bijsturen en ook echt loslaten.

U kunt het rapport bestellen tegen betaling van € 12,50 door een mail te sturen naar wi@cda.nl waarin u uw adresgegevens en de naam van het rapport vermeldt.

WIM VAN DE CAMP

‘Nederland staat in het komende parlementaire jaar voor een aantal grote uitdagingen’

Er zijn grote zorgen rondom de stabiliteit van ons geld, de euro. De euro heeft Nederland grote economische voordelen gebracht. Dan spreek ik niet alleen over extra economische groei, maar ook over de zeer lage inflatie van de laatste jaren. Recentelijk heeft de euro ook zijn nut bewezen bij de reddingsactie van diverse Nederlandse banken. Uitgevoerd met de gulden had deze miljardenoperatie grote monetaire gevolgen voor Nederland gehad, maar nu bleef devaluatie uit en het gevreesde inflatiespook weg.

Nu is de euro zelf in gevaar. De hoofdoorzaak is dat bij de invoering van de euro de deelnemende landen hebben verzuimd harde, afdwingbare afspraken te maken over hun overheidsfinanciën. Dit verzuim wordt nu gerepareerd. Daarnaast moet de ‘Griekse brand’ worden gelust, voordat die overslaat naar andere landen. En dat kost geld. Het gaat hier niet om frauderende Grieken een hand te reiken, het gaat erom ons eigen geld, koopkracht en economie te beschermen.

Ten tweede zijn er de gevolgen van de Arabische lente. Opgeschrikt door het geweld zoeken veel Noord-

Afrikanen een beter leven in Europa. Van de weeromstuit heeft Italië toen duizenden een visum gegeven, terwijl dat land eigenlijk de immigranten had moeten screenen op politieke asielzoekers (die recht hebben op een verblijfsvergunning) en economische gelukzoekers (die teruggestuurd moeten worden). Dat heeft weer geleid tot de roep om nationale grenscontroles opnieuw in te voeren. Dit is niet de oplossing. De EU-buitengrens moet worden versterkt en er moet een eerlijk verdeelsysteem komen voor echte politieke asielzoekers.

Daarnaast blijkt dat legale immigranten de dupe dreigen te worden van de illegale immigratie. Door de vergrijzing van de Nederlandse samenleving zijn voor een aantal beroepen weinig mensen te vinden. Het zijn vooral hardwerkende Oost-Europese arbeidskrachten die in dat gat springen. Daar is niets mis mee, indien zij volgens de regels worden tewerkgesteld.

Nederland heeft indertijd mede aan de wieg gestaan van wat nu de Europese Unie is. Niet zozeer vanuit een ideologische Europa-hoerastemming, maar omdat de Nederlandse belangen het best gediend waren door gezamenlijk op te treden. Zowel op gebied van veiligheid, maar ook doordat er het besef was dat Nederland te klein is om zelfstandig de dramatische gevolgen van de Tweede Wereldoorlog te boven te komen. Samenwerking was nodig. Door de mondialisering is het op steeds meer beleidsterreinen noodzakelijk om in gezamenlijkheid op te trekken. Het gezamenlijk optrekken

zorgt er ook voor dat Nederland op een aantal beleidsterreinen minder hoeft uit te geven, dan wel relatief makkelijker kan bezuinigen.

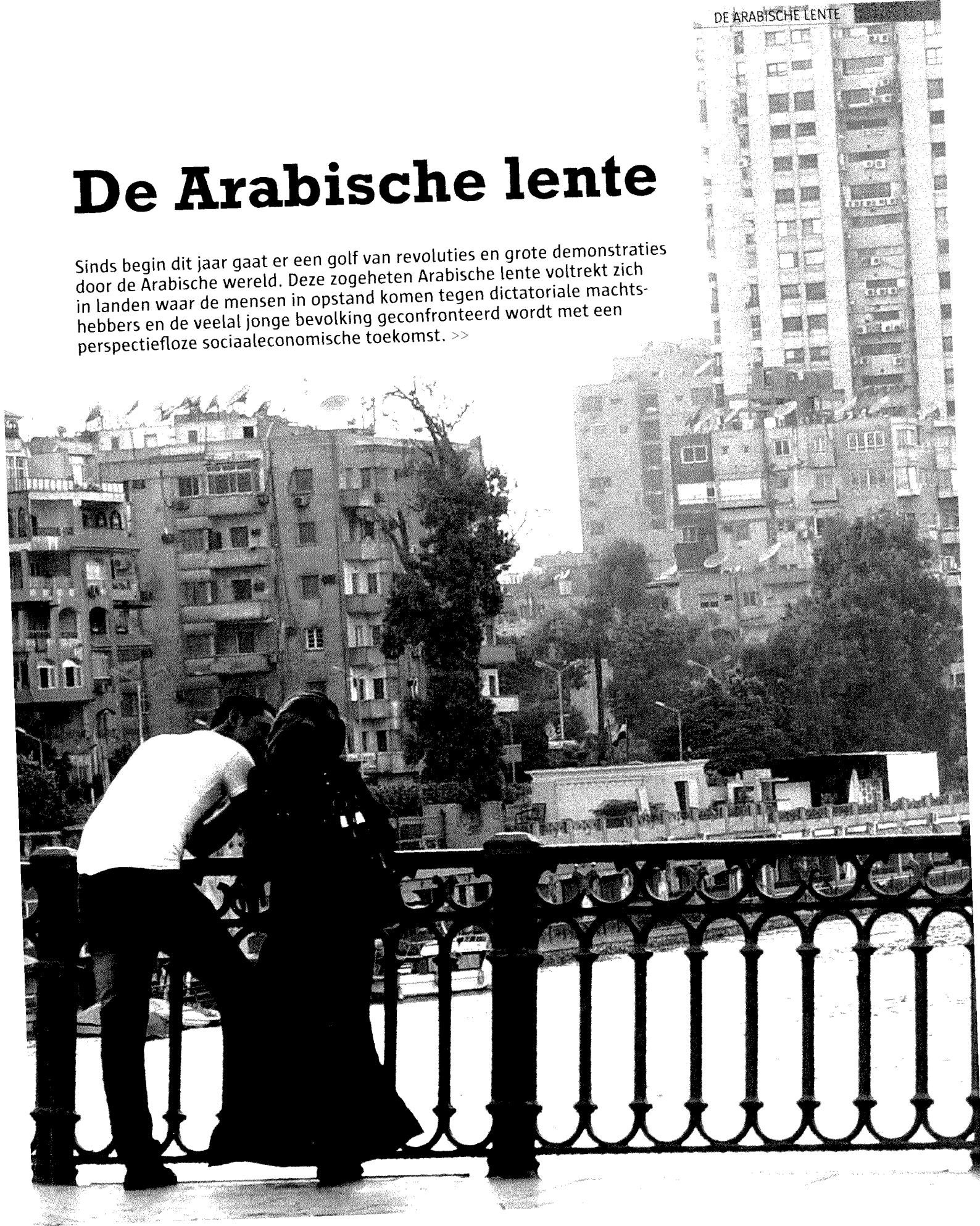
De Europese Unie is van vitaal belang voor Nederland. Zeventig procent van onze export gaat naar andere EU-landen. Als de Europese interne markt niet goed functioneert, ligt de Nederlandse economie zwaar ziek te bed. Een voorbeeld: Het gerucht dat Nederlandse komkommers drager zouden kunnen zijn van de EHEC-bacterie zorgde voor een tijdelijke sluiting van de interne markt voor de Nederlandse telers. Dit betekende een miljoenenstrop want Nederland exporteert jaarlijks een miljard komkommers richting Duitsland, dat de grenzen dichtgooide. En dan praten we enkel over de komkommerteelt!

Ondanks dat die interne markt voor Nederland van vitaal belang is, hebben wij in de laatste jaren meer en meer ervoor gekozen om bij onderhandelingen in Europees verband vooral ‘nee’ te zeggen in plaats van te helpen zoeken naar oplossingen voor problemen. Het gevolg is dat Nederland steeds minder een relevante speler is geworden en meer aan de zijlijn is komen te staan bij de Europese besluitvorming. Dit is niet in het Nederlands belang. Nederland zal moeten terugkeren naar het hart van de Europese samenwerking. Hier zal de CDA-delegatie in het Europees Parlement zich op richten, komend parlementair jaar. ■

Wim van de Camp

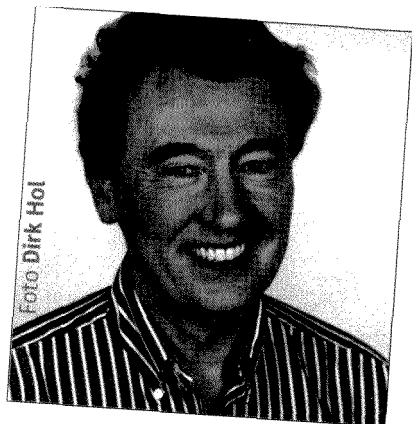
De Arabische lente

Sinds begin dit jaar gaat er een golf van revoluties en grote demonstraties door de Arabische wereld. Deze zogeheten Arabische lente voltrekt zich in landen waar de mensen in opstand komen tegen dictatoriale machthebbers en de veelal jonge bevolking geconfronteerd wordt met een perspectiefloze sociaaleconomische toekomst. >>

President Ben Ali van Tunesië was het eerste staatshoofd dat opstapte en zijn land ontvluchtte begin dit jaar. In Egypte werd president Moebarak verdreven en onder druk van de betogers ook veel van zijn politieke handlangers. In andere landen hebben protesten tot hervormingen geleid terwijl de demonstraties in Libië en Syrië uitmondten in een periode vol van geweld en gevechten. De situaties veranderen met de dag en de gebeurtenissen volgen elkaar vaak zo snel op dat nieuws alweer snel verouderd is. Vanuit de Kamerfractie wordt de situatie nauw gevolgd en erop gereageerd terwijl vanuit de Eduardo Frei Stichting op praktische wijze in Egypte steun in de rug voor democratisering is gegeven. Henk Jan Ormel en Annet Doesburg berichten.

Na de Lente

Henk Jan Ormel

De beelden van een juichende bevolking in de landen van de Arabische Regio, die zich eindelijk verlost weet van autoritaire, ondemocratische regimes, hebben de afgelopen tijd het nieuws beheerst en grote indruk gemaakt op iedereen die hiermee werd geconfronteerd.

In deze moeilijke periode moet de bevolking daar zich gesteund weten door middelen en kennis uit omringende landen. Niet alleen uit Arabische landen, maar juist ook uit de Europese Unie. Zeker aan de grenzen van de Unie is het van het grootste belang dat vrijheid, democratie en economische ontwikkeling worden gestimuleerd. Omdat we vinden dat democratie de belangrijkste voorwaarde is voor de bescherming van de rechten van de gehele bevolking. Maar ook omdat democratie de beste garanties biedt voor duurzame stabiliteit aan de grenzen van Europa. Je moet er niet aan denken dat beelden van wanhopige mensen in gammele bootjes op de Middellandse zee de komende jaren het nieuws blijven beheersen.

Met name in deze landen waarin het overgrote gedeelte van de bevolking de Islam aanhangt, hebben religieuze minderheden het vaak moeilijk. In Egypte hebben we bijvoorbeeld gezien dat de val van Moebarak een periode inluidde van onrust waarbij Koptische christenen slachtoffer van zijn geworden. De CDA-fractie heeft zich vanaf het begin van de 'Domino-revolutie' sterk gemaakt voor deze minderheden in Arabische landen en pleit voor bescherming van deze groepen. Zeker in deze fase van transitie is het van groot belang hiervoor aandacht te blijven vragen.

Ze doen ons denken aan de beelden na de val van de Muur in het jaar 1989. Juist mensen die wonen in het democratische Westen weten welke mogelijkheden vrijheid en democratie kunnen bieden aan mensen in deze regio. Niet voor niets werden deze revoluties al snel omgedoopt tot Arabische Lente, na de winterse kou van jarenlang autoritair bestuur. Het perspectief dat alles nu beter zal worden zit bij ons ingebakken.

Ondanks al die mooie beelden, moeten we ook oog hebben voor de schaduwkanten van de ontwikkelingen in de regio. Vrijheid en democratie komen niet zomaar tot stand. Het is een proces van vallen en opstaan, dat zich niet van buitenaf op laat leggen. Dat hebben we gezien na de val van de Muur in Oost-Europa, en dat zullen we nu ook zien na de val van deze regimes. Het kan nog jaren duren voordat democratische ontwikkelingen echt vorm krijgen.

Na de eerste prachtige momenten van tranen en euforie komt het er nu op aan stabiele democratische staten op te bouwen met overheden, waarin de gehele bevolking zich kan herkennen. Dat doel verdient al onze steun en onze inzet moet er op gericht zijn de bevolking daarbij te steunen.

Henk Jan Ormel

Training voor aanstaande Egyptische politici **‘Een democratische ervaring om nooit te vergeten!’**

Waarschijnlijk net als u, was ik na de verschillende opstanden die samen de ‘Arabische Lente’ vormen nieuwsgierig naar de ontwikkeling van democratie in die landen. Nieuwsgierig zal ik blijven, in ieder geval heb ik op bescheiden wijze een bijdrage kunnen geven.

Op uitnodiging van de Egyptische Democratische Academie (een initiatief van enkele Egyptische politici direct na de revolutie) werd ik als trainer van de Eduardo Frei Stichting samen met collega’s van vergelijkbare instituten van de PvdA en VVD uitgenodigd om als vrijwilliger een training te geven in Cairo voor leden van enkele politieke partijen. De training was gericht op de aanstaande verkiezingen, die waarschijnlijk in november van dit jaar volgen.

De aanwezige deelnemers waren ideologisch verre van sterk gevormd. Hun mening over onderwerpen die de nieuwe regering aan moet pakken was daarentegen klip en klaar. Veel genoemde onderwerpen hadden betrekking op democratie, transparantie, bestrijding van corruptie, een betrokken overheid voor alle Egyptenaren. Het land staat voor grote opgaven zoals toegang tot de gezondheidszorg, bestrijding van analfabetisme, economische ontwikkeling die tot banengroei kan leiden, milieuvraagstukken, en nog veel meer. De deelnemers

straalden hoop en vertrouwen uit dat met nieuwe democratisch gekozen leiders deze problemen kunnen worden opgelost. Ze realiseren zich dat de door hen gewenste democratie tijd nodig heeft om zich te ontwikkelen en dat het wellicht niet vanaf dag één zal lukken.

De deelnemers verschilden in leeftijd en politieke achtergrond, maar dus zeker niet in hun ambities! De deelnemers vormden een enthousiaste en hardwerkende groep die alle trainingsonderdelen actief, soms haast gretig, tot zich namen. In verschillende groepen werkten ze aan de diverse onderdelen van campagnevoeren en politieke meningsvorming. Als trainers gaven wij de kaders en feedback. En het zal u niet verwonderen als de *social media* meermaals als voorbeeld genoemd werden, juist omdat die zo belangrijk waren in hun revolutie!

Waar we de ene avond nog verwelkomd werden op een rustig Tahrirplein in het centrum van Cairo, werden de andere avond bij een demonstratie demonstranten gedood. Er is moed nodig voor democratie. Ik hoop maar weet niet zeker of ik diezelfde moed zou bezitten. De moed van deze Egyptenaren inspireert en verdient daarom zeker onze steun!

Annet Doesburg

Campagneleider Michael Sijbom neemt afscheid

‘Het draait allemaal om het verhaal’

De nieuwe burgemeester van Losser heet Michael Sijbom. Na bijna tien Haagse jaren verlaat hij de spreekwoordelijke kaasstolp en vertrekt naar het oosten. Beter gezegd: de geboren Raaltenaar keert terug naar Overijssel.

Tekst **Rijk van Ark** | Fotografie **Eigen archief**

‘Michael is net een golden retriever. Je gooit een stok in het water, en hij springt er zonder na te denken achteraan, komt met twee stokken terug, schudt zich weer droog en gaat met hetzelfde enthousiasme achter de volgende aan.’ Zo typeert staatssecretaris Henk Bleker oud-CDA-campagneleider Michael Sijbom tijdens zijn installatie tot burgemeester van de gemeente Losser. De verwachtingen in Losser zijn hooggespannen. Een jonge hond met veel communicatiekracht en een groot Haags netwerk. De aanwezigheid van verschillende Haagse boegbeelden en campagneprofessionals tijdens de installatie bewijst wel dat deze verwachting niet onterecht is.

Commissaris van de Koningin Ank Bijleveld neemt de laatste zorgen weg dat Michael zich snel zal vervelen in Losser. ‘U zult wel snel denken dat ik een tweelingbroer heb, als u mij overal ziet, zei Michael bij zijn sollicitatie.’ Met groot enthousiasme stortte Michael zich de afgelopen maand op Losser. ‘Hij weet nu al dingen van Losser die wij niet wisten’, aldus de locoburgemeester.

Hoogte- en dieptepunten

Ik spreek de aankomend burgermeester in zijn laatste week bij het CDA. Hij is bezig de met het inpakken van dozen op het partijbureau. ‘Ik heb een dubbel gevoel. Ik heb ongelofelijk veel zin in het burgemeesterschap van Losser. In mijn hoofd ben ik er voortdurend mee

bezig. Tegelijk ben ik heel dankbaar dat ik deze baan bij het CDA heb mogen doen. Ik heb als campagneleider hoogte- en dieptepunten meegemaakt.

Bij zijn afscheid sprak Michael gedenkwaardige woorden over die hoogte- en dieptepunten. ‘Tweemaal liep ik die trap af. Tweemaal vol emoties. Tweemaal keek ik in de ogen van velen die vandaag ook hier zijn.

Tweemaal vormde deze afdaling het einde van zeer intensieve weken. Ik heb het over de trap in het Lucent Danstheater. De eerste keer was op 22 november 2006. Na een spannende campagne liep ik samen met Jack en dertig jonge CDA’ers achter Jan Peter Balkenende en zijn vrouw naar beneden. De zaal ontplofte. Het CDA was wederom de grootste partij geworden. We schreeuwde “four more years”.

De tweede keer dat ik de trap afliep was niet die gedroomde “four more years” later, maar ruim drie jaar later. Op 9 juni 2010. Geen tranen van vreugde maar van verdriet. Geen nog eens “four more years” samen maar iets meer dan “four more minutes”. Geen dertig juichende jongeren die meeliepen, maar de partijvoorzitter en Ank Bijleveld. Niet de grootste partij in de Tweede Kamer, maar de vierde van het land. Er was dames en heren in die jaren heel wat veranderd. En ik was er al die jaren bij.’

Jonge hond

Michael wordt een jonge hond genoemd, hoewel hij de veertig ruim gepasseerd is. Geboren in Deventer, opgegroeid in Raalte, studeerde na zijn HBO-opleiding nog eens dubbel af als meester en doctorandus in de rechten te Leiden. Zijn hart lag echter bij communicatie en politiek. Actief in Het CDJA, functies als tekstschrijver en communicatieadviseur bij de gemeente Leiden, en havenbedrijf en later het stadhuis in Rotterdam. Vervolgens ging hij naar Den Haag als politiek adviseur van de staatssecretaris van Economische Zaken van Gennip en werd toen (plv.) hoofd communicatie en campagneleider van het CDA. Wie hem persoonlijk kent snapt de typering van jonge hond. Eindeloos creatief, geen idee is te dol en er wordt altijd veel gelachen. Als Michael binnenkomt vult de ruimte zich met energie en onrust, en gaan de dingen op zijn manier.

De les bij het CDA

Michael leert graag en snel. Wat is zijn belangrijkste les geweest bij het CDA de afgelopen jaren vraag ik hem. 'Aandacht voor je verhaal, weet wat je wil vertellen. En dan moet je zorgen dat je ook je eigen mensen,

je kader, daarin goed meeneemt. Welke keuze maak je, voor welke boodschap? En waarom kies je voor een bepaalde lijsttrekker? Wat je er ook van vindt achteraf, Jan Peter Balkenende was ook bij de laatste campagne de enige mogelijke keuze. Echter we hebben niet kunnen voorkomen dat er onrust kwam, en dat de gelederen niet gesloten werden en dan kun je geen goede campagne voeren. Je zag het in 2006 toen in de VVD een strijd was tussen Verdonk en Rutte, ook daar werkte het niet. Later toen Rutte de onbetwiste lijsttrekker was werkte het wel. Wij hadden echt geen keuze toen. Later kwam er kritiek, toen het niet goed ging, maar dat zijn processen die je niet meer terug kan draaien. In 2006 werkte

het voor het CDA juist wel. Toen hadden we ons verhaal ook beter op orde. De laatste verkiezingen kwamen voor ons te vroeg. We hebben ons verhaal niet goed kunnen neerzetten. Tot die tijd was het centrale thema hoe mensen omgaan met elkaar. Na de crisis veranderde dat in een rap tempo naar overheidsfinanciën, economie en betaalbare zorg. Toen switchten de mensen naar de VVD, want daar herkenden ze die thema's beter.'

CDA moet weer in zichzelf geloven

Over de huidige situatie in het CDA is Sibom niet pessimistisch. 'Ik denk niet dat het over is met het CDA. Er is grote behoefte aan een partij die mensen bindt en die niet uitgaat van een dominante markt of overheid. Ik heb veel vertrouwen in onze nieuwe partijvoorzitter Ruth Peetoom. Zij is in staat dat weer terug te halen. De boodschap aan de CDA-leden is dat het geen zin heeft om steeds maar terug te kijken of achteraf je gelijk te halen. Zoals de vraag: was de keuze voor dit minderheidskabinet nou wel een goede? Zowel binnen als buiten de partij hoor ik teveel nadruk op de verschillen. Maar het gaat erom wat ons bindt, hoe we met de samenleving omgaan en met elkaar. Het gaat erom dat we in onszelf blijven geloven en dat ook uitstralen Men wordt niet enthousiast over een partij die niet in zichzelf gelooft.'

En een pony van Henk Bleker

Over zijn nieuwe functie zegt Michael: 'Toen ik vacature van burgemeester in Losser zag dacht ik meteen: daar ga ik op solliciteren. Ik hou van het openbaar bestuur, en zeker op lokaal niveau. Ik heb voordat ik naar Den Haag kwam steeds in gemeentes gewerkt. Daar gebeuren de dingen die de burgers echt raken, heel dicht bij mensen. Er liggen grote uitdagingen, juist op het platteland, waar je vaak met krimp te maken hebt, en met steeds minder geld uit Den Haag. Ik denk dat de functie van burgemeester, in zo'n grensgemeente als Losser, en in Twente, zeer afwisselend en hectisch zal zijn. Ik kom zelf uit het Oosten, mijn moeder is Duits, dus ik weet zeker dat ik me hier snel thuis zal voelen. Voor mijn vrouw en kinderen zal de overstap uit onze huidige woonplaats Rotterdam best even wennen zijn. Maar we komen wel in het mooiste gebied van Nederland. Ik ga er de komende zes jaar helemaal voor, meer dan honderd procent. En ik heb mijn zoons van vijf en zes een puppy beloofd, net als Obama. En Henk Bleker heeft me al aangeboden een pony van hem te kopen. Dus dat komt best goed.' ■

In de familie ... de familie Gelissen

Tekst Frans de Nerée tot Babberich | Fotografie Dirk Hol

Jos Gelissen (63) is getrouwd, vader van drie kinderen en heeft zes kleinkinderen. Zijn hele leven staat in het teken van het onderwijs, respectievelijk als leerling, als leerkracht, als directeur van een basisschool en thans als regiodirecteur bij de Onderwijsstichting MOVARE. Hij zit namens het CDA in de gemeenteraad van Brunssum. Zijn zoon, Thomas Gelissen (38), is wethouder in de gemeente Brunssum. Als wethouder is hij, onder meer, verantwoordelijk voor de (gezondheids)zorg, de GGD, het gehandicaptenbeleid, de verslaafdenzorg, de schuldhulpverlening/Kredietbank, Marktzaken, Recreatie & Toerisme en Milieu & Afval. Aan Jos en Thomas werden dezelfde vragen voorgelegd, waarbij zij de strikte instructie kregen niet met elkaar te overleggen over de antwoorden. En wat bleek, vader en zoon zijn uit hetzelfde (juiste) hout gesneden.

Waarom bent u lid van het CDA geworden? Staat u nog achter uw keuze?

Jos: 'Omdat ik daarvoor gevraagd werd. Ik was verrast dat men bij mij aanklopte, omdat ik tot dan toe weinig voeling had met politiek. Maar de gedachte om zelf het speelveld te betreden in plaats van langs de lijn te staan, trok me wel. Misschien was het hebben van kleinkinderen daarbij wel een sturende factor. Ik werd dus CDA'er zonder dat ik eigenlijk iets wist over het CDA. Ik ben op die manier in een nieuwe wereld terecht gekomen en dat was best wennen. Pas nu – na 6 jaar – voel ik me geen groentje meer. En mijn grootste steun in dat leerproces zijn de ijzersterke CDA-ankerpunten geweest: gerechtigheid, gespreide verantwoordelijkheid, solidariteit en rentmeesterschap. Die vormen voortdurend de stippen aan mijn keuzehorizon.'

Thomas: 'Na mijn studie Bestuurs- en Organisatiewetenschappen heb ik steeds gewerkt in of voor het openbaar bestuur. Ik zou niet anders willen dan bezig te zijn met de complexe opgaven waar de overheid veelal voor staat. Nadat mijn vrouw en ik besloten in mijn

geboortestad Brunssum te gaan wonen, heb ik de stap gezet om politiek actief te worden in mijn eigen gemeente. Ik wil me graag actief inzetten voor de gemeenschap waarin ook mijn kinderen zullen opgroeien. Ik sta liever aan de lat dan aan de kant. Ik pas bij het CDA omdat haar uitgangspunten bij mij passen. Ze zitten als het ware in mijn systeem.'

Recentelijk heeft Ruth Peetoom het Strategisch Beraad gepresenteerd: een denktank die de nieuwe politieke koers van het CDA moet uitzetten. Wat zou u aan de leden van het Strategisch Beraad willen meegeven?

Jos: 'Ik stel vast dat het CDA in het begin van deze eeuw te weinig een eigen smoel heeft ontwikkeld. Bij de gemiddelde Nederlander schuift momenteel weinig positiefs voorbij als het woord CDA valt. De C van CDA is in verval. En met de D en de A trek je de kiezer niet van achter de geraniums vandaan. Dus denktank: help vooral mee een nieuwe eigentijdse smoel te creëren die voor veel kiezers een toegevoegde waarde heeft.'

Thomas: 'Mijn e-mailadres: thomas.gelissen@brunssum.nl'

Welk initiatief uit Brunssum zou ook landelijk ontplooid moeten worden?

Jos: 'Landelijk wordt er ingezet op de kanteling van de Wet maatschappelijke ondersteuning (WMO). Geen verlengstuk van de Algemene Wet Bijzondere Ziektekosten, geen nieuwe leverancier van zorg, maar een wettelijke focus op ondersteuning. In Brunssum is een wethouder die met zijn team de WMO-grenzen verkent en mooie initiatieven ontplooit die gebaseerd zijn op maatwerk, meedoen en samenwerking. En dat alles past geweldig binnen het CDA-uitgangspunt van gespreide verantwoordelijkheid. Dus: bestuurders, pols die wethouder maar als je om inspiratie verlegen zit.'

Thomas: 'Ik kan niet kiezen en noem er daarom 'slechts' drie. Allereerst onze aanpak van de bevolkingskrimp.

De regio Parkstad Limburg waarvan Brunssum onderdeel uitmaakt wordt geconfronteerd met een aanzienlijke bevolkingskrimp. Meer en eerder dan in de rest van Nederland. Tot 2025 neemt de bevolking in onze regio met 15 procent af. Dat betekent dat basisscholen noodgedwongen moeten sluiten, dat er woningen gesloopt moeten worden, dat commerciële en maatschappelijke voorzieningen onder druk komen te staan, etc.

Dan onze maatwerk-aanpak in de WMO. Iedere inwoner van Brunssum die aangeeft behoefte te hebben aan ondersteuning, krijgt bezoek van een maatwerker. Deze maatwerker bekijkt aan welke vorm van hulp behoefte is en of deze hulp ingevuld kan worden op eigen kracht, via collectieve voorzieningen, of door op maat gesneden ondersteuning. De maatwerker zorgt er vervolgens voor dat de hulp toegankelijk wordt gemaakt. Afhankelijk van de zorgbehoefte blijft de maatwerker in contact met de aanvrager, zodat maatwerk altijd mogelijk blijft als de zorgbehoefte toeneemt of afneemt. De maatwerker staat de cliënt dus echt met raad en daad bij. Tenslotte noem ik de manier waarop we onze jeugd serieus nemen. We hebben een eigen jongerenpers-bureau (www.connectbrunssum.nl) en organiseren met YoungXperienC bruisende jongerenevenementen. Juist in een sterk vergrijsde gemeente is het zaak de jeugd een podium te bieden. Met ons jeugdbeleid slagen we daar goed in.'

Als u voor een week de baas van Nederland zou zijn, wat zou u dan meteen veranderen?

Jos: 'Het opleidingssysteem van leraren. Kom maar eens praten, zou ik zeggen!'

Thomas: 'Ik ben nu iets meer dan anderhalf jaar wethouder. Er zijn steeds meer producten die door burgers digitaal kunnen worden aangevraagd. Kunstgrasvelden voor onze voetballertjes. Hulp bij het huishouden zodat ouderen thuis kunnen blijven wonen. Vroege en voorschoolse educatie op onze peuterspeelzalen om taalachterstanden bij jonge kinderen zoveel mogelijk weg te werken. Wijkteams waarin inwoners invloed hebben op hun eigen leefomgeving. Kortom, er gaat zoveel goed. Op de schaal van Brunssum, maar evenzo op de schaal van Nederland. Ik vind dat we daar wat vaker stil bij mogen staan. Wat vandaag goed is, kan morgen toch weer wat beter. En omdat het beter kan, moet het beter. Met die instelling zet ik me iedere dag in en niet slechts één week.'

En dan de vaste slotvraag: wat zou, volgens u, iemand ten minste één keer in zijn/haar leven moeten doen en waarom?

Jos: 'Als je jezelf als de regisseur van je leven beziet, krijgt die vraag vanzelf een antwoord. Daarvoor heb je Jos Gelissen niet nodig. Maar als het niet opschiet en je moet er nog over nadenken, doe dat dan op de Brunsummerheide: een geweldige plek!'

Thomas: 'Als twitteraar zeg ik: mij gaan volgen via www.twitter.com/thomasgelissen.

Als Brunsummer zeg ik: komen genieten van onze prachtige gemeente met o.a. de Brunsummerheide (zie www.brunssumlaatjegenieten.nl).

Maar als Thomas zeg ik 'niets' omdat je moet worden wie je bent.' ■

Eerste Kamer

Nieuw in de senaat

Drie nieuwe Eerste Kamerleden stellen zich voor.

Pia Lokin-Sassen

PIA LOKIN-SASSEN

Op 7 juni jongstleden werd ik beëdigd als lid van de Eerste Kamer voor het CDA. Iedere dinsdag maak ik mij op om naar een van de mooiste werkplekken van Nederland te gaan!

Als kamerlid spring je wat het werk aangaat in een rijdende trein, er zijn reeds wetsontwerpen aanhangig waar 'iets' in moet gebeuren, waarbij ik me flink moet inlezen over wat er in het verleden is gezegd en geschreven.

Plenaire vergaderingen (van alle kamerleden) wisselen elkaar af met commissiebijeenkomsten (van kamerleden uit de verschillende fracties) en dan zijn er natuurlijk de fractievergaderingen (van de CDA-kamerleden), waar in goede harmonie soms pittige debatten worden gevoerd. De stemmingen vinden aan het eind van de plenaire vergaderingen plaats, zodat het niet altijd zeker is of ik de laatste trein richting Groningen nog haal.

Prinsjesdag is bijzonder om mee te maken. De Tweede en Eerste Kamerleden zitten 'in Verenigde Vergadering' bijeen in de Ridderzaal, waar ook het Corps Diplomatique, het kabinet, de leden van de Raad van State, enz. zich verzamelen, in afwachting van het

binnentreden van H.M. de Koningin en haar gevolg. De wachttijd wordt aangenaam bekort met het bekijken van alle grappige, mooie, kleurrijke hoedjes op de fraai gekapte dameshoofden.

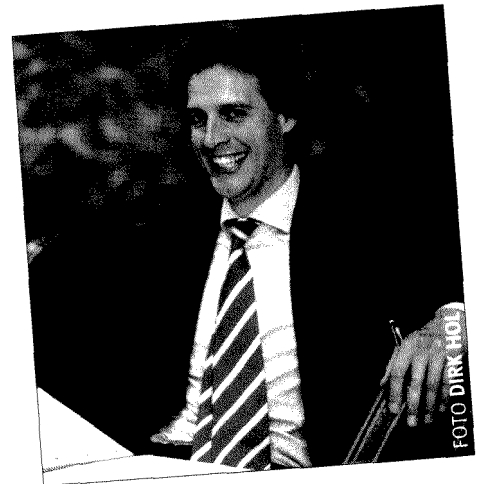
Het échte werk is nu, na Prinsjesdag, begonnen! Ik duik snel in mijn iPad om me op de volgende vergadering voor te bereiden.

WOPKE HOEKSTRA

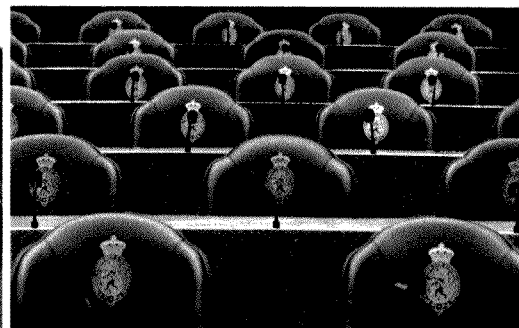
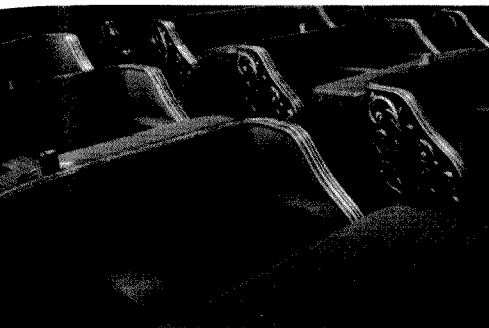
Wat een eer, om namens u in de Eerste Kamer te mogen zitten! Na in veel opzichten bewogen Provinciale Statenverkiezingen vond in mei het formeel verkiezen van de Eerste Kamerleden plaats. In juni volgde de beëdiging. Inmiddels zijn we met de elfkoppige fractie vol in bedrijf. Voor het reces stond er al een aantal belangrijke onderwerpen op de agenda, waarvan de langstudeerdersregeling in het onderwijs de meeste aandacht trok. Daarbij viel op dat de sfeer

tussen de diverse partijen gemoedelijk is, en het debat in hoofdzaak gaat over datgene waar het over zou moeten gaan: de inhoud.

Ook buiten de reguliere vergaderingen is er een korte

Wopke Hoekstra

periode veel gebeurd. Zo kwam president Abbas van de Palestijnse Autoriteit in de Senaat op bezoek, hebben we een nieuwe Kamervoorzitter gekozen en ben ik op werkbezoek geweest bij de Marinierskazerne in Doorn.

Samen met een paar collega's ben ik binnen de fractie verantwoordelijk voor de portefeuilles van Economische Zaken, Sociale Zaken en Justitie. Daarmee kan ik de komende periode in ieder geval vol aan de bak; alleen al het pensioendossier staat garant voor een intensieve herfst. Tijdens de volgende ledenvergadering hoop ik u in meer detail over de jongste ontwikkelingen te kunnen bijpraten. Ik kijk er naar uit om u dan te ontmoeten.

OVER WOPKE

Wopke Hoekstra (1975) werkt in het dagelijks leven bij organisatieadviesbureau McKinsey. Hij is daar hoofdzakelijk actief in de energie- en publieke sector. Eerder studeerde hij rechten in Leiden en Rome en werkte voor Shell in Berlijn, Hamburg en Rotterdam. Binnen het CDA was hij onder meer penningmeester van de Eduardo Freistichting, lid van het bestuur van het CDA in Amsterdam en zat in de redactie van CDA.nl. Wopke en Liselot hebben een dochter (2) en een zoon (10 maanden). Liselot is chirurg in opleiding aan de VU en werkt in het Rode Kruis-ziekenhuis te Beverwijk.

MARIA MARTENS

Na bijna tien jaar Lid van het Europees van het Europees Parlement (EP) geweest te zijn, ben ik sinds 7 juni jl. Lid van de Eerste Kamer. Opnieuw een eervol ambt. Beide Parlementen houden zich bezig met wetgeving, maar ik merk wel dat er grote verschillen zijn.

Allereerst de omvang. In 'mijn' tijd had het EP 785 leden, de Eerste Kamer 75. Bij de Commissievergaderingen waren vaak ruim honderd mensen, in de Eerste Kamer vaak zo'n twintig. In de Eerste Kamer is de werktal Nederlands, in het EP zijn er

23 werktalen. Het is een heel andere schaal. In relatie tot het EP is het een mini-parlement, maar dat betekent zeker niet minder belangrijk en ook niet minder werk. Het is wel even wennen aan de nieuwe werkwijze, maar opnieuw buitengewoon boeiend.

Tot nu toe hebben we vooral feestelijke bijeenkomsten gehad, zoals de installatie, verkiezing van voorzitter, Prinsjesdag. Maar vanaf september is ook het echtewerk begonnen, voor mij op het terrein van de Gezondheidszorg, Infrastructuur en Milieu, Ontwikkelingssamenwerking en Europese Samenwerkingsorganisaties.

Ik verheug me er op en blijf graag aanspreekbaar voor u. ■

Maria Martens

EERSTE KAMER

Kijk voor nieuws uit de Eerste Kamer op
www.cda.nl

Foto Dirk Hof

Maxime Verhagen

Deal die motiveert!

De afgelopen decennia heeft het besef zich opgedrongen dat onze ongebreidelde consumptie verwoestende effecten kan hebben op de omgeving en op de natuur. Zonder twijfel is duurzaamheid een van de grote uitdagingen van onze tijd. De vraag is dan natuurlijk: hoe kunnen wij onze economie en maatschappij verduurzamen?

Waar we veel te weinig bij stilgestaan hebben, is de vraag: wat motiveert mens en samenleving nu tot duurzaamheid? Als christendemocraat vind ik dat mensen horen bij de schepping en deel zijn van de natuur – zij het met een 'status aparte'. We mogen er zijn, en we mogen ook gebruik maken van de vruchten van de aarde. Maar wel: in de hoedanigheid van rentmeester. Het rentmeesterschap reikt verder dan het milieu. We zijn niet alleen rentmeesters van de natuur, maar ook van de beschaving. Rentmeesterschap draait niet alleen om het behoud van de fysieke ecologie, maar ook om wat je de sociale ecologie zou kunnen noemen: onze instituties, tradities en gewoontes. Goed sociaal rentmeesterschap is ook: het onderhouden van het gedeelde fundament van culturele waarden waarop de samenleving rust. Goed rentmeesterschap is naast groen en sociaal ook financieel: onze schuldenlast niet afwentelen op onze kinderen, maar ons huishoudboekje op orde houden. Rentmeesterschap is dus méér dan een christelijk woord voor duurzaamheid. Het komt voort uit de natuurlijke, menselijke emotie, dat niemand een hoge schuld of een uitgeputte aarde wil nalaten aan zijn kinderen. Als mensen het idee hebben dat iets van hen zelf is, zijn ze veel eerder geneigd om er als goed rentmeester voor te zorgen. Daarom moeten we soms een stap terugzetten van het denken over zoets abstracts als de duurzaamheid van de hele planeet. Het is wat mij betreft tijd voor minder symboolpolitiek en meer realisme in het milieudebat. Oplossingen moeten altijd komen vanuit de samenleving zelf.

Precies om deze reden sluit ik met dit kabinet een Green Deal. Ik heb bedrijven, burgers, maatschappelijke organisaties en decentrale overheden uitgenodigd projecten voor verduurzaming aan te dragen. Het Rijk lost knelpunten op in wet- en regelgeving, brengt partners bij elkaar en voor zorgt goede informatie. De partners voeren dan projecten uit op het gebied van water, grondstoffen energie en mobiliteit. Dat is de deal. Met de Green Deal wordt rentmeesterschap dus ook nog eens profijtelijk, in sociaal- en economische zin. Is het ook niet deze combinatie wat mensen motiveert? ■

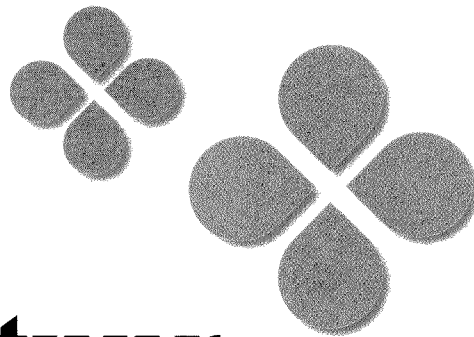
Dit is een verkorte versie van de toespraak die Maxime Verhagen uitsprak bij het Christelijk Sociaal Congres op 24 augustus jl.

Koopmans: Op weg naar de duurzaamste veehouderij ter wereld

CDA-Tweede Kamerlid Ger Koopmans is verheugd over de mestbrief van staatssecretaris Bleker. In deze brief, die deze week naar de Tweede Kamer is gestuurd, zet Bleker stappen naar een compleet duurzame veehouderij. Bleker doet voorstellen waarbij ontwikkeling van de veehouderij alleen is toegestaan als de afzet van mineralen op duurzame wijze geschiedt. CDA Tweede Kamerlid Koopmans is hier zeer over te spreken en ziet Blekers beleid in het verlengde van de rapporten van Alders en Van Doorn. Koopmans: 'Alders meldt dat Nederland niet van de veehouderij af wil. Maar de veehouderij moet wel duurzaam worden. Van Doorn geeft daarvoor concrete handvatten, zoals een voedselkolom die volksgezondheid garandeert, kringlopen sluit en dierengezondheid garandeert. Maar ook een klokkeluidersregeling, borging op lokaal niveau en retail als koploper. Ook zal de consument bewuster moeten kiezen'.

Koopmans wijst op de tegenstrijdige wensen die er met betrekking tot de veehouderij bij veel mensen leven. Koopmans: 'Mensen willen een lage prijs, maar ook kwaliteit. Ook willen mensen koeien in de wei, terwijl dat juist voor meer uitstoot zorgt. Met deze mestbrief, de ideeën Van Doorn en het rapport van Alders zetten we een stip op de horizon, zodat we in 2020 alleen nog maar duurzaam vlees in de schappen van de supermarkten hebben liggen.' In de brief van Bleker moet de ontwikkeling van de veehouderij gepaard gaan met het duurzaam plaatsen van kostbare mineralen uit mest, hetzij op eigen grond, hetzij via opwerking tot een duurzame grondstof. Fosfaat is een schaars product in de wereld, wat zo beter benut wordt. Koopmans: 'Met deze toekomstplannen wordt markt zekerheid gecreëerd, wordt de consument met de burger verbonden en krijgt de veehouderij de ruimte om zich te transformeren tot een duurzame veehouderij met toekomst.' ■

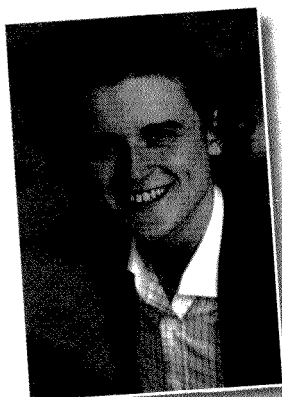

Introductie

Dagelijks Bestuur

Zoals bij elke politieke partij heeft het CDA een jongerenorganisatie, gelieerd aan de moederpartij. Het CDJA is sinds 1981 ontzettend actief betrokken bij de politiek. Naast het feit dat er intern veel politieke interesse gewekt wordt, is het CDJA er ook om de 'horzelfunctie' te vervullen. We kunnen, en mogen, kritiek leveren op de diverse fracties; dit gebeurt bijvoorbeeld door middel van resoluties op het congres. De organisatie wordt vertegenwoordigd door een dagelijks bestuur. Op deze pagina stelt het dagelijks bestuur zich voor!

Arrie Vis
Voorzitter

Na mijn jeugd in Alphen aan den Rijn, tussen de weilanden van het Groene Hart, ben ik in Rotterdam aan de Erasmus Universiteit Rotterdam gaan studeren. Als part-time werknemer van een grote woningbouwcorporatie in Rotterdam heb ik al vrij snel kennisgemaakt met de stedelijke problematiek. Al snel ben ik ac-

tief geworden in het CD(J)A Rotterdam als secretaris en penningmeester. In november 2009 ben ik als bestuurslid Communicatie toegetreden tot het dagelijks bestuur en sinds juni dit jaar ben ik voorzitter van het CDJA. Deze zomer heb ik met mijn enthousiaste team veel plannen gemaakt en u allen zult dus nog veel van het CDJA horen, zowel binnen als buiten het CDA!

Ruben Bakker
Politiek & vicevoorzitter

Zie mij maar als een componist. Samen met het hele orkest zal ik werken aan het christendemocratisch geluid. Dit geluid moet onderscheidend en duidelijk zijn. Als CDJA hebben we de afgelopen tijd al hard gewerkt aan het vernieuwen van de christendemocratie; deze lijn wil ik doorzetten. Met mijn

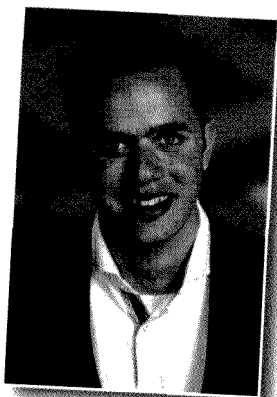
studies economie en filosofie ben ik gewend om zowel abstract te denken als concreet aan de slag te gaan. Beiden zijn belangrijk; zowel de onderliggende melodie als de individuele noten. Een componist moet kunnen luisteren en tegelijkertijd origineel zijn. Deze uitdaging ga ik sinds Juni aan, met als adagium: allegro ma non troppo! >>

Herman van der Bent *Penningmeester & tweede vicevoorzitter*

Ik ben Herman, 24 jaar, een boerenzoon uit de provincie Overijssel. Tijdens mijn studie civiele techniek heb ik geleerd om constructief te denken en dat door samen te werken de beste resultaten worden geboekt. Binnen het CDJA heb ik die instelling ook. Niet ver-

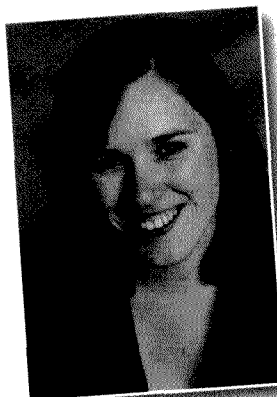
blind door een heilig geloof in de staat of het individu, maar het besef dat we samen onze samenleving vormen. Met een constructieve instelling werken we aan de toekomst. Als penningmeester van het CDJA draag ik daar graag mijn steentje aan bij. Mijn motto daarbij is dat er aangepakt moet worden, want mooie woorden zijn er al genoeg.

Dennis Chafiâ *Communicatie & Ledenwerving*

Beste CDA'ers, mijn naam is Dennis Chafiâ, ik ben 22 jaar en woonachtig in Wateringen. Naast het feit dat ik dagelijks bestuurslid communicatie & ledenwerving ben, besteed ik veel tijd aan familie en vrienden, ben ik muzikant, studeer ik organische chemie, verkoop ik

speelgoed en games en doe ik public relations voor een website. Daarnaast ben ik actief in het CDA Westland. Als dagelijks bestuurslid communicatie ben ik vooral verantwoordelijk voor een helder mediabeleid en een brede ledenwerving door middel van social media en uiteraard onze website cdja.nl.

Rieneke Gosker *Secretaris*

Sinds mei 2010 ben ik de secretaris van het CDJA en nu de voorbereidingen van ons najaarscongres weer in volle gang zijn, is – helaas – het einde van mijn tijd als DB'er ook in zicht. Ik ben Rieneke Gosker, 27 jaar, woon in Amsterdam, studeerde (Oost-) Europese Studies, bezig met de master European Union Law en

werk bij een boekwinkel op Schiphol. Als secretaris houd ik me onder andere bezig met de ledenlijst, het reilen en zeilen op het secretariaat en het organiseren van de congressen. Verder ben ik actief bij het CD(J)A Amsterdam en de werkgroep Europa. Ik geniet nog even van mijn tijd in het bestuur!

Kirsten Begeman *Activiteiten & Vorming*

Ik ben Kirsten, 22 jaar en sinds 2008 actief binnen het CDA en het CDJA. Ik heb mij voornamelijk bezig gehouden met campagnes en ledenwerving. Ik studeer en werk nog even als onderwijsassistent evenementenbegeleiding op het Saxion in Deventer. Sporten, lezen en naar concerten gaan doe ik graag in

mijn vrije tijd. Ook films, musea en reizen beschouw ik als het betere tijdverdrijf. Binnen het CDJA zet ik mij in voor een jongerenpartij voor iedereen, waarbij het niet alleen makkelijk is om lid te worden, maar ook om actief te worden en zo het CDJA vanuit de (lokale) kernen op te blijven bouwen.

Jeroen Bruijns *Organisatie*

Mijn naam is Jeroen Bruijns. Geboren op 31 oktober 1989 in Breda. Hier volg ik tevens mijn studie HBO Verkeerskunde aan de NHTV. Naast mijn studie ben ik actief in het verenigingsleven, waaronder de voetbalvereniging en de carnaval. Verder wordt mijn vrije tijd

gevuld met het CDJA en werkzaamheden binnen de horeca. Als DB'er Organisatie werk ik aan a) een CDJA bestuurdersnetwerk om onze invloed binnen het CDA te bundelen en te versterken; b) structureel werk maken van HRM en talentscouting, voortbouwend op; c) een verenigingsbreed opleidingsprogramma: 'een CDJA leven lang leren' voor training en coaching van de leden. ■

Fotografie Dirk Hol

Ga voor meer informatie over het CDJA en de agenda naar www.cdja.nl

Activiteiten

De eerste functie van het CDJA, het politiek betrokken maken van jongeren, wordt door een groot deel ingevuld door de organisatiecommissie. Op deze pagina worden activiteiten van de afgelopen tijd toegelicht.

Activiteiten CDJA

Lid zijn van het CDJA heeft veel voordelen. Een van die voordelen is dat je op plekken komt waar je anders niet zou komen; dankzij het CDJA gaan er letterlijk deuren voor je open. Wij organiseren veel verschillende activiteiten. Voor ieder is er wel wat wils.

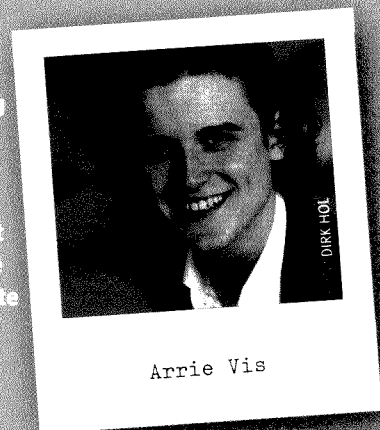
Kennis, vaardigheden, verdieping en bezinning

Hoewel er geen school bestaat voor politici, leer je bij het CDJA wel belangrijke vaardigheden door het te doen. Leren debatteren kan bijvoorbeeld bij het CDJA-debat. Bij die bijeenkomsten hebben we ook mogen leren van de ervaringen van Gerdi Verbeet en onze eigen minister Gert Leers. Ook voor verdieping en bezinning is er ruimte in het CDJA. Eind april is bijvoorbeeld met theoloog Erik Borgman en staatsrechtgeleerde Hans-Martien ten Napel een seminar georganiseerd over de christendemocratie in een seculiere tijd. Vanuit hun expertise zijn zij ingegaan op de vraag hoe de christendemocratie zich dient te verhouden tegenover de toenemende dominantie van een liberale en seculiere cultuur.

Meld je aan!

Ben je nog jong (voor het CDJA betekent dat onder de 31) en geïnteresseerd om eens mee te gaan en mee te doen met van onze activiteiten? Meld je dan aan! Kijk op cda.nl voor nieuwe activiteiten en hoe je je kunt aanmelden. ■

Regelmatig word ik benaderd door een grijzende fractievoorzitter met de vraag of er toevallig ook CDJA'ers in zijn gemeente wonen. Het bestuur vergadert tijdens de pauze van het lokale bridgetoernooi, de fractie nadert bijna de politieke pensioen-gerechtigde leeftijd van drie termijnen en het jongste raadslid heeft een nieuwe baan in een andere gemeente gevonden. Men is dringend op zoek naar vers bloed en wellicht kan het landelijke CDJA hierin wat betekenen. Voor een hoop afdelingen lijkt dit een vervan-hun-bed-show. Zij hebben immers actieve jongeren in hun gemeente. Braaf zitten ze in het bestuur, helpen zij met folderen en zijn zij aanwezig bij de ledenvergadering. Nee, in de raad zitten er geen jongeren maar dat is een kwestie van tijd. Over een aantal jaren is de wethouder wel ergens burgemeester geworden en schuift de fractie een plekje op. Het komt dus wel goed. Iedereen is overtuigd van het belang van een goed HRM-beleid om jongeren actief bij het CDA te betrekken. Maar ligt de focus niet te veel op het willen scouten van talenten die op de lange termijn ingezet kunnen worden? Moeten jongeren net zolang om de partij heen draaien totdat zij deel uitmaken van het establishment en langzaam een plekje kunnen verwerken? Het is altijd makkelijk om naar het landelijke CDA te wijzen: zittende bewindspersonen en kamerleden dienen weer een plekje op de lijst te krijgen en jongeren bungelen ergens onderaan. Maar hoe zit het met de lokale afdeling? Jongeren hebben vaak frisse ideeën en benaderen kwesties op een andere manier. Die creativiteit kan aangeboord worden om de kiezers weer aan te spreken en de jonge kiezers te overtuigen van de noodzaak van een sterk CDA. En ja, er zijn inderdaad afdelingen waarbij er een CDJA'er op een verkiesbare plek stond, waarvoor hulde. Diegenen die dat niet hebben gedaan moeten maar eens goed bij zichzelf ten rade gaan! Dit betekent ook dat jongeren op een andere manier benaderd dienen te worden om zich in te zetten voor de vereniging. Jarenlange bestuursfuncties zijn niet aan hen besteed; jongeren zijn mobieler en actief bij meerdere verenigingen. Zij dienen daarom benaderd te worden om op projectbasis iets voor de lokale afdeling te betekenen. Bedenk als bestuur verschillende plannen en leg die aan de jongeren voor, wellicht hebben ze er zelf ook al een paar. En geef ze vervolgens de ruimte om die uit te voeren. Zo maak je het voor jongeren overzichtelijk en zijn ze eerder geneigd om zich ergens aan te committeren. Probeer dus in de afdeling te denken vanuit het oogpunt van het gemiddelde lid. Iedereen wil wel iets betekenen voor de vereniging, maar men weet vaak niet hoe of wat. Voor afdelingsbesturen is het dus een kwestie van vraag en aanbod op elkaar af laten stemmen. Zo maken we onze lokale afdelingen gezond. Regeren is immers vooruitzien! ■

Arrie Vis

Onder voorzitterschap van: Polen

Elk half jaar heeft de Europese Unie een nieuwe voorzitter. Om u kennis te laten maken met deze voorzitter zullen we in deze terugkerende rubriek uiteenzetten wat de nieuwe voorzitter van plan is te gaan doen. Het is voor Polen het eerste voorzitterschap van de Europese Unie. Polen laat direct een sterk signaal horen, zij zetten zich af tegen de euroscepsis. Een Europees geluid waarin de echo van hun geschiedenis luid klinkt.

De regeringspartij Burgerplatform in Polen is lid van de Europese Volkspartij (EVP). De Poolse premier Donald Tusk verwoordt in zijn openingspeech als nieuwe voorzitter van de EU het Poolse sentiment over Europa als volgt: 'Wat is het antwoord op de crisis? Weggaan van Europa of je aansluiten bij iets dat al jaren goed gewerkt heeft? Het antwoord op de crisis is meer Europa! Met ons voorzitterschap zullen we heel wat Pools optimisme, enthousiasme en energie toevoegen: want wij geloven in Europa'. Joseph Daul, fractievoorzitter van de EVP in het Europees Parlement, ontvangt dit statement als volgt: 'Europese integratie bevindt zich in het hart van de prioriteiten van het nieuwe Raadsvoorzitterschap tot groot genoegen van de EVP. Mijn fractie verwacht veel van het Pools leiderschap. Europa heeft dit nodig!'

Deze pro-Europese houding van de Polen komt niet uit de lucht vallen. Polen heeft als geen ander land geleden onder de gruwelen van de Tweede Wereldoorlog, om vervolgens meer dan veertig jaar onderdrukt te worden onder het Sovjet-communisme. Het was het eerste land dat op eigen kracht onder de macht van de Sovjets uit wist te komen. Aan de hand van de legendarische Lech Walesa wisten de Polen, via de eerste vrije verkiezingen achter het IJzeren Gordijn, op een vreedzame wijze afstand te nemen van de Sovjet-Unie. Na deze lange strijd om vrijheid was het voor de Polen van groot belang om lid te worden van de Europese Unie. Het

symbool van het vrije Westen en een toekomstige garantie voor vrijheid en stabiliteit. In 2003 werd de huidige regeringspartij *Het Burgerplatform* lid van de EVP. In 2004 trad Polen toe tot de Europese Unie.

Binnen de Europese instellingen wordt het Poolse voorzitterschap warm ontvangen. De huidige voorzitter van het Europees Parlement de heer Jerzy Buzek (EVP) is Pool en partijgenoot van de Poolse premier Donald Tusk. De heer Buzek gaat in de lijn van zijn partijgenoot Tusk door: 'Het enthousiasme en creativiteit van Polen zijn vooral nodig om de sfeer van voorzichtigheid en twijfel achter ons te laten, die in sommige delen van de EU bestaat als gevolg van de schuldencrisis'. Voorzitter van de Europese Commissie Jose Barroso, eveneens lid van de EVP, zegt: 'Polen zal de volledige steun krijgen van de Europese Commissie in het zoeken naar een overeenkomst voor het economisch bestuur. Het verzekeren van onze toekomst is het verzekeren van onze waarden'.

Ondanks de grote problemen die op het moment spelen in Europa blijkt uit bovenstaande dat de Polen met positieve energie en een Europees gezinde instelling deze uitdagingen wil aanpakken. Zoals al meerdere malen is gebleken zal dat niet makkelijk zijn met 27 lidstaten en evenzoveel belangen. Maar het is noodzakelijk snelle beslissingen te nemen. Een groot voordeel is dat de verschillende bewindspersonen verbonden zijn door de EVP. Het zijn hiermee de christendemocraten in Europa die het voortouw nemen en de weg wijzen in de mist van de huidige crisis. Op basis van haar geschiedenis en vastberaden Europese aanpak lijkt Polen nu de juiste stuurman op het schip dat Europa heet. Permanente voorzitter van de Europese Raad Herman van Rompuy (EVP) concludeert: 'Vanwege de geschiedenis van Polen zijn alle Europeanen, van Finland tot Portugal, van Ierland tot Cyprus, trots dat Polen lid is van de Europese familie en dat Polen zijn moed en ervaring meeneemt in ons gezamenlijke avontuur.' ■

DE REPUBLIEK POLEN

Voorzitter EU: 1 juli 2011 tot 31 december 2011

Hoofdstad: Warschau

Inwoners: 38,5 miljoen

Lid van EU: sinds 2004

Lid van EVP: sinds 2003

Corien Wortmann is CDA-woordvoerder financieel-economische zaken, transport en vrouwenrechten en gelijke behandeling. Zij is vicevoorzitter van de EVP-fractie in het Europees Parlement voor financieel-economisch zaken en milieubeleid. Wortmann zit in het oog van de euro-storm als hoofdonderhandelaar namens het Europees Parlement voor de nieuwe wetgeving voor het Economisch bestuur in Europa, die het fundament legt voor een Europese begrotingsautoriteit.

U bent op vakantie geweest afgelopen zomer? Hoe hebt u de voordelen (of nadelen) van de euro onderzocht en heeft u iets gemerkt van de crisis in het land waar u was? 'Afgelopen zomer zijn we in Italië geweest, ons favoriete vakantieland. In Italië heb ik eerlijk gezegd niet veel gemerkt van de eurocrisis. Het zonnige humeur en de gastvrijheid van de Italianen waren als vanouds uitstekend. Toch liet de eurocrisis me niet los natuurlijk. Ik werd regelmatig gebeld door de pers en kreeg berichtjes om me over te halen toe te geven in de lopende onderhandelingen, maar ik heb mijn rug rechtgehouden.'

Namens het Europees Parlement heeft u onderhandeld met de Raad van Ministers van Financiën (Ecofin) over de nieuwe wetgeving voor het Groei- en Stabiliteitspact. Kunt u kort uitleggen wat dit Groei- en stabiliteitspact inhoudt en wat het Parlement wil bereiken? 'Het Stabiliteit- en Groeipact zijn de spelregels voor begrotingsdiscipline die moeten voorkomen dat lidstaten hun staatsschuld en begrotingstekort binnen de afgesproken zestig procent en drie procent moeten houden. In het verleden zijn onder aanvoering van Frankrijk en Duitsland de regels genegeerd, daardoor konden landen als Griekenland hun gang gaan. Het Europees Parlement wil politieke koehandel zoveel mogelijk uitsluiten, door

de Europese Commissie een onafhankelijke rol te geven in de naleving van de begrotingsregels. Vooral Frankrijk heeft geprobeerd dit te verhinderen. Het Europees Parlement is voor het eerst medewetgever dus zonder onze instemming komt deze wetgeving er niet. Mijn positie was dus sterk en daardoor heeft de Franse President Sarkozy toch moeten accepteren dat er meer automatische sancties komen.'

Jan Kees de Jager werd laatst gevraagd wie hij in zijn telefoon heeft staan, of hij dagelijks met zijn collega's aan de lijn zat. Spreekt u regelmatig met ministers van financiën, of iemand als de heer Juncker (voorzitter van de Eurogroep)? Door wie laat u zich adviseren?

'Natuurlijk voer ik veel overleg met collega's in het Europees Parlement, maar daarnaast was de Europese Centrale Bank een belangrijke bondgenoot. Voorzitter Trichet heeft ons openlijk aangemoedigd niet door de knieën te gaan voor Frankrijk en Duitsland die de begrotingsdiscipline wilden afzwakken. Daarnaast heb ik veel overleg gehad met leden van de Eurogroep zoals Juncker, Jyrki Kaitanen (nu Finse premier) en de rechterhand van Angela Merkel. Uiteraard had ik ook regelmatig contact met onze Jan Kees de Jager. Ik heb de laatste maanden torenhoge telefoonrekeningen voor mijn mobiel gekregen...'

Er is veel aandacht voor de situatie in Griekenland en de onderhandelingen over het noodfonds. Het lijkt alsof verschillende kampen zich ingraven. Hoe typeert u het debat in Europa, dus vooral tussen de politici van verschillende nationaliteiten, over de euro en Griekenland? Merkt u grote nationale belangen die de overhand voeren in de onderhandelingen? 'Er is een groot verschil tussen de Raad van Ministers en het Europees Parlement. In de Raad zijn het de lidstaten die hun eigen belangen verdedigen. Het Europees Parlement is net als de Tweede Kamer georganiseerd in politieke fracties. Bij ons lopen de scheidslijnen meer langs de lijnen van de politieke fracties. De linkse fracties zijn tegen strikte begrotingsdiscipline, dus ik heb de voorstellen met een smalle meerderheid door het EP gekregen. De EVP was volledig eensgezind, inclusief onze Franse en zuidelijke collega's. Dat geeft een krachtig politiek signaal! Maar, ik heb grote zorg over onze slagvaardigheid om de crisis te bezweren. We hebben dringend een slagvaardiger noodfonds nodig. De besluiten daarvoor zijn in juli genomen, maar het duurt vervolgens maanden om die praktisch uit te werken. Unaniteit is vereist dus één land kan de zaak ophouden. Alle nationale parlementen >>

>> moeten hun budgetrecht kunnen uitoefenen, maar we moeten voorkomen dat uitvoeringsbeslissingen van het nieuwe noodfonds langs zeventien parlementen moeten.'

Nederland staat er naar Europees gemiddelde goed voor in de crisis. Wordt u hierop aangesproken door uw collega's in het Parlement? Is men geïnteresseerd in hoe Nederland omgaat met de crisis? 'Nederland wordt gezien als een voorbeeldland als het gaat om onze concurrentiekracht en onze relatief lage werkloosheid. Ook onze overheidsfinanciën staan er minder slecht voor dan in veel andere landen. Collega's zien een land waar het relatief goed gaat, maar dat tegelijkertijd gezien wordt als erg op zichzelf gericht. Ik probeer dan uitleg te geven over onze ingewikkelde politieke situatie en waar wij als CDA voor staan, dat Europese samenwerking ons in de genen zit.'

U bent ook vicevoorzitter binnen de EVP. Voorheen zat Jan Peter Balkenende namens Nederland in de Europese top, nu is dat premier Rutte. Merkt u verschil in invloed van het CDA op de koers van de EVP? 'Nee, zeker niet. 'Nee, zeker niet. Nu vertegenwoordigt Maxime Verhagen het CDA op de EVP-top, die voorafgaat aan de Europese top. Daardoor houden we als CDA onze positie in het netwerk van EVP-regeringsleiders goed vast. Dat is belangrijk voor de invloed van het CDA. Ook zijn er vele

CDA'ers actief in de EVP. Zo is Jos van Gennip rapporteur voor het nieuwe EVP-beginselprogramma, een belangrijk document voor de toekomstige koers van de EVP.'

Hoe ziet u Europa over vijf jaar? Hebben we een antwoord op de crisis gevonden, en zijn er daardoor wezenlijke zaken veranderd? 'Er is nog steeds veel onrust op de financiële markten. Vertrouwen dat Europa de crisis kan oplossen ontbreekt nog teveel. Ik ben blij dat Sybrand van Haersma Buma zijn nek heeft uitgestoken voor een stevigere Europese oplossing voor de eurocrisis en dat het kabinet leiderschap toont. Het Europees Parlement is een belangrijke bondgenoot om de ambitieuze europannen van het kabinet verder te realiseren. Een Europese oplossing voor de schulden crisis is absoluut noodzakelijk. Wij als Nederlanders plukken elke dag de vruchten van Europa, omdat wij als handelsland onze welvaart en werkgelegenheid te danken hebben aan de Europese interne markt. Wij drijven bijvoorbeeld veel meer handel met onze buurlanden en zelfs meer met Italië, Griekenland en Spanje dan met de VS en China.'

Hartelijk dank voor dit interview, zou u als laatste een zin willen maken met als eerste woord: Europa...

'Europa gaat over onze toekomst en wij zijn als CDA'ers in Europa actief om een duurzame toekomst voor ons allen en voor Nederland veilig te stellen.' ■

CDA Fryslân start werkgroep Europa

Ruim veertig CDA'ers hebben zich aangemeld voor de werkgroep Europa van CDA Fryslân. Voorzitter Sybren Mulder: 'We zijn enorm blij met deze grote deelname. Op de eerste bijeenkomst gaven veel deelnemers aan dat zij hun kennis van Europa willen vergroten. Hoe komt het beleid tot stand en hoe kunnen we dat volgen en beïnvloeden? Andere deelnemers hebben zorgen over de Europese regelgeving en invloed. Vanaf de eerste bijeenkomst dus volop discussie over Europa.'

Het doel van de werkgroep Europa is om de informatievoorziening van het Europees Parlement (EP) naar de afdeling en van de afdeling naar het EP te vergroten en te stroomlijnen. Het onderwerp Europa leeft bij veel leden van het CDA. Dat hebben we zeker gemerkt na de vele aanmeldingen bij de werkgroep. Maar Europa leeft ook bij de kiezer in Nederland. Zeker nu het een

opvallende plaats in het nieuws heeft ingenomen de afgelopen maanden. De interesse is er, maar is de informatie er ook om op een waardige manier de discussie aan te gaan onder de CDA-leden/burgers?

Het antwoord op deze vraag is reden nummer één om de Friese werkgroep Europa op te zetten. Door een verbinding tussen regio en EP kan informatie beter en sneller worden doorgespeeld.

Reden nummer twee komt voort uit deze aanpak; door CDA-leden beter bekend te maken met het Europese systeem, zijn er meer waardevolle discussies mogelijk. Hierdoor kan de regio kenbaar maken bij de CDA-europarlementariërs hoe zij voor Friesland het verschil kunnen maken. Het mes snijdt aan twee kanten; CDA-leden meer informatie, het EP meer input. >>

>> Om een goede communicatie op gang te krijgen is persoonlijk contact van het grootste belang. Dat is de reden dat CDA-europarlementariër Esther de Lange bij onze eerste officiële bijeenkomst in juli aanwezig was. Sijbrand Mulder: 'Esther is een inspirerende politicus die graag dicht bij de leden staat. Dan merk je echt dat Europa en het Europees parlement niet iets van veraf is maar echt dichtbij je staat. Maar we hebben ook ervaren dat het mogelijk is om met goede argumenten invloed uit te oefenen op het beleid in Brussel. Esther heeft duidelijk aangegeven dat er grote behoefte is aan contact met de CDA achterban zodat daar waar mogelijk ingespeeld kan worden op de wens van onze leden en kiezers.' De Friese werkgroep Europa is een werkgroep waar communicatie centraal staat. Communicatie is iets wat we niet alleen kunnen maar waar we onze leden bij nodig hebben. Bij deze doen we graag een oproep aan een ieder die vragen over Europa heeft die vragen niet bij zich houden maar gewoon aan ons stelt. Dan kunnen wij er voor zorgen dat signalen door worden gegeven aan onze mensen in het EP.

Mocht u willen aansluiten bij het Landelijke CDA Europa Netwerk of heeft u vragen over Europese thema's? ✉ beusmans@cda.nl

Werkbezoeken CDA-delegatie

Om een brug te slaan tussen Nederland en Brussel probeert de CDA-delegatie in het Europees Parlement door middel van werkbezoeken de discussie over Europa te stimuleren en het contact met de achterban te vergroten. De europarlementariërs krijgen zo feedback van burgers, ondernemers en bestuurders waarmee ze weer aan de slag kunnen en waarvoor ze eventueel Europese oplossingen kunnen aandragen.

Op 13 mei jl. bracht de CDA delegatie een bezoek aan de Europese ruimtevaartorganisatie ESA te Noordwijk.

Op vrijdag 2 september jl. bracht de CDA delegatie een werkbezoek aan twee vooraanstaande bedrijven uit de transportsector in Noord-Limburg, Ewals, Tegelen en Seacon, Venlo. Het blijkt dat extra-lange vrachtwagens die extra veel vracht kunnen vervoeren (en dus relatief minder vervuiling uitstoten) niet in Duitsland mogen rijden maar wel in Nederland. Dit is een serieuze handicap voor de Noord-Limburgse transportsector. Corien Wortmann heeft hierover vragen gesteld aan de Europese Commissie en probeert op die manier dat probleem op te lossen. ■

Op 13 mei jl. bracht de CDA delegatie een bezoek aan de Europese ruimtevaartorganisatie ESA te Noordwijk. De ESA-vestiging is van groot economisch en wetenschappelijk belang, niet alleen vanwege toeleveranciers en directe werkgelegenheid, maar ook als kenniscentrum en samenwerking met universiteiten van Delft en Leiden. Europese bezuinigingen dreigen programma's die uitgevoerd worden in ESA-Noordwijk te treffen.

Zondags(on)rust

Gemeenten kunnen zichzelf toeristisch noemen en de winkels mogen zeven dagen per week open zijn. Niet iedereen is daar even blij mee.

Tekst **Willem Kruithof** | Fotografie **CDA**

Het lokale debat over koopzondagen gaat losbarsten. Het wetsvoorstel van het vorige kabinet om misbruik van de ‘toerismebepaling’ te voorkomen, is door het huidige kabinet aangehouden en inmiddels door de Eerste Kamer aanvaard. In veel gemeenten staat de zondagsopening dus op de agenda en moeten lokale politici een standpunt bepalen. Soms spelen lokale of seizoensgebonden aspecten, zoals in badplaatsen. Dit betekent dat het standpunt van CDA’ers kan verschillen. Vanuit het christendemocratische subsidiariteitsbeginsel is het te verdedigen dat lokale overheden vanwege plaatselijke omstandigheden een keuze maken of men op de zondag de winkels wil openen en zo ja, op welke zondagen.

Onder de kleine zelfstandige winkeliers in het midden- en kleinbedrijf bestaat grote onrust over de gevolgen van biedt dit de mogelijkheid om in het lokale CDA’ers een onderscheidend christendemocratisch geluid te laten horen ten opzichte van met name de liberale partijen VVD en D66. Met betrekking tot de zondagsopening past terughoudendheid, niet alleen als bescherming van de zondagsrust maar ook van kleinere winkeliers en het sociale weefsel. Colleges van B&W maken misbruik van het toerismeartikel in de gewijzigde Winkeltijdenwet om de weg voor verruiming – naast de bestaande twaalf koopzondagen die al zijn toegestaan – onder druk van de supermarkten en het grootwinkelbedrijf vrij te maken.

CDA-fracties

Tientallen lokale fracties van het CDA zijn hiervan geen voorstander, omdat voor meer koopzondagen – om diverse redenen – veelal draagvlak bij de winkeliers en hun personeel ontbreekt. Blijkens een inventarisatie van de landelijke Stichting Tegen Verruiming Zondagopening hebben zich al zo’n vijftig lokale CDA-fracties

daadwerkelijk tegen voorstellen van colleges van B&W verzet om lokale winkeltijdenverordeningen aan te passen, met steun van ChristenUnie, SGP en SP. De zondag als natuurlijk rustpunt en ontmoetingsdag is van essentiële waarde en dat mogen we niet verkwanselen besluitvorming door gemeenteraden om ondernemers toe te staan hun winkeldeuren elke zondag open te doen.

*‘Als ik zeven dagen per week werk, ga ik dood!
Als ik zes dagen per week werk, ga ik failliet!’*

Meerderheden in gemeenteraden (met name de liberale partijen) laten zich bij hun besluitvorming hoofdzakelijk leiden door klemmende verzoeken van het grootwinkelbedrijf, inclusief supermarkten, om elke zondag open te kunnen zijn. Ze baseren zich op tendentieuze peilingen onder consumenten die zeggen het wel ‘makkelijk’ te vinden als ze op zondag een boodschap kunnen doen. En aan die consumenten zou tegemoet moeten worden gekomen.

Ook in de Gelderse gemeente Rheden (met de dorpen Velp en Dieren) verzetten de kleine winkeliers zich fel tegen verruiming (52 koopzondagen). Het collegevoorstel werd met een nipte meerderheid van stemmen in de gemeenteraad aangenomen. In een eerdere raadszitting staakten de stemmen. Over draagvlak gesproken! Een motie van CDA en ChristenUnie/SGP om eerst een gedegen onderzoek onder alle winkeliers te houden kreeg geen steun.

Vanaf nu iedere zondag open
Van 12.00 tot 18.00 uur.

Brief naar de minister

In de zich sinds kort het predikaat 'toeristisch' toe-kennende Zoetermeer heeft de meerderheid in de gemeenteraad recent het groene licht gegeven voor 52 koopzondagen, onder protest van CDA, ChristenUnie/SGP en SP. Deze fracties vroegen minister Maxime Verhagen van Economische Zaken vergeefs een streep te halen door het raadsbesluit. Hij gaf overigens wel aan dat nog een gang naar de rechter mogelijk is. Gevolg: nu hangen op de supermarkten in het Stadshart en de wijk-winkelcentra van Zoetermeer spandoeken en posters dat ze elke zondag open zijn, terwijl circa tachtig procent van de winkeliers zich tegen zondagopenstelling heeft uitgesproken.

Eerste rechtszaak

De Stichting Tegen Verruiming heeft samen met vakbond CNV Vakmensen (die de belangen behartigt van het personeel) en twaalf lokale ondernemers als testcase de gemeente Rheden voor de rechter gesleept. In augustus hebben de eisende partijen de Voorzieningenrechter van het College van Beroep voor gevraagd een streep te halen door het besluit van de gemeenteraad om 52 koopzondagen toe te staan. Volgens de Stichting, en ook de CDA-fractie in Rheden, maakt de gemeente misbruik van de toerismebepaling in de nieuwe Winkeltijdenwet om de verruiming er doorheen te jagen. Ernstig is dat de lokale winkeliers onvoldoende

zijn gehoord, waardoor de gemeente de criteria in de wet met voeten heeft getreden.

De Rhedense gemeenteraad besloot in juni dat winkeliers in de kernen Rheden, Velp en Dieren vanaf 21 augustus zelf mogen bepalen of ze op zondag hun winkels openstellen voor publiek. Volgens de (recent aangescherpte) Winkeltijdenwet mag dat alleen wanneer de desbetreffende gemeente een bovengemiddelde toeristische aantrekkingskracht heeft. Anders zijn twaalf koopzondagen per jaar het maximum.

Volgens de recente uitspraak (1 september 2011) van de rechter voldoet Rheden echter aan de toeristische eis, met name doordat een belangrijk deel van de ruim 2 miljoen bezoekers die de Veluwezoom jaarlijks trekt ook de in het zuidoostelijk deel gelegen Posbank bezoekt, dat met Velp, Rheden en Dieren feitelijk één geheel, aldus de rechter. De zondagopenstelling van de winkels in deze kernen zou daarom het toerisme ondersteunen.

De voorzieningenrechter stelt verder dat alle belangen, ook die van kleine winkeliers, voldoende zichtbaar aan bod zijn gekomen bij de besluitvorming en ook tegen elkaar zijn afgewogen. De gemeenteraad heeft volgens de rechter echter grote vrijheid hoe zwaar hij ieder deelbelang laat wegen. Of de winkels definitief de deuren open mogen houden op zondag, >>

>> is afhankelijk van de uitkomst van de nog lopende bezwaarprocedure en eventuele beroepsprocedure. De uitkomst van deze bodemprocedure kan nog geruime tijd op zich laten wachten.

Geen keuze

Winkeliers zien ook om bedrijfseconomische redenen nauwelijks of geen mogelijkheden voor zondagopenstelling. Ze geloven niet in

meer omzet, omdat de consument zijn euro maar één keer kan besteden. Op een ook door het CDA in Rheden bijgewoonde vergadering met ondernemers zei een verswinkelier: 'Als ik zeven dagen per week werk, ga ik dood! Als ik zes dagen per week werk, ga ik failliet!' Dit is een teken aan de wand. De kleine winkeliers hebben gewoon geen keuze!

Samen met de CDA-fracties die zich tegen het vrij geven van de koopzondagen verzetten vreest de Stichting Tegen Verruiming dat door de concurrentie van de supermarkten die op zondagen open zijn de omzet van de kleine zelfstandige winkeliers dramatisch omlaag gaat. Er zijn al voorbeelden van een omzetverlies van circa twintig procent per week bij zelfstandige slagers, bakkers, etc. De consument die op zondag winkelt komt niet op zaterdag en ook vaak niet op maandag en dinsdag bij de kleinere winkels. Uiteindelijk betekent deze desastreuze ontwikkeling dat de kleine winkels niet langer kunnen voortbestaan, en dus de diversiteit in het winkelaanbod gaat afnemen. Ook gaan winkelstraten als gevolg van leegstand verpauperen.

Rustdag

De Stichting Tegen Verruiming heeft de Tweede Kamerfractie en het partijbestuur van het CDA gevraagd om zich het lot van de kleine zelfstandige winkeliers aan te trekken. Gevraagd is om actie om te voorkomen dat de kleine winkeliers in het geweld van de supermarkten door oneerlijke concurrentie het onderspit delven. Misbruik van de toerismebepaling in de Winkeltijdenwet kan niet onbestraft blijven.

Met name liberalen benadrukken het gemak van de consument, vooral voor tweeverdieners en eenoudergezinnen. Ook stellen sommigen dat de overheid niet moet ingrijpen en het vrije ondernemerschap niet mag remmen. Economisch gezien zou een verruiming van de zondagopening leiden tot een stijging van de omzet, toename van de werkgelegenheid en daling van de prijzen. Economisch onderzoek geeft echter aan dat de gevolgen voor werkgelegenheid en omzet beperkt zijn.

Vanuit de levensbeschouwelijke benadering betekent uitbreiding van de koopzondag een ondermijning van de zondag als dag waarop (religieuze) bezinning en het immateriële aandacht krijgen. Vandaar dat christelijke partijen aandringen op een beperking van de zondagopenstelling.

Toekomst

Maar ook vanuit andere invalshoeken zoals sociaal-maatschappelijk, cultureel en economisch, zijn argumenten tegen een ruimere zondagopening te geven. Zo ondermijnt de koopzondag een gemeenschappelijke vrije dag voor familie en verenigingen, wat leidt tot een verdere individualisering van de samenleving. Omgekeerd beschermt een beperking van de koopzondag zelfstandigen en werknemers tegen excessieve werkdruk en garandeert die personeelsleden één vaste dag waarop 'de werkgever' geen beroep op hen kan doen. Een belangrijk argument is ook de positie van het midden- en kleinbedrijf.

In veel gemeenten kunnen consumenten al zes dagen lang, ook 's avonds, hun boodschappen doen in de supermarkten. Moet de zondag daar nog bij? Is het opofferen van de rustdag, een dag met kerkbezoek en ruimte voor sociale contacten, dit waard? Bij met name de kleinere winkeliers roepen koopzondagen het hele jaar door veel verzet op. Blijkens onderzoek van CNV Dienstenbond is het personeel (ook in supermarkten en het grootwinkelbedrijf) eveneens tegen werken op zondag. De vraag is of het publiek dit écht wil. Mensen moeten gaan nadenken of zij van harte kunnen instemmen met het openstellen van winkels gedurende de hele week. Men beseft niet wat op het spel staat! De ernst van de situatie verdient nadrukkelijk de aandacht. Straks is het te laat en hebben we in Nederland alleen nog maar supermarkten en grootwinkelbedrijven die altijd open zijn, ook 's avonds en op zondag. Achteraf zal de consument deze 'veramerikanisering' van de samenleving uitermate betreuen. ■

Onderzoek naar diversiteit binnen het CDA

‘Meer diversiteit leidt tot meer kwaliteit’

In het kader van haar studie Strategisch Human Resource Management (SHRM) aan de Universiteit Utrecht deed Susanne van der Maarl met behulp van CDAV-medewerker Liesbeth van Heest onderzoek naar de vertegenwoordiging van

vrouwen in bestuursfuncties binnen het CDA. Voor haar scriptie, met als titel *‘CDA - Een plakkende vloer of een glazen plafond?’* ondervroeg zij CDA’ers.

619 mannelijke en vrouwelijke CDA-leden vulden de enquête in.

Een interview over het resultaat.

Hoe kwam je op het idee om met dit onderwerp aan de slag te gaan? ‘Rond de presentatie van het kabinet-Rutte zat ik in de trein en las in de krant een artikel over het geringe aantal vrouwen in het kabinet. Slechts 20 procent van de CDA-afvaardiging in het kabinet is vrouw. Net toen ik nadacht over de mogelijke oorzaak, belde een kennis van het CDA, die ook vond dat dit niet representatief was.

Zo ontstond bij mij het idee om hier onderzoek naar te doen. Tot dan toe was er wel veel onderzoek gedaan naar diversiteitsbeleid binnen grote bedrijven en instellingen, maar minder naar diversiteit binnen politieke partijen.’

Wat zijn de meest verrassende conclusies uit je onderzoek? ‘Het meest verbaasd was ik dat de stelling dat vrouwen zich echt anders gedragen dan mannen werd bevestigd. Vrouwen zijn vaker bescheiden, treden minder snel op de voorgrond en nemen minder snel het woord. Dat was eerlijk gezegd echt een verrassing voor me. Vooral omdat veel vrouwen binnen het CDA wel de ambitie hebben...

Ook blijkt uit mijn onderzoek dat vrouwen zich liever verdiepen in de wat meer feminiene onderwerpen zoals onderwijs en zorg. Veel vrouwen zouden deze onderwerpen liever hoger op de agenda zien.’ >>

Wat kan het CDA van jouw onderzoek leren? 'Ik heb een aantal aanbevelingen gedaan. Zo zou het CDA actiever naar vrouwen toe kunnen gaan. Juist omdat vrouwen zich bescheidener opstellen, dienen vrouwen actiever te worden benaderd. Mij viel daarbij op dat 20 van de 27 leden van de Scoutingscommissie mannen zijn. Hoe goed ze ook hun werk doen, daarmee geef je wel een signaal af. What you practice is what you preach.

Verder zou het goed zijn als het CDA aan de slag gaat met een officieel diversiteitsbeleid. Weliswaar is er eind 2008 een resolutie aangenomen op het congres waarin staat verwoord dat het CDA zich in zal zetten voor gelijke vertegenwoordiging (50/50), maar hier is nog niet zoveel mee gedaan. Dit in tegenstelling tot bijvoorbeeld de Duitse zusterpartij CDU. Zij hebben al sinds 1996 een zogenaamd "Frauenquotum", waarbij gestreefd wordt naar 30% vertegenwoordiging op alle kieslijsten en in alle besturen. Wordt dit niet behaald, dan dient te worden toegelicht wat hiervan de reden is en is dit onderwerp van discussie.

Ook ben ik voorstander van een mentorsysteem. Er zijn zoveel goede, talentvolle vrouwen die iets bereikt hebben. Noem een Agnes van Ardenne. Zij heeft echt een voorbeeldfunctie en zou zeker geschikt zijn om haar ervaring te delen door een jonge CDA-vrouw te

coachen. Overigens viel me op dat de respondenten van 65 jaar en ouder aangaven dat zij er vanuit gingen geen betaalde functie binnen het CDA meer te kunnen vervullen. Maar hier zit juist een schat aan kennis, ervaring en met een beetje geluk ook voldoende tijd! Daar moet het CDA wel echt mee aan de slag, hoor.'

CDA – een glazen plafond of een plakkende vloer? 'Ja, toch wel een glazen plafond. Uit mijn onderzoek blijkt dat de verschillen tussen mannen en vrouwen in opleiding en ervaring nihil zijn. De stelling dat er te weinig geschikte vrouwen beschikbaar zijn kan daarmee dus naar het rijk der fabelen worden verwezen. Kortom; geen smoesjes meer! CDA-vrouwen zijn even geschikt en zelfs ambitieuzer dan CDA-mannen.'

Tenslotte: je gaat na je afstuderen aan de slag bij het Openbaar Ministerie. Wat ga jij doen om vrouwen aan de top te helpen? 'De hoofdofficier voor wie ik ga werken is een vrouw. Ik zou graag eens met haar van gedachten willen wisselen en leren van haar ervaring. Ook zou ik vrouwen willen stimuleren om zelf aan te geven wat ze willen bereiken. Wees niet te bescheiden!'

Wilt u meer weten over de uitkomsten van de scriptie van Susanne en hoe het CDAV en het CDA verder met het onderwerp diversiteit binnen het CDA aan de slag gaan? Neem dan contact op met CDAV-medewerker Liesbeth van Heest, via [✉ vanheest.cdav@cda.nl](mailto:vanheest.cdav@cda.nl)

Afscheid bestuursleden

Woensdag 24 augustus heeft het CDAV bestuur persoonlijk afscheid genomen van de vertrekkende bestuursleden (v.l.n.r. op de foto) Corine Toussaint, Hester Maij, Patricia Assmann en Gerda Kempen. Gerda mocht al bij haar officiële afscheid in 2010 de zilveren CDA-speld ontvangen voor haar enorme inzet voor het CDAV.

Hester Maij ontving voor haar geweldige inzet (waarvan meer dan 4 jaar als waarnemend voorzitter) een speciale onderscheiding: de CDA SUPERVrouw-trofee. Het is de bedoeling dat deze trofee vaker uitgereikt gaat worden aan vrouwen die zich buitengewoon (super dus!) hebben ingezet voor het CDAV.

CDA HUWELIJK

Joost van Halem en
Caroline Tax

Joost van Halem en Caroline Tax hebben elkaar ontmoet tijdens het CDA-congres in het najaar van 2009. Joost werkte op dat moment als politiek assistent van Camiel Eurlings. Tegenwoordig werkt hij bij de NS. Caroline is raadslid in Leiderdorp. Daarnaast is zij freelance journalist en schrijft ze een proefschrift over Duitse literatuur. Ze trouwden op 16 september in Leiden. Het huwelijk werd ingezegend tijdens een katholieke mis in Leiden.

COLOFON

Oktober 2011

Jaargang 7 | nummer 3

CDA.nl is een uitgave voor de leden van het CDA. De uitgave wordt vier keer per jaar verspreid in een oplage van ruim vijftigduizend exemplaren. Leden ontvangen het tijdschrift gratis.

Uitgever CDA Bureau,
Postbus 30453,
2500 GL Den Haag
☎ 070 3424888
✉ redactie@cda.nl
🌐 www.cda.nl

Hoofredactie Nelleke Weltevrede
Eindredactie Marjolijn van der Stel
Redactie Gerard Adelaar, Carmen Boersma, Hubert Beusmans, Alie Dijkslag, Wendy van Endschoot, Mark de Groot, Liesbeth van Heest, Karin Hoentjen, Willem Kruithof, Marieke Mol, Frans de Nerée tot Babberich, Bronne Pot, Hans Stooijer, Eduard Slootweg en Inez de Vries

Vormgeving Mirella Roor
Fotografie ANP, Dirk Hol, iStockphoto, Ministerie OCW
Vrouw & Politiek CDA Vrouwen

Drukwerk: Senefelder Misset B.V., Mercuriusstraat 35, Postbus 68, 7000 AB Doetinchem
☎ 0314 355 500

Niet alle artikelen in dit tijdschrift vertolken noodzakelijkerwijs de standpunten van het CDA of van de redactie. Alle bijdragen in *CDA.nl* zijn beschermd door het auteursrecht. Uit deze uitgave mag daarom niets op enigerlei wijze worden overgenomen zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever. De redactie kan niet verantwoordelijk worden gesteld voor ongeraagd toegezonden beeldmateriaal of kopij.

CDA.nl wordt gedrukt op milieuverantwoord houtvrij papier en verzonden in natuurvriendelijk, afbreekbaar p.e.-folie.

Puzzel

B	U	R	G	E	R	P	A	R	T	I	C	I	P	A	T	I	E
R	E	T	T	I	Z	R	O	O	V	E	I	T	C	A	R	F	K
P	A	R	T	I	J	N	I	E	U	W	S	S	T	C	U	R	E
J	A	N	K	E	E	S	D	E	J	A	G	E	R	F	E	A	I
T	M	I	L	J	O	E	N	E	N	N	O	T	A	A	T	T	R
S	E	R	G	N	O	C	J	I	T	R	A	P	E	C	C	N	B
G	I	S	S	O	L	I	D	A	R	I	T	E	I	T	A	U	U
M	A	A	T	S	C	H	A	P	P	I	J	C	H	O	D	P	R
G	N	I	D	N	I	B	N	E	D	E	L	B	E	R	E	N	N
R	E	I	R	A	T	N	E	M	E	L	R	A	P	O	R	U	E
R	U	U	T	S	E	B	S	K	J	I	L	E	G	A	D	E	V
T	A	B	E	D	E	I	T	A	R	G	E	T	N	I	F	T	E
R	E	T	A	E	H	T	X	I	R	T	A	E	B	R	O	S	I
W	A	A	R	D	E	N	E	N	N	O	R	M	E	N	O	A	R
A	N	E	T	N	U	P	S	G	N	A	G	T	I	U	H	D	B
P	E	R	M	A	N	E	N	T	E	C	A	M	P	A	G	N	E

BEATRIX THEATER
BRIEVENRUBRIEK
BURGERPARTICIPATIE
C-FACTOR
DAGELIJKS BESTUUR
EUROPARLEMENTARIER
FRACTIEVOORZITTER

HOOFDREDACTEUR
INTEGRATIEDEBAT
JAN KEES DE JAGER
LEDENBINDING
MAATSCHAPPIJ
MILJOENENNOTA
PARTIJCONGRES

PARTIJNIEUWS
PERMANENTE CAMPAGNE
SOLIDARITEIT
STEUNPUNT
UITGANGSPUNTEN
WAARDEN EN NORMEN

Streep alle woorden weg, de letters die overblijven vormen twee woorden. Stuur uw oplossing voor 30 november 2011 naar: Redactie@cda.nl Of: *CDA Redactie, Postbus 30453, 2500 GL Den Haag* Onder de juiste inzenders verloten wij 5 boekenbonnen van € 15,-. De oplossing van de puzzel in het vorige nummer is: *Partijvoorzitter*. De winnaars van de boekenbon ter waarde van 15 euro zijn: *A. Kruithof, Ridderkerk • Zr. Gaudentia v.d. Bijgaart, Oisterwijk • A. Rink-Klungel, Groningen • N.M.H. Koehler, Zandvoort • H. Meima, Apeldoorn*

Crisis van de welvaartsstaat

HOE NU VERDER?

Stef van Zutphen

Crisis van de welvaartsstaat, hoe nu verder?

De schrijver, socioloog, econoom en politicoloog geeft basiskennis waarmee de lezer een eigen oordeel kan vormen.

Het boek is toegankelijk geschreven en geeft 15 kernvragen voor onze toekomst.

€ 10,00
111 pagina's

ISBN: 978-90-816712-1-7

Voor lezingen:

✉ t.marchal@planet.nl

Uitgeverij Het Boek
Postbus 8150
7550 KD Hengelo

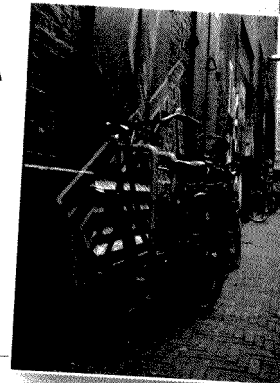
CDA-Wiki gelanceerd: Bouwen aan 'Meer CDA in de stad'

Actieve CDA'ers in de grote steden van Nederland gebruiken sinds kort een website, waar diverse goede voorbeelden en ideeën gedeeld worden. Een goed plan uit Amersfoort gebruiken in Almere? Een opzetje uit Groningen toepassen in Gouda? Dat kan via deze CDA-wiki.

Daarnaast heeft de website een bibliotheekfunctie, met diverse uitgaven en artikelen over stedelijke thema's. De wiki ondersteunt alle overige activiteiten, bijeenkomsten en initiatieven om te bouwen aan 'Meer CDA in de stad'.

Wilt u ook toegang tot deze broedplaats?

Vermeld u dan naam en achtergrond in een mail naar ✉ grotesteden@cda.nl

Te huur Buitennom 18/19 – Den Haag

Er zijn diverse ruimtes beschikbaar voor verhuur. Dat kan een aparte kamer zijn, maar ook een kantoorvloer van 300 m². Buitennom 18/19 is zeer centraal gelegen achter de

Prinsengracht en op loopafstand van het centrum van Den Haag. Het pand wordt gekenmerkt door een combinatie van authentieke en modern.

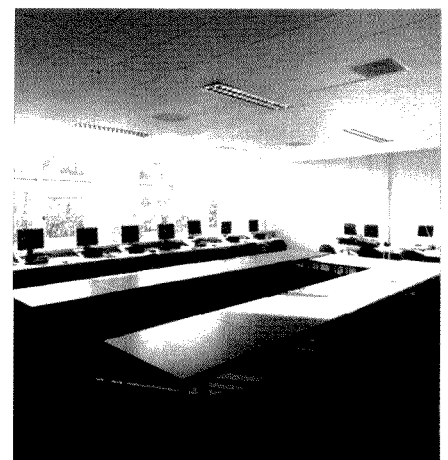
Meer informatie

Helm & Wesep Makelaars in o.g. BV

☎ 070 3560412 / 06 29046781

✉ vincent@hwmakelaars.nl

🌐 www.hwmakelaars.nl

DNPP

Nummer 4
December 2011

cda.nl

DOCUMENTATIECENTRUM
NEDERLANDSE POLITIEKE
PARTIJEN

cda.nl is een uitgave voor de leden van het CDA.

het tijdschrift

Kerstnummer
Ruth Peetoom
Gasthoofdredacteur

cda.nl

het tijdschrift

Redactioneel

‘Zo weerspiegelt zich Gods liefde in de ogen van een kind’

Kerst is het feest van het nieuwe begin. Van wat langverwacht is en nu gekomen. Van licht dat doorbreekt in het leven van mensen.

Het is ook de tijd van terugblikken en vooruitkijken. Met de mensen die ons lief zijn. Maar ook als partij kijken we terug op een veelbewogen jaar. Er is heel hard gewerkt, door zoveel CDA-ers op zoveel verschillende manieren – veel waardering en dank daarvoor! We kijken ook vooruit: komend jaar moet het nieuwe CDA er staan.

Dat is het goede voornemen. Maar allereerst wens ik u gezegende kerstdagen en een fijne jaarwisseling!

Ruth Peetoom
gasthoofdredacteur

Vragen, opmerkingen of suggesties kunt u mailen naar ✉ redactie@cda.nl

Fotografie voorplaat **iStockphoto**

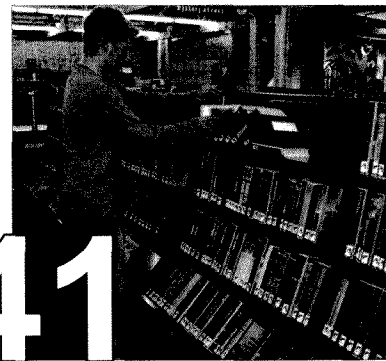
6

18

41

8

En verder:

- 13 **Van onderop**
Inburgering en integratie
- 16 **Opinie**
Erik Borgman
- 27 **Parlement**
- 31 **Partijnieuws**
- 37 **Internationaal**
Democratisering in Latijns-Amerika
- 44 **Congres 29 oktober 2011-12-09**
- 46 **Interview**
Joop Atsma
- 59 **Vrouw en politiek**
- 62 **Puzzel**

19

23

39

49

52

56

Post

De afgelopen maanden kwam er weer veel post binnen bij het CDA.
Een selectie.

LS,
Bijna had ik opgezegd, maar wat een kanjer van een bindende voorzitter. Ik heb weer hoop, ik blijf!

Met vriendelijke groet,
Ad Kemper

Naar aanleiding van de commissie-Geel het volgende: Waarom is toekomst visie van Maxime Verhagen zo weinig te horen? Zoals hij rentmeesterschap naar voren brengt over een brede lijn, dat is toch wat iedereen wil? Dat duurzaamheid niet alleen over groen en financiën gaan, maar ook over de samenleving, tradities over hoe willen wij dat Nederland er over dertig jaar er uit ziet? Waarom word er zo weinig met Verhagens visie gedaan en waarom hoor je daar zo weinig van?

Waarom word er zo'n mevr. Geel naar binnen gehaald die overigens naar eigen zeggen niet eens CDA'er is (en nog nooit op het CDA heeft gestemd!) en naar mijn mening veel te links.

**CDA tel je zegeningen en kijk wat je zelf in huis hebt! Dit moet ik even kwijt,
R. Slob**

Het duurzaamheidsverhaal van Maxime Verhagen is een goed verhaal. Het CDA haalt deze visie in verschillende toespraken door het land aan. Maxime Verhagen heeft zijn visie ook toegelicht op het Christelijk Sociaal Congres in augustus van dit jaar. Het CDA zal dit verhaal ook in de toekomst verder onder de aandacht brengen. Mevrouw Geel is de voorzitter van de commissie nieuwe woorden en nieuwe beelden. In de commissie zitten CDA-leden. Het CDA heeft inderdaad veel talent in huis! Haar taak en die van de commissie is om de uitgangspunten naar de woorden van deze tijd te vertalen.

Sinds de oprichting ben ik lid van het CDA; veel jaren bestuurlijk actief; ik ben nu een passief lid, maar nog steeds een zeer geïnteresseerd lid. Of ik van het huidige CDA ook lid zou worden? Ik zou er moeite mee hebben. Maar ik blijf lid, vooral omdat ik op deze wijze misschien nog een klein steentje kan bijdragen om het CDA er weer bovenop te helpen. Ik ben geen fan van het huidige kabinet, maar het moet toch maar blijven, eenvoudig omdat er nauwelijks een alternatief is. Onze ministers doen met de hete PVV-adem in de nek hun uiterste best om er iets van te maken, vaak ook met succes.

Ons bestuur doet z'n uiterste best om het CDA weer de plaats in de samenleving te geven die het verdient, o.a. door de vroegere uitgangspunten nieuw leven in te blazen. Wat ik echter mis (en dat zie je bij veel partijen) dat is de uitstraling; hoe presenteert de partij zich? Een voor iedereen begrijpelijke uitleg van het regeringsbeleid. Een uitstekend bezocht congres is prachtig, maar daar bereik je maar weinig kiezers mee (het formatiecongres in Arnhem was een uitzondering). Willen we als partij weer groter worden, dan zullen we ons steeds meer moeten richten op de nog steeds groeiende groep zwevende kiezers.

Johan Kaemingk
Varsseveld

Jammer, dat er geen vrouwen voor het dagelijks bestuur zijn voorgedragen. Er is een landelijke tendens dat zowel in gemeenteraadsfracties als in de landelijke fractie er weinig ruimte is voor vrouwen met een politieke ambitie. Terwijl als men

eerlijk is de vrouwen actief binnen het CDA zich beter van hun taak bewust zijn en daarnaar werken zowel in de landelijke, als gemeentelijke politiek als over het algemeen de mannen (haantjespolitiek?). Is het angst voor de vrouw in het algemeen of een terugkeer naar de middeleeuwen en voelt men zich meer en meer verwant met de SGP.

Nogmaals jammer,
Annie Schouten

Eén van de nieuwe bestuursleden is een vrouw. Het dagelijks bestuur bestaat nu uit drie vrouwen en vier mannen. Daarnaast is ook getracht een spreiding over het gehele land te realiseren.

Geacht bestuur,
Een bestuur hoort te besturen en ik heb dat gemist bij het congres. Of het nu leuk is of niet, het beleid mede tot stand gekomen door

de PvdA is duidelijk en dat moet Leers uitvoeren. Hiervoor had de voorzitter hem glashard moeten steunen. Niet de oren laten hangen naar Jan en alleman, helder beleid en duidelijkheid, anders gaan we verloren

Met groet,
Harm Kuiper Middelburg

De voorzitter van het CDA heeft in relatie tot de Alleenstaande Minderjarige Vluchteling gehandeld volgens het verkiezingsprogramma en daarmee minister Leers gesteund. Minister Leers werkt aan een nieuw beleid voor AMV's, waarin het de bedoeling is dat AMV's eerder duidelijkheid krijgen. Dus niet jarenlang in onduidelijkheid verkeren. Als de uitkomst nee is, moet de persoon terug naar het land van herkomst en als het ja is, moet het ook een volmondig ja zijn. Die persoon krijgt dan alle kansen en zekerheid om een toekomst op te bouwen in Nederland. ■

De uitgangspunten van Henk Hagoort

Henk Hagoort is voorzitter van de publieke omroep. Daarvoor was hij directeur van de EO. Hagoort zit in de commissie 'Nieuwe woorden, nieuwe beelden' die bezig is met het hertalen van de uitgangspunten.

Gespreide verantwoordelijkheid

We zijn samen verantwoordelijk voor een goede samenleving. Beslissingen moeten we nemen op de plekken die daar het meest geschikt voor zijn. En taken moeten uitgevoerd worden door de organisaties of mensen daar het meest geschikt voor zijn. Bijvoorbeeld in het gezin, in vakbonden of werkgeversorganisaties, in het bedrijfsleven of bij de gemeente. Zo voorkom je een betuttelende overheid.

'Met dit uitgangspunt hebben we naar mijn mening het meest onderscheidende aspect van het CDA-gedachtegoed te pakken. Het primaat ligt niet bij de staat (sociaaldemocratie) en ook niet bij het individu (liberalisme), maar bij die verbanden in de samenleving waarin mensen samen verantwoordelijkheid nemen voor elkaar en de samenleving. De kerk, de school, het gezin, de vereniging, etc. Kortom: het maatschappelijk middenveld. Jammer alleen dat we er nauwelijks eigentijdse woorden voor hebben. Voor je het weet gebruik je bij dit uitgangspunt allerlei begrippen waardoor mensen om ons heen op voorhand afhaken. Ook de traditionele alternatieven klinken niet echt aantrekkelijk: 'soeveriniteit in eigen kring' of 'subsidiariteitsbeginsel'. Terwijl het achterliggende idee zeer actueel is. We hebben in Nederland al lang ontdekt dat het individualisme is doorgeschoten. En we beseffen ook dat de overheid of de markt de maatschappelijke problemen niet afdoende kan oplossen. Dat moet door burgers samen gebeuren in organisaties en instellingen die bottom-up en dicht bij de leefomgeving zijn georganiseerd. En daar wringt naar mijn mening de schoen. De meeste maatschappelijke organisaties (scholen, zorginstellingen, welzijnsorgani-

saties) zijn uitvoerders van overheidsbeleid geworden, betaald door de overheid, gereguleerd door de overheid. Ze worden geleid door professionele bestuurders die keurig aan de overheid rapporteren op basis van cijfermatige criteria, die vaak alleen betekenis hebben op papier. En tot overmaat van ramp moeten ze ook nog eens aan 'marktwerking' doen. Voor veel 'klanten' en werknemers werkt dat vaak vervreemdend. De kloof tussen de overheid en de burgers loopt tegenwoordig dwars door maatschappelijke organisaties heen, waarbij de bestuurders horen bij de 'klied' die vooral goed voor zichzelf zorgt. Het uitgangspunt 'gespreide verantwoordelijkheid' heeft de potentie een revolutionair begrip te zijn wanneer het CDA het aandurft de confrontatie met deze praktijk aan te gaan. Dat betekent: kleinschaligheid, meer macht en invloed voor de direct betrokkenen (ouders, patiënten, etc.) en meer vertrouwen in de professionals (leraren, verpleegkundigen, etc.). In mijn eigen werk betekent dit uitgangspunt proberen vorm te geven aan een omroepbestel dat gebaseerd blijft op directe betrokkenheid van burgers. Een bestel met omroepverenigingen dus. En tegelijk: dat moet op een nieuwe manier. Moderne mensen gaan niet meer naar een ledenraadsvergadering is een achterafzaaltje. Zij willen liever meedoen in digitale communities rond programma's. We zullen ook als CDA moeten zoeken naar nieuwe vormen van verbondenheid en betrokkenheid.'

Solidariteit

Er moet betrokkenheid zijn tussen generaties en tussen arm en rijk. We leven niet alleen voor onszelf, maar we zijn pas mens door met elkaar te leven. De overheid

Foto Dirk Hol

zorgt voor de basis van sociale zekerheid: voor iedereen is er gezondheidszorg, onderwijs en inkomen. En met deze basis moeten we als mensen voor elkaar zorgen. Ook maatschappelijke organisaties helpen daarbij.

‘Persoonlijk vind ik dit begrip slecht gekozen, hoe mooi ook de achterliggende gedachte is. Solidariteit klinkt typisch twintigste-eeuws en in mijn oren nogal “koud” en technisch. Terwijl ook hier onze traditie zoveel diepere woorden meegeeft. Naasteliefde klinkt al veel beter. Naasteliefde voelt misschien “ongemakkelijk”, maar dat is precies de bedoeling. Het doet een appel op mij. Dit uitgangspunt gaat over een levenshouding waarbij je bereid bent je zo te laten raken dat je in beweging komt. Hier zit de diepste drive van al die mensen die de samenleving een klein stukje beter maken. De mantelzorgers, de vele vrijwilligers bij sportverenigingen, de collectanten aan de deur. Het CDA moet een partij zijn die juist deze betrokkenheid met hart en handen volop op waarde schat.’

Publieke gerechtigheid

Een betrouwbare overheid stelt duidelijke grenzen en geeft de burger zekerheid. De overheid houdt zich zelf ook aan deze grenzen. De overheid moet ervoor zorgen dat iedereen genoeg geld heeft om rond te komen. Ziek of gezond, met of zonder werk. En omdat iedereen genoeg geld heeft, kan iedereen ook meewerken aan een goede samenleving.

‘Recht doen en gerechtigheid nastreven is de kern van het overheidsbeleid. We leven in Nederland in een rechtsstaat en dat is iets om dankbaar voor te zijn en zuinig mee om te gaan. We raken met gerechtigheid de kern van de rijke traditie waarin we als CDA staan en die teruggaat tot de joodse Thora. Het Oude Testament is tegenwoordig niet erg populair maar laten we niet vergeten dat hier de bron ligt van onze rechtsstaat: “Wees niet partijdig wanneer je rechtspreekt. Trek aanzienlijken niet voor en zie machthebbers niet naar de ogen. Spreek rechtvaardig recht over je naasten. Breng het leven van een ander niet in gevaar door lasterpraat over hem rond te strooien” (Leviticus 19). Hier liggen de wortels van onze rechtsstaat inclusief het verbod op haatzaaien!’

Rentmeesterschap

Met rentmeesterschap bedoelen we: de aarde is niet van ons, we hebben de aarde te leen van God. Daarom moeten we de aarde goed achterlaten voor volgende generaties. En daarbij horen ook de mensen, dieren en planten die er wonen. De overheid heeft twee taken op het gebied van rentmeesterschap:

1. De overheid moet stimuleren dat mensen zich gedragen als goede rentmeesters. Bijvoorbeeld stimuleren dat mensen op straat hun rommel in de afvalbak gooien.
2. De overheid moet zelf een goede rentmeester zijn. Dit betekent dat de overheid de gaven en talenten van alle burgers moet benutten. En dat ze haar financiën goed op orde moet hebben.

‘Tot mijn schande moet ik bekennen dat ik met dit uitgangspunt het minste heb. Ik ben niet zo heel bewust bezig met het milieu. Natuurlijk heb ik wel een gft-bak, maar nog geen spaarlampen. Ik heb zelfs overwogen om extra gloeilampen voor de komende jaren te hamsteren omdat ik het licht van spaarlampen minder gezellig vind. Maar dat gaat zelfs mij iets te ver. Toch gaat rentmeesterschap over iets heel fundamenteels. Ook ik moet mij beseffen dat we deze aarde als iets kostbaars moeten bewaren en doorgeven. Ik hoop wel dat CDA’ers dit breder zien dan zorg om de natuur of de aarde. Rentmeesterschap gaat evenzeer over cultuur. Ook het cultureel erfgoed dat in generaties is opgebouwd, vraagt om zorgvuldig bewaren en doorgeven. Rentmeesterschap gaat niet alleen over spaarlampen, maar ook over monumentenzorg en musea.’ ■

‘Geïnspireerd. Uitdagend. Uitnodigend.’

Werken aan het nieuwe CDA, dat was – en is – de belangrijkste opdracht voor Ruth Peetoom. Langzaam maar zeker worden de contouren van dat nieuwe CDA zichtbaar. Maar het gaat niet vanzelf.

Tekst **Marjolijn van der Stel** | Fotografie **Dirk Hol**

‘De opdracht was heel duidelijk: werken aan de vernieuwingsagenda, stippen op de horizon zetten, maar ook: waar liggen onze wortels’, zegt Ruth Peetoom. ‘In mei is de commissie “Nieuwe woorden, nieuwe beelden” van Jacobine Geel aan de slag gegaan. Een maand later het Strategisch Beraad onder leiding van Aart Jan de Geus. We zijn nu dus ruim een half jaar onderweg en het wordt duidelijk waar we naartoe gaan. Op 29 oktober liet Jacobine al iets zien van die nieuwe inzichten. Het werd stil in de zaal.’

Dat was op 29 oktober. De mensen waren lovend. Maar in de weken erna was er ook kritiek: te dun, te soft, te dominee-achtig. Jacobine Geel: ‘Een tekst horen is iets anders dan een tekst lezen. Het is goed dat er discussie is, anders was het werk op 29 oktober al af geweest. De discussie is nodig om de uiteindelijke visie aan te scherpen. Gedoe is goed. Ik ben juist blij met al die bemoeienis. We praten ook om die reden veel met mensen buiten de commissie. Ik heb me als voorzitter voorgenomen zoveel mogelijk mensen te committeren aan het proces. Juist ook omdat het doorgaat, niet stopt op 21 januari. Er zullen altijd tegenstanders zijn, maar ook dat is niet erg.’

Peetoom: ‘Toen we CDA’ers vroegen naar wat te zien als de ziel van het CDA, noemden ze het woord compassie.’ Geel: ‘Ja, maar dat klinkt op dit moment onvoldoende door. De balans tussen hoofd en hart is zoekgeraakt. Het

is de laatste jaren teveel hoofd en te weinig hart. Die balans moet worden terug gevonden, want als mij één ding duidelijk is geworden: het CDA is geen partij voor cynische mensen.’

‘Gedoe is goed’

Peetoom: ‘Wat is jullie nog meer opgevallen?’

Geel: ‘Dat grotere vrijheid soms ook leidt tot verschroming. De keuzemogelijkheden zijn eindeloos. Het gaat er niet alleen om dát je kiest, maar het gaat ook om wát je kiest. Keuzes hebben consequenties. Daar moet het gesprek in ons land weer veel meer over gaan. De partij moet hierin niet moraliserend voorschrijven wat wel en niet goed is, maar wel het gesprek op gang brengen. En daardoor moraliteit weer op de kaart zetten.’

Peetoom: ‘Aart Jan, in hoeverre raakt deze discussie aan waar het Strategisch Beraad mee bezig is?’

De Geus: ‘Direct. Wij denken vanuit de uitgangspunten na over de toekomstige koers. Je merkt dat er behoefte is aan een nieuwe taal. Duurzaamheid noemen we bij het CDA rentmeesterschap. Maar buiten het CDA is er niemand die dat begrip begrijpt. Niemand die het CDA ziet als de partij van duurzaamheid. Terwijl het juist een CDA-thema is.

Het CDA maakt beleid op deze punten, maar het wordt niet herkend als CDA-beleid. De uitgangspunten worden niet meegenomen naar de actualiteit.'

Eigen geluid

Waar komt dat door? De Geus: 'Voor een deel komt het door de cyclus die alle politieke partijen doormaken. Die cyclus is te vergelijken met de seizoenscyclus. In 2002 maakte het CDA – toevallig was het toen ook voorjaar – een enorme sprong vooruit. Sindsdien hebben we lang ons stempel gedrukt. Er gaan dan andere belangen meespelen. In de periode 2007-2011 heb ik vanuit Parijs de partij zien verflensen. Op 21 januari 2012, als we ons rapport presenteren, bereiken we het symbolisch koudste punt, daarna wordt het lente.

Maar ook het land is veranderd. Nederland is geen driestromenland meer. Naast de christendemocratie,

de sociaaldemocratie en het liberalisme zijn er de nieuwe stromingen van het intellectualisme en populisme bijgekomen. Het is knokken voor het CDA om dan nog onderscheidend te zijn. We moeten niet van alles een beetje vinden, maar eigen, herkenbare thema's kiezen.'

De Geus: 'Duurzaamheid is zo'n thema. Maar ook een begrip als "gespreide verantwoordelijkheid" moeten we opnieuw laden. Dat gaat over gemeenschapszin, over de cirkels waarvan mensen deel uitmaken. Over verantwoordelijkheid in je eigen kring op een niet-geïnstitutionaliseerde manier.'

Geel: 'Dat begint met vertrouwen, en niet met opleggen of afdwingen. Regeren begint bij de erkenning van het maatschappelijk initiatief.'

De Geus: 'Dat heeft consequenties. Zaandam is >>

anders dan Enschede. Het kan dus zijn dat in een andere gemeente dingen anders geregeld worden. Dat vraagt wel wat van mensen. Maar systeem zoals het nu is – op basis van gelijkheid – heeft ook niet gewerkt.

Een ander thema dat echt CDA is, is gezin. We willen het gezin niet standaardiseren, maar wel ondersteunen en bemoedigen. Een gezin begint met een kind. De overheid moet aan de kant van het kind staan.

Een derde typisch christendemocratisch thema is Europa. We zijn consistent pro-Europa.'

Geel: 'Europa is complexer dan ooit, de Europese Unie als idee staat onder druk.'

De Geus: 'Dag klopt. Het is ingewikkeld, want aan de ene kant gaan we toe naar een versterking van de slagkracht van Europa, terwijl aan de andere kant het draagvlak afneemt.'

Geel: 'Dat spanningsveld zie je op veel terreinen.

Er is een kanteling gaande; je merkt dat het maakbaarheidsideaal op zijn eind loopt. Dat vraagt om een andere houding ten opzichte van 'het systeem'.

De christendemocratie heeft die andere houding in zich. Dat zit in de traditie die voortkomt uit het christendom. Dat betekent echter niet dat het vanzelf gaat: het wordt bij wijze van spreken niet vanzelf weer voorjaar.

Mensen willen graag zekerheden, ze houden niet van

verandering. De vraag is hoe we die zekerheden kunnen bieden zonder een schijnverhaal op te houden.'

Het radicale midden

Peetoom: 'Dat verhaal raakt iedereen, maar mensen willen het gevoel hebben "het gaat over mij".'

De Geus: 'Het gaat over de maatschappelijke schaal-grootte. De afgelopen jaren zagen we bijvoorbeeld in de zorg en het onderwijs schaalvergroting. De zorg en het onderwijs werden er deels beter door. Maar hoe voorkomen we dat mensen zich in grote instellingen verloren voelen? Dat hangt samen met de menselijke maat. Die slag moeten echt maken, anders verliezen we de gewone man in de straat.

Er zijn altijd twee polen in de samenleving die met elkaar in evenwicht moeten zijn. Het CDA kiest daarbij voor dat radicale midden.'

Geel: 'Dat moet een midden zijn dat voortkomt uit de idealen. Het CDA moet niet voor het midden kiezen omdat er toevallig op het midden nog ruimte is. Het CDA moet een eigen visie op de samenleving ontwikkelen. Het terugvinden van het midden zou een mooi bijeffect zijn.'

Peetoom: 'En hoe zorg je dan dat het niet een grijs, nikserig verhaal wordt?'

De Geus: 'Radicaal betekent ook geworteld. We moeten

terug naar die wortels. De standpunten die we dan formuleren mogen wat mij betreft best op gespannen voet staan met het nu.'

Peetoom: 'De flanken trekken veel mensen, maar de werkelijkheid is zo geschakeerd. Zwart-witdenken past niet bij ons.'

Geel: 'We zijn gericht op de toekomst. Als het gaat om onze Nederlandse identiteit bijvoorbeeld, moeten we niet blijven hangen in een nostalgische gerichtheid op het verleden. Het beste moet juist nog komen, leert onze traditie. Van daar uit zou het nieuwe CDA-verhaal weer handen en voeten moeten krijgen.'

De Geus: 'De communicatie en presentatie rondom de vernieuwing zijn wezenlijk. In onze tekst komen we met heel concrete voorbeelden. Wat betekenen bepaalde keuzes voor het leven van alledag.: heel concreet, heel dichtbij mensen kijken. De voorbeelden die we kiezen moeten tot de verbeelding spreken. En we moeten eerlijk zijn: de tijd is voorbij dat de staat kant-en-klare oplossingen kan bieden.'

Peetoom: 'De overheid kan wel de omstandigheden scheppen waarin mensen het zelf kunnen doen. Om met Jan de Koning te zeggen: we moeten mensen zelf verder laten springen dan ze zelf ooit gedacht hadden te springen.'

De Geus: 'We zijn met het Strategisch Beraad bezig sinds juli en ik vind het een geweldige belevenis. Ik heb veel nieuwe CDA'ers ontmoet. We hebben het proces verbreed: elk lid van het beraad (dat zijn er 25) spreekt

weer met 25 CDA'ers. En na 21 januari gaan we daarmee verder. Er komen bijeenkomsten in het land en mensen kunnen via nieuwe media met ons meepraten. Het mobiliserende effect van dit proces is heel spannend.'

Geel: 'Het proces moet wat mij betreft blijven. Het zou een doorgaand proces moeten zijn.'

De Geus: 'Het moet doorgaan. Al moeten er op momenten natuurlijk ook keuzes worden gemaakt. Bijvoorbeeld op het gebied van het eigen woningbezit.'

Peetoom: 'De werkgroep organisatie komt in januari met voorstellen om het CDA zo te organiseren dat dit proces blijvend in de partij te verankerd wordt, want dat is inderdaad belangrijk.'

'Hoe zorg je dan dat het niet een grijs, nikserig verhaal wordt?'

Tot slot, wat hopen Geel en De Geus dat dit alles de partij brengt?

Geel: 'Ik hoop dat voor het CDA het land weer in beeld komt, dat de partij uit de kramp schiet. En geïnspireerd, uitdagend en uitnodigend wordt.'

De Geus: 'Ik hoop dat het vitaliserend werkt voor het CDA, dat het goed is voor Nederland én dat mensen het CDA weer zien zitten. We hebben zo'n rijk gedachtegoed en zoveel talent rondlopen!' ■

De commissie organisatie – onder voorzitterschap van Theo Camps – doet voorstellen om in de partij meer ruimte te geven aan het politieke debat.

ORGANISATIE

1. Op welke manieren wordt de betrokkenheid van de leden door de uitvoering van de nieuwe plannen vergroot/ gegarandeerd?

Zeggenschap, mee mogen beslissen over de inhoud en koers is de belangrijkste vorm van betrokkenheid voor leden van een politieke partij. Voor ons is de centrale analyse van de commissie-Frissen dat de leden onvoldoende zeggenschap hadden binnen het CDA. De belangrijkste verklaring daarvoor is dat niet de leden aanzet zijn wanneer het over inhoud en koers gaat, maar de bestuurders van de vereniging. Terwijl de taak van het bestuur van de vereniging CDA juist is om ervoor te zorgen dat de leden zeggenschap hebben over koers en inhoud. Het bestuur is zelf aan het voetballen, bij

voorkeur in of met de selectie, in plaats van ervoor te zorgen dat de leden kunnen voetballen. Het duidelijk scheiden van politieke meningsvorming, de inhoudelijk pijler, en het organiseren van de meningsvorming, de organisatorische pijler, moet het dramatische ontsporen voorkomen! Voor de duidelijkheid, in de inhoudelijke pijler moeten zoveel mogelijk leden mee kunnen doen. Dat kan via en met twee keer per jaar een congres, een Permanent Politiek Platform, regionale verbanden, specifieke themadoelgroepen en gelieerde organisaties. Dit goed faciliteren is de echte opdracht voor de organisatorische pijler. De partijvoorzitter is de spil en linking pin tussen de twee pijlers. Lees verder op pagina 29.

Sybrand van
Haersma Buma

CDA-vrienden,

Het jaar 2011 loopt op zijn einde. Deze CDA.nl leest u vast in een gezellig versierde kamer met kerstlichtjes. De laatste dagen voor de feestdagen lenen zich traditiegetrouw voor een terugblik. Ook in politiek Den Haag gebeurt dat veelvuldig. In allerlei televisieprogramma's en kranten ziet of leest u politieke jaaroverzichten, grotere interviews of verkiezingen van Politici van het jaar. Opvallend vaak zie

je in die terugblikken de euro, of preciezer de eurocrisis voorbij komen.

Nederland is een economische wereldspeler en dus hangt onze welvaart af van de euro en het voortbestaan daarvan. Het gaat er nu om: krijgen we een toekomst met een stappe begrotingsdiscipline, zoals in de zuidelijke landen. Of wordt de euro een product met een Noord-Europese degelijkheid. Wat het CDA betreft is het eerste geen optie, we moeten gaan voor het laatste. Nederland heeft als geen ander land belang bij een sterke Europese munt. Partijen die roepen dat de gulden terug moet, vertellen sprookjes, zij zetten hiermee onze welvaart op het spel.

In onze partij kenmerkte dit jaar zich door 'werk in uitvoering'. We hebben soms eerlijke, open, maar intense debatten gevoerd. Het bouwen aan een nieuw geluid en een nieuwe structuur is in volle gang. Het was als fractie soms ook even zoeken. We maken voor het eerst als kleinste partij deel uit van een coalitie. De vanzelfsprekendheid van het CDA als dragende factor in de Nederlandse politiek is voorbij. Maar we hebben wel, vorig jaar, onder moeilijke omstandigheden, ervoor gekozen om onze verantwoordelijkheid voor Nederland te tonen. Het CDA is niet langs de zijlijn blijven staan om vier jaar lang haar verkiezingsprogramma voor te lezen. En dit jaar werd het stukje bij beetje duidelijk, wij realiseren ons verkiezingsprogramma, wij bouwen mee aan de toekomst van ons land. We hebben in de begroting voor 2012 voor een bedrag van 1 miljard euro veranderingen aangebracht om mensen die het moeilijk hebben te ondersteunen.

Het nemen van verantwoordelijkheid, ook als het moeilijk wordt, is voor mij een vanzelfsprekendheid. In het landsbelang geef je, je beste krachten. Niet partijbelang maar het belang van onze samenleving telt. Misschien is dat wel de basis van ons als CDA.

Ik wens u allen fijne feestdagen! ■

Nieuw lid

Naam Mirjam Kamphorst

Leeftijd 42 jaar

Opleiding/werk hbo/publieksvoorlichter
CDA-fractie

Woonsituatie Gezin met 2 kinderen.

Omschrijf je karakter in vijf woorden.

Zacht, zorgzaam, maar ook vurig en een beetje ontstuimig.

Wie is je favoriete politicus en waarom?

Henk Bleker is een veelzijdig man.

Heeft het als interim-partijvoorzitter goed gedaan. En de congresprogramma's altijd zo mooi aan elkaar gebreed. Ik vind hem altijd erg duidelijk open en eerlijk.

Ik heb voor het CDA gekozen omdat ...

... ik van traditie houd. Mijn grootvader en vader zijn echte CDA'ers. Ik heb altijd affiniteit met het CDA gehad. Het is fijn om politiek kleur te bekennen.

Christendemocratische politiek is rekening houden met de generaties die na ons komen. Dat betekent dat we nu moeten nadenken over de toekomst. Ik vind het belangrijk politieke interesse over te dragen aan mijn kinderen. Politiek is immers van alledag. Bezig zijn met politiek leert je keuzes te maken. Het CDA is een echte volkspartij, die vertegenwoordigers uit alle sectoren van de samenleving tot zijn aanhang mag rekenen. Dat vind ik mooi. ■

Van onderop

In deze rubriek gaat de redactie op zoek naar de gevolgen van nieuwe wetten en regelingen voor mensen die *met de benen in de modder staan*. Jongeren, ouderen, werknemers en werkgevers delen hun zorgen en knoei met hun visie en verwachtingen met de lezers van *CDA.nl*. In dit nummer: **inburgering en integratie.** >>

Tekst Alie Dijkslag | Foto: Anne van der Kolk

Het is een goede zaak dat voortaan iedereen zelf verantwoordelijk is voor zijn inburgering, zegt Lawrencia Dsané-Bawuah. Dat betekent gelijke rechten en kosten voor iedereen en dat is wel zo eerlijk, vindt ze. De Ghanese Lawrencia kwam twee jaar geleden naar Nederland. Ze leerde in korte tijd Nederlands en betaalde daarvoor €1500. Ze had ook gratis de taal kunnen leren op een ROC, kosten €5400, volledig vergoed door de gemeente. Oneerlijk in haar ogen, maar toch paste ze voor het aanbod van een gratis taalcursus.

‘Zonder papieren ben je niemand’

‘Ik voelde er niets voor om drie jaar naar een ROC te gaan. Ik was naar Nederland gekomen om bij mijn man te kunnen zijn. Ik ben afgestudeerd arts en wil graag gynaecoloog worden, liefst zonder kostbare tijd te verliezen.’ Ze koos voor een taalstudie aan de VU, en nam daarna nog aanvullende taallessen toen bleek dat ze onjuist was geïnformeerd over het vereiste taalniveau om als arts te kunnen werken. Door haar proactieve houding had Lawrencia de eerste hobbel op weg naar de verwezenlijking van haar ideaal genomen, niet vermoedend dat er nog vele hobbels zouden volgen.

Haar diploma is niet erkend in Nederland. Om in ons land als arts te kunnen werken heb je een BIG-registratie nodig. Voorwaarde voor registratie: een assessment-

procedure doorlopen. Op basis van het assessment krijg je een advies om co-schappen te lopen. Dat kan variëren van zes maanden tot drie jaar. Als je er tenminste aan begonnen bent, Lawrencia moest eerst drie maanden wachten voor ze van start kon gaan. Ze werd geadviseerd om zes maanden co-schappen te lopen, volgend jaar maart hoopt ze BIG-geregistreerd te zijn. ‘Ik loop nu een co-schap bij VUMC. Daar ontmoet ik veel buitenlanders die een afgeronde academische opleiding hebben maar aan het werk zijn als schoonmaker. Zij volgen een taalcursus op een ROC en werken om hun familie in leven te houden.’

Verspilling van talent en een gemiste kans voor de economie van ons land, zeggen Lawrencia en haar man Nii Nmai Dsané. Hij is econoom en was tot voor kort bestuursadviseur van het CDA in Zaanstad. ‘Nederland moet de grenzen openstellen voor kansrijke mensen. Zij kunnen in korte tijd de taal leren, daarna kunnen ze aan het werk, bijdragen aan onze samenleving en belasting gaan betalen. Zo breng je ons land op een hoger peil.’ Hij vindt het heel vanzelfsprekend dat zijn vrouw zelf actief werkt aan een vlotte inburgering en integratie. Met gekromde tenen ziet hij aan hoe ze vervolgens stagneert door wat hij ziet als onnodige bureaucratie en pleit voor eenvoudiger procedures.

‘Laat mensen hun diploma sturen naar de instantie die de BIG-registratie verzorgt en zorg dan voor een vlotte verificatie. Waarom moet dat drie tot zes maanden duren? De wachttijd kun je effectief benutten door een officieel document te verstrekken dat toegang geeft om

WAT GAAT ER VERANDEREN?

Vorige maand stuurde minister Donner een voorstel naar de Tweede Kamer voor een herziene Wet inburgering met als doel de inburgeraar meer zelf verantwoordelijk te maken. De inburgeraar is straks zelf verantwoordelijk op welke manier hij de taal leert, en betaalt ook zelf. De regierol van de gemeente vervalt. Eventueel kan de inburgeraar via een sociaal leenstelsel een bedrag van €5000 (gezinsherenigers) of € 10.000 (vluchtelingen) lenen voor de kosten van de inburgering. Ze mogen een deel van de lening voor inburgering gebruiken voor alfabetisering. Als inburgeringsplichtigen verwijtbaar hun inburgeringsplicht verzaken kan de overheid (tijdelijk) de verblijfsvergunning intrekken of een bestuurlijke boete van € 1250 opleggen. Daarna volgt een nieuwe kans. Weigert de inburgeraar opnieuw dan kan opnieuw een bestuurlijke boete van € 1250 volgen. Het nieuwe stelsel geldt alleen voor nieuwkomers, oudkomers en vrijwillige inburgeraars vallen niet onder de doelgroep. In dit wetsvoorstel is de herhaalde oproep van de CDA-frac-

tie om maatwerk terug te vinden. De fractie ging aan de slag met klachten naar aanleiding van het Deltaplan inburgering. Dit actieplan gaf in 2008 een extra impuls aan de inburgeringsprogramma's en loopt binnenkort af. Doel was om de inburgering van zowel oudkomers als nieuwkomers te versnellen. Het plan was succesvol maar ook duur: ongeveer €5000 per inburgeraar. Het plan bood daarnaast nauwelijks keuzevrijheid. De CDA-fractie pleitte destijds voor een Persoonlijk Inburgeringsbudget. Met dit PIB konden burgers zelf een pakket samenstellen. Gemeenten mogen een PIB aanbieden maar maken daar heel weinig gebruik van. Dat komt vooral omdat gemeenten de taallessen verplicht moeten aanbesteden. Ze sluiten een contract af met de aanbieder van taallessen en willen dan ook zoveel mogelijk mensen doorverwijzen naar die lessen. Het CDA kreeg veel klachten hierover, vooral van goed opgeleide migranten. Zij kwamen in klassen terecht met mensen die nauwelijks konden lezen en schrijven en verloren hun motivatie.

een meekijkstage te volgen. Zo'n papier heb je nodig, zonder papieren ben je niemand.'

'Nederland moet de grenzen openstellen voor kansrijke mensen'

Lawrencia zat in die drie maanden noodgedwongen thuis. 'Ik heb stapels brieven gestuurd om een meekijkstage te kunnen lopen. Ik wilde taalervaring opdoen in een ziekenhuis, bij een arts, of in een centrum voor ouderenzorg. Niemand wilde mij een plek geven. Uiteindelijk lukte het via mijn huisarts. Zij regelde voor mij een stageplek in een zorgcentrum, later kreeg ik

ook een meekijkstageplek in het Sint Lukas Andreas Ziekenhuis.'

'Je moet alles zelf uitzoeken en als je dat dan doet, kom je alsnog voor gesloten deuren', zegt Lawrencia over haar inburgering en integratie. Haar man, vanaf zijn zevende in Nederland, begrijpt heel goed wat ze bedoelt met die gesloten deuren. 'Als je een Nederlandse naam hebt, vind je gemakkelijker een baan of een opleidingsplek.'

Dat laatste is de volgende zorg van Lawrencia. Om gynaecologie te kunnen studeren heeft ze een opleidingsplaats nodig. 'Iemand moet je zo'n plek gunnen, iemand die je ambitie en je doorzettingsvermogen ziet. Daarvoor heb je een netwerk nodig. Als zo'n professor je kent dan heb je veel meer kans. Ik heb geen netwerk want ik ben pas twee jaar in Nederland.' ■

Wat zegt de minister?

Gemeenten zijn verplicht om de taalcurssussen aan te besteden. Zo ontstaat een aanbodgerichte in plaats van een vraaggerichte aanpak waarbij het 'vol krijgen van de taalklassen' van de aanbieder in veel gemeenten een grotere rol lijkt te spelen dan de individuele scholingsbehoefte van degene die moet inburgeren. Voor mensen als Lawrencia Bawuah betekent dat in de praktijk vaak dat ze het aanbod van de gemeente moeten accepteren en anders zelf voor de kosten opdraaien. Biedt de herziene Wet inburgering deze mensen soelaas? 'Jazeker. Deze maand is de wijziging van de wet inburgering ingediend bij de Tweede Kamer. Daarin wordt onder meer geregeld dat de inburgeringsplichtige zelf het initiatief moet nemen om ten minste de taalvaardigheden en kennis te verwerven die nodig zijn voor de deelname aan de samenleving. Dat kan met zelfstudie of bijvoorbeeld een zelfgekozen cursus volgen. Het Rijk zal toezien op voldoende aanbod van gekwalificeerde cursussen. Diegene moet wel zelf de kosten hiervan dragen. Daarmee vervalt de rol voor gemeenten bij het inkopen en verstrekken van inburgeringsvoorzieningen waardoor de vermeende situatie die Lawrencia Bawuah schetst niet kan voorkomen. Daarnaast kunnen inburgeringsplichtigen met een hogere leervaardigheid een examen kiezen dat bij hun mogelijkheden en ambities past. De overheid blijft voorzien in faciliteiten die het mogelijk maken dat de inburgeraar zijn verantwoordelijkheid kan nemen en aan zijn plicht kan voldoen. Zo komt er een sociale leenfaciliteit voor inburgeringsplichtigen die over onvoldoende middelen beschikken om de inburgering te bekostigen.'

Lawrencia en haar man zijn het er samen over eens: als gekleurde man of vrouw heb je het een stuk moeilijker op de arbeidsmarkt en in de academische wereld dan witte mensen. Wat kunnen gekleurde mensen zelf hieraan bijdragen, ligt er een taak voor de samenleving en kan de overheid ook iets doen? 'Als het gaat om meedoen in de samenleving ligt er voor ons allen een opgave om dat ook mogelijk te maken. Of je nu jong of oud bent of arbeidsgeschikt of ongeschikt, of van welke huidskleur dan ook. Een onderlinge betrokkenheid is nodig die zich niet beperkt tot de eigen kring. Dat is een wezenlijk kenmerk van de samenleving die het kabinet nastreeft en waarvoor burgers zelf de verantwoordelijkheid dragen. Daarbij gaat het om meer dan uitsluitend de positie en betrokkenheid van migranten. Om als actieve burger in een in allerlei opzichten pluriforme samenleving te kunnen functioneren is inzet en betrokkenheid nodig van alle burgers. Van hen allen verwacht het kabinet participatie, betrokkenheid en binding aan de Nederlandse samenleving. Het is moeilijk om in het concrete geval van Lawrencia aan te geven op welke wijze zij haar netwerk kan vergroten. Maar zij mag ook rekenen op steun vanuit de samenleving die opgepakt moet worden vanuit de medeburgers om kansen te bieden aan mensen die graag ons land helpen versterken. Daarom is het van groot belang dat waar men stuit op discriminatie en uitsluiting dit ook gemeld wordt. Elke discriminatoire handeling of bejegening dient met kracht te worden bestreden. Dat is en blijft uitgangspunt. Het is aan ons allen om daar elkaar op aan te spreken zodat een ieder in staat wordt gesteld kansen op te kunnen pakken die er zijn.' ■

Erik Borgman

In de mensen een welbehagen

Over onbehagen en vertrouwen.

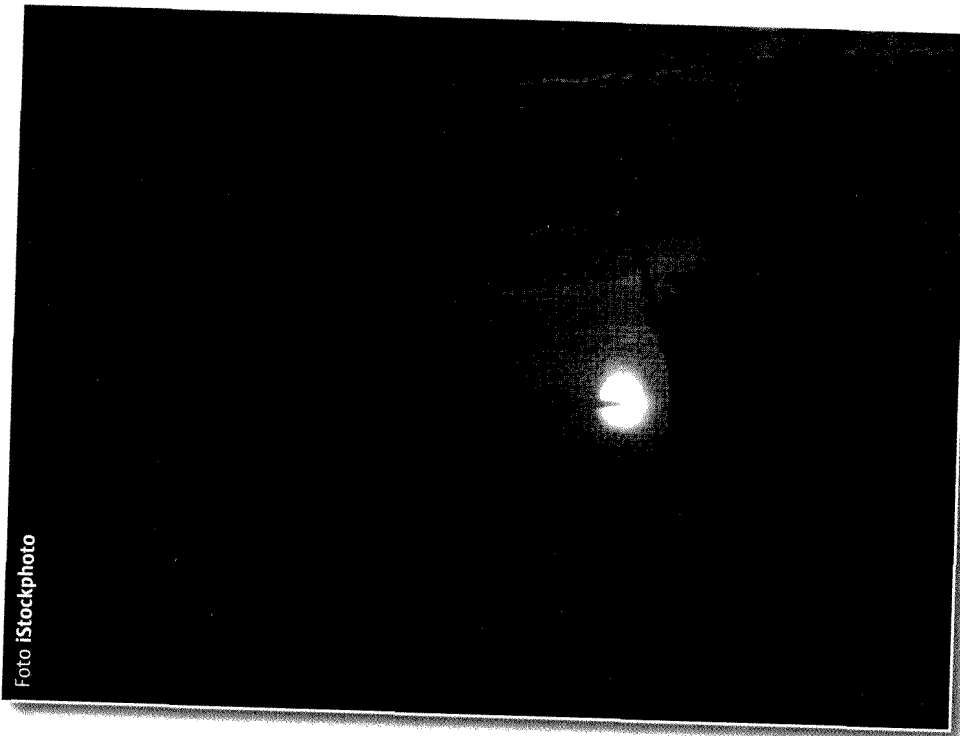

Foto iStockphoto

in iedereen en alles welbehagen heeft, maar erg realistisch lijkt dat niet. Mij valt in ieder geval het welbehagen in mijn medemensen aanzienlijk gemakkelijker in de kring van mijn geliefden en naasten dan in een overvolle tram met onbekenden die met hun natte jassen tegen mij aanstaan.

Het is wat er volgens velen mis is met het kerstfeest en het kerstverhaal: er wordt een idylle geschilderd. Het is mooi om van vrede te dromen van te dromen, soezend bij kaarsjes en een glas wijn. Maar de volgende dag roept de realiteit weer.

Dat vrijwel iedereen de uitdrukking 'in de mensen een welbehagen' kent, komt waarschijnlijk door het populaire kerstlied dat zo begint:

*Ere zij God, ere zij God,
in de hoge, in de hoge, in de hoge.
Vrede op aarde, vrede op aarde,
in de mensen een welbehagen.*

Het lied is een hertaling van de engelenzang die volgens het tweede hoofdstuk van het Lucasevangelie de geboorte van de Jezus vergezelt (Lucas 2, 14). Nu moet je ook wel God zijn om in 'de mensen' welbehagen te hebben. Het is bovenmenselijke inspanning. Het is verleidelijk er in deze tijd van onbehagen naar verlangen dat iedereen

1.

De Bijbel is doorgaans allesbehalve romantisch. Ook het kerstverhaal gaat bij nader inzien niet over de kou die de warmte binnenshuis extra behaaglijk maakt. Het gaat over echte ontberingen. Een kind van ouders die gedwongen langs de wegen zwerven en die niet thuis zijn in de herberg. Zij zijn eraan gewend genoeg te nemen met de schamele beschutting die beschikbaar is. Het is vanwege een kind dat in kwetsbaarheid wordt geboren, dat er wordt gezongen 'ere zij God'. Goddank dat onder de heersers die menen dat zij de wereld regeren, de ware koning van de wereld zich verbindt met de mensen die zij geen blik waardig keuren en daarom over het hoofd zien.

‘In de mensen een welbehagen’? Het is de wijze waarop de Statenvertaling de zin in het Nederlands heeft omgezet die in de Vulgaat – de Latijnse Bijbelvertaling die tot de Reformatie eeuwenlang in de Westerse kerk gelezen is – wordt vertaald met: *humanibus bonae voluntatis*, mensen van goede wil. Dat lijkt een stuk hanteerbaarder: wij vieren met kerstmis de geboorte van Jezus, die al vroeg met een verwijzing naar de profeet Jesaja werd aangeduid als ‘vredesvorst’, en die vrede betekent voor ‘mensen van goede wil’. Mensen moeten wel willen, zeggen onze bestuurders en praten wij ze na. Ze krijgen kansen, maar die moeten ze wel willen grijpen. Ze moeten van goede wil zijn.

Echter, hierover gaat het in de engelengezang dat op het eerste kerstfeest Jezus geboorte verkondigt *niet*. De vertaling van het protestantse Nederlands BijbelGenootschap uit 1951 formuleerde de boodschap van de hemelse legerschaen als: ‘Vrede op aarde bij mensen des welbehagens’. Dat komt het dichtst bij het Grieks: Vrede onder mensen van welgevallen, welgevallige mensen. De rooms-katholieke Willibrordvertaling sluit zich hierbij aan en vertaalt: ‘Op aarde vrede onder de mensen in wie [God] welbehagen heeft’ (1976) respectievelijk ‘in wie [God] een welgevallen heeft’. De oecumenische Nieuwe Bijbelvertaling van 2004 formuleert: ‘Vrede op aarde voor alle mensen die [God] liefheeft’.

2.

Het gaat er Bijbels gesproken niet om of mensen van goede wil zijn, maar of ze met welgevallen gezien worden. En dat worden zij, worden wij, verkondigen de engelen. De geboorte van Jezus in Betlehem tussen de beesten is een teken dat wij gezien worden door Gods barmhartige blik. Een betere boodschap is er niet, want in deze blik komen mensen tot hun, komen wij tot ons recht.

Peter Ousoren zet in zijn Naardense Bijbel de engelenzang om in een duidelijke boodschap:

*Glorie aan God in de hoge,
vrede daalt neer op de aarde,
hij heeft in mensen behagen.*

‘In de mensen een welbehagen’, toch, maar niet als een onmogelijke opdracht, maar als iets wat ons wordt geschonken. Hoezeer onbehagen we ook mogen hebben, God heeft een onuitroeibaar welbehagen in ons: dat is de kerstboodschap.

Deze boodschap zou ons van ons onbehagen kunnen verlossen. Veel actueel onbehagen komt voort uit het gevoel niet gezien te worden en er niet toe te doen. Het gevolg is de neiging zichzelf zichtbaar te maken door anderen uit het zicht te duwen. Maar God komt naar ons toe, ziet ons niet alleen, maar verbindt zich met ons en is zo midden onder ons onze vrede omdat hij de engel uit onze strijd haalt. De hemel gaat open en dat betekent verlossing uit het menselijk isolement. Wij zijn geen eenzame individuen die het met onze zwakke krachten op moeten nemen tegen een onverschillig, overweldigend universum. Wij zijn liefdevol gezien, er heeft zich een goddelijke betrokkenheid naar ons toegekeerd en dat geeft mensen en hun geschiedenis een oneindige waarde en steeds weer nieuwe mogelijkheden. Nooit hoeven we meer bang te zijn dat onze lotgevallen er niet toe doen: Jezus zal in zijn latere leven de goddelijke betrokkenheid zichtbaar maken en belichamen in zijn woorden en daden. Wij hoeven ons niet ten koste van elkaar te verlossen, wij zijn verlost.

*‘Kerstmis is de
verkondiging dat de
goede wil zin heeft’*

3.

‘Op aarde vrede aan de mensen van goede wil’. Naar Bijbelse overtuiging verandert niet alleen Gods woord, maar ook God blik mensen. Gods welwillende blik die mensen met welbehagen ziet, doorbreekt niet alleen hun onbehagen, het maakt het voor ze mogelijk opnieuw ‘mensen van goede wil’ te worden.

God wil van mensen, volgens de profeet Micha (6, 8), niets anders dan dat zij recht doen, de trouw eerbiedigen en nederig wandelen met hun God. Wie het gevoel heeft uit het zicht van God te zijn, naar een wereld te zijn verbannen waar ieder zelf maar moet zien te overleven, die kan weinig anders doen dan zichzelf zo veel mogelijk handhaven. Maar voor wie weet dat liefde het fundament van de wereld is, het leven perspectief heeft en onderlinge betrokkenheid de grondstof waar het leven van gemaakt is, verschijnt het goede als een reële mogelijkheid. Kerstmis is de verkondiging dat de goede wil zin heeft, en in ons sluimert als onze ware en diepste natuur, waarin God welbehagen heeft. ■

Denk en doe nu alvast mee met het volgende nummer van CDA.nl

Het volgende nummer van CDA.nl – het tijdschrift gaat over duurzaamheid.

De redactie is voor dan nummer op zoek naar:

- de beste tips op het gebied van duurzaamheid: wat doet u heel concreet op dit terrein?
- de mooiste foto's van Nederland volgens CDA-leden en waarom vindt u dat de mooiste plek?

U kunt uw tip(s) en/of foto van de mooiste plek van Nederland voor 1 februari mailen naar ✉ redactie@cda.nl.

Prettige feestdagen!

CDA

Kerstgroet

De redactie wenst alle lezers van *CDA.nl* fijne Kerstdagen en alle goeds voor het nieuwe jaar.

Ben Knapen

‘Europa bestaat niet’

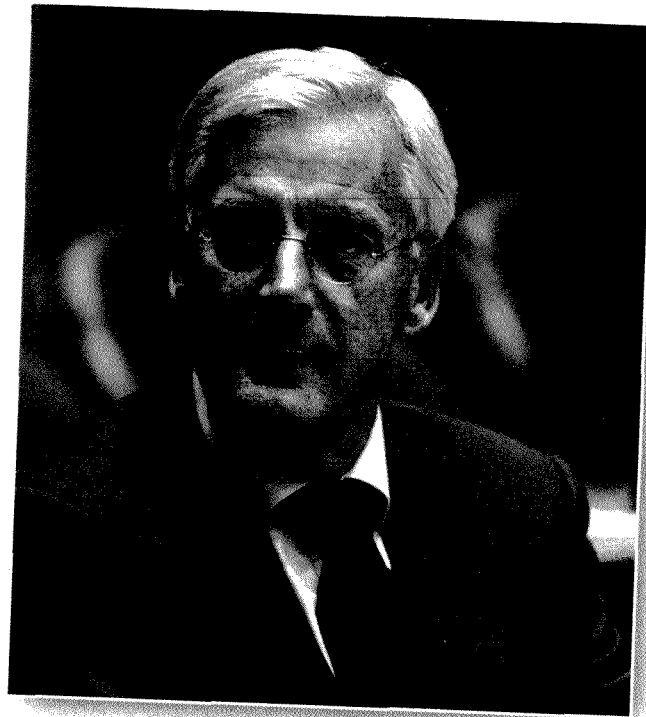
Verliefd worden op Europa is volgens Ben Knapen helemaal niet nodig. En tegen Europa zijn is simpelweg niet mogelijk. Europa is immers onze biotoop. Een gesprek met de staatssecretaris over het herwinnen van vertrouwen, Europa en de rol van Nederland.

Tekst Ivo Perteijs | Fotografie Dirk Hol

‘Europa bestaat niet’, stelt Ben Knapen halverwege het interview. ‘Europa is een naam die je kunt gebruiken voor een onduidelijke geografie. Niemand weet precies waar het begint en waar het ophoudt, niemand weet precies hoe je het definieert. Je kunt het ook omdraaien. Europa is gewoon de mensen die er wonen, dus dat zijn wij. Als je vraagt: wat kan Europa ergens aan doen, dan heb je het meteen over jezelf. Wat kunnen wij daar aan doen?’

Vertrouwen

De bewindsman reageert op vraag hoe Europa het verloren vertrouwen van de bevolking in instituties als banken kan herstellen. Dat vertrouwen is behoorlijk beschadigd. Knapen stelt dat de financiële sector de afgelopen vijftien tot twintig jaar geleidelijk aan helemaal is losgezongen van de werkelijkheid. ‘Op een gegeven moment was de bijdrage van de financiële sector aan het bruto nationaal product in Amerika veertig procent. De relatie tussen geld en product en diensten was volledig zoekgeraakt. Vertrouwen werd steeds meer vervangen door contracten. Dit maakten we slechts mooi met termen als *accountability* en *transparency*. Au fond betekent het een ernstige ondermijning van de vertrouwensrelatie tussen de instituties.’ De financiële sector was volgens de staatssecretaris niet meer de dienstverlener. ‘Het belangrijkste wat we moeten teruggeven is niet eens alleen maar *accountability* en *transparency*, maar juist het vertrouwen in mensen en het vertrouwen in instituties. Het spreekwoord zegt het: vertrouwen komt te voet en gaat per paard. Datzelfde geldt voor het herwinnen van het vertrouwen in instituties. Daar zul je gewoon tijd voor moeten nemen.’

Zuurstof

De afgelopen maanden groeide de kritiek op het functioneren van Europa. Knapen vraagt zich hardop af of een Groot Verhaal nu nodig is om de bevolking te overtuigen van het belang van Europa. ‘Ik denk dat je dan snel verzandt in valse retoriek. Als je het hebt over de Europese instellingen en de Europese Unie, dan ga ik uit van een aantal basale uitgangspunten. We delen in een groot deel van Europa dezelfde waarden zoals de rechtsstaat, een waardige omgang met de medemens en geen extreme tegenstellingen tussen rijk en arm. >>

Daarnaast zijn we in Europa sociaal, economisch, communicatief en infrastructureel zo met elkaar verweven dat er geen ontsnappen mogelijk is. Europa is als zuurstof. Daar kun je voor of tegen zijn, maar het is een wezenlijk onderdeel van je bestaan. Daarom heb ik ook nooit zoveel met de discussie tussen eurofielen en euro-sceptici. Er is geen enkele reden om verliefd te worden op je eigen zuurstof en ook geen enkele reden om er sceptisch over te zijn. Het is gewoon je biotoop.' Met een half miljard mensen en het grootste bruto product heeft de Europese Unie volgens Knapen een enorm gewicht in de wereld. 'Daar dien je verantwoordelijk mee om te gaan.' Toch twijfelt hij of dit een Groot Verhaal met hoofdletters is. 'Een Groot Verhaal is aanzienlijk vaker beladen met romantiek en pathetiek. Dat is een overschatting van de mogelijkheden die dit verhaal biedt. Tegelijkertijd denk ik dat je het verhaal, ook al is dat niet met hoofdletters geschreven, moet blijven vertellen.'

'Europa is als zuurstof'

Globalisering

Menigeen associeert Europa met globalisering en dat komt de beeldvorming rond Europa niet ten goede. Knapen: 'Globalisering heeft dynamische en vitale elementen, maar het heeft ook bedreigende elementen en elementen van ontworteling en sociale bedreiging. Mensen die argwanend zijn over de term Europa zijn vaak niet eens zo argwanend over Europa als wel over globalisering en de dreiging die dat met zich brengt. We hebben als taak om duidelijk te maken dat Europa niet alleen staat voor modernisering en dynamiek, maar ook het Europese streven om de al te koude wind van de globalisering tegen te houden. Dan heb ik het over een menswaardig bestaan, een menswaardige relatie tussen arbeid en kapitaal, over dingen die ons dierbaar zijn en die we in het kader van globalisering niet graag zouden verliezen. Sterker nog, waar wij de terechte pretentie menen te hebben dat die voor andere delen van de wereld waardevol kunnen zijn.'

Fata Morgana

Wat de staatssecretaris betreft zou Europa wel vaker grote stappen voorwaarts mogen zetten. 'De diplomatie in Brussel leeft ervan om tegenstellingen te overbruggen. Vaak is het zo dat je tegenstellingen overbrugt door ze zo te formuleren dat ze onzichtbaar worden. In een enkel geval is dat ook weer winst, maar in andere geval-

len leidt dat ook tot een zekere verlamming. Dan denk je 'we zijn eruit', maar je hebt alleen tijd gewonnen.' Dit leidt volgens Knapen tot stilstand en dus tot achteruitgang. 'Soms is het helemaal niet slecht in de diplomatie om de tegenstellingen te overbruggen zodat de kou uit de lucht is, maar compromissen kunnen leiden tot een stilstand.' Het gegeven dat er altijd wel ergens verkiezingen zijn bevordert de neiging om de lastige beslissingen voor je uit te schuiven of toe te dekken met de mantel der vaagheid. 'Mijn stelling was dat in de situatie waarin de eurozone kwam te verkeren dat je het simpelweg niet meer kon veroorloven om teksten en compromissen te maken die wel houdbaar zijn voor de naderende verkiezingen om vervolgens dan maar weer een beslissing te nemen. Die tijd hadden we nu niet. Ik denk dat het nog steeds goed is dat in oktober een aantal stevige besluiten is genomen. Er zijn mensen die zeggen dat het niet genoeg is, maar ik kan niet in de toekomst kijken.' Knapen noemt de herkapitalisatie van de banken, *economic governance*, het noodfonds en Griekenland. 'De richting is helder aangegeven, de piketpalen zijn geslagen. Het idee dat je op een topconferentie alle problemen uit de wereld kunt helpen is een fata morgana is. Zo werkt dat niet. Dat gaat stap voor stap. We leven allemaal in democratieën waar we ook voor draagvlak moeten zorgen.'

Nederlandse rol

Naast draagvlak in eigen land is overeenstemming op Europees niveau noodzakelijk. In een Europa van 27 lidstaten is de rol van Nederland afgenomen. Knapen: 'In de jaren vijftig en zestig maakten we een uitzonderlijke periode mee die uniek is in onze moderne geschiedenis. In het Europa van zes lidstaten was er één land dat psychologisch gebukt ging onder de Tweede Wereldoorlog, West-Duitsland. Dat gold voor een deel ook voor Italië. Wij hadden een nauwe samenwerking met de Benelux waardoor Nederland een disproportionele betekenis had binnen de Europese Unie. Die situatie is nu compleet anders.' Maar Nederland behoort nog steeds tot de kern van Europa. Knapen: 'We hebben geen enkele *opt-out*, we doen overal aan mee. Het is van belang om met de belangrijkste spelers van de Europese Unie een goede relatie te hebben, ook al krijgen we niet altijd onze zin. Het is buitengewoon belangrijk om niet te worden verrast door andere landen. Als je mensen kent en goede relaties hebt, als je kritisch bent maar ook constructief, dan krijg je ook dingen gedaan. Het is bepaald niet zo dat wij geen invloed hebben. De invloed wordt mede bepaald door de kwaliteit van je standpunten. Als je altijd overal

blindelings voor of tegen bent, dan tel je nauwelijks mee.' Knapen geeft het akkoord tussen Frankrijk en Duitsland in oktober vorig jaar in het Franse Deauville als voorbeeld. 'Beide landen wilden het toezicht en de toezichtrol van de Commissie op individuele begrotingen aanzienlijk versoepelen. Nederland is een klein jaar bezig geweest om steeds meer van die afspraken ongedaan te maken. Het hele toezichtmechanisme zoals dat nu wordt ontwikkeld, met een belangrijke rol voor de Commissie en een veel lastigere drempel voor de lidstaten om zich daaraan te onttrekken, zijn dingen die wij via discussie en goede argumenten hebben weten te bewerkstelligen. Dat geeft meer zekerheid.'

'Ik kan niet in de toekomst kijken'

Dubbelrol

Afhankelijk van het onderwerp heeft Nederland verschillende bondgenoten. Knapen: 'Als het gaat om stabiliteit en ordelijke begroting, dan is Duitsland een natuurlijke bondgenoot. Als het gaat om maatregelen om economische groei te versterken hebben wij bondgenoten in Scandinavische landen, Groot-Brittannië en Duitsland,

en wel in die volgorde. Als het gaat om onderwerpen die wat meer liggen op het terrein van technologische ontwikkelingen en investeringen op dat gebied, dan bevinden wij ons meer bij de Duitsers en de Fransen. We proberen waar mogelijk dingen af te stemmen met de Benelux-partners.' We moeten ons tegelijk realiseren dat ons handelen in Europa twee kanten heeft: de ene is dat wij dingen voor elkaar proberen te krijgen in Europa.

De andere is dat de compromissen waaraan we ons in Europa verbinden in ons eigen land moeten worden verdedigd. Als de minister-president naar Brussel gaat, dan gaat hij als belangrijkste vertegenwoordiger van Nederland. Hij knokt daar voor Nederlandse belangen en voor Nederlandse standpunten. Als hij terugkeert vanuit Brussel, dan komt hij als vertegenwoordiger van Europa die het Europese standpunt dat daar in gezamenlijkheid is geformuleerd in de Tweede Kamer verdedigt. Dat is precies dat ragfijne rollenspel dat hij speelt om ervoor te zorgen dat hij én het Nederlandse belang in de Europese Unie behartigt én vervolgens opkomt voor het Europese belang in Nederland. Dat hoort bij zo'n dubbelrol. Het is in wezen niet anders dan wat we zien bij werkgevers en werknemers. Die gaan rond de tafel zitten en komen op een moment naar buiten waarbij ze gezamenlijk de uitkomst verdedigen. Europa is een plek waar je het met elkaar eens moet worden.' ■

Ruth Peetoom

Waar wachten we op?

Zelden waren de donkere dagen voor kerst zo tastbaar als nu. De Eurocrisis is heftig en onduidelijk is hoe hevig de gevolgen zijn. Een nieuwe recessie ligt op de loer. Tussen sinterklaas en kerst kondigen grote bedrijven massa-ontslagen aan. En het politieke landschap in Nederland is zo ingewikkeld geworden dat het onderlinge gekrakeel meer aandacht krijgt dan goede samenwerking om te doen wat nodig is. En

ook het CDA staat er niet goed voor.

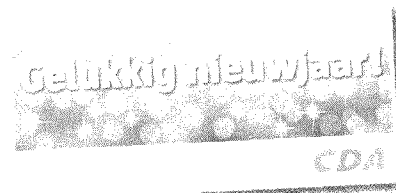
Kerstnummer staat er voorop deze CDA.nl. Maar als het op de mat valt, is het nog Advent. Dat woord komt van 'Adventus' dat 'komst' betekent. Voor de christelijke kerk is de periode van Advent een tijd van inkeer en bezinning. Van hard werken ook, om je klaar te maken voor wat komen gaat. Dagen van bewustwording zijn het, van kritische zelfreflectie. Maar ook dagen van hoop.

Waar wachten we op? Wat hopen we? Het CDA heeft de opdracht 'om de weg naar het hart van de samenleving te hervinden, na de klap', aldus de commissie-Frisen. Dat vergt bezinning, maar ook actie. Daarom is er volop werk in uitvoering. Nieuwe woorden, nieuwe beelden voor de uitgangspunten. Het Strategisch Beraad met een heldere koers voor de komende periode. En ja, ook een partijorganisatie die meer recht doet aan de leden: een netwerkpartij met idealen. Aan het begin van het nieuwe jaar, op ons congres van 21 januari is het er allemaal.

Wachten duurt altijd lang. Het moet er nu maar eens van komen, vinden veel mensen. Een nieuwe boodschap, nieuwe gezichten. En politieke stellingname die profiel geeft. Ja, natuurlijk. En het gebeurt ook al. Ook vandaag werken CDA-ers eraan dat bij alle bezuinigingen de sterkste schouders de zwaarste lasten dragen, dat zorg ook in de toekomst beschikbaar blijft, dat we onze kinderen niet opzadelen met onbetaalbare rekeningen en een onleefbare wereld. Overal in het CDA, ook in de Kamer en het kabinet.

Ook voor ons zijn dit tijden van bezinning, van hard werken en hoop. 'Hoop is een gerichtheid van de geest, een gerichtheid van het hart, verankerd voorbij de horizon', schreef Václav Havel. 'Hoop is ergens voor werken omdat het goed is, de zekerheid dat het zinvol is'. En zo is het precies. ■

Eindejaarsbillboards

Rond de jaarwisseling zullen er verspreid door Nederland ruim zeshonderd billboards van het CDA staan. Het partijbureau zou het leuk vinden om foto's van de geplaatste bordes te ontvangen. Ziet u zo'n billboard staan (of heeft uw afdeling ze zelf geplaatst), mail dan een foto naar info@redactie@cda.nl ■

Prijs voor Kathleen Ferrier

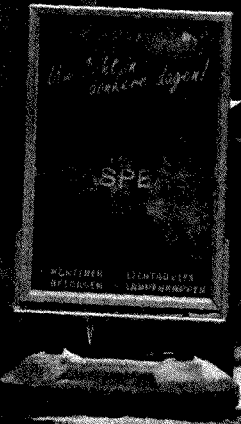
Foto Dirk Hol

CDA-politica Kathleen Ferrier ontving woensdag 26 oktober de Águila Azteca - de Azteekse Adelaar - uit handen van de Mexicaanse ambassadeur in Nederland. De ambassadeur prees de politica namens president Calderon voor de manier waarop ze Latijns-Amerika op de politieke agenda in Nederland weet te houden. ■

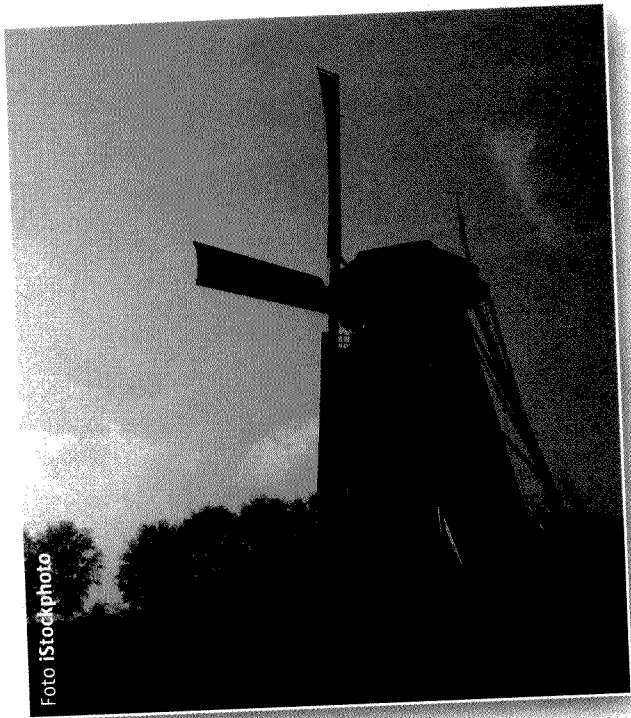
Traditionele kernwaarden inspiratie voor Achterhoekse samenwerking

In het vorige nummer van *CDA.nl* ging het over de overheidskant van burgerparticipatie. Dit keer de andere kant van het verhaal.

Tekst Hans Slooijer
Fotografie Nationale Beeldbank

Na enkele jaren van intensieve gesprekken tekenden op 30 november 2011 bijna 300 instanties op het gebied van wonen, onderwijs, welzijn, cultuur en sport het Convenant Achterhoek 2020. Uniek voor ons land is dat op zo'n grote schaal ondernemers, overheid en maatschappelijke organisaties (de drie O's) coöperatief samenwerken.

Burgemeester Herman Kaiser van de gemeente Doetinchem zegt dat hij liever spreekt van co-produceren, co-creatie en daarmee van coöperatie dan van participatie. 'De kracht van de Achterhoek is dat al deze mensen en organisaties samen het gemeenschappelijk goede voor de regio nastreven. Hun wil en overtuiging is gebaseerd op de Achterhoekse kernwaarden en identiteit: innovatief vakmanschap & arbeidsmoraal, kleinschaligheid & noaberschap en groen & gezond leven.'

De ondertekening van het Convenant Achterhoek 2020 is een belangrijke mijlpaal voor de coöperatieve samenwerking, waarvoor nog maar enkele jaren geleden het initiatief kwam van de Regio Achterhoek en het Achterhoekse Centrum voor Technologie (het regionale innovatiecentrum). 'Toen eind 2008 de economische recessie ook de Achterhoek begon te raken, ontstond het besef dat we elkaar nodig hebben om 'schouder aan schouder' de crisis het hoofd te bieden', zegt Herman Kaiser. VNO-NCW Achterhoek, De Kamer van Koop-

handel, Bouwend Nederland Oost, De Rabobank en enkele gemeenten sloten zich onmiddellijk bij het initiatief aan. In ongeveer een jaar tijd is de Achterhoek Agenda 2020 opgesteld met inbreng van vele partijen. Bedrijfsleven, gemeenten, maatschappelijke organisaties en, heel belangrijk: betrokken burgers, hebben samen de inhoud van de Agenda 2020 bepaald.

De Achterhoek Agenda 2020 is weergegeven als een kleurige bloem, met vier blaadjes die de hoofddoelen of thema's bevatten: vitale leefomgeving, innovatieve economie, slimme en snelle verbindingen en natuur en landschap. Alle sectoren worden geraakt en samen pakken de drie O's (Ondernemers, Overheid en maatschappelijke Organisaties) in een coöperatief samenwerkingsverband tien concrete doelstellingen uit een urgentielijst op.

Herman Kaiser: 'Besturen van de Achterhoek doe je met z'n allen. In het nieuwe denken en handelen vervagen de oude "zuilen" overheid, organisaties en ondernemers. Om echte vooruitgang te boeken en de demografische ontwikkelingen van krimp op te vangen, heb je elkaar hard nodig. Want de veranderende bevolkingssamenstelling, de economische recessie en de klimaatproblematiek vragen om kruisbestuiving tussen alle maatschappelijke geledingen, om innovatief denken en een creatieve aanpak. Vanuit hun betrokkenheid bij de samenleving leveren mensen en organisaties hun bijdrage. De kracht van de Achterhoekers is dat zij omzien naar elkaar en verantwoordelijkheid nemen voor elkaar. Zij hebben vertrouwen in elkaar en in de toekomst en dat in een prachtige omgeving.'

'Het is een aanpak, waarvoor ik alle bestuurders van het CDA-oproep', zegt Herman Kaiser, 'want het sluit zo goed aan bij de beginselen van onze partij. Zoals Jacobine Geel het tijdens het partijcongres verwoordde: de toekomst is niet een ik-, maar een wij-land. Het CDA moet weer de partij van de samenleving zijn. Bestuurders leggen verbindingen tussen mensen, organisaties en overheid. Dat vraagt een andere manier van besturen, meer organisch dan mechanisch en een democratie waarin politici de gemeenschap vertegenwoordigen en het gemeenschappelijk goede zoeken.'

Herman Kaiser blijkt een groot pleitbezorger van het coöperatief samenwerken. 'Je zult zien dat dit de toekomst heeft. Niet voor niets heeft de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties 2012 uitgeroepen tot het Internationale Jaar van de Coöperaties!'

Hoe de gemeenten in de Regio Achterhoek samen met maatschappelijke organisaties en ondernemers een complex probleem hebben aangepakt, vertelt André Baars, scheidend wethouder van de gemeente Bronckhorst. Hij is sinds december 2011 burgemeester van de gemeente Ermelo.

Hij was voorzitter van het overleg van wethouders ruimtelijke ordening en volkshuisvesting toen uit een presentatie van de provincie Gelderland duidelijk werd dat vanwege demografische ontwikkelingen aanzienlijk minder nieuwe woningen nodig waren dan gepland. André Baars: 'Als eerste hebben we een regionale woonvisie opgesteld. Als overleg van wethouders hebben we nauw samengewerkt met het Achterhoeks corporatieoverleg, waarbij alle woningbouwcorporaties zijn aangesloten. In een volgende fase hebben we met bouwbedrijven, verenigd in Bouwend Nederland Oost, projectontwikkelaars en makelaars gesproken. Vervolgens moest er een streep door achtduizend van de geplande nieuw te bouwen woningen. In enkele gemeenten waren de bestemmingsplannen al onherroepelijk vastgesteld!'

'Besturen van de Achterhoek doe je met z'n allen'

Hoewel de gemeenteraadsverkiezingen van 2010 bij drie gemeenten tot gevolg had dat een andere wethouder aan het overleg ging deelnemen, ontstond er commitment bij allen om de opgave van vermindering van de nieuwbouw gezamenlijk op te pakken. Niet het eigen gemeentelijk belang, maar het regionale belang stond alle partijen voor ogen. Volgens André Baars zijn succesfactoren geweest: 'Dat we allen de problematiek onderkenden en hoewel het moeilijke keuzen waren, we toch tot een gezamenlijk gedragen oplossing zijn gekomen.

Alle gemeenteraden hebben de regionale woonvisie vastgesteld, met soms als consequentie dat behoorlijke verliezen op de bouwgrondexploitatie moeten worden genomen. Goede onderlinge relaties, elkaar kennen en waarderen, naast zakelijk vergaderen, hebben geleid tot deze oplossing. Sindsdien maken we jaarlijks een excursie omdat we weten dat we samen de Achterhoek besturen.' ■

Fietsen in Boxmeer

Tekst **Mark de Groot**

Veel gemeenten worden gevormd door een groot aantal woonkernen. In de gemeente Boxmeer is de burger in de woonkern Beugen sterk betrokken bij keuzes in het gemeentehuis. Boxmeer is een gemeente met elf woonkernen, waarbij een sterke structuur van dorpsraden aanwezig is.

Erik Ronnes, CDA-wethouder in Boxmeer: 'Wijk- en dorpsraden zijn belangrijk voor de leefbaarheid in de wijken en dorpen. De inwoners kunnen via wijk- en dorpsraden beter meepraten over hun eigen dorp. Tegelijkertijd kunnen ambtenaren via wijk- en dorpsraden beter overleggen met burgers. De gemeente verzorgt de randvoorwaarden voor de leefbaarheid.'

Frans Brienens, dorpsraad Beugen: 'De vernieuwing van de doorgaande weg door Beugen is een mooi voorbeeld hoe we als dorpsraad te werk gaan. Afgelopen winter hebben we de vorstschade en fietsveiligheid van de straat aangekaart bij de gemeente Boxmeer.'

Wethouder Erik Ronnes: 'Dit project begon met het probleem van een weg die volledig gerehabiliteerd moest worden. Er lag daarnaast al langer de wens om de fietsroute door het dorp veiliger te maken, fietsvriendelijker, met snelheidsvertragende maatregelen voor auto's. En we hebben de gelegenheid aangegrepen om regenwaterafvoer los te koppelen van de riolering.'

De gemeenteraad heeft de dorpsraad van Beugen gevraagd een werkgroep te vormen met bewoners van straat. De werkgroep is ondersteund met een krediet en bijgestaan door gemeenteambtenaren en deskundigen van Arcadis. Twee globale oplossingsvarianten zijn aan de werkgroep voorgelegd. Frans Brienens: 'We hebben gekozen voor een fietsstraat met een smallere rijbaan en meer groen in de straat. Dit werkt snelheidverlagend en heeft een veel vriendelijker uitstraling. Er bestaat de mogelijkheid om op kosten van de gemeente bomen te planten op ieders perceelsgrens.'

Gemeente, werkgroep en Arcadis presenteerden onlangs in het dorps huis het voorlopig ontwerp aan het dorp met ruimte voor inbreng, vragen en suggesties. Gemeente en werkgroep zullen suggesties en zienswijzen bekijken, een definitief ontwerp opstellen en ter goedkeuring voorleggen aan het college. De provincie Noord Brabant steunt dit project met een subsidie. ■

C

FACTOR

Om de gunst van het volk

Volmaakt

Wie denkt uit de Bijbel te leren hoe de gunst van het volk te winnen hoeft niet bedrogen uit te komen. Lees maar mee met wat geleerd wordt in II Samuël 15: Wees bot of sluw, al naar gelang het uitkomt; zorg voor een stevig lijfwacht; zaai twijfel over de integriteit van de regering en vooral over de rechtspraak; leg een nadruk op de verschillende afkomst van mensen. Ook een mooie hardos is nooit weg. Als het om de volksgunst gaat op korte termijn is het advies simpel: Doe als Absalom, en ga wat vaker naar de kapsalon.

Maar voor een christenpoliticus is dit snelle succes niet altijd gewenst, want Mattheüs 5:48 leert ons: Wees dus volmaakt, zoals jullie hemelse Vader volmaakt is. Behalve de volksgunst verwerven willen we ook integer zijn. Om het in marketingtermen te zeggen: Er mag zo min mogelijk verschil bestaan tussen identiteit en imago.

Tweemaal denken

De vraag is hoe iemand tegelijk voluit christen én democratisch politicus kan zijn. Christelijke politiek kent twee gevaren: de eerste is het te snel aanpassen aan wat kennelijk 'de kiezer wil'. Het andere gevaar is de neiging de eigen opvatting op te leggen aan anderen. In het laatste geval ben je intolerant, in het eerste irrelevant. We willen beiden niet zijn.

Hoe moet het dan wel? Prof. dr. G.G. de Kruijf heeft eerder een pleidooi gevoerd voor de politiek van het 'twee keer denken'! De eerste keer denken houdt in: hoe zou ik willen dat de besluitvorming was als iedereen het met mij eens was? Ook belangen van mensen die anders denken en geloven worden hier in meegenomen. Dit is het (politieke) programma. In het democratisch palet mag zoals iedere opvatting ook de christelijke voor honderd procent meetellen.

Het uitgangspunt van de christelijke politiek is: de aarde is van God. Vrede, gerechtigheid, trouw en heilheid van de schepping zijn belangrijke begrippen. Het thema van de naastenliefde verdient daarin een speciale plek. Uiteraard gaat het hierbij niet om de liefde volgens de definitie van Corry Konings, maar om de liefde zoals die beschre-

ven wordt in Romeinen 13. Liefde is niet 'een heel apart gevoel van binnen': liefde is iets wat de mensen elkaar schuldig zijn. Een gevoel is niet af te dwingen, maar deze liefde geldt als gebod voor iedereen. Zonder naastenliefde waarmee gezocht wordt dat ieder mens tot zijn of haar recht komt, verdwijnt bovendien ook het draagvlak voor de democratie.

Zonen van David

Of met deze strategie en de naastenliefde als uitgangspunt ook verkiezingen gewonnen worden? Om daar een idee over te krijgen kunnen we kijken naar de verkiezingen rond twee zonen van David. U vindt de teksten in II Samuël 15 en in Marcus 15. U mag hier een keuze maken met wie u zich het meest verbonden voelt.

De eerlijkheid gebiedt om te zeggen dat de eerste, Absalom, een belangrijke strijd om de gunst van het volk won. De tweede Zoon van David, verloor juist de gunst van het volk bij een belangrijke verkiezing. Toen er gevraagd werd aan het volk, wie van de twee zal ik u vrijlaten, werd hij veroordeeld tot de dood aan het kruis.

Het gevecht om de gunst van het volk op korte termijn biedt volop mogelijkheden. Maar voor wie kiest voor integriteit, is verbondenheid met God en met Zijn Koninkrijk belangrijker dan de winst bij de eerstvolgende verkiezingen. De weg met Jezus lijkt in eerste aanleg minder aantrekkelijk dan die van Absalom, maar het is uiteindelijk wel die met het meeste toekomstperspectief, om dat die verbonden is met de weg, met de waarheid en met het leven. ■

J.A. Berkheij is predikant in Woerden

Parlement

Vertrouwen staat voorop

De eurocrisis houdt veel mensen bezig. Daarom beantwoordt de financieel woordvoerder van de CDA-fractie in de Tweede Kamer Elly Blanksma de belangrijkste vragen die via de afdeling publieksvoorlichting zijn binnengekomen.

Waarom wil het CDA niet terug naar de gulden?

'De euro heeft ons sinds de invoering veel voordelen gebracht. Minstens een extra gemiddeld maandsalaris (€ 2.000,-) per jaar per persoon. Onze gezamenlijke munt heeft bijgedragen aan onze welvaart. Nederland heeft een open economie en exporteert zestig procent binnen Europa. De kredietcrisis en de economische crisis van de afgelopen jaren zijn wij beter doorgekomen dankzij de euro. Met een eigen munt was onze economie veel ernstiger geraakt. Bovendien hebben we nu een lage inflatie, oftewel weinig waardeverlies van ons geld. Terug naar de gulden betekent het uiteenvallen van het eurogebied en zet ons economisch tientallen jaren terug. Alle scenario's worden op dit moment onderzocht en berekend. Door het Centraal Plan Bureau, het IMF, de OESO, etc. Dat is prima. Die informatie moeten we verzamelen. Dan kunnen we het debat voeren over feiten en niet over emotie.'

Hoe moeten we de euro redden? 'We moeten naar oplossingen kijken voor zowel de korte als de lange termijn. Op korte termijn moeten de eurolanden de akkoorden die in juli en oktober zijn gesloten door de regeringsleiders, ook echt gaan uitvoeren. De afgelopen maanden zijn belangrijke afspraken gemaakt tussen de landen. Zo is afgesproken dat het noodfonds uitgebreid moet worden. Ook moet er snel een oplossing komen voor de Griekse schuldenproblematiek. Landen die er niet sterk voorstaan moeten bezuinigen en hun land economisch versterken. Ook wordt er gewerkt aan een sterke financiële sector. Dit robuuste pakket moet erger in Europa voorkomen. Iedereen moet er weer op vertrouwen dat de euro een stabiele munt is.'

Voor de lange termijn vindt het CDA dat er een begrotingsautoriteit moet komen. Dat betekent dat er een EU-commissaris moet komen met meer bevoegdheden. Deze moet erop toezien dat landen de begrotingsafspraken nakomen, om te voorkomen dat er in de toekomst weer zo'n

schuldencrisis kan ontstaan. Maar deze commissaris moet ook kunnen ingrijpen als landen economisch helemaal uit de pas lopen. Deze EU-commissaris moet echt tanden krijgen om door te kunnen bijten. Dus sancties kunnen uitdelen als afspraken niet worden nagekomen.'

Waarom moeten wij in Nederland zoveel bezuinigen, terwijl er wel geld is om EU-landen te steunen? 'Ook in Nederland maken we nu meer op dan dat we verdienen. We hebben een begrotingstekort van 4,5 procent van het bruto binnenlands product (bbp). Dat is ongeveer 26 miljard. In 2015 willen we weer een begrotingsevenwicht hebben. >>

Elly Blanksma

Om dat te bereiken moeten we 18 miljard bezuinigen. Dat zijn de afspraken op Europees niveau. Ook onze schuld loopt op. Dus aflossen van de staatsschuld moet ook. De schuld mag maximaal zestig procent van het bbp zijn volgens de Europese norm. Als we niets doen komen we ruim boven de tachtig procent schuld. Dat is onwenselijk voor onze economie. Dit kabinet neemt de verantwoordelijkheid om onze schulden niet door te schuiven naar toekomstige generaties. Dat betekent dat de overheid nu goed moet kijken naar de uitgaven die zij doet. We zullen daarom wel moeten bezuinigen.

De landen die wij helpen, geven wij geen geld. Het zijn leningen en/of garanties. Op termijn verwachten wij dat deze garanties en leningen worden terugbetaald. De steun die wij verlenen is voor een groot deel in ons eigen Nederlandse belang. Bovendien zitten er hele strenge voorwaarden aan de steun. Portugal en Ierland houden zich goed aan de afspraken en deze landen laten een herstel van de economie zien. Het CDA maakt zich natuurlijk tegelijkertijd wel zorgen over de grote hoeveelheden garanties die worden afgegeven. Wij vinden echt dat we die moeten afbouwen. Ik zit er daarom bovenop om deze enorme garanties af te bouwen.'

Worden de Grieken niet beloond voor hun slechte gedrag als schulden worden kwijtgescholden? 'Als we niets doen aan de Griekse schuld, zal de staatsschuld in Griekenland in 2015 240 procent van het bbp zijn. Dat is een onhoudbare schuld. Daar moeten we dus echt maatregelen tegen nemen. In zekere zin belonen we de Grieken voor hun slechte gedrag, maar het is wel in ons belang en in dat van de euro. Een niet-houdbare schuld van de Grieken heeft ook voor Nederland gevolgen. Daarom vragen we nu aan de private sector om een bijdrage te leveren aan de schuldenproblematiek. Daardoor vermindert de Griekse schuld naar 120 procent van het bbp. Hier zitten wel strenge voorwaarden aan, waaronder zware bezuinigingen en hervormingen. Griekenland ontvangt steun, maar alleen onder strenge voorwaarden. En nogmaals het zijn leningen en garanties.'

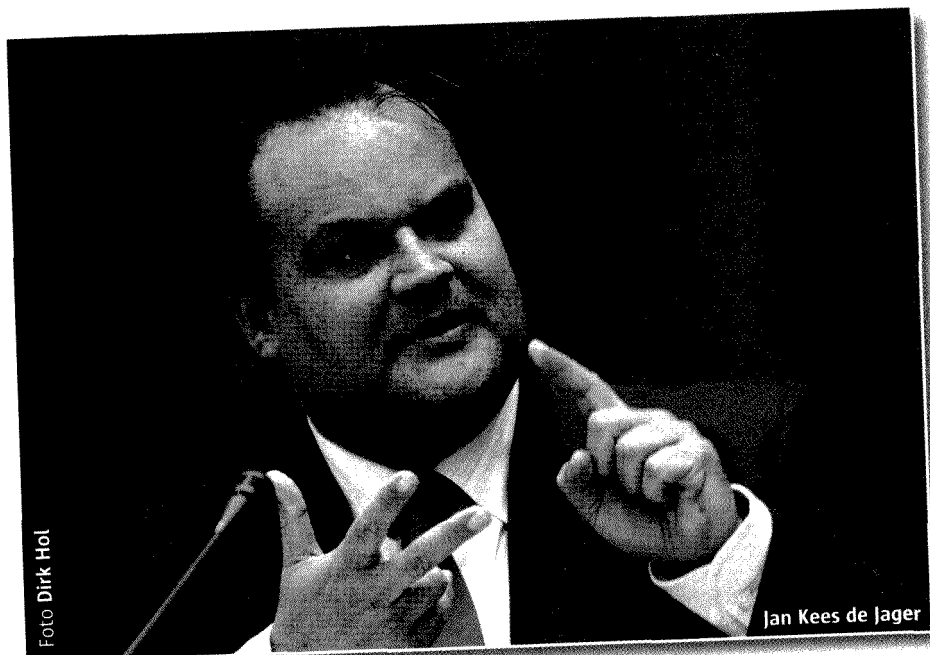

Foto Dirk Hol

Jan Kees de Jager

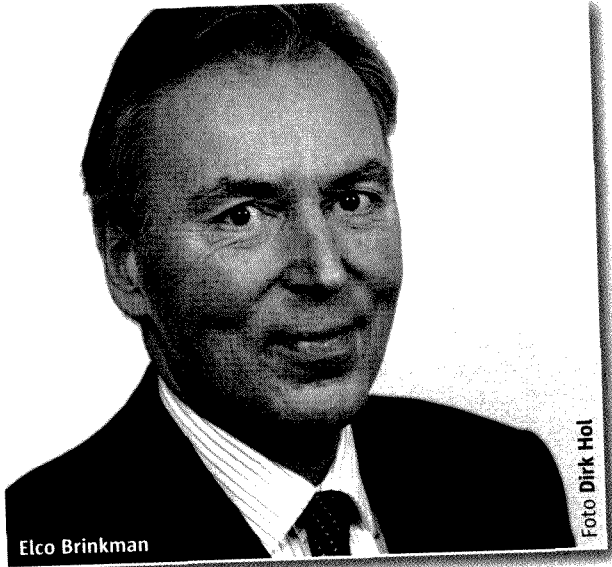
Wat betekent de eurocrisis voor onze pensioenen?

'De eurocrisis heeft gevolgen voor de waarde van onze Nederlandse pensioenen. De totale omvang van onze pensioenfondsen is 800 miljard euro. De waarde van onze pensioentegoeden is gevoelig voor de economische situatie. Het is daarbij belangrijk dat de inflatie in de eurozone op een laag niveau blijft liggen. Bij een hoge inflatie verliezen onze pensioentegoeden namelijk hun waarde. Alleen daarom al moeten we deze crisis oplossen: om onze pensioenen veilig te stellen. In het belang van onze pensioenen is het echt noodzakelijk dat we in de euro blijven.'

Wat kunnen individuele burgers doen om zich voor te bereiden op de storm (zoals Jan Kees de Jager de crisis noemde)? 'Het belangrijkste is dat mensen hun eigen huishoudboekje op orde moeten brengen. Niet op de pof leven. Dat betekent bijvoorbeeld dat mensen moeten proberen hun eigen schulden af te bouwen, ook de hypotheekschuld. Ook is het belangrijk dat mensen proberen te sparen, waardoor tegenslagen makkelijker opgevangen kunnen worden. Een goede manier is om op dit moment al wat opzij te leggen, als daar ruimte voor is. Tot slot is het belangrijk dat mensen vertrouwen houden in de economie. Dit vertrouwen is heel belangrijk voor onze economische groei.'

Heeft u nog meer vragen? Stuur dan een e-mail naar
✉ cda@tweedekamer.nl

De wendbare samenleving

Elco Brinkman

Foto Dirk Hol

Op dinsdag 25 oktober vonden de Algemene Politieke Beschouwingen plaats in de Eerste Kamer. Fractievoorzitter Elco Brinkman voerde voor het eerst namens de CDA-fractie in de Eerste Kamer het woord. Brinkman startte met het uitspreken van hoop. Hoop in deze tijd vol somberheden. Nederland staat er helemaal niet zo slecht voor. Wij hebben er allemaal voor gezorgd dat Nederland op de 16e plaats staat in de wereld economie. En nu worden wij allemaal opgeroepen om met onze gezamenlijke kracht en ambitie de begrijpelijke zorgen van

dit moment te lijf te gaan. Sommige mensen voelen zich buiten de maatschappij staan, zijn boos, of bang voor snelle veranderingen. Angst voor verandering blijft een slechte raadgever, ambitie en hoop zijn een betere leidraad voor nu.

Brinkman noemde de charme van deze wendbare tijd de uitdagingen voor mensen die niet bij de pakken willen neerzitten. Mensen die hun verantwoordelijkheid nemen en hun eigen kansen grijpen. Zo'n wendbare samenleving heeft meer toekomst dan een samenleving van mensen die thuis met opgeheven vinger de schuld van alles wat tot ontevredenheid stemt, bij Den Haag neerleggen. Pech of geluk regelt de overheid nu eenmaal niet. De overheid moet dus volgens de CDA-fractie niet alles zelf willen doen, maar in plaats daarvan meer de verantwoordelijkheid en vrijheid laten aan de mensen zelf. Er zijn nog teveel regels, er is nog teveel bureaucratie, waar burgers en bedrijven tegenaan lopen. Laat bedrijven doen waar zij goed in zijn, laat vakkundige docenten en verplegers gewoon hun belangrijke werk doen. En dat is niet het invullen van formulieren.

Daarom pleitte de CDA-fractie in de Eerste Kamer voor een tweede Crisis- en Herstelwet. Een wet gericht op vrijheid en verantwoordelijkheid voor mensen met kwaliteiten; thuis, in bedrijven en instellingen. ■

ORGANISATIE

2. Wat is de rol van de regio's in de nieuwe plannen? In de nieuwe partijstructuur worden de regio's nog belangrijker. Zoals aangegeven krijgen regionale verbanden een eigen positie binnen de inhoudelijke pijler. De voorzitter bezoekt deze verbanden op frequente basis om te overleggen over inhoudelijke zaken. De regionale vertegenwoordigers worden gekozen in samenspraak met of op voordracht van de besturen van de provinciale afdelingen. Maar belangrijker nog is de relatie tussen regio's en het Permanent Politiek Platform. Het PPP wordt gekozen uit het Congres en bestaat uit 20 leden die op basis van thema's zijn gekozen. Tweede Kamerleden en andere experts kunnen op uitnodiging aanschuiven. Maar, en

dat is relevant voor de regio's, bij de samenstelling wordt rekening gehouden met voldoende regionale spreiding. Alle leden coördineren weer een groep van leden die rondom het thema tot stand komt. De groep is zelf verantwoordelijk voor inrichting, werkwijze e.d. Het PPP bereidt het inhoudelijke deel van het Congres voor. Zij doet dit door de discussie rondom thema's te organiseren en deze voor te bereiden voor besluitvorming door het Congres. In dit traject kan het WI gevraagd en ongevraagd inbreng leveren. Door deze besluitvorming wordt tevens permanent gewerkt aan de bouwstenen voor het verkiezingsprogramma. Lees verder op pagina 58.

Rue Wiertz 60

Rue Wiertz 60 is het geografisch middelpunt van de Europese besluitvorming. Op nummer 60 staat het Europees Parlement en op minder dan een steenworp staan de andere Europese instellingen: het dagelijks bestuur van de EU, de Europese Commissie, met daarnaast het gebouw van de Raad van Ministers, de instelling die samen met het Europees Parlement Europese wetten moet beoordelen.

De VS en Engeland hebben hun 'White House' en 'Downingstreet 10'. Nederland heeft het 'Binnenhof' en in België kent iedereen het begrip 'Wetstraatjournalisten'. Een bezoek aan Brussel is niet compleet zonder de Rue Wiertz aan te doen. Steeds meer Nederlanders weten Rue Wiertz dan ook te vinden. Sinds kort is er ook een bezoekerscentrum, het parlementarium, dat iedere dag geopend is.

Dit centrum biedt een unieke kijk op de werkwijze van de EU waarin u door de tentoonstelling wordt geloodst met behulp van een elektronische multimediascherm. Een aanrader!

In de huidige roerige economische tijden merk ik bij politieke besluitvormers een toenemende constructieve belangstelling voor de Europese Unie. Er worden minder boekhoudkundige sommetjes gemaakt in de trant van: hoeveel betalen we en hoeveel krijgen we als subsidie terug? Er wordt gekeken naar hoeveel verdienen we met zijn allen aan de Europese samenwerking en hoeveel kost die samenwerking ons.

Het besef is in onze eigen partij meer doorgedrongen dat het bij de Europese samenwerking niet gaat om het afstaan van eigen soevereiniteit naar een logge Europese anonieme bureaucratie, maar om het delen van soevereiniteit met andere lidstaten. En dat is maar goed ook. Via de Europese samenwerking heeft Nederland (met andere EU-lidstaten) invloed op de Italiaanse, Griekse, Portugese en Ierse politiek. In al die landen moeten grote bezuinigingen worden doorgevoerd om de economie gezond te maken. De schulden crisis in die landen bedreigt de euro, onze munteenheid, en brengt overigens ook onze economie in gevaar.

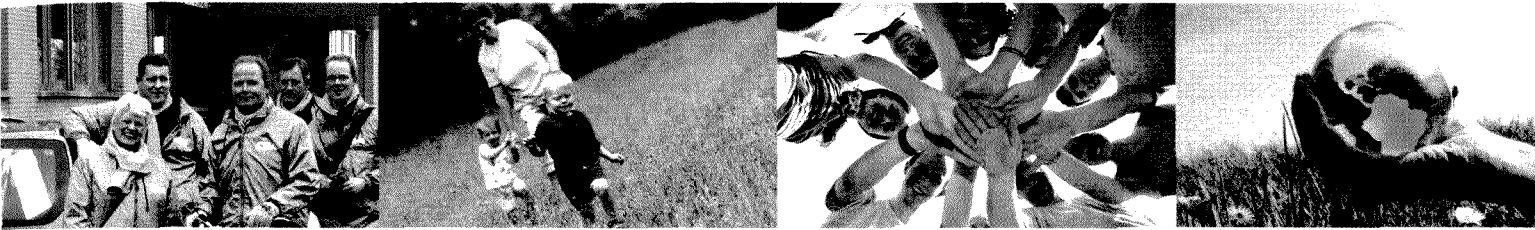
Het is daarom in het Nederlands belang ervoor te zorgen dat die landen orde op zaken stellen. In Portugal en Ierland gaat het goed, er is een breed politiek draagvlak voor de moeilijke maatregelen die

daar genomen moeten worden. In Griekenland en Italië gaat het moeilijker en moesten zelfs de premiers van die landen het veld ruimen om het nodige draagvlak te creëren. De stelling dat Berlusconi en Papandreou door de EU zijn weggestuurd is te kort door de bocht, want hier lag een complex van factoren aan ten grondslag, waaronder binnenlandse politieke verhoudingen en de financiële markt (rentestijging Italiaanse en Griekse obligaties!). Uiteindelijk was het wel de Europese Raad die het laatste duwtje gaf en zo de weg effende voor maatregelen.

Ook de door Nederland gewenste supercommissaris is al aan het werk. Commissaris Olli Rehn, inmiddels ook ondervoorzitter van de Europese Commissie geworden, heeft meteen gebruik gemaakt van zijn nieuwe bevoegdheden, die onder andere Corien Wortmann heeft uitonderhandeld met de lidstaten. Rehn heeft onlangs vijf landen gewaarschuwd vanwege een dreigend te groot begrotingstekort: België, Polen, Hongarije, Malta en Cyprus. Deze landen moeten nog dit jaar met verbeterplannen komen en anders volgen harde sancties.

Het is aan ons, Europarlementariërs en de leden van de Tweede Kamerfractie de taak, al deze nieuwe bevoegdheden van de Europese Commissie en het delen van de soevereiniteit binnen die Europese samenwerking nauwlettend democratisch te controleren. Veel werk aan de winkel in 2012! ■

Wim van de Camp

UITNODIGING NIEUWJAARSBIJENKOMST EN BIJZONDER CONGRES

Zaterdagmiddag 21 januari zal in DeFabrique in Utrecht (Maarssen) de jaarlijkse nieuwjaarsbijeenkomst plaatsvinden van het landelijk CDA, met daaraan gekoppeld een bijzonder congres.

Dit bijzondere congres staat in het teken van de drie werkgroepen die door het Partijbestuur zijn ingesteld: Hertaling Uitgangspunten (commissie Nieuwe Woorden, Nieuwe Beelden), Organisatie en het Strategisch Beraad.

- De commissie Nieuwe Woorden Nieuwe Beelden (Hertaling Uitgangspunten) houdt de laatste presentatie en zal het eindrapport aanbieden.
- Voor het Strategisch Beraad is het het begin van het discussietraject in de partij, dat zijn afronding zal vinden tijdens het Partijcongres van 2 juni 2012.
- Door de werkgroep Organisatie zal er een organisatie-model aangeboden worden. Over dat model zal in het land met de commissie gediscussieerd worden, wat zal leiden tot voorstellen voor statutenwijzigingen tijdens het partijcongres van 2 juni 2012 en de werkelijke statutenwijzigingen op 27 oktober 2012.

Programma in het kort:

13.30-14.00 uur Ontvangst, nieuwjaarsbijeenkomst

14.00-16.15 uur Bijzonder Congres

16.15-17.30 uur Borrel, nieuwjaarsbijeenkomst

Stemrecht bijzonder congres

U heeft stemrecht als u aan de onderstaande criteria voldoet:

1. U bent op 21 januari langer dan 8 weken lid van het CDA (voor 3 december 2011).
2. U heeft voor 1 januari 2012 uw contributie tot en met het jaar 2011 betaald.

Stemmen tijdens bijzonder congres Indien er gestemd gaat worden tijdens het bijzondere congres, zal er gestemd worden met stemkaarten. Indien u stemgerechtigd bent en u heeft zich tijdig aangemeld, dan krijgt u deze in de week van 16 januari thuisgestuurd. Heeft u zich na 10 januari aangemeld, dan kunt u de kaart bij de ontvangstbalie afhalen.

Indienen resoluties voor bijzonder Congres

Dit bijzondere Congres zal geheel in het teken staan van de aanbieding Handreiking Uitgangspunten 2.0 van de Commissie Nieuwe Woorden, Nieuwe Beelden en besluitvorming over de procedure voorstellen van de werkgroep Organisatie. Het Strategisch Beraad zal zijn conceptnotitie over de visie van het CDA op de samenleving voor de middellange termijn presenteren. Om de beschikbare tijd op dit Congres optimaal te kunnen benutten voor deze zaken, roept het bestuur op om

voor dit bijzondere Congres geen resoluties in te dienen. Deze kunnen tijdens het reguliere Partijcongres op 2 juni 2012 worden ingediend.

Aanmelden

Aanmelden is verplicht en kan t/m woensdag 18 januari 2012. Maak voor aanmelding gebruik van de aanmeldformulieren op de site www.cda.nl/21januari2012 Via uw eigen aanmeldformulier kunt u ook een introductie aanvragen.

Toegangskarten en stemkarten

Als u zich voor 11 januari 2012 heeft aangemeld, krijgt u alle karten in de week van 16 januari 2012 toegezonden. Meldt u zich aan tussen 11 en 18 januari 2012 dan kunt u de karten bij de ontvangstbalie bij het Congres afhalen. Houdt u rekening met wachtrijen.

Stukken

Stukken voor het bijzondere Congres vindt u vanaf 17 januari 2012 einde middag op de site, www.cda.nl/21januari2012

Locatie bijzonder Congres

DeFabrique, Westkanaaldijk 7, 3542 DA Utrecht (Maarssen) www.defabrique.nl

Voor de routebeschrijving, pendeldienst en bereikbaarheid:

www.cda.nl/21januari2012

GEZOCHT: TRAINERS VOOR TRAINING NIEUWE MEDIA!

Ben jij gepokt en gemazeld in het gebruik van twitter, facebook, LinkedIn en andere sociale media? Vind je het leuk om deze kennis over te dragen aan andere CDA-leden? Heb je daarnaast ervaring in het geven van trainingen?

Geef je dan nu op als trainer voor de training nieuwe media van het Steenkampinstituut! Stuur een mail met c.v. naar si@cda.nl en licht in de mail kort toe waarom je dit graag wilt en waarom je hiervoor geschikt bent.

Het Steenkampinstituut zal naar aanleiding van deze informatie trainers uitnodigen voor een gesprek.

Bestel Marga Klompé met korting!

Deze biografie beschrijft het leven van een vrouw die posities bekleedde die voorheen voor vrouwen onbereikbaar waren.

Marga Klompé (1912-1986) was de bekendste politica van haar tijd. Namens de Katholieke Volkspartij zat ze elf jaar in de Tweede Kamer, maar ze werd vooral bekend als Nederlands eerste vrouwelijke minister. Vijfentwintig jaar na haar dood is er nu een biografie van haar verschenen.

Marga Klompé kunt u tijdelijk met korting kopen. U betaalt slechts € 29,90 (i.p.v. € 34,90). Lever deze bon in bij de boekhandel of bestel het boek via www.uitgeverijboom.nl.

Marga Klompé | ISBN 9789461051974 | Actienummer 901-91633
Deze actie is geldig tot 17 februari 2012

Boom | www.uitgeverijboom.nl

WIJ VERLOTEN 50 KAARTEN VAN DIT SPANNENDE DIERENPARK!

Bespied de witte leeuwen vanuit een uitkijkpost, sta neus aan neus met de ijsberen en loop door het unieke berenbos waar bruine beren en wolven samen leven. Naast heel veel bijzondere dieren bekijken, kunnen kinderen ook zelf lekker de beest uithangen in Ravot-

Aapia. Europa's grootste overdekte speeljungle is 4000 m2 groot en 12 meter hoog! Net als de otters, doodshoofdaapjes en vliegende honden kunnen kinderen hier klimmen, klauteren en griezelen. Per lid maakt u kans op maximaal 4 gratis entreekaarten (2 voor volwasse-

nen en 2 voor kinderen van 3 t/m 9 jaar). Het enige dat u hoeft te doen is voor 10 januari 2012 een mail te sturen naar Harmke Hulsmans, Hulsmans@cda.nl of een kaartje sturen naar CDA, Antwoordnummer 1700, 2501 WB in Den Haag. Alleen de winnaars krijgen bericht.

Ouwehands Dierenpark Rhenen...

Durf jij neus aan neus?

Zoo avontuurlijk!

Ouwehands
Dierenpark
Rhenen

Grebbeweg 111 in Rhenen
Telefoon 0317 650 200

www.ouwehand.nl

CDV WINTERNUMMER 2011

Het winternummer van CDV heeft als thema 'menselijke waardigheid'. Het begrip 'menselijke waardigheid' wordt in politiek en maatschappij vaak gezien als ultieme waarde. De inherente waardigheid van ieder mens moet immers altijd geëerbiedigd worden. Maar is

daarmee het laatste woord gesproken? Recente ontwikkelingen in de medische wetenschappen, de biotechnologie en de economie maken een bezinning op de betekenis en bronnen van het concept menselijke waardigheid noodzakelijk. De kernredactie bestaat uit Rob van

de Beeten, Teun van der Linden en Maarten Neuteboom. Een abonnement of los nummer is aan te vragen bij uitgeverij Boom via ☎ 0522-237555, ✉ boomtijdschriften@uitgeverijboom.nl.

JAN PETER BALKENENDE AWARD

Op het congres van 2 april jl. hebben wij als CDA afscheid genomen van Jan Peter Balkenende. Vanwege zijn enorme verdienste voor de christendemocratie is tijdens dit congres de Jan Peter Balkenende award in het leven geroepen. Deze prijs zal jaarlijks worden uitgereikt aan een jongere of een groep jongeren die een bijzondere bijdrage heeft geleverd aan de ontwikkeling van het christendemocratisch gedachtegoed. Deze bijdrage kan bestaan uit een publicatie of door de organisatie van een activiteit. De award zal jaarlijks worden

uitgereikt tijdens een CDA bijeenkomst. De eerste award zal worden uitgereikt op een bijeenkomst in het voorjaar van 2012. De jury voor deze award bestaat naast, uiteraard, Jan Peter Balkenende uit partijvoorzitter Ruth Peetoom, directeur van het Wetenschappelijk Instituut Raymond Gradus en CDJA-voorzitter Arrie Vis. U kunt iemand aandragen voor de Jan Peter Balkenende award. Dit kan tot en met 15 februari 2012 via het formulier via de volgende link: <https://cdaformulieren.nl/wi/jan-peter-balkenende-award/>

Info en aanmelden
JPB-award

CDA

CDAWI OP FACEBOOK

Blijf op de hoogte van de publicaties van het WI, bekijk foto's van bijeenkomsten en lees opinie-artikelen van de medewerkers van het WI op de facebookpagina van het WI. Klik op 'vind ik leuk' om alle informatie te volgen.
f www.facebook.com/wicda

RUUD LUBBERS: 'HET GEVECHT MET HET CASINOKAPITALISME'

Oud-premier Lubbers was de hoofdspreker op het symposium van het Wetenschappelijk Instituut voor het CDA: 'De Europese financiële crisis: hoe herstellen we vertrouwen?'. Zijn voordracht en de co-referaten van prof.dr. Arnoud Boot, hoogleraar Financiële Markten aan de Universiteit van Amsterdam, en CDA-europarlementariër mr. ing. Wim van de Camp alsmede de discussie met de zaal, zijn gebundeld en voorzien van een inleiding door WI-directeur Raymond Gradus. De publicatie is te bestellen bij Maaïke Kamps via ✉ kamps.wi@cda.nl of ☎ 070-3424874 tegen betaling van € 5,-.

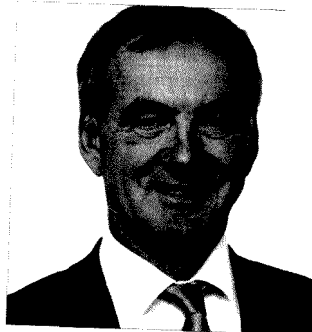

Raymond Gradus (directeur Wetenschappelijk Instituut voor het CDA) biedt de bundel aan CDA-europarlementariër Corien Wortmann-Kool en EVP-voorzitter Wilfred Martens aan

NIEUWE BESTUURSLEDEN

Rixt Meines

Pieter van Geel

John Berends

Denis Maessen

FOTOGRAFIE DIRK HOL

Te huur Buitenom 18/19 – Den Haag

Er zijn diverse ruimtes beschikbaar voor verhuur. Dat kan een aparte kamer zijn, maar ook een kantoorvloer van 2 keer 300 m². Buitenom 18/19 is zeer centraal gelegen

achter de Prinsengracht en op loopafstand van het centrum van Den Haag. Het pand wordt gekenmerkt door een combinatie van authentieke en modern.

Meer informatie

Helm & Wesep Makelaars in o.g. BV

☎ 070 3560412

✉ cornelis@hwmakelaars.nl

🌐 www.hwmakelaars.nl

Opvoeden & Opgroeien

Wist je dat een kind van de 115.000 uur dat het tussen het 4e en 12e jaar leeft, slechts 7520 uur op school doorbrengt?

Een aantal CDA'ers constateerde een half jaar geleden dat het beleid van opvoeden en opgroeien in een reflex is geraakt. De zorg voor het kind wordt overwoekerd door regels, protocollen, groeicurves en diagnoses. Een groot leger van agogen staat klaar om het kind door behandelplan A tot en met Z te loodsen. Scholen worden overstelpt met extra taken, en verantwoordingsschema's. Behandelteams in Centra voor Jeugd en Gezin worden groter en omvangrijker. Systemen worden langzamerhand belangrijker dan het kind en de jeugdzorg medicaliseert.

Vanuit deze observaties hebben enkele CDA'ers een eigen commissie gevormd onder de werktitel 'Opvoeden en opgroeien'. Deze commissie heeft zich ten doel gesteld om binnen het CDA een discussie op gang te brengen.

1) Van 7500 naar 115000 uur; naar een nieuwe verdeling van opvoeden thuis en (buiten-)school

De balans tussen werk en zorg aan is aan een herziening toe. Daarbij zullen de wensen van opvoeders meer ruimte moeten krijgen. Dit houdt in ieder geval in dat de aansluiting tussen kinderopvang en scholen beter moet en kan, door uit te gaan van een dagindeling waarbij leren, spelen, sport en cultuur hand in hand gaan. In verschillende gemeenten in Nederland worden door primair onderwijs, peuterspeelzalen, kinderdagopvang en soms ook sportverenigingen en buurthuizen trajecten ingezet om te komen tot integrale kindcentra (ofwel een brede(buurt) school). De spaghetti aan wet- en regelgeving is hierin een enorme sta in de weg. De commissie wil het CDA aansporen om de drempels in wetgeving en regelgeving te verlagen, door het onderzoeken van nieuwe publiek- privaatrechtelijke samenwerkingsvormen zodat scholen makkelijker met andere partijen brede school concepten kunnen ontwikkelen.

Ouderbetrokkenheid moet centraal staan in het beleid van scholen, kinderopvang en verenigingen. Het gaat primair om wat de ouders als kwaliteit ervaren en niet alleen wat de inspectie of de Tweede Kamer als kwaliteit definieert. Het gaat om pedagogisch- en didactisch partnerschap tussen ouders, scholen en verenigingen.

2) Gezin centraal, niet een protocol

Binnen het welzijnswerk en bij professionals moet de kracht en de energie van gezinnen en de buurt voorop staan in plaats van protocollen en richtlijnen. Opvoeding en ondersteuning vindt zoveel mogelijk plaats in het gezin of in vrijwillige verbanden om het gezin heen. Eigen kracht gaat voor vreemde kracht! Met de decentralisatie van de jeugdzorg krijgen gemeenten de mogelijkheid prikkels te introduceren om preventie en eigen kracht te versterken ten koste van de zwaardere zorg. Zwaardere zorg ligt dan aan het einde van het zorgspectrum, daar waar het nodig is. De gedwongen jeugdzorg of zelfs inschakeling van politie-inzet moet de sluitpost zijn van de inzet van het sociale netwerk rondom gezinnen.

3) Multi-problem gezinnen vragen om een specifieke aanpak, niet om generiek jeugd- en gezinsbeleid.

De commissie constateert dat naar aanleiding van onder meer het Maasmeisje in Rotterdam er een kramp is geschoten in het jeugd- en gezinsbeleid. Op basis van incidenten wordt generiek beleid gemaakt. Centra van Jeugd en Gezin zijn opgetuigd met generieke protocollen om kindermishandeling tegen te gaan. Wantrouwen is het uitgangspunt.

De commissie wil het CDA oproepen om situationeel maatwerk te leveren bij de gezinnen die niet zonder ondersteuning kunnen. En daarnaast het generieke beleid weer vanuit vertrouwen in ouders vorm te geven. Kortom de commissie opvoeden en opgroeien wil dat de 115.000 uren van het kind weer centraal komen te staan. Ouders, overheid, scholen en verenigingen moeten gaan samenwerken om het kind op te voeden vanuit vertrouwen en zo de eigen kracht leidend laten zijn in het opgroeien. 'It takes a village to raise a child'. ■

INFORMATIE

De commissie Opvoeden & Opgroeien bestaat uit de CDA leden Karsten Klein (vz), Mona Keijzer, Rudie Peeters, Willemien Hasselaar en Sven de Langen. Heeft u nav dit artikel vragen of opmerkingen? Mail naar [✉ dgdevries@live.nl](mailto:dgdevries@live.nl) of sluit je aan bij linkedin groep 'herijtingsproces opvoeden & opgroeien'

Democratisering in Latijns-Amerika

Dertig jaar geleden stond Latijns-Amerika nog bekend om haar meedogenloze dictators en militaire regimes en was democratie in de meeste landen niet meer dan een wens. Maar de regio heeft de afgelopen decennia veel vooruitgang geboekt op het gebied van democratie. Op de Cubaanse gebroeders Castro na zijn dictators verdreven en vervangen door gekozen regeringen. Op politiek gebied is de regio op dit moment nog volop in ontwikkeling met verschuivende machtsverhoudingen met een vaak antineoliberale retoriek. Hoewel de regio nog steeds gekenmerkt wordt door de grote verschillen tussen arm en rijk, heeft de economische vooruitgang in Latijns-Amerika toch gezorgd voor meer mogelijkheden voor burgerparticipatie en een meer politiek bewuste bevolking. Een groeiende groep vrouwen, inheemsen en jongeren zijn voor het eerst in de positie een bijdrage te leveren aan maatschappelijke ontwikkeling.

Opmars van links

Eind jaren negentig zorgde de grote onvrede over de groeiende ongelijkheid en de politieke elite voor de opkomst van populistische linkse leiders die zich veelal richtten op het armoede- en identiteitsvraagstuk van de trotse Latino's. In Venezuela, Bolivia, Ecuador, Peru, Nicaragua, Argentinië, Brazilië en Chili kwamen regeringen aan de macht die, de één meer nadrukkelijker dan de ander, zich met overwegend linkse politiek richtten op de sociale onderklasse van de maatschappij. Met armoedeprogramma's, meer inkomsten uit de exploitatie van grondstoffen en investeringen in de economie hebben veel landen in de regio zich

Latijns Amerika Team NIMD

ontwikkeld tot middeninkomenlanden. Helaas blijven de verschillen tussen arm en rijk nog steeds groeien. Dit - samen met de bloeiende drugshandel, die vaak gepaard gaat met veel geweld - vormen de belangrijkste uitdagingen voor een stabiele democratische ontwikkeling in veel landen.

Van hulp naar handel

De economische vooruitgang in Latijns-Amerika - maar natuurlijk ook de financiële crisis in Amerika en Europa - heeft onder andere geleid tot een andere invulling van de relatie tussen Latijns-Amerikaanse en Westerse landen. Veel Westerse landen hebben zich recentelijk teruggetrokken uit de regio als donoren. Ook Staatssecretaris Knapen (CDA) heeft besloten de focus van het Nederlandse beleid voor Latijns-Amerika te verschuiven van hulp naar handel. En Nederland is niet het enige land dat meer heil

ziet in het investeren in de handelsrelatie met de regio. Verschillende experts voorzien in de komende decennia een belangrijke rol voor Latijns-Amerika in de wereldeconomie. Zo voorspelt Rolando Franco, hoogleraar in Sociale Wetenschappen aan de FLACSO in Chili, dat de handel tussen Latijns-Amerika en Azië in 2017 de handel tussen Amerika en Europa zal overstijgen.

Wil Nederland haar goede reputatie - die vooral is opgebouwd door ons ontwikkelingssamenwerkingbeleid van de afgelopen jaren - in Latijns-Amerika behouden, dan zullen we de relatie met de regio toch breder moeten benaderen dan ons alleen te richten op handel. Het Nederlandse bedrijfsleven is namelijk gebaat bij een stabiele regio, lage criminaliteitscijfers en sterke democratieën. Hier kan Nederland een rol in blijven spelen. >>

Presidentieel paleis in Ecuador

Democratiseringsprocessen begeleiden

Mede vanwege de geschiedenis van militaire regimes zijn veel democratieën in Latijns-Amerika nog relatief jong en onervaren. Organisaties die deze democratiseringsprocessen ondersteunen zijn zeer waardevol voor deze landen. Een van deze organisaties is het Nederlandse Instituut voor Meerpartijen Democratie (NIMD) dat in Latijns-Amerika actief is in Guatemala, Ecuador, Colombia en Bolivia. Het in Den Haag gevestigde NIMD is mede opgericht door het CDA om democratiseringsprocessen te ondersteunen in landen waar daar behoefte aan is. Met behulp van onder andere CDA-leden en politiek vertegenwoordigers probeert het NIMD politieke partijen bij elkaar om de tafel te krijgen om gezamenlijk een nationale agenda voor politieke hervormingen te bespreken.

Organisaties zoals het NIMD kunnen voor het buitenland-beleid van de Nederlandse regering van belang zijn. Stabiele en goed functionerende democratieën zorgen immers voor een goed investeringsklimaat.

Een situatie die bevorderlijk is voor het Nederlandse bedrijfsleven.

Jeugd heeft de toekomst

De opkomst van de Latijns-Amerikaanse middenklasse en de positieve economische ontwikkelingen in de regio hebben ervoor gezorgd dat jongeren in een betere positie zijn gekomen om zich met politiek bezig te houden. Om de democratiseringsprocessen voor de toekomst te waarborgen is het zaak om de jeugd bij deze processen te betrekken. Aan de politieke partijen is het nu de taak om deze jongeren aan zich te binden en te proberen te betrekken bij de politiek. Dit is iets wat in de praktijk lastig blijkt te zijn. In bijvoorbeeld een land als Guatemala, waar zeventig procent van de bevolking jonger is dan dertig jaar, heeft de jeugd de toekomst. Maar volgens Sebastián Porras, medewerker van het NIMD veldkantoor in Guatemala, zijn er in Guatemala meer jongeren actief in maatschappelijke organisaties dan in politieke organisaties. Toch is het volgens Porras belangrijk om de jeugd bij de politiek te betrekken: 'Guatemala is een jong land, dus

jongeren hebben veel invloed op de binnenlandse politiek met hun stemmen. Maar het blijft voor jongeren lastig om een plaats te verwerven binnen een politieke partij'. Ook in Bolivia en Ecuador zet het NIMD zich in om jongeren meer te betrekken bij de politiek en te investeren in de democratische politieke leiders van morgen.

Tot slot

De steun voor ontwikkelingssamenwerking binnen het CDA werd lang gedreven door de solidariteitsgedachte: steun de minderbedeelde. Maar door de economische crisis in Europa en Nederland in het bijzonder, is er minder geld beschikbaar voor deze hulp en heeft staatssecretaris Knapen keuzes moeten maken. Helaas is Latijns-Amerika van de kaart gevallen. Op een regionaal programma voor Centraal Amerika na, worden bijna alle ambassades gesloten en ontwikkelingsrelaties afgebouwd. Gelukkig blijft er wel, al is het op hele kleine schaal, aandacht voor veiligheid en stabiliteit in de regio en kunnen organisaties als NIMD in ieder geval de komende twee jaar het democratiseringsproces verder ondersteunen. Mocht u naar aanleiding van dit artikel nog vragen hebben of interesse hebben in het werk van NIMD, dan kunt u altijd contact opnemen met de vertegenwoordiger namens het CDA binnen het NIMD via [✉ beekman@cda.nl](mailto:beekman@cda.nl).

Teun Heuvelink en Lizzy Beekman*

* Teun Heuvelink is stagiaire bij het NIMD en Lizzy Beekman werkt als Programma Manager Latijns-Amerika namens het CDA bij het NIMD

Schiften, filteren, toetsen en wegen

Vier keer per jaar verschijnt het tijdschrift Christen Democratische Verkenningen. Een uitgave van het Wetenschappelijk Instituut. Over relevante onderwerpen voor de christendemocratie.

Tekst **Marjolijn van der Stel** | Fotografie **Dirk Hol**

Pieter Jan Dijkman

Christen Democratische Verkenningen (CDV) bestaat al sinds 1981. Het blad is een voortzetting van de drie wetenschappelijke tijdschriften van ARP, CHU en KVP: *Anti-Revolutionaire Staatskunde*, *Christelijk Historisch Tijdschrift* en *Politiek Perspectief*. Pieter Jan Dijkman, hoofdredacteur van CDV: 'In het colofon stond destijds al dat

CDV een gewetensfunctie binnen de christendemocratie wilde vervullen, met zowel een historisch-analytisch als een toekomstgericht perspectief. Dat is nog steeds onze doelstelling.' Redactievoorzitter Jan Schinkelshoek vult aan: 'CDV heeft zich sinds toen ontwikkeld tot het meest gezaghebbende politieke tijdschrift. We snijden actuele onderwerpen aan. Onderwerpen die relevant zijn voor de christendemocratie.'

Tot zo'n vijftien jaar terug was CDV nog echt een fusieblad zegt Jan Schinkelshoek. 'In de tweede helft van de jaren negentig is door Ab Klink en de toenmalige hoofdredacteur Thijs Jansen heel bewust gekozen voor een meer thematische aanpak. Vanaf toen ging CDV heel bewust meedenken over beleidsthema's.' Dijkman vult aan: 'Die verbreding en verdieping kwam er nog meer toen CDV in 2003 in plaats van een maandblad een kwartaalblad werd. Daarmee konden we nog beter de waan van de dag ontstijgen en brandende politieke vraagstukken uitdiepen.' Boom

Dat CDV verdiepend en verbredend is, dat klopt: elk kwartaal ploft het blad letterlijk op de mat, het is een klein boekwerkje. Veel mensen – ook van buiten het CDA – willen er graag aan meewerken. Schinkelshoek: 'Het zijn kloeke nummers. Het werd soms ervaren als een massief rotsblok aan artikelen. Daarom maken we iets dunnere themanummers en hebben we het afgelopen jaar een rubriek Actualiteit ingevoegd, met een paar iets kortere artikelen die raken aan de actualiteit. Dat doen we zonder te kort te doen aan de inhoudelijke verdieping.' >>

‘Wij beslissen niet’

Ondanks dat wellicht massieve rotsblok raakten de themanummers van CDV het afgelopen jaar wel degelijk de actualiteit. Er verschenen nummers over acht jaar kabinetten-Balkenende, populisme en – recentelijk – migratie. Dijkman: ‘Dat laatste blijft een gevoelig onderwerp. Maar ik vind dat je het dan juist moet oppakken, we gaan gevoelige thema’s niet uit de weg. Wat is een moderne christendemocratische visie op migratie? Dat is een belangrijke actuele vraag. En als CDV-redactie proberen we dan bakens te verzetten voor de toekomst en zoeken we welbewust de confrontatie tussen wetenschap en politiek, tussen de feiten en het beleid. Gerd Leers heeft bijvoorbeeld een mooi christendemocratisch en genuanceerd geluid laten horen. Niet iedereen was daar blij mee. Maar dat schuren is niet erg, dat is soms zelfs nodig voor een vitaal christendemocratisch gedachtegoed.’

Schinkelshoek: ‘Wij schiften, wegen, toetsen en wegen. Maar we beslissen niet welke kant het uit moet gaan. Dat is aan de partij en aan de fractie. Wij bundelen de informatie zodat zij er hun voordeel mee kunnen doen. Die onafhankelijkheid is erg belangrijk. Dat past ook bij de missie van het Wetenschappelijk Instituut.’

Verder dan ‘fatsoen moet je doen’

Het komende nummer van CDV, dat volgende week verschijnt, gaat over menselijke waardigheid. ‘Het waarden en normenverhaal van het CDA is tot nu toe beperkt gebleven tot “fatsoen moet je doen”. Ik denk dat je die immateriële agenda kunt verdiepen met een notie als menselijke waardigheid. Wij proberen nu dat massieve begrip te duiden en daarnaast een brug te slaan naar concrete beleidsonderwerpen.’

GRATIS PROEFNUMMER CDV

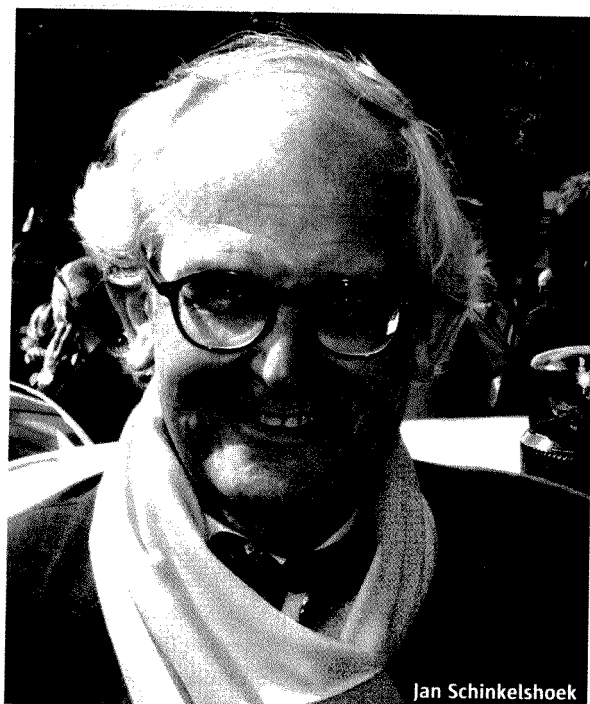
Als lezer van *CDA.nl* kunt u een gratis proefnummer aanvragen van de wintereditie 2011 van Christen Democratische Verkenningen. Bij het proefnummer ontvangt u een vrijblijvend aanbod voor een jaarabonnement op CDV met 25 procent korting. CDV is het kwartaaltijdschrift dat de functie van geheugen en geweten binnen de christendemocratie vervult. Het doet dit vanuit een kritisch solidaire en onafhankelijke opstelling ten opzichte van het CDA. Het schrijft over het spanningsveld tussen geloof en politiek, wetenschap en beleid. Vraag nu het gratis proefnummer aan van CDV. Stuur hiervoor een e-mail o.v.v. ‘gratis proefnummer CDV Winter 2011’ naar [✉ dgdevries@live.nl](mailto:dgdevries@live.nl) of sluit je aan bij linkedin groep ‘herijtingsproces opvoeden & opgroeien’

HET GEHEUGEN VAN DE CHRISTENDEMOCRATIE

Op de site van CDV (www.cda.nl/cdv) komt binnenkort het hele archief van CDV beschikbaar. Dijkman: ‘Het is de bedoeling dat artikelen zoekbaar zijn op trefwoord en/of auteur. Soms kom je daarbij leuke verrassingen tegen. In de jaren negentig schreef bijvoorbeeld de toen nog onbekende Angela Merkel een bijdrage in CDV.’

Schinkelshoek: ‘We denken hardop na over hoe de christendemocratie zich ‘in rapport met de tijd’ – de uitdrukking is van Abraham Kuyper – moet ontwikkelen.’ Dijkman: ‘Juist in een tijd waarin de partij zoekende is, kan CDV een bijdrage leveren.’ Dat het CDA geen ‘verhaal’ heeft, is volgens de heren niet waar. Schinkelshoek: ‘We hebben we degelijk een verhaal. De vraag is alleen hoe we dat verhaal toesnijden op de actualiteit. Daar denken wij over na.’

In het voorjaar komt CDV met een nummer over duurzaamheid. ‘Voor het CDA zou duurzaamheid een mooie schakel kunnen vormen tussen de morele agenda en de economische agenda’, aldus Dijkman. En daarna? Jan Schinkelshoek dagdroomt hardop als hij zegt: ‘Ik zou het heel mooi vinden als we daarna een trilogie maken. Een nummer over de C, over de joods-christelijke cultuur, een nummer over de D, over wat democratie nu is, en een nummer over de A, over de wervingskracht van politieke partijen.’ ■

Jan Schinkelshoek

Verleden – heden – toekomst

De maatschappelijke stage: een juichverhaal

Een lang gekoesterde wens van het CDA is dit jaar in vervulling gegaan: alle leerlingen in het voortgezet onderwijs doen een maatschappelijke stage.

Tekst **Marjolijn van der Stel** | Fotografie **Stagebureau Farel**

‘Om deelname in maatschappelijke organisaties en aan vrijwilligerswerk te stimuleren en de maatschappelijke bewustwording te bevorderen wordt na de basisvorming op alle schooltypen in het voortgezet onderwijs een algemene maatschappelijke stage ingevoerd met de duur van één maand. De stage wordt gelopen bij een van de vele vrijwilligersorganisaties.’

Zo stond het in 1998 voor het eerst in een CDA-verkiezingsprogramma. Vier jaar eerder haalde de maatschappelijke stage het verkiezingsprogramma niet. Het CDJA had hier nog een amendement over ingediend, maar dat werd niet aangenomen.

In 2003 stond de maatschappelijke stage voor het eerst voorzichtig in het regeerakkoord: de maatschappelijke stage zou bevorderd worden. Pas in 2007 stond het er: de maatschappelijke stage, die zou er komen. Marja van Bijsterveldt, toen staatssecretaris van onderwijs, startte verschillende pilots, maakte een wetsvoorstel, stuurde dat naar de Tweede Kamer en toen viel het kabinet. In het laatste regeerakkoord staat de maatschappelijke stage niet met zoveel woorden genoemd, maar de minister die eerst staatssecretaris was, kreeg toch voldoende steun voor haar wet. Sinds dit schooljaar is de maatschappelijke stage een feit. Alle leerlingen in het

voortgezet onderwijs doen tijdens hun jaren op school dertig uur vrijwilligerswerk.

Jack Biskop, het kamerlid dat over de maatschappelijke stage gaat, geeft toe dat de wet niet zonder slag of stoot tot stand is gekomen. ‘Het debat was venijnig. Af en toe komt dat terug: als er ergens geld voor nodig is, zegt D66 “haal dat maar bij de maatschappelijke stage”’. En weer andere partijen zien het ten koste gaan van de onderwijstijd. Maar onderwijs is zoveel meer dan lezen, rekenen en schrijven. Op school leer je ook wat het is om onderdeel uit te maken van de samenleving. En ik >>

ben ervan overtuigd dat de maatschappelijke stage bijdraagt aan gemeenschapszin.' De vraag of Biskop blij is met het wetsvoorstel is eigenlijk een overbodige: 'Het is het meest positieve wetsvoorstel dat ik in de Tweede Kamer heb behandeld. Het is heel concreet. En dat is ook wel eens fijn als je op een feestje moet vertellen waar je mee bezig bent.'

'Het is leuk om niet op school te zijn. Leuk en anders'

Maar dan de scholen. Zijn die ook zo blij met de van bovenaf opgelegde stage? Zomaar een school uit de Randstad. Het Farelcollege in Ridderkerk is een christelijke scholengemeenschap (lwoo, vmbo, mavo, havo en vwo). Er zitten ongeveer 1900 leerlingen op school en er werken 200 mensen. Daar waar de school zo'n vijftien jaar geleden nog een witte dorpschool was (met minder dan de helft van het huidige aantal leerlingen), is het nu een stadssamenleving in het klein. Ridderkerk grenst aan Rotterdam, een behoorlijk deel van de leerlingen komt daar vandaan. Waarom? Omdat het een naar hun gevoel een veilige school is waar je je snel thuis voelt.

Op het Farelcollege zijn ze al twee jaar bezig met de maatschappelijke stage, dus ook al voordat het verplicht was. De leerlingen doen de dertig uur stage verspreid over de verschillende jaren die ze op school zitten. Van de brugklas tot en met het jaar voor het examen. Litty (havo 4), Gidioma en Romec (beide lwoo 2) hebben de maatschappelijke stage (voor een deel) afgerond. Litty gaf vorig jaar voetbaltraining 'aan de kleintjes' bij zijn eigen voetbalvereniging. Gidioma en Romec hebben afgelopen maand de stage gedaan. Gidioma hielp vier middagen in de bibliotheek in Rotterdam IJsselmonde. Ze hielp daar bij de boekeninname, het sorteren van boeken en het helpen van de bibliotheekbezoekers. Romec liep stage bij De Loods, een jongeren centrum in Ridderkerk. 'De stage was op donderdagmiddag, dan zijn er nooit activiteiten.' Zijn stage bestond vooral uit het voorbereiden van activiteiten ('ik ging spullen kopen op het dorp') en het opruimen achteraf.

Was het leuk? Eensgezind: 'Ja!' Waarom? 'Je krijgt meer zelfvertrouwen', zegt Romec. 'Ze zeggen als je iets goed doet.' Gidioma: 'Sommige kinderen zijn heel verlegen, zij krijgen meer zelfvertrouwen door de stage.' 'Je leert ook met mensen omgaan. Hoe je mensen tevreden kunt maken', zegt Litty. 'En', vult Gidioma aan, 'het is leuk om niet op school te zijn. Leuk en anders.' De maatschappelijke stage is geen lestijd, dat betekent dat de stage in de eigen tijd van de leerlingen gedaan wordt. Vonden ze dat niet erg? 'Nee', zegt Litty, 'die vijftien uur was wel te doen. Maar ik snap dat het soms lastig is.'

En de leraren? Ook die zijn enthousiast. Peter Meij (directeur onderwijs) en Rita van Ferneij (stagecoördinator) staan helemaal achter de maatschappelijke stage. Van Ferneij: 'We hebben hier op school een stagebureau ingericht. Want behalve de maatschappelijke stage, doen leerlingen in het lwoo en het vmbo ook beroepsoriënterende stages. In totaal zijn er zo'n duizend leerlingen per schooljaar die een stage doen. Zeshonderd daarvan zijn maatschappelijke stages. We hebben op dit moment weinig problemen om de leerlingen te plaatsen. Ongeveer een derde vindt zelf een plek, een derde heeft een beetje hulp nodig en nog een derde heeft veel hulp nodig. Daarnaast kijken we of de stageplek makkelijk te bereiken is voor leerlingen.' Litty en Romec gingen met de fiets en Gidioma kon vlakbij huis aan de slag. Meij vindt de maatschappelijke stage 'geweldig. Leerlingen leren vaardigheden die ze in de klas niet leren.' Van Ferneij: 'Op de stageplek hebben ze een andere rol, je ziet een andere kant van de leerlingen.'

Meij: 'Wij vinden het heel belangrijk om over de muren van de school heen te kijken. We hebben elkaar gewoon nodig in deze maatschappij. Maar ik geef toe, het is een heel geregeld.'

'Ik geef toe dat ik er in het begin wel wakker van heb gelegen'

De maatschappelijke stage is verplicht, je krijgt pas een diploma als je de stage met een voldoende hebt afgerond. Op het Farelcollege krijgen leerlingen bovendien een certificaat. De eisen om het certificaat te halen zijn: je stage goed doen, een positieve beoordeling van de stagebegeleider en een verslag maken (Romec maakte een powerpointpresentatie, Litty moest een werkmappij bijhouden). In de les wordt op dit moment nog niet genoeg gedaan met de stage. Dat gaat in de toekomst wel gebeuren als het aan Meij en Van Ferneij ligt. Het zou onderdeel moeten zijn van 'burgerschapskunde'. Dat is geen echt vak, maar loopt door alle lessen heen.

Is er dan niets aan te merken op de maatschappelijke stage? 'Nou, ik geef toe dat ik er in het begin wel

wakker van heb gelegen', geeft Meij toe. 'We moeten als school de laatste jaren erg veel. Nu komt bijvoorbeeld de rekentoets op ons af. Alle leerlingen moeten weer staartdelingen en breuken kunnen maken om hun diploma te halen.'

Van Ferneij ziet nog wel een punt van zorg voor de toekomst. 'Nu zijn er voldoende stageplaatsen, maar hoe zit het als een deel van de vrijwilligersorganisaties geen geld meer heeft om te blijven bestaan? Dan wordt het lastiger om iedereen een stageplaats aan te bieden, terwijl het wel verplicht is.'

Terug naar het kamerlid. Het probleem van een tekort aan extra stageplaatsen in de toekomst ziet hij niet zo. 'De maatschappelijke stage gaat juist uit van de kracht van de samenleving. Subsidie-organisaties worden voor een deel inderdaad misschien wel vrijwilligersorganisaties. Dat is niet erg en dat hoeft zeker niet ten koste te gaan van de maatschappelijke stage.'

Biskop: 'Ik hoor alleen maar positieve verhalen over de maatschappelijke stage. Op scholen waar ik kom, van ouders, van leerlingen, iedereen zegt "geweldig". Over een aantal jaren gaan we de wet evalueren. Misschien dat we dan iets kunnen veranderen aan de administratieve rompslomp voor scholen. Maar voor nu is het goed zoals het is.' ■

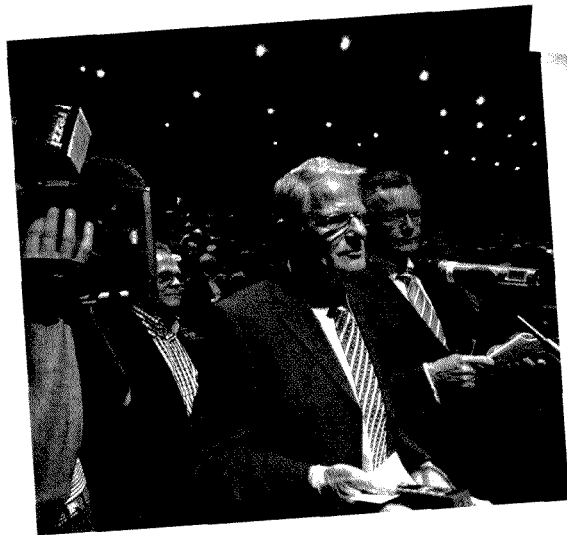
Congres 29 oktober

Beatrix Theater,
Utrecht

Fotografie Dirk Hol

Ruth Peetoom haar eerste congres

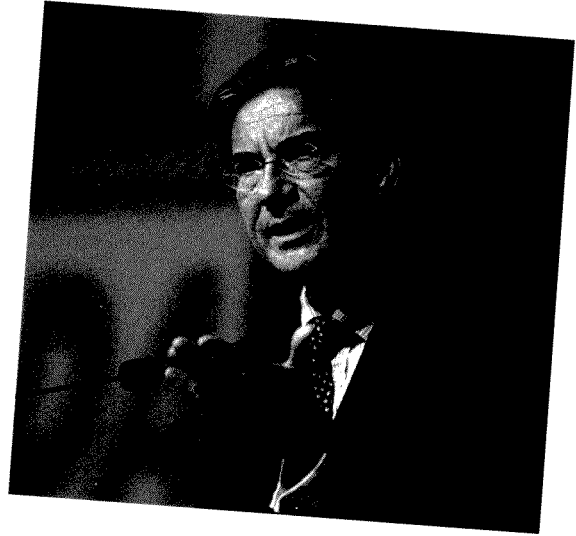
Behandeling van de resoluties

Sybrand van Haersma Buma

De zaal zat weer vol

Maxime Verhagen

Jacobine Geel

Intermezzo: Denise Jannah

Water en vuur samen in één portefeuille

Staatssecretaris Atsma wordt in de wandelgangen nog overal gewoon 'Joop' genoemd. Sinds het aantreden van dit kabinet is hij verantwoordelijk voor water, luchtvaart en milieu. Een brede portefeuille.

Tekst Jan Jaap van Halem

'Ja, de allereerste maatregel die dit kabinet nam is het flink inkrimpen van het aantal bewindspersonen. Daarvan heb ik mogen profiteren. Het kan zijn dat ik in één week praat over vuurwerk, de positie van KLM op Schiphol, de Afsluitdijk, klimaatonderhandeling, hoge waterstanden en het KNMI.'

Het afgelopen jaar is er veel te doen geweest over het weer. November was de droogste novembermaand ooit gemeten en ook het voorjaar was enorm droog. De zomer was juist weer erg nat. 'Het klimaat verandert zo op het eerste gezicht inderdaad. Dat is geen hogere wiskunde, maar regelmatig te zien in bijvoorbeeld de veranderende wateraanvoer door de Rijn en de Maas vanuit Duitsland en België. Boeren hebben te kampen met droogte of juist wateroverschotten en ook het tegengaan van verzilting wordt een steeds reëlere uitdaging. Ik werk momenteel hard aan het verzekeren van de zoetwatervoorziening voor heel Nederland.'

Maxime Verhagen zei op het congres dat u ervoor zorgt dat Nederland 'droge voeten' houdt. Dat is nogal een verantwoordelijkheid. Hoe ziet dat door het buitenland veel geprezen waterbeheer eruit? 'Nederland is een van de veiligste delta's ter wereld. Het zekerstellen van deze waterveiligheid is mijn grootste prioriteit. We moeten er continu aan werken om dat zo te houden. Er lopen momenteel grote programma's om het fundament van onze waterveiligheid op orde te houden. Ruimte voor de Rivier, het zogenaamde Hoog

Water Beschermingsprogramma 2 en het programma Zwakke Schakels Kust. Deze programma's lopen tot 2015-2020. De financiering daarvan is gedekt. Tot 2020 geven we circa 6,5 miljard euro aan waterveiligheid uit. Daarnaast oriënteren we ons op de periode daarna. Met het Deltaprogramma en het Deltafonds beschikt Nederland -als eerste land ter wereld- over een samenhangende strategie voor de lange termijn en over een structurele financieringsaanpak. Rijk, waterschappen, provincies en gemeenten werken daarin samen. De innovatiekracht van het bedrijfsleven wordt daarbij zo goed mogelijk benut. We hebben de handen vol aan de uitdagingen die nog voor ons liggen. Er is tegelijkertijd veel om trots op te zijn.'

U bezocht in november met een grote handelsdelegatie China. Nederland is voor China de belangrijkste partner als het gaat om waterbeheer en ook de KLM is voor China een belangrijke carrier naar Europa. In Nederland werd veel aandacht besteed aan vuurwerk. Welke afspraken heeft u gemaakt? 'Nederland is een grote importeur van Chinees vuurwerk. In 2010 is via de Rotterdamse haven 30.000 ton Chinees vuurwerk op de Europese markt gekomen. Sinds 2008 is er regelmatig contact tussen Nederland en de Chinese inspectiedienst (AQSIQ) met als doel "slecht" vuurwerk van de markt te houden. Dit heeft geleid tot minder import van bepaalde types illegaal vuurwerk vanuit China zoals lawinepijlen, vlinders en nitraatbommen. De overeenkomst die ik in China heb getekend moet deze cijfers en het aantal ziekenhuisgewonden

nóg verder omlaag brengen. Vier jaar geleden waren er 1100 mensen die zich bij het ziekenhuis meldden, terwijl het er vorig jaar 710 waren. We zetten ons op verschillende manieren in om dit aantal te verminderen. De afspraken met China zijn daar een goed voorbeeld van. Overigens spraken we in China ook over kansen voor Nederlandse bedrijven om bij te dragen aan bodemsanering in China. Alle kennis en kunde die Nederland hierin heeft opgebouwd wordt in het buitenland met grote interesse gevolgd. Zo zie je maar, niet alleen water en vuur(werk), maar ook aarde en lucht(vaart) vinden hun plekje in mijn dagelijkse werkzaamheden.'

Het CDA is volop in beweging. Zo wordt als het aan Jacobine Geel ligt 'rentmeesterschap' aangepast in 'zorg voor de aarde'. Hoe ziet u de discussie hierover in de partij? 'Als zoon uit een boerenfamilie kon ik bij binnenkomst op het ministerie goed het gesprek voeren over rentmeesterschap en duurzaamheid. Meer dan tien generaties Atsma hebben dezelfde grond geërfd en bewerkt in de omgeving van Surhuisterveen. De verantwoordelijkheid van de boeren voor het beheer van sloten en polders hoorde en hoort daarbij. Veel activisten uit de milieubeweging van vandaag de dag wonen en werken hun hele leven in de binnensteden. Zij vergeten wel eens dat juist op het platteland de zorg om de aarde gelijk staat aan de zorg om het dagelijks brood. Zorg om de aarde zit wat dat betreft echt in het DNA van de partij, en in dat van mij.' ■

Maxime Verhagen

Door de pijn heen Nederland sterker maken

De Europese schuldencrisis heeft vat gekregen op de Nederlandse economie. Alle seinen staan op oranje. De groei zakt in en de werkloosheid stijgt. Het gebrek aan vertrouwen op de financiële markten is zorgelijk, we zijn als open economie sterk afhankelijk van een stabiele Europese economie. Maar dat betekent niet dat we machteloos zijn. We moeten er in Europa voor zorgen dat we

kunnen voorkomen dat landen in de problemen komen. Door hervormingen af te dwingen wanneer landen om steun vragen. En door landen die er een rommeltje van maken automatisch sancties op te leggen. Dat is in ons eigen belang. Daar wordt hard aan gewerkt, de voorstellen van Nederland vinden steeds meer weerklank in Brussel.

Mij wordt vaak gevraagd of het kabinet crisismaatregelen gaat nemen om de economie te steunen. Ik begrijp dat mensen verwachten dat we nu meteen in actie komen, maar een crisismaatregel kun je maar één keer nemen. Het is niet verstandig in paniek met geld uit de schatkist te gaan smijten. Daarmee stel je de economische pijn hooguit een tijdje uit, en wordt de rekening uiteindelijk alleen maar hoger. We hebben er wel voor gezorgd dat de koopkracht voor de lage inkomens niet te veel daalt.

Felt is ook dat we de rekening van de vorige crisis nog steeds aan het betalen zijn. Nog iedere dag geeft de overheid 60 miljoen euro meer uit dan er binnen komt. Vandaag minder uitgeven moet dus echt. Maar morgen meer verdienen is de oplossing. Om de economie draaiende te houden, schrappen we onnodige regels en jagen we innovatie aan door belastingkorting te geven en meer durfkapitaal ter beschikking te stellen. Wanneer de economie verder stil valt, zullen we moeilijke besluiten moeten nemen. Dat wil niet bij voorbaat zeggen bezuinigen. Dat kan ook hervormen betekenen. Dat maakt ook de economie van Nederland echt sterker. Maar ik ben ook eertlijk: makkelijke oplossingen zijn er niet meer. Uit het verkiezingsprogramma voorlezen, kan elke politicus. Zo hebben alle partijen hun heilige huisjes. Maar ook een heilig huisje kan een lekkende dakkapel hebben. Als we die aanpakken houden we straks droge voeten. Verantwoordelijkheid nemen, ook als het niet makkelijk is, daar gaat het bij het CDA om. Over de grenzen heen kijken, in het belang van Nederland. Ons huishoudboekje op orde houden zodat we onze voorzieningen veilig kunnen stellen voor de toekomst. Want wij willen onze kinderen iets nalaten; opdat zij het net zo goed hebben als wijzelf, of beter. En zo, door de pijn heen, Nederland structureel sterker maken. ■

Binnenkort verkrijgbaar Handboek afdelings- bestuurders

Hoe zit het ook alweer met de reglementen? Hoe communiceer ik met mijn leden en achterban? Hoe nodig ik een spreker uit tijdens een algemene ledenvergadering? En, hoe zit het met de ledenadministratie?

Al dit soort vragen worden beantwoord in het Handboek afdelingsbestuurders dat begin dit jaar uitkomt. Misschien heeft u het al in de kast staan, maar er komt een volledig herziene versie.

Alle afdelingen krijgen een handboek toegestuurd. Voor meer informatie

✉ afdelingendes@cda.nl ■

Dienstbaarheid die inspireert

In 2007 kreeg CDA Kleurrijk de opdracht van het Partijbestuur om de integratie van culturele minderheden binnen het CDA te bevorderen. Hoewel de politieke context anno 2011 niet bepaald gemakkelijk is, vormt CDA Kleurrijk een zeer dynamisch en inspirerend team. Voorzitter Kaya Koçak: ‘Ik krijg aan de lopende band mails van mensen die zich voor Kleurrijk willen inzetten’.

Tekst **Hester Jansen** | Fotografie **Dirk Hol**

CDA Kleurrijk is geen nieuwe ster aan het christendemocratisch firmament; de club is in 2007 ingesteld door het Partijbestuur als opvolger van het Intercultureel Beraad (ICB). De taak van CDA Kleurrijk is: ‘Het bevorderen van de acceptatie van levensbeschouwelijke en culturele pluriformiteit binnen de kaders van het Program van Uitgangspunten van het CDA en het creëren van een gemeenschappelijk draagvlak daarvoor’ (het hele startdocument uit 2007 vindt u op www.cda.nl/kleurrijk). De organisatie bestaat uit een kleine ‘kerngroep’ van deskundigen met verschillende expertises en achtergronden en een veel grotere groep Kleurrijkers die meedenkt en meedoet.

De oplettende ‘CDA-watcher’ heeft in de afgelopen periode kunnen merken dat CDA Kleurrijk zich steeds sterk maakt voor meer diversiteit in de partij en in de politieke standpunten. Kleurrijk wacht niet lijdzaam af tot er betere tijden aanbreken, maar laat voortdurend van zich horen. Zoals de vorige Kleurrijk-voorzitter, Piet Boekhoud, al zei: ‘We hebben de plicht tot optimisme’. Maar diversiteit gaat niet vanzelf, je moet er wel moeite voor doen. Wie zijn die ‘zwoegers’ die zich in tijden van crisis en pessimisme inzetten voor een succesvol, pluriform CDA in een succesvolle pluriforme samenleving? >>

Kaya Turan Koçak

Voorzitter kerngroep CDA Kleurrijk

‘In de islam is de mens het hoogste wezen dat God gecreëerd heeft, net als in het christendom trouwens. Al het andere is de mens ten dienste gesteld. Dat betekent dat wij een grote verantwoordelijkheid hebben en onszelf dienstbaar moeten maken aan anderen. De ene persoon doet dat als arts, de andere als leraar. Ik probeer die opdracht in het politieke domein te vervullen. Het is echt tijd dat de politiek zich meer dienstbaar opstelt. Op die manier wordt een tegenwicht gecreëerd en zorgen we ervoor dat de economie niet álles bepaalt.’

Ruud Lubbers

Ambassadeur kerngroep CDA Kleurrijk

‘Toen ik vanuit Genève – van mijn werk als VN Vluchtelingencommissaris – terug kwam in Rotterdam, schrok ik er een beetje van dat de mensen in mijn stad zo langs elkaar heen kijken. Daarin ligt het persoonlijke motief om me voor CDA Kleurrijk in te spannen. We moeten “de vrees voorbij”. De vrees van veel Nederlanders om met mensen om te gaan die er anders uitzien. Ik heb dat idee uitgewerkt in een boekje (*De vrees voorbij*) en pleit daarin voor een “derde bevrijding”, na de bevrijding van ’45 en de bevrijding

van het communisme. We moeten ons bevrijden van het tekort aan respect voor mensen die anders zijn, die er anders uitzien.’

Til Gardeniers

Adviseur kerngroep CDA Kleurrijk

‘Vroeger hield ik veel spreekbeurten en op een keer werd er zo negatief over alloctonen gesproken, in de trant van “we zitten met z’n allen op een vlot en als er nog één bijkomt, dan zakt ons vlot naar de diepte”. Toen zei ik: “realiseer je je wel dat Jezus Christus uit Klein-Azië kwam?” Verrassend genoeg kreeg ik naderhand alleen maar positieve reacties. Iemand zei dat het hem in één klap duidelijk was geworden en dat hij zijn eigen vooroordelen nu echt te lijf wilde gaan. Kortom: het wérkt wanneer je pal voor je uitgangspunten gaat staan.’

Hester Jansen

Secretaris kerngroep CDA Kleurrijk

‘Tijdens de campagne voor de Europese verkiezingen in 2009 – op markten en in winkelstraten – werd me duidelijk hóe negatief het CDA door veel migranten bekeken werd, ook door mensen die in het verleden decennialang op het CDA gestemd hadden. Het gaat me aan het hart dat vorig jaar nog een aantal raadsleden met een islamitische achtergrond uit de partij is gestapt. Die negatieve trend moeten we met CDA Kleurrijk zien te keren. En het leuke is: onze positief-kritische koers werkt aanstekelijk.’

*‘Kleurrijk wacht niet
lijdzaam af tot er betere
tijden aanbreken, maar
laat voortdurend van
zich horen’*

Ouadie Makkor

Lid kerngroep CDA Kleurrijk

‘Ik wil graag bruggen slaan tussen verschillende groepen in de samenleving. Ik heb veel kansen gekregen in de Nederlandse maatschappij en wil daarom graag iets terug doen. Er zijn maar heel weinig Marokkanen binnen het CDA, eerlijk gezegd ken ik er geen één. Het is mijn overtuiging dat de partij er alleen maar sterker van zal worden wanneer we ook naar het geluid van de

Marokkaanse Nederlanders luisteren. En los daarvan sta ik gewoon volledig achter de CDA-uitgangspunten. Dat zijn één op één mijn eigen principes.'

Mitra Rambaran

lid kerngroep CDA Kleurrijk

'Onwillekeurig merk je toch dat er verschil wordt gemaakt, dat er op een bepaalde manier gekeken wordt naar mensen met een kleurtje. Vooroordelen zijn een feit, zoals onlangs weer duidelijk werd uit een onderzoek onder uitzendbureaus. Op de arbeidsmarkt speelt het *old boys network* nog altijd een belangrijke rol. Mijn *drive* is om die vooroordelen te beslechten. Het maakt me ook strijdlustig: ik wil het tegendeel bewijzen! We mogen dan wel een kleurtje hebben, maar we zijn net zo goed opgeleid als een ander. Dat zal ik laten horen waar ik kan.'

Thoon Essed

Lid kerngroep CDA Kleurrijk

'Voor integratie geldt *it takes two to tango*. We doen er als samenleving van alles aan om nieuwkomers die dans te leren. De tango is prachtig, maar o zo moeilijk! Het is mijn ambitie om de samenleving te blijven aansporen om hen die er hun stinkende best voor gedaan hebben

om de tango te leren, niet als muurbloempjes aan de kant te laten staan.'

Gert Jan van Reenen

Vicevoorzitter kerngroep CDA Kleurrijk

'Ik wil graag dat iedereen die in Nederland leeft gewoon mee kan doen, zonder onderscheid. Mijn ideaal is een samenleving waarin respectvol met mensen wordt omgegaan. Waarom ik daarnaar streef? Het geeft me gewoon een ontzettend náár gevoel als het aan respect ontbreekt. Als ik aan mijn kinderen denk, dan wil ik dat ze opgroeien in een maatschappij die *open minded* is, en waar groepen mensen niet tegenover elkaar staan.'

CDA Online
Kleurrijk

CDA Kleurrijk is actief op sociale media. Post uw gedachten en ideeën op onze facebookpagina!

Twitter @KleurrijkCDA

Facebook CdaKleurrijk

Website www.cda.nl/kleurrijk

E-mail kleurrijk@cda.nl

Onder voorzitterschap van: Denemarken

Fractievoorzitter Daul: "Het is de plicht van het Deens voorzitterschap dat Europa verenigd blijft in deze moeilijke tijden."

Op 1 januari zal Denemarken voor de zevende keer in haar geschiedenis voorzitter worden van de EU. Zij neemt het voorzitterschap over van Polen en is de middelste van de trojka voordat Cyprus in juli 2012 voorzitter zal worden. Europa staat het komende jaar voor grote uitdagingen. Net als afgelopen jaar staat er grote druk op de ketel en moet er dringend leiderschap getoond worden. De schulden crisis vereist daadkrachtig optreden van de regeringsleiders. Ondanks dat Denemarken geen lid is van de eurozone zullen ze de economische en financiële situatie in de EU moeten agenderen. Daarnaast stelt Denemarken haar prioriteiten als volgt: klimaat, energie, milieu en landbouw; Justitie en Binnenlandse zaken; een sterke rol van de EU in de wereld; en Onderhandelingen over het lange-termijnbudget van de EU.

Fractievoorzitter van de Europese Volkspartij (EVP) in het Europees Parlement Joseph Daul: 'Het is de plicht van het Deens voorzitterschap dat Europa verenigd blijft in deze moeilijke tijden en dat we lessen leren van de huidige crisis voor de toekomst.' Namens de zusterpartij van het CDA uit Denemarken, de Conservatieve Volkspartij, zetelt Bendt Bendtsen in het Europees Parlement en maakt daarmee deel uit van de EVP.

Na de Deense parlementsverkiezingen van 15 september 2011 is een links minderheidskabinet gevormd

onder premier Helle Thorning-Schmidt. Van 1999 tot 2004 was zij lid van het Europees Parlement. Wellicht dat mede hierdoor de regering direct iets heeft gedaan aan de controversiële grenscontroles die op veel weerstand binnen de EU stuitten en is binnen het kabinet voor het eerst in haar geschiedenis een aparte minister voor Europese zaken aangesteld. Deze Deense minister van Europese Zaken, Nicolai Wammen benadrukte direct de belangrijke rol van het Europees Parlement in het slagen van het voorzitterschap: 'Het Europees Parlement is medewetgever op

de meeste dossiers en mede hierdoor hangt het succes van een voorzitterschap af van de goede relaties en dialoog met het Europees parlement.' Hij vervolgt zijn visie op de Europese samenwerking: 'De EU is een belangrijk onderwerp in het Deens publieke debat. Mede vanwege de huidige crisis binnen de EU is er een enorme nationale focus over Europese zaken. Ik denk dat het daarom zeer belangrijk is dat er een levendig, maar ook kritisch debat over de EU noodzakelijk is. Wanneer we geen EU zouden hebben, dan zouden we het moeten uitvinden.'

Voorzitter van het Europees Parlement Jerzy Buzek (EVP) over het Deens voorzitterschap: 'Ik ben verheugd dat de Deense regering een aparte minister van Europese Zaken heeft aangesteld. Ik ben er van overtuigd dat het Deens voorzitterschap de continuïteit en efficiency van het Pools voorzitterschap zal voortzetten met eenzelfde toewijding en committent voor de Europese integratie.' ■

KONINKRIJK DENEMARKEN

Officiële naam: Koninkrijk Denemarken

Hoofdstad: Kopenhagen

Inwoners: 5,5 miljoen

Lid EU: 1973

Zusterpartij: De Conservatieve Volkspartij werd in 1993 lid van EVP

Werkgroep Europa CDA Limburg

Het CDA Limburg wilde na de Tweede Kamerverkiezingen van 2006 meer aandacht voor Europa dan in die verkiezingen het geval was geweest. Dit resulteerde in het verzoek aan Andre Kolodziejak om een provinciale Commissie Europa op te richten die in 2007 aan het werk ging en later tevens Buitenland Commissie werd.

Wim van de Camp heeft het idee opgevat om de landelijke Werkgroep Europa op te starten, waarbij elke provincie een Werkgroep Europa zou oprichten. CDA Limburg had dus al een actieve Buitenland Commissie en zodoende is deze Commissie gevraagd om een nieuwe werkgroep Europa te starten.

De bedoeling is om met Europa naar buiten te treden naar groepen die nu op afstand van Europa staan, gewone kiezers en leden in de afdelingen. Tussen het CDA-bestuur Limburg en Werkgroep zijn afspraken gemaakt over taken, bevoegdheden en verantwoordelijkheden van de Werkgroep en over steun vanuit het CDA bestuur Limburg met een contactpersoon en budget. De kick-off bijeenkomst was in september jl. Het contact van de Werkgroep Europa van Limburg naar het Europees Parlement loopt via Ria Oomen-Ruijten.

De Werkgroep gaat een grote rol spelen bij de voorbereiding van de Europese verkiezingscampagne in 2014 en Limburgse CDA-afdelingen, leden en kiezers betrekken bij Europa met bijeenkomsten en informatiemateriaal. In december 2011 vindt in Sittard een terugkerende bijeenkomst plaats met de euregionale zusterpartijen CDU (Heinsberg) en CD&V (Bilzen en Maaseik) en in het voorjaar is er een Europadebat met leden en kiezers bij de Universiteit Maastricht.

De leden van de Werkgroep worden ingedeeld in drie subcommissies: 1. Europa inhoudelijk 2. Europa activiteiten en 3. Europese campagne. In de komende maanden worden meer nieuwe leden voor deze commissies geworven die elk een trekker krijgen en aangestuurd worden door het bestuur van de voltallige Werkgroep. Europa leeft volop in het Limburgse CDA en dankzij de Werkgroep gaan leden en kiezers dat de komende jaren merken!

Informatie en aanmelding

Rolanda van der Werf, Secretaris Werkgroep Europa
CDA Limburg, ✉ r.vanderwerf@live.nl, ☎ 0653979384

Voor informatie over de Werkgroep Europa in uw provincie of wanneer u op de verzendlijst van het CDA Europa Netwerk geplaatst wilt worden, mail naar:
✉ beusmans@cda.nl. ■

'Samen vaart maken in Europa'

Lambert van Nistelrooij is woordvoerder voor regionaal beleid, onderzoek & technologie, energie en ICT. Namens het Europees Parlement is hij onderhandelaar voor de EU-fondsen voor innovatie en slimme groei. In totaal gaat het daarbij om 336 miljard euro voor de periode 2014-2020.

Ook sportauto's kunnen rijden op elektriciteit

Welke belangrijke onderwerpen gaan in het komende jaar op uw beleidsterreinen spelen?

'In 2012 werk ik aan slimme investeringen waarmee Europa doorbraken tot stand brengt. Daarmee werken we aan economische groei en duurzaamheid. Een voorbeeld: vorige maand heeft de Europese Investeringsbank 1 miljoen vrijgemaakt voor het Nederlandse E-laad. Deze stichting kan zo 10.000 publieke oplaadpunten voor elektrische auto's versneld tot stand brengen. Investeren is noodzakelijk om de topkennis in technologie om te zetten in kansen voor burgers en bedrijven. Klaar zijn voor de toekomst, daar gaat het om.'

Hoe onderhoudt u contact met de achterban?

'Daarvoor houd ik koffiegesprekken. Eenieder die een goed idee, een zorg of een prangende vraag heeft kan bij mij terecht op maandagochtend, met een kop koffie. De teller staat inmiddels op 260 gesprekken. Daarnaast organiseer ik met grote regelmaat bijeenkomsten. Op 13 januari gaat het tijdens een conferentie over de Nederlandse topsectoren en de EU-fondsen voor de

regio's. Die dag zal ik ook mijn boek *Investeren in de regio's* uitbrengen. Komt u ook?'

Jan Kees de Jager werd laatst gevraagd wie hij in zijn telefoon heeft staan. Hoe zit u in uw netwerk? Met wie spreekt u regelmatig en door wie laat u zich adviseren?

'Een goede vraag, met wie ga je om. Welnu, mijn achterban is belangrijk, maar ook in Den Haag en Brussel zitten belangrijke raadgevers. Voor het regionale beleid zijn dat het Huis van de Nederlandse Provincies en het Comité van de Regio's. Voor energie zijn dat dan weer initiatiefnemers van projecten voor duurzame energie. Daarnaast zijn de nieuwe media erg belangrijk. Ik twitter en in mijn LinkedIn groep 'Europa Dichtbij' discussieer ik met een honderdtal geïnteresseerden over mijn beleidsdossiers.'

Wat is het belang van Europa voor Nederlandse provincies en gemeenten?

'Het lokale en regionale bestuur is volop in het vizier in Europa. Hun positie is versterkt in het Verdrag van Lissabon. Zo zie je dat Europa zich in het Europees Jaar 2012 voor Actief Ouder Worden richt op de lokale gemeenschap. Ook als het gaat om economische stimulering kiest Europa voor het niveau van de regio. Innovatieve projecten worden in de regio's uitgerold. E-laad is daar een mooi voorbeeld van. We gaan daarbij van subsidies naar garantstellingen.'

Hartelijk dank voor dit interview, zou u als laatste een zin willen maken met als eerste woord: Europa...

'Europa is veel meer dan de crisis en het Griekse probleem. "Samen vaart maken in Europa" betekent voor mij slim samenwerken voor concurrentiekracht en banen.'

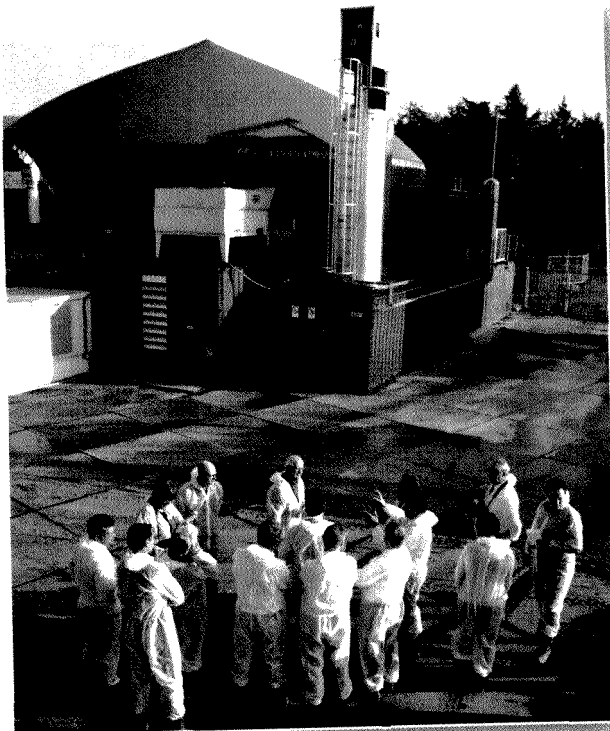
www.lambertvannistelrooij.nl
www.twitter.com/lvnistelrooij

EUROPESE AWARD

Lambert van Nistelrooij heeft de "2011 European Award" voor regionaal beleid gekregen. Hij dankt de onderscheiding aan de manier waarop hij regio's in Europa op de kaart zet. De Awards zijn ingesteld door *The Parliament Magazine*, een tijdschrift, dat om de twee weken uitkomt en worden jaarlijks per beleids terrein uitgereikt. In 2007 kreeg Maria Martens de Award voor ontwikkelingssamenwerking.

Moderne varkenshouderij centraal bij CDA-werkbezoek

De moderne varkenshouderij stond centraal bij het negende werkbezoek van de CDA-delegatie uit het Europees Parlement. Samen met Tweede Kamerlid Henk-Jan Ormel, Statenleden, wethouders, gemeenteraadsleden en vertegenwoordigers van de ZLTO en de Dierenbescherming brachten de Europarlementariërs een werkbezoek aan een varkenshouder, het Varkens Innovatie Centrum in Sterksel en het Veterinair Centrum in Someren. Het werkbezoek is georganiseerd door Esther de Lange, woordvoester landbouw en milieubeleid.

De delegatie bracht allereerst een bezoek aan een varkenshouder Verhees in Someren, om te luisteren naar het verhaal van de ondernemer zelf. Vervolgens werd het Varkens Innovatiecentrum in Sterksel bezocht. Daar wordt volop onderzoek gedaan om de levensomstandigheden van de varkens te verbeteren, het milieu te sparen en tegelijkertijd de productie op peil te houden. Na een rondleiding over het VIC werd de discussie aangegaan met de ZLTO, de Nederlandse Vereniging van Varkenshouders, de dierenbescherming en jonge boeren over de verschillende aspecten van de varkenshouderij en de toekomst van de sector. Afsluitend bracht de delegatie in het kader van de uitdaging om in de veehouderij minder antibiotica te gebruiken een bezoek aan het veterinair centrum in Someren.

EPP CONGRES MARSEILLE 2011

Van 7 tot 8 december hield de EVP partij haar congres. Meer dan duizend partijleden uit heel de EU debatteerden en stemden over de aanpak van de huidige crisis. De CDA afvaardiging stond onder leiding van Pieter van Geel. Daarnaast werd de Top van 9 december voorbereid. Vanuit het CDA waren minister Jan Kees de Jager en EVP vice voorzitter Corien Wortmann aanwezig.

De supertwaalf

Iedereen kent ze wel: die vrijwilliger die altijd klaar staat. Niets is te gek, niets is te veel. Er kwamen tientallen reacties binnen van afdelingen op de oproep om een 'supervrijwilliger' voor te dragen. Dit zijn de supertwaalf. Deze vrijwilligers krijgen begin februari een dagje Den Haag aangeboden.

Groningen Superregelaar

Matty Boelens uit Sappemeer

Matty Boelens is al meer dan zestig jaar actief voor de ARP en het CDA. Ze is jaren voorzitter van de afdeling Hoogezand-Sappemeer geweest. Tot vorig jaar was zij secretaris. 'Zij staat altijd klaar', mailt Anneke de Vries, bestuurslid van de afdeling. 'Als er een spreker moest komen of een of ander actie: zij was er. Alle vergaderingen werden bijgewoond, de brede fractie wordt trouw iedere week bezocht tot. Met de verkiezingen regelt zij alles: posters plakken, zorgen dat de lijsten op tijd bij het gemeentehuis komen, op de markt staan en campagne voeren.'

Friesland Superfietser

Douwe Zwaga uit Joure

'Niets is hem teveel', laat Bé de Winter uit Skarsterlân weten. 'Hij is iedere dag zichtbaar aanwezig in de winkelstraat in Joure en fietst iedere dag door de gemeente vele kilometers (op jaarbasis denk ik wel zo'n 8000 km). Hij laat geen gelegenheid voorbijgaan om het CDA te promoten, afgelopen weekend nog waarbij een lokale website de populariteit van wethouders peilt. Hij mailt op dat moment direct CDA-sympathisanten om vooral op de CDA-wethouder te stemmen om daarmee ons imago te versterken.'

Drenthe Superenthousiast

Harm Bolding uit Westerveld

Harm Bolding is niet meer zo mobiel, maar dat betekent niet dat hij niet actief meer is, mailen zijn medebestuurleden. 'Bestuursvergaderingen worden bij Harm aan huis gehouden, de koffie staat altijd klaar. Harm neemt de financiële zaken voor zijn rekening, van het bestuur en de fractie. Piekfijn. Harm doet de ledenadministratie, verwelkomt nieuwe leden met een welkomstpakket, door hem zelf vormgegeven. Harm is (hoofd) redacteur van het ledenblad in Westerveld, regelt inhoud, etc. Ten tijde van verkiezingen zorgt Harm voor een schema van activiteiten, zijn huis is dan weer het middelpunt van organisatie en vergadering. Allemaal piekfijn en heel correct. Ondanks dat hij dus niet letterlijk aan activiteiten mee kan doen, weet hij iedereen wel te enthousiasmeren.'

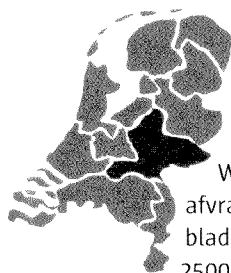
Overijssel Super stille motor

Gerard ter Halle uit Vriezenveen

'Jarenlang, ja beter decennialang zet Gerard zet in voor het CDA', zegt Jan Bolte. 'Vooral als campagneleider, maar inmiddels is het veel meer dan dat. Gerard is de stille motor en drijvende kracht achter veel dingen en zorgt er dan telkens weer voor, op cruciale momenten dat de zaak blijft draaien. Heeft wel een politieke

mening, of een mening over het politieke functioneren van bestuursrepresentanten als dat zo een keer aan de orde is, maar laat z'n stuwende, motiverende en coachende rol achter de schermen altijd prevaleren.'

Gelderland **Superbezorger**

Jouke de Jong uit Harderwijk

Wat doet Jouke de Jong niet, kun je je afvragen. Hij coördineert al jaren het ledenblad in Harderwijk. Hij verspreidt elk jaar 2500 kerstgroeten. Hij maakt elk jaar twee rondes langs leden die hun contributie niet hebben betaald. En hij is altijd te porren voor campagneactiviteiten. 'Zelfs als het ijskoud is', laat afdelingsvoorzitter Roelof Potters weten.

Utrecht **Superplakker**

Henk Holl uit Houten

Henk Holl is al jaren actief in zijn afdeling. Eerst als secretaris, toen wat meer op de achtergrond en nu weer als secretaris. 'Henk is onvermoeibaar in verkiezingstijd: organiseren van activiteiten, lid van het campagne-team en op de markt staan.' Co van Rooijen laat verder weten dat Henk Holl 'actief is met het rondbrengen van post en het werven van nieuwe leden.'

Noord-Holland **Supersecretaris**

Ina Vlaar-Keuning uit Opmeer

Ina Vlaar zat negentien jaar in het bestuur van het CDA Opmeer. 'Zij begon als tweede secretaresse in een bestuur van negen personen', mailt bestuurslid Agaath Hakvoort. 'Door de jaren zijn er de gebruikelijke bestuurswisselingen geweest. Door geen nieuwe kandidaten in bepaalde periodes is zij (steeds secretaris) ook penningmeester en zelfs voorzitter geweest, in enige jaren trok zij alleen de kar. 'Zij was de spil binnen de CDA-afdeling Opmeer.'

En nu ze geen bestuurslid meer is? Ze blijft betrokken bij het onderhoud van de website, het verspreiden van (verkiezings)folders en het verzorgen de nieuwsbrief.

Flevoland **Superbestuurder**

Goof Visser uit Dronten

Goof Visser is momenteel secretaris én voorzitter van de afdeling Dronten. Hij is zeer actief en 'niet te beroerd om in campagnetijd in weer en wind campagneborden te plaatsen', volgens Piet Zwijnenburg.

Zuid-Holland **Superoliebollen**

Frans Baars uit Leidschendam-Voorburg

Frans Baars is behalve een actieve CDA'er ook vrijwilliger voor De Zonnebloem en de Katholieke Ouderenbond. Binnen het CDA was hij actief als bestuurslid, raadslid en motor van het campagne-team. 'Je kunt hem altijd bellen, zelfs als hij op vakantie is in Frankrijk', mailt voorzitter Atze Dijkstra. 'Frans is ook de man van de ideeën, in iedere campagne komt zijn inzet en creativiteit weer van pas. Zo is Frans de grote man achter onze beroemde jaarlijkse oliebolactie: op oudejaarsdag langs de zorgcentra in de gemeente met een lekkere oliebol en de beste wensen van het CDA voor de bewoners. Frans zorgt dat de oliebollen worden geleverd en dat er voldoende CDA-vrijwilligers met hem meedoen (tegen Frans zegt niemand nee) om de bollen aan de bewoners individueel aan te bieden.' >>

CDA Houten: Campagnestart in 2010

Zeeland Superschrijver

Marcel Ganzeman uit Zierikzee

Zoals veel vrijwilligers heeft ook Marcel Ganzeman veel gedaan in het CDA. Functies die hij o.a. gehad heeft of nog steeds heeft zijn: CDJA, jarenlang bestuurslid in Zeeland, fractievolger CDA-statenfractie, lid van Provinciale Staten, thans voorzitter ad interim van de afdeling Schouwen-Duiveland. Meehelpen schrijven aan verkiezingsprogramma voor Statenverkiezingen en/of gemeenteraadsverkiezingen; bereidheid in verkiezings-tijd op markten te staan, folders uit te delen, posters te plakken, andere vrijwilligers te benaderen. Teveel om op te noemen.

Noord-Brabant Super-pr-man

Ties van Tuyl uit Helvoirt

Ties van Tuyl is jarenlang raadslid geweest en daarna bestuurslid geworden met als hoofdaandachtspunt: pr. Vervolgens vanwege zijn leeftijd gestopt als bestuurslid. Hij is nu nog pr-adviseur van het bestuur, laat secretaris Frank van Dommelen weten 'Wat ik zo bijzonder aan hem waardeer is dat hij altijd, gedurende al zijn functies binnen het CDA voortdurend klaar stond en staat om posters aan te plakken, folders rond te brengen, mensen daarvoor te benaderen, etc. Een eenvoudige boerenman met een gouden hart voor het CDA, die voor het CDA posters blijft ophangen tot zijn handen het niet meer toelaten en dit alles zonder persoonlijk gewin.'

Limburg Superbuurtwerker

Matt Brüll uit Maastricht

Matt Brüll is sinds de laatste gemeenteraadsverkiezingen actief. 'Hij is bewogen en betrokken en weet dat op alle momenten in de stad goed uit te dragen. Hij is de man die zich inhoudelijk goed verdiept in zijn stukken maar bovenal ook de vertaalslag weet te maken naar de mensen in zijn buurt. Hij versterkt het profiel van ons CDA in alle opzichten. De buurt waar Mat woont is sinds het Grote Steden-beleid een "aandachtsbuurt". Het was best lastig voor het CDA om daar een goede voet aan de grond te krijgen. Matt heeft ons daarin geweldig geholpen en zorgt er nu voor dat we een duurzame relatie hebben met deze buurt. Uiteraard is hij in dat opzicht een voorbeeld voor velen binnen en buiten de partij. Matt is een harde werker en draagt met veel enthousiasme trots zijn lidmaatschap uit. Zijn vrouw wordt overigens volledig meegenomen in zijn enthousiasme en acties voor het CDA.' ■

Ledenwerfwinnaars

Foto Dirk Hol

ORGANISATIE

3. Hoe stelt de werkgroep zich voor dat deze plannen na het bijzonder congres verder worden gebracht binnen de vereniging? Voor de werkgroep is het cruciaal dat dit rapport niet op een standaard manier wordt afgehandeld. Op zich goede CDA/organisatierapporten zoals Appèl en Weerklank I en II, Klaassen, Gardeniers en dergelijke zijn allemaal door de amendementen-molen heen gehaald en overgedragen aan onbekende 'uitvoerders', zoals het CDA dat gewend is te doen met politiek inhoudelijke rapporten. Dat is echter een voor verandering van de eigen organisatie een verkeerde

aanpak. De werkgroep wil graag dat dit rapport niet op de komma wordt geamendeerd, maar dat we als leden met elkaar praten over de grote lijnen. En dan aan de slag om te implementeren! Het nieuwe verenigingsbestuur, de organisatorische pijler, krijgt dan de opdracht en het vertrouwen om gaandeweg de details samen met de andere besturen en leden verder in te vullen. Om dit blijvend te ondersteunen, komt er een begeleidingscollege dat als sparringpartner fungeert voor het verenigingsbestuur en advies kan geven aan het Congres. Het begeleidingscollege wordt door het Congres, dus de leden, verkozen en benoemd.

Het CDAV levert op verschillende manieren een bijdrage aan de participatie van vrouwen in de politiek, ook op internationaal niveau proberen wij hier een actieve rol op ons te nemen. Want in nieuwe democratieën, zoals Soedan of de landen in de Arabische regio, is het vaak niet vanzelfsprekend dat vrouwen deelnemen aan het publiek leven en aan de politiek. Empowerment en training voor vrouwen is dan ook hard nodig. Monique Vogelaar, voorzitter van het CDAV-internationaal en bestuurslid van het CDAV, is onlangs zes weken in Zuid-Soedan, Juba, geweest om trainingen te geven voor een internationaal 'political women empowerment' programma. In onderstaand artikel schrijft zij over Zuid-Soedan en deze boeiende en inspirerende ervaring.

CDAV en de VROUWEN van ZUID-SOEDAN

De afgelopen zes weken heb ik gebivakkeerd in Juba, de hoofdstad van Zuid-Soedan, het jongste land van de wereld en tevens het allerarmste. Het CDAV was gevraagd om hier aan een internationaal programma deel te nemen van *women empowerment* in de politiek. Na tientallen jaren burgeroorlog is dit land eindelijk, nu vier maanden geleden, onafhankelijk van Soedan, in het noorden. 98 procent van de bevolking stemde voor onafhankelijkheid! Dit veroorzaakte veel onrust in aangrenzende landen omdat veel Afrikaanse leiders koste wat kost hadden vastgehouden aan de oude koloniale grenzen en aan de macht. Je zou hier dus ook kunnen spreken van een Arabische lente al ligt dit land in Oost-Afrika en niet in het noorden, maar de voertaal is wel het Arabisch. Behalve aan Soedan, in het noorden, grenst dit grote land aan Ethiopië, Kenia, Uganda en Congo. Het is tien keer zo groot als Nederland en heeft naar schatting minder dan acht miljoen inwoners. Velen zijn gesneuveld in de oorlog en miljoenen wonen nog in vluchtelingenkampen zoals Darfur en moeten nog gepatriëerd worden. Vraag is alleen: waarheen? Hun dorpen zijn verwoest, stammen weg, hoe te overleven? Zelfs het wild is gedood en opgegeten in de oorlog.

De onafhankelijkheid van juli 2011 is mede te danken aan de vrijheidsstrijd van de vrouwen van Zuid-Soedan. Vrouwen hebben de lange en afschrikwekkende oorlogs-

jaren op verschillende wijze doorstaan: als vrijheidsstrijders en verzorgers van de rebellen, als vergaarders van voedsel en beschermers van de stam. Ze hebben de meest afschuwelijke dingen meegemaakt en hebben in al die jaren geen gelegenheid gehad om aan hun toekomst te werken of onderwijs te volgen. Veel mannen zijn gedood in de oorlog maar door polygamie hebben vrouwen toch een man en kinderen. Dochters zijn een groot goed en worden al jong voor veel koeien verkocht. Deze traditie druist tegen het nieuwe beleid voor gendergelijkheid in, maar een oude traditie is moeilijk te doorbreken!

In het onafhankelijkheidsverdrag staat dat tenminste 25 procent van de regering gevormd zal moeten worden door vrouwen. Er moet echter nog heel wat getraind worden voordat er voldoende capabele vrouwen beschikbaar zijn. Sommigen, die als klein meisje in een vluchtelingenkamp terecht kwamen, hebben daar een opleiding gekregen of hebben in westerse landen kunnen leren door een studiebeurs. Velen van hen zijn nu terug om de opbouw van hun land te kunnen steunen. Veel vrouwen in de politiek zijn echter afkomstig uit het oude regime in Khartoem en hangen dan ook >>

nog steeds de sharia en oude tradities uit Soedan aan. President Kiir van Zuid-Soedan verklaarde laatst dat democratie, gelijkheid en gerechtigheid niet op iedereen betrekking hebben in dit land en dat is triest om te horen in een nieuw land, op weg naar democratie. Ik leef hier in een bewaakt, omheind VN-kamp. Vannacht geen oog dichtgedaan. Het leek wel enorme hagelstenen te regenen maar toen ik buiten ging kijken, bleek de oorzaak een regen van overrijpe mango's die door de wind los waren geraakt. Het leken wel bommen door de klappen van de vruchten op het golfplaten dak! Ik kijk uit op de (Witte) Nijl. Die ontspringt in buurland Ethiopië en doorkruist het hele land van zuid naar noord. Hier in Zuid-Soedan is de Nijl een ondiepe brede stroom, vol met kleine eilandjes en bosjes. Het water stroomt erg snel en er zijn nijlpaarden en krokodillen; hoewel ik ze nog niet heb gezien. Ik heb wel een grote Nijlleguaan gezien die ze hier *Niledragon* noemen. Er wordt langs de waterkant gepatrouilleerd dag en nacht dus het lijkt hier wel veilig. Het vroege ochtendlicht glanst goud over het water.

Het heeft vannacht gehoosd dus de bananen- en mangobomen rond mijn hut dampen in de eerste warme stralen van de zon. Nu aan het werk. De jeeps gaan over een half uur weg

vanaf het kamp naar de trainingssite. Hobbelen over ongelofelijke diepe potholes. Overal kleurrijke vrouwen met grote bakken bananen op hun hoofd en spiernaakte kindertjes. Mannen op motorfietsen, zgn. bodaboda's (=border-border, het enige openbare vervoermiddel). Elke ochtend vroeg trekt een stoet bontgekleurde vrouwen naar ons conferentiecentrum; met baby's op de rug en hun conferentiemappen op het hoofd. Wij vergaderen in een stenen (!) gebouw dat nog in aanbouw is. De zaal is klaar en kan onze 125 vrouwen huisvesten; er is alleen helaas maar een (open) wc klaar voor ons allen!!

In december ben ik weer thuis en wacht mijn 'gewone' leven weer op me, en de winter. Het zal een enorme overgang zijn want ik ben verknocht geraakt aan dit gecompliceerde, geteisterde land en voel me bijna beschaamd om in een omgeving te leven waar het leven zoveel makkelijker lijkt. Ik verheug me op mijn de nieuwjaarsbijeenkomst van het CDAV in januari en ik

ben er trots op dat ik zoveel van wat ik door het CDAV heb geleerd en meemaak, heb mogen delen met de vrouwen van Zuid-Soedan.

*As-salaam,
Monique Vogelaar*

Aankondiging nieuwjaarsbijeenkomst CDAV

ESTHER RAATS-COSTER (*spreker
nieuwjaarsbijeenkomst*)

Esther-Raats-Coster (1969) studeerde in 1992 af aan de Hogere Hotelschool Leeuwarden. Ze deed haar eerste werkervaringen op bij een werving en selectiebureau en bij diverse hotels op Aruba. Vervolgens werkte ze als verkoopassistent voor Micro-Mel Nederland BV. In 2003 werd ze directeur van Bandridge Europe NV (accessoires voor multimedia, audio en video) een bedrijf met een jaaromzet van 30 miljoen euro en 110 medewerkers. Na een managementbuy-out in 2004 werd Esther Raats eigenaar-directeur van Bandrige. Een en ander leverde haar de titel Zakenvrouw van het jaar 2006 op. In 2008 verkocht ze het bedrijf en sinds 2009 is ze directeur bij Stichting Talent naar de Top, voorzitter van PZO en plaatsvervangend lid van de SER (Sociaal Economische Raad) om zpp'ers een stem te geven. Ze deelt haar expertise graag met andere (startende) ondernemers. Verder is ze lid van diverse adviesraden van bedrijven, lid van het platform Hoofdbedrijfschap ambachten en lid van de Raad van Commissarissen van de Rabobank Rijnstreek. *Esther is getrouwd en heeft drie kinderen.*

AGENDA CDA

7 JANUARI CDAV nieuwjaarsbijeenkomst te Utrecht met Corien Wortmann en Esther Raats, aanmelden kan via ✉ vanheest.cdav@cda.nl

18 JANUARI Speerpunt vrouwen, een gezamenlijke activiteit van CDA-HRM en CDAV in de Tweede Kamer. Meer info hierover binnenkort op de website van het CDAV 📞 www.cda.nl/cdav

3 MAART CDAV Loopbaandag te Zeist met workshops lobby en imago. Meer info hierover binnenkort op de website van het CDAV 📞 www.cda.nl/cdav en aanmelden kan alvast via ✉ vanheest.cdav@cda.nl

7 MAART CDAV/ NPV vergadering, meer info hierover ontvangt u binnenkort per mail

CDAV

Vrouwen

EVP-Fractie

Uitnodiging Nieuwjaarsbijeenkomst CDAV
in samenwerking met Corien Wortmann (CDA/EVP)

Kansen voor vrouwelijk ondernemerschap

Datum: 7 januari 2012 Locatie: NH Hotel, te Utrecht Aanvang: 10.30h

Tijdens deze bijeenkomst zal **Esther Raats**, rond het thema: "kansen voor vrouwelijk ondernemerschap" ingaan op de ontwikkelingen rondom vrouwelijk ondernemerschap. Hoe staat het met kansen voor startende ondernemers, toegang tot financiering en welke kansen en belemmeringen komen vrouwen tegen. Wat kun je hier zelf aan doen en hoe kan de politiek bijdragen aan een gunstiger klimaat voor vrouwelijke ondernemers?

Corien Wortmann (lid van het Europees Parlement voor de CDA/EVP-fractie zal vervolgens ingaan op de Europese agenda rondom vrouwelijk ondernemerschap. Zijn er verschillen tussen lidstaten als het gaat om kansen voor vrouwen en wat betekent de Europese groeistrategie, EU 2020, voor het bevorderen van ondernemerschap.

Esther Raats-Coster

(Leiden 1969)

Ze groeide op in een ondernemersfamilie, leidde succesvol een bedrijf en werd zakenvrouw van het jaar in 2006. Esther Raats-Coster is directeur van Stichting Talent naar de Top, voorzitter van PZO en plaatsvervangend lid van de SER (Sociaal Economische Raad) om ZZP'ers een stem te geven.

Programma:

- 10.00** Inloop met koffie en thee
- 10.30** Opening en woord van welkom door CDAV voorzitter Arinda Callewaert
- 10.40** Esther Raats, kansen voor vrouwelijk ondernemerschap
- 11.00** Corien Wortmann, de Europese agenda rondom vrouwelijk ondernemerschap
- 11.20** Discussie en vragen uit de zaal olv. Monique Vogelaar, voorzitter CDAV internationaal
- 12.00** Sluiting en lunch

Aanmelden voor deze bijeenkomst kan bij CDAV-medewerker **Liesbeth van Heest**,
via vanheest.cdav@cda.nl

Puzzel

1. □□□□□□□□
2. □□□□□□□□□□□□□□
3. □□□□□□□□
4. □□□□□□□□□□
5. □□□□□□□□□□□□
6. □□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□
7. □□□□
8. □□□□□□□□□□□□
9. □□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□
10. □□□□□□□□□□□□
11. □□□□□□□□□□

1. Predikant Berkheij in de C-factor is woonachtig te ...
2. Ruth is deze keer in gesprek met Jacobine Geel en ...
3. Erik Borgman is hoogleraar op de universiteit in ...
4. In de mensen een ...
5. Maxime Verhagen is niet alleen minister van EL&I, maar hij is ook ...
6. Ben Knapen is staatssecretaris van Europese Zaken en ...
7. Hoe vaak per jaar verschijnt cda.nl ...
8. De CDA-wethouder in Den Haag heet ...
9. De rubriek over de maatschappelijke stage heet ...
10. De vier uitgangspunten worden deze keer besproken door ...
11. De nieuwjaarsbijeenkomst op 21 januari is in ...

COLOFON

December 2011

Jaargang 7 | nummer 4

CDA.nl is een uitgave voor de leden van het CDA. De uitgave wordt vier keer per jaar verspreid in een oplage van ruim vijftigduizend exemplaren. Leden ontvangen het tijdschrift gratis.

Uitgever CDA Bureau,
Postbus 30453, 2500 GL Den Haag
☎ 070 3424888
✉ redactie@cda.nl
🌐 www.cda.nl

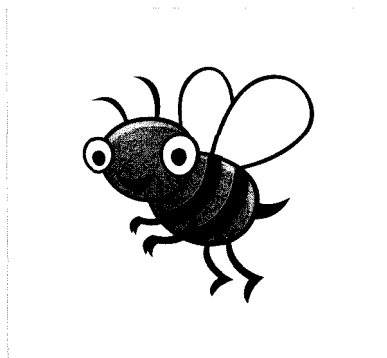
Hoofredactie Hans Janssens

Eindredactie Marjolijn van der Stel

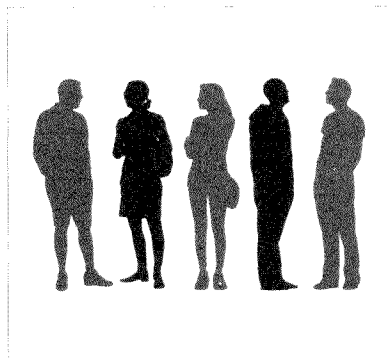
Redactie Gerard Adelaar, Hubert Beusmans, Alie Dijkslag, Wendy van Endschoot, Mark de Groot, Liesbeth van Heest, Karin Hoentjen, Willem Kruihof, Marieke Mol, Frans de Nerée tot Babberich, Ivo Perteijs, Bronne Pot, Hans Slooijer, Eduard Sloopweg en Inez de Vries

Vormgeving Mirella Roor

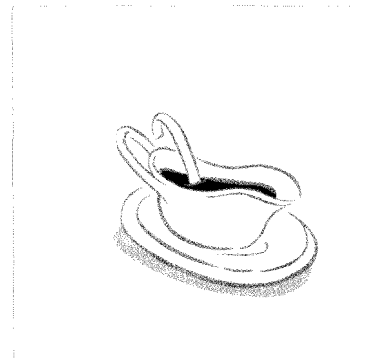
Rebus

B = W

M = W

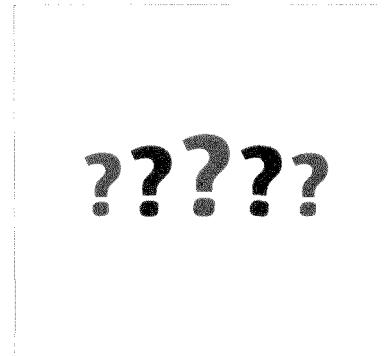
-J en -S

W = F + E

- Boom

VR = D

Stuur de oplossingen van beide puzzels voor 15 februari 2011 naar: redactie@cda.nl Of: *CDA Redactie, Postbus 30453, 2500 GL Den Haag* Onder de juiste inzenders verloten wij 5 boekenbonnen van € 15,-. De oplossing van de puzzel in het vorige nummer is: Strategisch Beraad. De winnaars van de boekenbon ter waarde van 15 euro zijn: *G. Groot Koerkamp, Lelystad • H. Brandwijk, Brandwijk • G. de Wit, Wieringerwerf • M. Nota-Renders, Venray • J. Braaksma-Strikwerda, Heerenveen*

Fotografie ANP, Dirk Hol, iStockphoto,
Nationale Beeldbank

Vrouw & Politiek CDA Vrouwen

Drukwerk Senefelder Misset B.V.,
Mercuriusstraat 35,
Postbus 68, 7000 AB Doetinchem
☎ 0314 355 500

Niet alle artikelen in dit tijdschrift vertolken noodzakelijkerwijs de standpunten van het CDA of van de redactie. Alle bijdragen in *CDA.nl* zijn beschermd door het auteursrecht. Uit deze uitgave mag daarom niets op enigerlei wijze worden overgenomen zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

De redactie kan niet verantwoordelijk worden gesteld voor ongevraagd toegezonden beeldmateriaal of kopij.

CDA.nl wordt gedrukt op milieuverantwoord houtvrij papier en verzonden in natuurvriendelijk, afbreekbaar p.e.-folie.

U kent misschien wel mensen in uw omgeving die kennis willen maken met het CDA.

Dat kan nu tot 1 januari 2013 voor slechts € 19,95.

De kaarten voor het proeflidmaatschap zijn te bestellen in de webwinkel: www.cda.nl/webwinkel.

Ga naar www.cda.nl/lidwoorden

'Bij Exodus krijg ik een tweede kans'

exodus
biedt perspectief

Na zijn gevangenisstraf kwam Michel weer op vrije voeten. Hij scheidde van zijn partner, was niet meer welkom op het werk, ook zijn vrienden raakte hij kwijt. 'Ik had geen idee waar ik moest beginnen.' Exodus staat klaar voor ex-gedetineerden die gemotiveerd zijn het criminele leven de rug toe te keren. 'Bij Exodus werk ik aan mijn terugkeer op basis van vier 'sleutels': wonen, werken, relaties en zingeving. Ik heb een lange weg te gaan, maar ik krijg steeds meer zin in mijn nieuwe leven'.

Exodus helpt ex-gedetineerden een positieve plek in de samenleving te vinden.

Helpt u mee?

Steun ons werk via
Giro 324414

www.exodus.nl

